

23 Noulis de 16
CAROIO

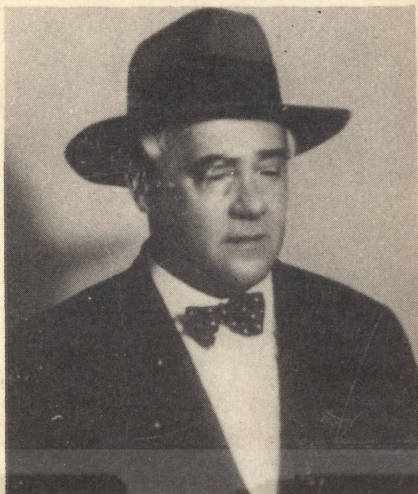
molnár ferenc

751

molnár ferenc

liliom • ofițerul de gardă
• teatru la castel

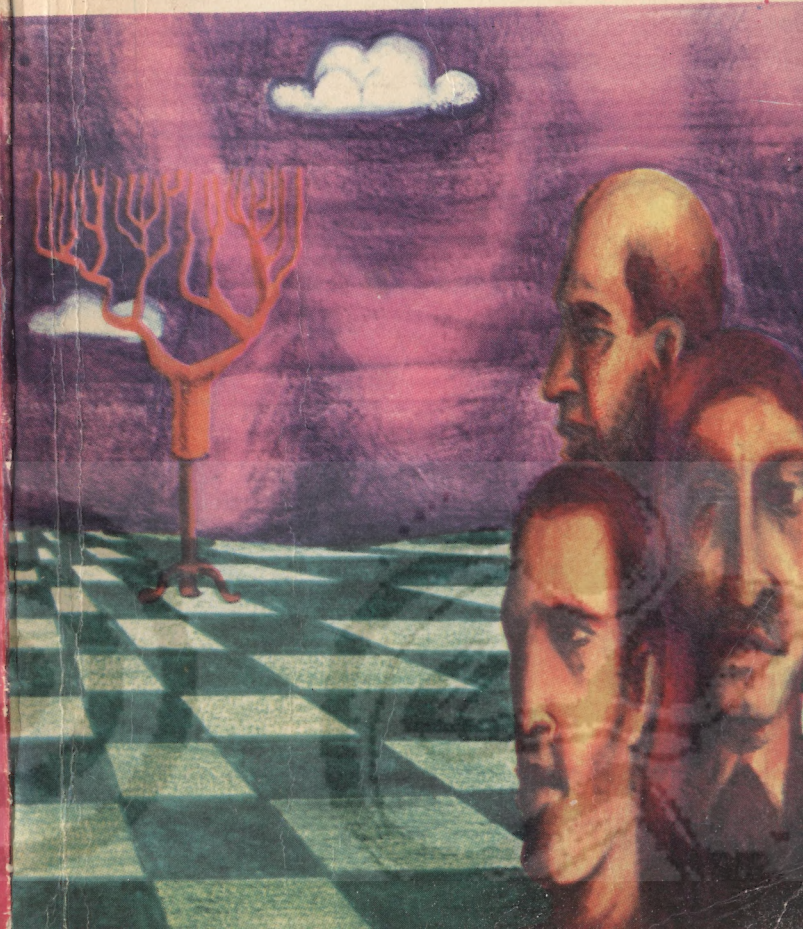
«Molnár Ferenc reușește să distreze
o lume întreagă.»

THOMAS MANN

«Îmi place talentul său pentru multe
motive. Dar există un motiv pentru care
îl stimez cel mai mult: își cunoaște
limitele și niciodată nu se angajează să
îndeplinească sarcini ce-l depășesc pu-
terile. Orice talent își are limitele. Pi-
nă și un talent ca al său, care, între al-
tele, a cucerit lumea.»

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

molnár ferenc

Lei 5

Ilustrația copertei : *Victor Feodorov*

molnár ferenc

**liliom • ofițerul de gardă •
teatru la castel
și alte comedii**

TRADUCERE, PREFĂȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC
DE EMERIC DEUTSCH

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1973

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Lector extern : Paul Drumăru

Molnár Ferenc

SZINHÁZ

Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1961

Pentru versiunea românească toate drepturile rezervate
Editurii Minerva (B.P.T.)

PREFAȚA

În persoana lui Molnár Ferenc avem de-a face, fără doar și poate, cu una din personalitățile cele mai remarcabile, dar și cele mai controversate ale literaturii maghiare din veacul al douăzecilea. A-l prezenta cititorilor noștri, chiar și în cadrul unei modeste prefețe, înseamnă nu numai o strădanie ce-ți face plăcere, ci și un angajament de tratare fără „ură și părtinire“ a diverselor laturi și aspecte contradictorii ale personalității unui publicist, prozator și dramaturg de seamă din cea dintîi jumătate a secolului nostru. A fost dramaturgul maghiar cel mai bine cunoscut dincolo de granițele patriei sale. Îl vom înfățișa pe scurt, recunoscîndu-i meritele incontestabile și amintindu-i slăbiciunile, cel puțin cu aceeași severitate cu care și-a criticat el însuși unii eroi, unele personaje. Să-i acordăm oare și circumstanțe atenuante, de pildă, pentru vina sa de neiertat de-a ne fi făcut adesea (nu întotdeauna !) mai mult să rîdem sau să plîngem, decît să reflectăm asupra fondului lucrurilor ? Sau pentru aceea de a fi fost mai puțin critic și mult mai puțin politic decît alți scriitori, maghiari sau străini, contemporani cu el ? Ca să nu mai vorbim de Caragiale ! Credem că ar trebui să-i acordăm circumstanțe atenuante, chiar și pentru „simplul“ motiv că eroul acestei prefețe a iubit oamenii.

„M-am născut la Budapesta în 1878 ; am devenit student în drept la Geneva în 1896 ; m-am făcut gazetar la Budapesta în 1897 ; am scris o nuvelă în 1900 și un roman în 1902. Am devenit dramaturg, acasă, în 1908 ; am devenit dramaturg, în străinătate, în 1908 ; am fost corespondent de război în 1916 ; iarăși dramaturg, în 1918. Am încărunțit în 1925. Aș dori să fiu iar student în drept la Geneva.“ Așa și-a expus Molnár momentele autobiografiei sale, într-o prefață scrisă în 1925.

Spre a putea înțelege mai bine ascensiunea rapidă pe care o exprimă cuvintele de mai sus ale lui Molnár trebuie spus numai decît că, de la primii săi pași întru ale scrisului, atrag atenția un stil ales, un spirit ascuțit de observație, o vervă bogată în idei și calități compoziționale de o limpezime aproape clasică.

Fiu al unui medic înstărit din Budapesta, el studiază dreptul internațional la Geneva, unde își scrie prima nuvelă, intitulată *Csókók éjszakája* (*Noaptea săruturilor*).

De la Geneva pleacă la Paris. Aici cunoaște cultura, literatura și viața din Apus. Ceea ce vede și învață la Paris îi va servi mai tîrziu la satirizarea unor manifestări de superficialitate și suficiență ale burgheziei și micii burghezii maghiare. Întorcîndu-se la Budapesta, lucrează la *Budapesti Napló* (*Jurnalul din Budapesta*), al cărui redactor șef era un cunoscut ziarist, Vészi József. Cercul de prieteni al lui Molnár îl formează scriitorii grupați în jurul gazetei, ca, de exemplu, Ambrus Zoltán, Papp Dániel, Thury Zoltán.

Scriitorul Nagy Endre, originar din Oradea, îl descrie pe tînărul Molnár astfel : „Era un băiat uimitor de frumos. Își purta părul negru ca pana corbului, lăsat pe-un ochi și avea chipul alungit, de formă ovală, buze fin arcuite, o bărbie rotundă, pe care oricare fată tînră și le-ar fi dorit. Cu cît am discutat mai mult cu el, cu atît am devenit mai timid, trebuind să-mi recunosc cu tristețe inferioritatea. El s-a născut la Budapesta, tatăl său a fost un om bogat, a

crescut într-un mediu social pe care eu nu puteam să-l cunosc decît din lecturi. Studiile și le-a făcut la Geneva, știa la perfecție nemțește și franțuzește, cunoștea în mod nemijlocit și era familiarizat cu literatura universală, în timp ce eu nu cunoșteam nici o altă limbă în afară de cea maghiară“. Venit de la Oradea la invitația lui Molnár, acesta îl primește cu mult interes, dar cu un aer de condescendență, drept care, Nagy, ofensat, îi spune : „Îți prezic că vei fi nefericit, în timp ce eu voi fi toată viața mea un om fericit, căci mă voi bucura din ce în ce mai mult de izbînzile tale din ce în ce mai mari. Din cînd în cînd, voi avea și eu cîte-un succes, iar tu vei suferi de fiecare dată din pricina aceasta“. Și Nagy adaugă : „Molnár a atins astfel de culmi ale succesului, încît nici n-a mai putut observa micile mele succese“.

În 1906, *Budapesti Napló* se transformă într-un ziar boulevardier și Molnár devine colaboratorul gazetei *Pesti Napló* (*Jurnalul din Pesta*). Se căsătorește în luna mai 1906 cu Vészi Margit, fiica redactorului Vészi József. Se desparte de ea în toamna aceluiași an. În 1907 se naște copilul lor, Molnár Márta.

În timpul primului război mondial, Molnár este corespondent de presă, pe front. El nu excelează în căutarea cauzelor mai adînci, istorico-sociale și economice, ale războiului. Nu are față de problema războiului poziția net pacifistă a lui Ady Móricz Zsigmond sau Babits Mihály, ceea ce nu-l împiedică însă ca în culegerea de articole și corespondențe de pe front, intitulată *Amintirile unui corespondent de război* (1916), să exprime asemenea gînduri : „...oamenii simpli sînt aceia care poartă cea mai mare și cea mai sîngeroasă parte a poverii războiului“. Simpatia lui pentru oamenii simpli de toate vîrstele, ce caracterizează romanul pentru tineret *Băieții din strada Pál*, drama *Liliom* și atîtea altele constituie multă vreme una din trăsăturile esențiale ale lui Molnár Ferenc și ale operei acestuia.

Molnár e prezent la evenimentele ce marchează izbucnirea revoluției din 1918 în Ungaria, pe care o salută în scris, fără să-și abandoneze pozițiile burghezo-democratice în esență. Participă, alături de Móricz și Babits, la redactarea cărții de citire editate în timpul Republicii. Scrisul său din această perioadă este îndreptat împotriva profitorilor revoluției, împotriva celor ce roiesc în mod interesat în jurul puterii populare, el cerînd ca: „Revoluția să facă ordine cu o mătură făcută din fire de sîrmă“. După înfrîngerea dictaturii proletare din Ungaria, Molnár nu se alătură detractorilor ei.

În anul 1922, Molnár o ia de soție pe Fedák Sári, îndrăgită primadonă a Budapestei. Acest act de căsătorie s-a dovedit a fi în realitate mai degrabă momentul final decît cel inițial al acestei legături. Molnár a nutrit o mare dragoste pentru tînăra, frumoasa și talentata actriță Darvas Lili, care încarna, în mod ideal, eroinele multora dintre piesele sale de teatru. Divorțînd de Fedák Sári, se căsătorește cu Darvas Lili. În pofida marii deosebiri de vîrstă dintre ei, această ultimă căsnicie a lui Molnár a dăinuit pînă la moartea autorului, după ce a rezistat încercărilor multiple din perioada celui de-al doilea război mondial și a emigrației.

După ce și în deceniul al treilea a călătorit și a stat mult în străinătate, îndeosebi la Viena, unde îi sînt reprezentate mai toate piesele, începînd cu anii 1930 Molnár își manifestă poziția potrivnică fascismului ce se consolida în Ungaria, sporindu-și absențele de acasă, așa-zisele peregrinări europene, trăind mai întîi în Franța, apoi în Elveția, și revenind din ce în ce mai rar în Ungaria. Biografia lui Molnár situează în 1936 momentul plecării sale definitive din Ungaria, iar în 1939 cel al plecării sale definitive din Europa.

Perioada peregrinărilor prin țările din Europa occidentală durează, prin urmare, vreo 9—10 ani (1930—1939). Este o perioadă în fond tristă, apăsătoare, dar încă activă, în

viața și opera autorului. Iată cum o caracterizează el însuși: „De când am apucat pe acest drum lung prin Europa, am fost rupt, în sensul cel mai adevărat al cuvîntului, de lume, de oameni. Aș putea să spun că am trăit ani de zile într-un fel de vrajă hipnotică. A fost în orice caz o lume ireală, în timp ce în jurul meu bîntuia furtuna cea mai năpraznică a tuturor vremurilor. Hoinăreala mea prin Europa latină mi-a oferit singura posibilitate ca să depășesc această stare sufletească“. Lucrează, în ciuda sfîșietorului său sentiment de surghiunit, a neliniștei sale chinuitoare și a nostalgiei sale de țară. Roadele acestei perioade atît de frămîntate sînt, cu puține excepții, vizibil inferioare celor din perioadele anterioare.

Molnár sosește la New York la 12 ianuarie 1940, în ziua în care împlinește vîrsta de 62 de ani. Cei doisprezece ani de ședere în Statele Unite ale Americii sînt anii de dezrădăcinare totală, de suferințe, mai întîi morale și apoi fizice, cu toată prezența soției sale și a secretarei sale, Bartha Vanda, prietenă credincioasă, sfetnică și „tovarășă de drum“ în același timp. Autobiografia sa, publicată în anul 1950 sub titlul *Tovarăș de drum în exil*, constituie documentul de netăgăduit pe care se întemeiază afirmațiile noastre. Creația din această perioadă este, în linii generale, cea mai slabă din cariera sa. Nici la New York nu i-au lipsit mijloacele materiale, prețuirea și faima. Ceea ce i-a lipsit din ce în ce mai mult a fost pămîntul natal, cu tot ce are mai vi-guros, mai „autentic“ și „unic“ în el, în sensul complex al cuvîntului.

La locuința sa de la hotelul The Plaza, Molnár este vizitat de scriitori și ziariști. Îl vizitează uneori cineastul Korda Sándor, compozitorii Kálmán Imre și Kurt Weill, Otto Preminger și alții.

Și totuși trebuie spus că acest om al succeselor răsunătoare pe plan național și internațional, acest răsfățat al destinului, acest bărbat distins și bine situat a fost, inițial, un exilat de bună voie, căruia evenimentele social-politice

din Europa celui de-al patrulea deceniu al secolului nostru i-au transformat exilul voluntar într-unul implacabil, ca al lui Bartók Béla și al atîtor alți emigranți antifasciști. Deși nemilitant, Molnár a fost și el un antifascist convins.

Într-un articol intitulat *Gînduri la New York*, Molnár însuși spune despre emigrație, această maladie dureroasă și incurabilă: „Începe prin aceea că omul se simte ca un turist. Ca unul care la vîrsta maturității a fugit de undeva, la Paris, sau la Londra, sau la Rio de Janeiro. Orașul i-a plăcut sau nu i-a plăcut, ... lunile au trecut. Apoi au trecut și anii. Turistul n-a plecat acasă. Turistul a rămas acolo. Din turist a devenit emigrant. Dintr-un om sănătos — unul bolnav. El nu-și dă încă seama, dar ceilalți observă, văzînd că-și stăpînește din ce în ce mai puțin nervii, ... și că vorbește din ce în ce mai prost englezește, pentru că în subconștientul său a renunțat la lupta, devenită zadarnică la acea vîrstă a maturității, cu limba aceea străină. Emigrantul nu prea își dă seama deocamdată de toate acestea. Își dă seama numai că nu mai poate dormi fără somnifer. Cea dintîi fază a bolii numite «emigrație» începe cu acest somnifer. Cînd? La unii mai curînd, la alții mai tîrziu. La oamenii singuratici, mai curînd, la cei cu familie, mai tîrziu. La cei înstăriți, mai tîrziu. La cei săraci, mai curînd“.

... Lucrînd pînă în ultima clipă a vieții sale, Molnár Ferenc moare la New York, la 2 aprilie 1952, în vîrstă de 74 de ani.

Molnár Ferenc a fost, în aproape egală măsură, prozator și autor dramatic. Succesul său, atît cel din țară, cît și cel din străinătate, a făcut, îndeosebi în timpul vieții sale, obiectul unor dezbateri vehemente, la care a participat și publicistul clujean Gaál Gábor. S-ar putea spune că acoperirea în aur a acestui succes a fost talentul său. Operele sale au fost traduse în douăzeci și șapte de limbi. Succesul din afara granițelor Ungariei i s-a datorat, în primul rînd, dra-

maturgului. Locul său în dramaturgia universală tinde să-l definească, de pildă, antologia americană de teatru intitulată *A Treasury of the Theatre, an Anthology of Great Plays from Ibsen to Odets* (Tezaurul teatrului, antologia marilor piese de teatru de la Ibsen la Odets). Această lucrare prestigioasă, deschisă printr-un studiu introductiv asupra istoriei dramaturgiei, conține operele a nouăsprezece autori, printre care Strindberg, Hauptmann, Gorki, Cehov, Shaw, O'Neill și alții, fiecare figurînd cu cîte-o piesă. Pe Molnár îl găsim cu *Liliom*. În anul 1929, s-a editat în Statele Unite ale Americii volumul cuprinzînd piesele de teatru ale lui Molnár, lucru rar în această țară pentru un autor în viață.

Izbînzile lui Molnár în țară și în străinătate au avut însă și latura lor negativă, în sensul de a-l fi încîntat mult prea mult, împiedicîndu-l să fie mai profund, mai consecvent în poziția sa realist-critică, atît de prezentă în primele sale lucrări de proză și în unele lucrări dramatice dintre cele două războaie; într-un cuvînt, mai militant în interesul cauzei progresului social.

Critica nu l-a cruțat pe Molnár. Iată ce spunea despre criticii autorului marele scriitor umorist maghiar Karinthy Frigyes, considerat un critic mai obiectiv: „De ani de zile urmăresc cu uimire crescîndă efortul pe care îl fac criticii lui Molnár, încercînd, în mod tenace și neabătut, să întoarcă cu vîrfurile în sus piramida așezată cu vîrfurile în jos, pe care autorul acesta admirabil o ține în echilibru pe bucurul unui deget, cu atîta ușurință și naturalețe“.

Procesul dezvoltării capitaliste în Ungaria, mult întîrziat față de Europa occidentală, unde capitalismul intrase în faza sa imperialistă, a creat o situație plină de contradicții: forțele sociale noi cu contradicțiile lor, înfruntînd reprezentanții marilor latifundii feudale, cărora li se opunea și marea masă a țărănimii. Ungaria, în timp ce ea însăși nu era

independentă, ci făcea parte din Imperiul austro-ungar, avea o populație de douăzeci de milioane de locuitori, din care ceva mai mult de jumătate aparținea diverselor naționalități conlocuitoare. Astfel și o problemă națională acută își aștepta rezolvarea. Una dintre particularitățile dezvoltării specifice orînduirii capitaliste în Ungaria este aceea că pătura mijlocie în structura de clasă a populației — pătura căreia îi aparținea majoritatea intelectualilor — provenea din mica nobilime și nu putea, pentru acest motiv, să reprezinte decît în mod contradictoriu și inconsecvent interesele noilor forțe sociale în ascensiune. Principalele componente ale crizei sociale din Ungaria de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea au fost: tendințele anticapitaliste, mai exact potrivnice marelui capital, ale micii burghezii și ale unei părți a burgheziei mijlocii de la orașe, mizeria și setea de pămînt a țărănimii sărace, emigrația în masă a populației nevoiașe, mișcarea revendicativă, grevele muncitorilor ș.a.

Aceste condiții sociale n-au generat opere epice și scriitorii vremii nu s-au afirmat în roman, în romanul social; la hotarul celor două secole, nuvela s-a impus ca gen dominant în literatura maghiară — ca formă literară în genere și ca formă literară progresistă îndeosebi, precursorii genului scurt fiind Bródy Sándor, Ambrus Zoltán, Papp Dániel, Thury Zoltán ș.a.

Molnár Ferenc își scrie cele dintîi nuvele, schițe, foiletoane cu începere din anul 1896, cînd nu împlinise încă vîrsta de douăzeci de ani. Unii situează aproximativ între 1896—1924 perioada cea mai fecundă a creației sale literare în proză.

Volumele de nuvele din tinerețe: *Magdolna*, 1898 și *Csókok éjszakája* (*Noaptea săruturilor*), 1899, ca și cele dintîi scrieri publicistice sînt bine primite de cititori și critici. Ele sînt urmate de romanul social *Az éhes város* (*Orașul flămînd*), 1901, ce lasă să se întrevadă ivirea unui scriitor care dezvăluie cu ochi ager și în spiritul

realismului critic contradicțiile societății burgheze. Prozatorul Molnár va urma relativ multă vreme calea realismului. Romanele sale *Egy gazdátlan csónak története* (*Povestea unei luntre părăsite*), 1901, *A Pál utcai fiuk* (*Băieții din strada Pál*), 1907, unul dintre cele mai frumoase romane de tineret ale literaturii universale, ecranizat de mai multe ori, cunoscut și la noi, fără să fie singura lucrare a autorului destinată copiilor, și *Andor*, 1918, al cărui subiect este dezorientarea tineretului intelectual burghez din vremea aceea, sînt opere ale unui prozator plin de sensibilitate, care nu mai crede în idealurile societății burgheze, ci în „omenia omului“. Eroul din *Andor*, descris într-un roman voluminos, ceea ce este un lucru neobișnuit la Molnár, amintește de Oblomov al lui Gonțearov.

Credința în umanism și în solidaritatea oamenilor o găsim și în cartea intitulată *Egy haditudósító emlékei* (*Amintirile unui corespondent de război*), 1916. Autorul nu se zărește și nici nu caută cauzele mai adînci ale războiului, așa cum, de obicei, nu ajunge la concluzii generalizatoare în scrisul său. În schimb, el descoperă simțăminte nobile de care sînt capabili oamenii în mijlocul grozăviilor războiului.

Nuwelele sale, construite magistral, *Az aruvimi erdő titka* (*Taina pădurii din Aruvim*), 1917, o satiră deosebit de puternică împotriva birocrăției, corupției și arbitrarului și, totodată, o înfocată pledoarie pentru oamenii cinstiți, și *A széntolvajok* (*Hoții de cărbune*), 1918, au un conținut social prin excelență. Aceasta din urmă este una din scrierile cele mai progresiste și militante ale autorului și, în același timp, o lucrare cu serioase calități artistice. Eroi nuvelei sînt oameni ai muncii, lipsiți de mijloace și necăjiți, confrunțați cu alți oameni necăjiți, deveniți unelte inconștiente ale „forței publice“, și cu reprezentanții oficiali ai acestei forțe. Ei sînt siliți de lumea, de societatea în care trăiesc să se judece unii pe alții și să se trădeze, să se denunțe reciproc. „Și mergeau la rînd unul după altul, căci

bogații mai sus-amintiți i-au asmuțit pe unii împotriva celorlalți, atîția bieți nenorociți, flămînzi, nedormiți, tremurînd de frig, bolnavi — mergeau, căci unuia dintre ei bogații i-au atîrnat o sabie la brîu, iar altuia i-au pus pe cap o șapcă roșie, i-au învățat să se păzească unii pe alții — acești bieți zdrențăroși și măscărici în haine colorate! — mergeau atît de serios, atît de adevărat, încît nu a mai existat vreodată pe lume un cortegiu mai amărit, mai pasionant, mai revoltător, la vederea căruia să ți se strîngă mai tare inima.“ *Disznótör a Lipótvárosban* (*Pomana porcului în Lipótváros*), 1924, *Kis Hármaskönyv* (*Cărțulie în trei părți*), 1924 și altele demască cu o satiră ascutită și un umor scilicet modul de viață superficial al burghezului din Budapesta.

Spre deosebire de mulți confrați contemporani lui, Molnár nu a copilărit la țară, ci la Budapesta, fiind astfel privat de avantajele unei copilării petrecute în mediul sătesc atît de bogat în amintiri și impresii, pentru un scriitor. Și aceasta explică preferința sa pentru personajele provenite din viața, din mediul capitalei, pe care le cunoaște temeinic.

Tînărul prozator a luat o poziție curajoasă împotriva inculturii, a filantropiei ipocrite, a parvenitismului, a magnaților și a celor proaspăt îmbogățiți. El și-a îndreptat simpatia spre cei obidiți, fără însă a se răzvrăti întru apărarea lor. Sentimentalismul ia adesea locul îndemnului la răzvrătire.

Încheind cea dintîi și cea mai de seamă perioadă a creației în proză a lui Molnár, spre a trece la perioada dintre cele două războaie marcată printr-o intensă și rodnică creație în domeniul dramaturgiei, să ne mai oprim puțin la așa-zisele romane tîrzii.

Este vorba de *A zenélő angyal* (*Îngerul cu muzica*), 1933 și de *A zöld huszár* (*Husarul verde*), 1937. *Îngerul cu muzica* este, în realitate, îngerul-copilaș dintr-unul din vestitele tablouri ale lui Bellini, *Madona cu copilul*. Eroina, deznădăjduită în dragoste, nu părăsește Veneția înainte de-a merge să vadă „îngerul cu muzica“ din tabloul amintit, simbol

al iubirii ei. În această carte, Veneția strălucește în toată splendoarea sa. *Husarul verde* este un roman nu mai puțin nostalgic. Chelnerița de la restaurantul unui oraș de provincie, acest fluturaș de noapte ce zboară din brațele unui bărbat în brațele altui bărbat, se îndrăgostește de un ziarist venit ocazional de la Budapesta în acel orașel. Dragostea ei pasionată o împinge să-l caute la Budapesta, unde se angajează ca figurantă la un teatru, îmbrăcându-se, la unul dintre spectacole, într-un costum verde de husar. Întilnindu-l din întâmplare, fata îl imploră pe tânărul intelectual budapestan s-o scoată din condiția socială grea în care se află. Tânărul, visînd o viață tihnită, rămîne neînduplecat la rugămințile ei. Eroina are un sfîrșit tragic. Drama ei este simplă, emoționantă. Deși fiind unul dintre romanele sale tîrzii, autorul dovedește în paginile lui că mai e în stare să redea cu vigoare și prospețime universul complicat, adesea de nepătruns, al sentimentelor umane.

Din perioada șederii la New York, perioadă de declin în creația sa, se detașează scrierea autobiografică *Companion in Exile (Tovarăș de drum în exil)*, 1950. Este lucrarea în care, după o viață în fond deloc lină și nelipsită de zbucium, așa cum și-ar fi dorit-o o fire ca a lui, trece în revistă anii lăsați în urmă, cuprins de amărăciunea unui om îmbătrînit și care suferă trupește și moralmente, departe de țară.

În istoria dramaturgiei maghiare, apariția autorului de comedii Molnár Ferenc, fără a fi constituit o cotitură în adevăratul sens al cuvîntului, a inaugurat o perioadă de aproximativ trei decenii — 1902—1932 — de mari evenimente și succese teatrale la Budapesta, în provincie și peste graniță, datorită pieselor acestuia. Talentului pe care l-a avut, Molnár ar fi trebuit să-i adauge mai multă profunzime, mai mult simț realist, mai mult spirit critic. Dar n-a făcut-o. S-a mulțumit în piesele sale cu o profunzime medie, cu un realism parțial

și cu o critică circumspectă. Totuși, toate acestea, folosite magistral, la un înalt nivel de cultură generală și teatrală, și îmbinate cu un simț rar al proporțiilor, cu capacitatea și iscusința sa excepționale de a, croi pe scenă situații și momente surprinzătoare, de mare și crescândă tensiune, cu verva dialogurilor sale frumoase, culte, dinamice și scilipitoare, ele înseși izvor de tensiune, cu construcțiile sale logice, deci clare, cu tehnica sa, toate acestea, pătrunse de un sincer umanism, au făcut cu puțință ca autenticul om de teatru Molnár Ferenc să poată scrie piese atât de gustate și iubite de public, piese ce constituie o împletire a adevărului cu iluzia.

Scriitorul și poetul maghiar Kosztolányi Dezső spunea despre Molnár : „Îmi place talentul său pentru multe motive. Dar există un motiv pentru care îl stimez cel mai mult : își cunoaște limitele și niciodată nu se angajează să îndeplinească sarcini ce-i depășesc puterile. Orice talent își are limitele. Până și un talent ca al său, care, între altele, a cucerit lumea.“

Molnár a învățat și s-a inspirat din operele autorilor dramatici francezi, precum și ale lui Hauptmann, Schnitzler, Maeterlinck, Pirandello și, îndeosebi, Wilde. El va debuta în dramaturgie cu comedia *A doktor úr* (*Domnul doctor*), a cărei premieră are loc în 1902 la Vigszínház (Teatrul de comedie) din Budapesta, al doilea teatru ca importanță, după Teatrul Național.

Primul său succes de răsunet îl obține, în țară și în străinătate, cu piesa *Az ördög* (*Diavolul*), care se prezintă în premieră în anul 1907, la același Vigszínház. (Molnár devine, dealtfel, autorul de casă al acestui teatru, care și-l dispută alături de Magyar Színház.) Piesa aceasta este, în același timp, cea dintâi dramă maghiară ce devine cunoscută peste hotare. În iarna anului 1908, patru teatre new-yorkeze au jucat concomitent această piesă. Marele actor italian Ermete Zacconi a jucat *Diavolul* timp de două decenii pe scenele italiene. La noi în țară, piesa a fost jucată la Teatrul Național din București în stagiunea 1911—1912,

în traducerea lui P. Gusti. Într-unul din rolurile principale a jucat P. Liciu. Piesa *Diavolul* constituie o satiră a ipocriziei morale a societății burgheze, iar diavolul este simbolul dualității ce sălășluiește înlăuntrul omului.

Premiera piesei-legendă *Liliom*, în anul 1909, la Vigszház din Budapesta, a fost mai întâi un eșec, pentru ca, după zece ani, în anul 1919, când piesa se joacă din nou, după ce făcuse ocolul străinătății, să înregistreze un succes triumfal. Se reia în 1929 și de atunci se joacă neîntrerupt în Ungaria și pe scenele lumii, caruselul neoprindu-se din încântătoarea și înălțătoarea sa rotire decît rar și pentru puțin timp. Și cînd se oprește într-un loc, se învîrtește într-altul. Dacă nu se joacă *Liliom* la Budapesta, se joacă la Berlin, Londra, New York sau Tokio — sub titlul *Carrousel* — și în versiune muzicală, sau ca film. Despre reluarea din 1963, *Süddeutsche Zeitung* scria: „Evenimentul teatral al Vienei: *Liliom*“. Molnár a respins propunerea lui Puccini de a folosi piesa ca libret de operă, temîndu-se să nu aibă soarta romanului *Scene din viața de boem* al lui Murger, care s-a înscris și trăiește în repertoriul mondial mai mult ca drama muzicală a lui Puccini, lumea uitîndu-l pe Henri Murger. Aceeași poziție a avut-o Molnár și față de încercarea de a i se adapta textul pe muzică de Gershwin.

Versiunea „musical“ *Carrousel*, operă a lui Rodgers și a lui Hammerstein, căroră Molnár le-a dat, în cele din urmă, consimțămîntul, ba chiar și sprijinul său, cu tot succesul pe care îl are, nu a eclipsat piesa de teatru *Liliom*. În octombrie 1972 a avut loc o nouă premieră a acestui musical la Volksoper din Viena, în timp ce, după cum arată statisticile, în S.U.A. au loc 50 de reprezentații săptămînal cu acest spectacol.

Piesa n-a fost scutită, în decursul deceniilor, nici de aprecieri negative, unele întemeiate, altele inspirate de „înalte“ considerente academice sau de șocul produs de îndrăzneala lui Molnár de a fi introdus pe scena teatrală burgheză eroi prin excelență din popor, ca *Liliom*, un vagabond, un tînăr

care face strigările la caruselul din Parcul oraşului, ca Julika, această micuţă servitoare inocentă şi înnobilită de dragostea ei pentru Liliom. Este plină de sensuri adânci aspiraţia lui Liliom de-a ajunge în rîndul oamenilor cumsecade : „Să ştii că... şi o haimana... şi un vagabond... poate să se facă om“, îi spune el Julikăi. Viaţa de vagabond pe care o duce nu-i întinează sufletul. Şi cînd merge să fure, o face tot cu gîndul de a ieşi din mocirla în care trăieşte. Strădania aceasta a lui Liliom de a-şi depăşi condiţia socială şi mediul aminteşte de unii eroi din *Domnişoara Nastasia* a lui G. M. Zamfirescu. Sînt impresionante puritatea şi intensitatea sentimentelor Julikăi, precum şi tăria ei de caracter, faţă de felul de a gîndi al celor din jur. Este plăcut să urmăreşti şi restul galeriei de eroi, locuitori ai unei suburbii budapestene, cu limbajul lor tipic, expresiv, dar niciodată vulgar, cu preocupările lor mărunte, dar nu întotdeauna meschine. O adevărată tipologie, realizată cu o măiestrie care a ştiut să evite melodrama în relaţiile dintre eroi şi să aureoleze cu multă poezie personaje ale căror condiţii de viaţă sînt atît de sumbre. Piesa *Liliom* concentrează, cu anticipaţie şi în esenţă, unele trăsături caracteristice ale creaţiei lui Molnár : profundul umanism, înţelegerea pentru cei năpăstuiţi de o lume nedreaptă, setoşi de fericire, de sentimente curate, plini de bunătate instinctivă şi de pudoare în toate manifestările lor. *Liliom* rezistă timpului cu conţinutul şi în forma sa, pentru că este o operă umanistă, avînd multe calităţi literare incontestabile.

Liliom s-a jucat la noi, în traducerea din 1922 a lui L. Paukerow şi Gib Mihăescu, în stagiunea 1922—1923 a Teatrului Naţional. În rolul „de factură nouă“ al lui Liliom a apărut Tony Bulandra, în rolul lui Ficsur — Ion Constantiniu, în rolul Julikăi — Liana Constantinescu, iar în Marika — Lucia Sturza Bulandra. (Informaţia provine din cartea lui I. Massoff, *Viaţa lui Tony Bulandra*, Editura Socec & Co., S.A.R., Bucureşti, 1948, pp. 214—215 şi din surse orale.)

Singulară în acest gen, piesa *Liliom* este urmată de un șir de comedii, radical diferite, ale căror subiecte, personaje, dialoguri, trame sînt din alt mediu, emoționează spectacolul pe cu totul alt plan și se încadrează genului de comedii scrise în perioada respectivă distingîndu-se însă printr-o inegalabilă arhitectură dramatică.

A testör (Ofițerul de gardă), 1910, despre care G. B. Shaw a spus că va rămîne printre cele mai bune opere ale dramaturgiei universale moderne, este comedia care-și propune să demonstreze posibilitățile mari și multiple, chiar infinite, ale artei scenice, ale meșteșugului și travestiului, posibilități pe care le oferă teatrului dualitatea realitate-iluzie. Cînd i s-a spus lui Molnár că nimeni nu va crede că s-ar putea ca soția să nu-și recunoască soțul, oricît de bine travestit ar fi, el a răspuns că în teatru totul e iluzie, minciună, cu excepția esenței teatrului. Dacă spectatorul crede despre o bucată de pînză vopsită că ar putea să fie o pădure, atunci „va crede că soția nu și-a recunoscut propriul soț, pentru că eu afirm acest lucru“. Jocul acesta de-a realitatea și iluzia ia proporții pirandelliene. Există părerea că în această piesă Molnár l-a precedat pe Pirandello. Ca tematică, transpunînd eroii în alt mediu, apropierea s-ar putea face și cu *Nora* lui Ibsen. *Ofițerul de gardă* mai are și alte virtuți. Este cît se poate de convingător ce spune croina piesei, actrița (soția), despre lumea interioară a unei... actrițe. Piesa este o rară imagine a relațiilor de conviețuire între doi soți-actori, a problemelor specifice pe care le pune această conviețuire. Și ce dialoguri! Acțiunea zugrăvește preocuparea actorilor pentru rolul lor, seriozitatea, intensitatea cu care își trăiesc personajele, însușindu-le trăsăturile, ambiția de a reuși să le încarneze, măiestria cu care își compun rolul, costumația, masca, glasul etc. Iar cînd viața le cere să joace un anumit rol, cu cîtă profunzime o fac! Cum nu se pot desprinde în viața lor particulară de profesiunea lor, cum viața aceasta personală se

contopește cu meseria lor atît de grea. În acest elogiu adus actorilor, Molnár vrea să arate că adevăratul actor „nu joacă teatru în viață“, iar cînd joacă teatru — „trăiește“.

În stagiunea 1911—1912, următoare premierei de la Budapesta, *Ofițerul de gardă* s-a jucat la Teatrul Național din Craiova, în traducerea realizată și terminată de Liviu Rebreanu la „29.XI.1911, Craiova“, dată marcată pe originalul manuscrisului. păstrat la Biblioteca Teatrului Național din București. Rezultă din acest manuscris că Liviu Rebreanu a dat traducerii sale titlul *Ofițerul*, urmat de o parantează : *Der Leibgardist*, titlul versiunii în limba germană. Manuscrisul unui scriitor celebru este întotdeauna impresionant, prin el însuși. Cu atît mai mult a fost impresionat traducătorul versiunii de față cînd, cu prilejul întocmirii acestei prefețe, a găsit manuscrisul traducerii cu scrisul ordonat al lui Rebreanu. În tălmăcirea acestuia, textul este precedat de „Avertismente pentru directorul de scenă“, notații interesante ale traducătorului în limba română, sau, poate, ale celui în limba germană, dacă nu chiar ale lui Molnár, dar care nu apar în volumul de teatru editat la Budapesta în anul 1961, versiune care a stat la baza actualei traduceri.

După cum rezultă din manuscrisul lui Rebreanu, distribuția de la Craiova a fost încredințată actorilor Gogu Mihaescu (Actorul), Fanny Rădulescu-Rebreanu (Actrița), P. Nicolau (Criticul), M. Nicolau (Mama) etc.

Motivul femeii, motivul soț-soție, corectitudinea raporturilor dintre ei, care-l preocupă pe Molnár, apare și în comedia pe o temă de gelozie *A farkas (Lupul)*, 1912 în care se resimte înrîurirea pe care freudismul a avut-o asupra autorului. Piesă aceasta a fost jucată în septembrie 1926, sub titlul *Povestea lupului*, de către Compania Bulandra din București. În rolurile principale, Marietta Sadova (Soția), Ion Manolescu (Soțul) și Tony Bulandra (tînărul) : „Tony Bulandra, într-un rol care pretinde patru transformări, căroră a știut să le imprime ritmuri și atmosfere deosebite, a

luat aplauze la scenă deschisă.“ (*Viața lui Tony Bulandra* de I. Massoff, p. 238.)

Piesa *A hattyu (Lebăda)*, 1920, în care (mai puțin decît în *Olympia*) se face o critică claselor sociale apuse, a fost premiată cu ordinul francez Legiunea de onoare.

Molnár nu mînuiește numai mijloace variate, nu tratează numai o gamă largă de teme; în creația sa dramatică se oglindesc și o diversitate de înclinații, tendințe și păreri contradictorii: cultură elevată și primitivism, iluminism și misticism, cinism și sentimentalism.

A fehér felhő (Norul alb), 1916, piesă al cărei subiect este setea de pămînt a țăranilor și în care autorul combate resemnarea lor, ca și dramele lirico-simboliste *Egi és földi szerelem (Dragoste cerească și pămîntească)*, 1922, *A vörös malom (Moara roșie)*, 1933 și *Csoda a hegyek közt (Miracol în munți)*, 1933, sînt un produs și o dovadă a acestei diversități. În aceste drame lirico-simboliste autorul se refugiază în tendințe ne-realiste din fața unei realități care, în virtutea simțului său critic, ce-i drept inegal, ar fi trebuit să-l oblige la o atitudine mai combativă, militantă. Din punct de vedere al valorii lor literare, ele sînt considerate, în ansamblul operei lui Molnár Ferenc, drept încercări neîmplinite.

Molnár a văzut problemele vieții prin prisma dualității adevăr-minciună, realitate-ficțiune, lucru ce se reflectă și în piesele sale, dintre care multe sînt construite — așa cum am mai spus — sub semnul aceleiași dualități și împletiri: realitate-iluzie. Această concepție, această viziune, ca și legăturile sale strînse și afective cu lumea teatrului, explică interesul său marcat și consecvent pentru înlănțuirea de idei: teatru, joc de scenă, rol și viață de actor. Imaginația lui Molnár a fost dintotdeauna preocupată, obsedată (în sensul bun al cuvîntului) de „oamenii care văd lumea prin optica bizară a rolului pe care ar putea să-l joace“. A iubit actorii, a trăit mereu printre ei, aceștia fiindu-i modele și

tovarăși de muncă, părtași și promotori ai succeselor sale. În piesele în care Molnár face ceea ce se cheamă „teatru în teatru“, izbutește să redea nu numai culoarea locală a teatrului, dar și viața sentimentală atât de specifică a actorilor, o viață ce se desfășoară legănându-se mereu între rol și realitate.

În această categorie tematică intră, pe lângă *Ofițerul de gardă*, tripticul intitulat *Szinház (Teatru)*, 1921 și *Játék a kastélyban (Teatru la castel)*, 1926, „anecdotală“ în trei acte.

Cele trei piese într-un act ce alcătuiesc tripticul *Teatru* sînt: *Előjáték „Lear királyhoz“ (Prolog la „Regele Lear“)*, care amintește și parodiază într-o măsură piesa lui Pirandello, *Șase personaje în căutarea unui autor*, *Marsall (Mareșalul)* și *Az ibolya (Violeta)*, comedia directorului de teatru și a candidatelor la actorie. Cu toată tematica lor identică, genul și calitatea lor diferă întrucîtva, *Mareșalul* fiind considerat cea mai bună piesă într-un act dintre aceste trei piese realizate.

Cele trei personaje principale din *Mareșalul* sînt: Baro-nul, Baroana și Actorul. Amîndoi bărbații o iubesc pe baroană. Soțul își iubește soția cu patima dramatică, tragică a oamenilor în vîrstă, cu perseverență și tenacitate. „Nu există dragoste mai fatală decît a mea... Cel care e îndrăgostit la vîrsta de șaizeci de ani, moare cu această dragoste... Trebuie să fiu necruțător în apărarea mea, căci timpul meu e scurt“ — spune Baronul. Cunoscutul triumphi este tratat nu numai la suprafață, ci cu preocuparea pentru sentimentele pe care le încearcă trei firi deosebite, de trei vîrste diferite, descinse din medii diverse. Reiese limpede că autorul are înțelegere pentru reacția fiecărui personaj, dar este de partea celui corect în relații, celui care vede în respingerea sentimentelor sale consecința propriei situații în societate. „Mareșalul“, numele armei cu care urma să fie ucis în mod josnic actorul, devine un personaj al ac-

țiunii. Voind să învingă cei doi adversari, baronul și barcana, prin inteligență și ironie, tânărul actor face uz, în mod magistral, de meșteșugul său, trecînd de la o ipostază la alta, de la realitate la joc, de la joc la realitate... „Ați vrut să trageți în mine, dar nu m-ați nimerit. Pînă aici totul a fost serios. După aceea a urmat comedia. Eu sînt curios din fire, de cîte ori trebuie să repet asta? Doream să văd ce s-ar fi întîmplat dacă «Mareșalul» n-ar fi pierdut această bătălie. Orice om ar dori să știe cum va decurge propria sa înmormîntare. Adineauri eu am asistat la așa ceva, domnule baron și doamnă baroană. Am învățat ceva din cele văzute. Am avut o înmormîntare foarte urîță. Am avut o moarte tristă, singuratică, ca a unui ciîne călcat pe șosea de mașina familiei baronului... Ar trebui să plîng cu adevărat, dacă totul n-ar fi atît de ridicol.“ Farsa pe care actorul o joacă baronului și baroanei are la bază decepția, amărăciunea și suferința actorului și este, totodată, revanșa pe care și-o ia pentru umiliința sa. Și cîtă ironie implicită la adresa celor răsățați de destin, în genere, și a lașității lor, în particular.

Mareșalul are momente, îndeosebi în monologul actorului, care amintesc de *Cyrano de Bergerac* al lui E. Rostand, după cum unele scene te duc cu gîndul la *Ana Karenina* a lui Tolstoi.

Teatru la castel, piesă admirabil construită, este, în adevăratul sens al cuvîntului, teatru în teatru, este piesa care dramatizează și demască meseria de dramaturg, profanizînd mecanismul ideilor, trucurilor și poantelor în teatru. Publicului spectator i se dezvăluie „misterul“ făuririi piesei de teatru. Autorul se prezintă în piesă în dubla ipostază de profesor și student în ale dramaturgiei. Una din concluziile la care se ajunge la sfîrșitul piesei, al „teatrului“ ce se „joacă“ în cadrul piesei, este că, oricît de adevărat ar fi că cel mai bun dramaturg e viața însăși, realitatea nu poate fi transpusă pur și simplu în teatru, ci reflectată ar-

tistic, căci în teatru acționează legi proprii, și nu pare să fie veridică decât acea operă care ține seama de acele legi. Este grăitor titlul piesei în versiunea engleză: *The Play's the Thing (Despre joc e vorba)*.

O serie de replici săvuroase cuprind ironii pline de substanță și adevăr. Ca să nu mai vorbim de cele în care dramaturgii din piesă se autopersiflează, cum ar fi mărturisirea despre „furtul“ de la autori francezi, despre hazardul care „servește“ unele poante ș.a.

Piesa întreprinde o fină ironie la adresa tristei, dar realei eficiențe a sistemului de minciuni din lumea burgheză. „Molnár Ferenc reușește să distreze o lume întreagă“ spunea Thomas Mann, după premiera de la München a comediei *Teatru la castel*.

Ultimii ani din cele trei decenii de creație cuprind piesele satirice *Olympia*, 1928, *Egy, kettő, három (Un, doi, trei)*, 1929, și piesa bizară *Harmónia (Armonie)*, 1932.

Primele două fac dovada faptului că autorul încă mai este stăpîn pe toate acele însușiri și mijloace ale sale care i-au permis crearea unor piese de calitate și de succes. Poziția satirică, chiar realistă, e din nou prezentă. În *Olympia* e criticată aristocrația, mai exact aristocrația de la curtea din Viena, iar în *Un, doi, trei* — burghezia. Nu este un act de curaj deosebit să critici această aristocrație vieneză după zece ani de la destrămarea Imperiului austro-ungar, și totuși e un lucru pozitiv; căci pătura aceasta socială continua să existe și în Ungaria burghezo-semifeudală. *Olympia* e o satiră realizată artistic, proaspătă și virulentă, care nu are nimic cu comedia spirituală confectionată într-un mod ieftin. Figurile orbite de orgoliul lor de clasă sînt confruntate cu aceea a „țăranului“, a omului de jos, ajuns ofițer în armata împăratului, și care trebuie pedepsit în mod rafinat pentru îndrăzneala sa nesăbuită de a fi cucerit afecțiunea unei prințese.

Burghezia, marele capital sînt obiectul satirei lui Molnár în *Un, doi, trei*. Ascuțișul ironiei sale se îndreaptă în aceeași măsură împotriva reprezentativului președinte de bancă, ca și a acoliților săi, a tuturor acelor ce roiesc în jurul său, lingușindu-l, înfruptîndu-se din puterea sa și formînd, împreună cu el, în interesul său și al lor propriu, acel sistem al minciunii, sistem prin excelență organizat, ce revine ca idee de bază în opera lui Molnár. De astă dată, sistemul minciunii ni se înfățișează nemijlocit ca sistemul atotputerniciei banului și al lipsei oricăror scrupule. Omnipotența capitalului, dar și „talentul organizatoric“ al președintelui de bancă fac cu puțință ca, în decurs de nu mai mult de o oră, cu cele șazeci de minute ale sale cronometrate minuțios, un om al muncii fără urmă de conștiință de clasă, un șofer de taxi, să fie metamorfozat în... președinte al unei mari societăți industriale. Această minune se înfăptuiește și ca în interesul băncii.

Această comedie a „tempoului“ este o culme a caracteristicilor creației de comedii a autorului: o expunere logică și clară a temei, dialoguri scînteietoare, aforisme scăpărătoare, întorsături surprinzătoare și hazlii. Ea este o satiră socială a cărei idee de bază nu este mai puțin revoluționară decît aceea a oricăruia dintre scriitorii tineri. Aprecierea aceasta, făcută imediat după apariția piesei, aparține scriitorului maghiar progresist Nagy Lajos.

Jucate întotdeauna cu satisfacție de interpreți de seamă și urmărite cu plăcere de spectatori — și astăzi, în Ungaria și nu numai în Ungaria, piesele lui Molnár își păstrează viabilitatea și actualitatea, prin meritul lor incontestabil de a critica amuzînd și de a distra demascînd, căci ele sînt adevărate comedii. Sînt unele dintre ele „ușoare“? Da. Scrise cu ușurință? Nu. Triviale? Niciodată. Veșnic actuale în esență, chiar dacă nu întotdeauna de cea mai acută actualitate, îmbrăcate într-o formă autentic teatrală, dar pur-

tînd amprenta epocii în care s-au născut, cuceresc prin arhitectura lor iscusită, prin felul în care măiestria autorului îi face pe eroi să acționeze, să se miște și să vorbească pe scenă, foarte firesc și convingător, cu creionări de personaje și indicații de regie dintre cele mai simple, făcute cu siguranța dramaturgului pentru care teatrul a fost profesie, vocație și cadru de viață.

EMERIC DEUTSCH

TABEL CRONOLOGIC

- 1878 12 ianuarie. Se naște la Budapesta Molnár Ferenc.
- 1896 Studiază dreptul internațional la Universitatea din Geneva.
- 1897 Își începe activitatea publicistică.
- 1898 Apare primul volum de „nuvele din tinerețe”, intitulat *Magdolna*.
- 1899 Apare al doilea volum de „nuvele din tinerețe” : *Csókók éjszakája* (Noaptea săruturilor).
- 1901 Publică romanul social *Az éhes város* (Orașul flămînd). În același an, apare romanul *Egy gazdátlan csónak története* (Povestea unei luntre părăsite).
- 1902 Are loc, la teatrul Vígyszínház din Budapesta, premiera comediei *A doktor úr* (Domnul doctor), care marchează începutul activității de dramaturg a lui Molnár.

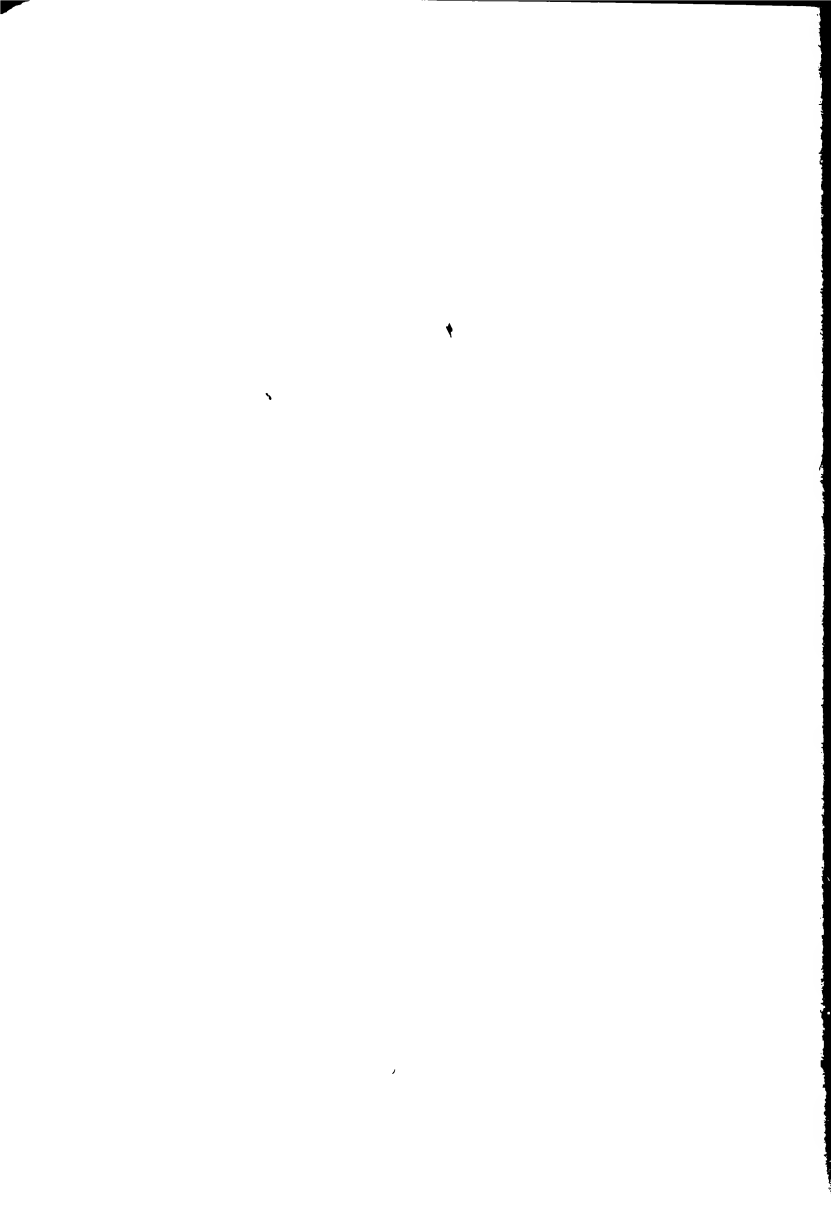
- 1907 Are loc, la același teatru, premiera piesei *Az ördög (Diavolul)*. Succesul răsunător, exploziv, al acestei lucrări depășește cu mult granițele Ungariei, punând cele dintâi jaloane ale renumelui mondial al dramaturgului Molnár. Piesa a apărut în românește în traducerea lui P. Gusti, în 1909 și 1913, la Institutul de Arte grafice și editură „Minerva“, în colecția Biblioteca Teatrului Național.
- În același an, apare celebrul roman pentru tineret *A Pál utcai fiuk (Băieții din strada Pál)*. S-au turnat mai multe filme după această carte. A apărut în românește în două ediții, și anume în 1957 și 1966, la Editura tinerețului, în traducerea lui V. Micu.
- 1909 Are loc la Vigszinház din Budapesta premiera piesei *Liliom*, „viața și moartea unui vagabond, legendă din viața de periferie“. Piatră de hotar în dramaturgia maghiară ; după ce a stîrnit multe dispute în lumea criticii teatrale din Ungaria, a făcut și continuă să facă și astăzi ochii lumii, ca piesă de teatru, film, musical. (În românește, de L. Paukerow și Gib Mihăescu, 1922, Tip. „Gazeta Ardealului“, Cluj.)
- 1910 Premiera comediei *A testör (Ofițerul de gardă)*, la teatrul Vigszinház, comedie scilipitoare a travestiului.
- 1912 Are loc la Magyar Szinház din Budapesta premiera piesei *A farkas (Lupul)*. Molnár atinge, atît în țară, cît și în străinătate, o celebritate și o popularitate fără precedent în istoria dramaturgiei maghiare.

- 1916 Premiera piesei *A fehér felhő* (*Norul alb*) la Nemzeti Színház din Budapesta.
În același an, apare la Editura „Franklin Társulat” cartea *Egy haditudósító emlékei* (*Amintirile unui corespondent de război*), în care Molnár Ferenc analizează varietatea manifestărilor omenеști în condițiile îngrozitoare ale războiului.
- 1917 Apare nuvela cu caracter social *Az aruvimi erdő titka* (*Taina pădurii din Aruvim*).
- 1918 Apariția nuvelei cu conținut social *A széntolvajok* (*Hoții de cărbune*) și a romanului *Andor*, în care Molnár tratează problemele tinerei intelectualități burgheze din acea perioadă.
- 1920 La Vigszínház, premiera piesei *A hattyu* (*Lebăda*), care deschide o perioadă deosebit de bogată în opera de dramaturg a lui Molnár.
- 1921 Are loc la Magyar Színház premiera tripticului intitulat *Színház* (*Teatru*), care cuprinde următoarele piese într-un act : *Előjáték „Lear királyhoz”* (*Prolog la „Regele Lear”*), *Marsall* (*Mareșalul*), *Az ibolya* (*Violeta*).
- 1922 Premiera piesei *Egi és földi szerelem* (*Dragoste cerească și pămîntească*), dramă lirico-simbolistă.
- 1923 Piesa *A vörös malom* (*Moara roșie*) este prezentată în premieră la Magyar Színház. Face parte din aceeași categorie de drame lirico-simboliste.

- 1924 Publicarea nuvelor umoristice *Disznótor a Lipótvárosban* (*Pomana porcului în Lipótváros*) și *Kis Hármaskönyv* (*Cărțulie în trei părți*).
- 1926 Are loc, la Magyar Színház, premiera comediei *Játék a kastélyban* (*Teatru la castel*), una dintre comediiile cele mai reușite ale autorului, apreciată de criticii epocii pentru construcția sa dramatică.
- 1928 La același teatru, premiera piesei *Olympia*, în care se face o critică pertinentă a aristocrației vieneze.
- 1929 Premiera, la Vigszínház, a comediei într-un act *Egy, kettő, három* (*Un, doi, trei*).
- 1932 Premiera, la Magyar Színház, a piesei *Harmónia* (*Armonie*).
- 1933 Încă o încercare pe linia dramelor lirico-simboliste : *Csoda a hegyek közt* (*Miracol în munți*). Apare romanul *A zenélő angyal* (*Îngerul cu muzica*).
- 1936 Molnár părăsește definitiv Ungaria.
- 1937 Apariția romanului *A zöld huszár* (*Husarul verde*), care amintește de romanele de dimensiuni mici din perioada de debut a autorului.
- 1940 Molnár se stabilește în Statele Unite ale Americii, la New York. (Sosește acolo în ziua de 12 ianuarie 1940, cea de-a 62-a aniversare a sa.) În esență, începutul declinului ireversibil în opera autorului.

- 1941 Piesa *A király szolgálóleánya* (*Servitoarea regelui*).
- 1945 Apare, la New York, romanul *Isten veled Szivem* (*Adio, inimă*). (Anul apariției în Ungaria : 1947.)
- 1946 Piesa *A császár* (*Împăratul*).
- 1948 Molnár suferă un prim atac de cord.
- 1950 Apare *Stories for Two* (*Povestiri pentru două voci*), o culegere de scrieri mai vechi și mai noi, dialoguri destinate radioului și televiziunii, traduse ulterior în mai multe limbi.
În același an, apare la New York *Companion in Exile* (*Tovarăș de drum în exil*), lucrare autobiografică și de confesiuni. (Anul apariției în Ungaria : 1958.)
- 1952 O nouă culegere de piese de teatru, intitulată *Romantic comedies* (*Comedii romantice*), care cuprinde și piesele *Mareșalul* și *Un, doi, trei*.
La 2 aprilie moare, la New York, Molnár Ferenc.
În același an, soția sa, actrița Darvas Lili, descoperă piesa *This is a Play Tonight* (*Piesa de astăseară*), scrisă încă în anul 1940. Comedia aceasta amintește subiectul comediei *Teatru la castel* și a fost jucată la New York după moartea autorului.

E. D.

LILIOM

VIAȚA ȘI MOARTEA UNUI VAGABOND

Legendă din viața de periferie, în șapte tablouri

1909

PERSONAJELE :

LILIOM
JULIKA
MARIKA
FICSUR
HUGÓ
LINZMANN
DOAMNA MUSKÁT
LUJZA
DOAMNA HOLLUNDER
TÎNĂRUL HOLLUNDER
MEDICUL
CONȚOPISTUL
BERKOVICS
STRUNGARUL
COMISARUL DE POLIȚIE
POLIȚAIUL BĂTRÎN
UN POLIȚAI DIN BUDA
DR. REICH
KÁDÁR ISTVÁN
PRIMUL DETECTIV

PERSONAJELE :

LILIOM
JULIKA
MARIKA
FICSUR
HUGÓ
LINZMANN
DOAMNA MUSKÁT
LUJZA
DOAMNA HOLLUNDER
TÎNĂRUL HOLLUNDER
MEDICUL
CONȚOPISTUL
BERKOVICS
STRUNGARUL
COMISARUL DE POLIȚIE
POLIȚAIUL BĂTRÎN
UN POLIȚAI DIN BUDA
DR. REICH
KÁDÁR ISTVÁN
PRIMUL DETECTIV

DOAMNA MUSKÁT (*intră*) : De ce fugi ? Nu-ți fie frică, n-am de gînd să te mănînc. Vreau numai să-ți spun, fetiço, să nu care cumva să mai pui piciorul la mine, la călușei. Multe trebuie să-nghit eu, că asta-i pîinea mea. Mie puțin îmi pasă dacă ești doamnă sau tîrfă, numai să-mi plătești taxa de cinci creîțari. Dar cînd cineva nu se poartă cuviincios, nu are ce căuta la mine.

JULIKA : Cu mine vorbești ?

DOAMNA MUSKÁT : Da, chiar cu dumneata, slujnică ce ești... La călușei mei...

JULIKA : Mie-mi spui că m-am purtat așa și pe dincolo ? Am plătit taxa și ne-am așezat pe cerb. N-am scos o vorbă, numai cu prietena mea ce-am mai vorbit.

MARIKA : Ce-ai cu ea ? Ea nu i-a spus nimic, Liliom a venit la noi.

DOAMNA MUSKÁT : Tot aia e. Dacă venea poliția și-mi lua autorizația ? Îmi plăteai dumneata paguba ? O zdrențăroasă ca dumneata ?

JULIKA : Cine spune, ăla e.

DOAMNA MUSKÁT : Nu te mai sui dumneata pe călușei mei ! Îl lași pe Liliom să te pipăie ! Nu ți-e rușine ?

JULIKA : Ce spui ?

DOAMNA MUSKÁT : Crezi că n-am văzut ? Eu văd totul, nimic nu-mi scapă, chiar dacă stau înăuntru, la mijloc, acolo unde-i oglinda. V-ați urcat pe cerb și tot timpul cît s-a învîrtit caruselul te-ai lăsat pipăită de Liliom. Ce poamă-mi ești !

JULIKA : Nu-i adevărat, nu m-a pipăit, eu nu mă las pipăită de nimeni.

DOAMNA MUSKÁT : Tot timpul s-a rezemat de dumneata.

JULIKA : Ei și ? ! S-a rezemat pentru că s-a rezemat. Fiecare se reazemă de ce vrea. Cum era să-i spun

să nu se reazeme, dacă el s-a rezemat cuviincios ?

Nu m-a atins nici măcar cu un deget.

DOAMNA MUSKÁT : Te-a ținut de mijloc.

MARIKA : Ei și ? Mare lucru !

DOAMNA MUSKÁT : Dumneata să faci bine să-ți ții gura ! Nu te-am întrebat pe dumneata. N-am ajuns să te-ntreb ce e și ce nu e mare lucru. Lepădătură ce ești !

JULIKA : M-a ținut de mijloc, și ce-i cu asta ? Le-a ținut și pe altele. Așa face Liliom cu toate.

DOAMNA MUSKÁT : Las' că vă dezvăț eu, fetițo. Pipăiala n-are ce căuta la caruselul meu. Dacă-ți arde de dragoste, n-ai decît să te duci la Circul Barokaldi, la galerie. Găsești acolo și soldați cîți poștești.

JULIKA : Să se ducă cine are nevoie de ei.

MARIKA : Chiar așa. Soldați ne trebuie ?! Să-i ia naiba pe toți.

DOAMNA MUSKÁT : Atît am avut să-ți spun, fetițo. Știi, ca să nu avem vorbe. Pentru că, dacă te mai prind pe-acolo, îți trag vreo două de-ți piere piuitul ! Așa să știi, fetițo. Nu vreau s-ajung să-mi ia poliția autorizația din pricina voastră. Se știe și la poliție că la caruselul meu n-are ce căuta imoralitatea.

JULIKA : Puțin îmi pasă. Îți răcești gura de pomană. Dacă mi-o veni într-o zi poftă să mă sui pe călușeii dumitale, plătesc taxa și mă sui. Să-l văd eu pe ăla care îndrăznește să se atingă de mine.

DOAMNA MUSKÁT : Bine, fetițo. N-ai decît să vii mîine și să-ncerci.

MARIKA : Așa o să și facem.

DOAMNA MUSKÁT : Asta nu s-a mai pomenit în parcul ăsta !

JULIKA : Nu cumva ai să mă dai jos ?

DOAMNA MUSKÁT : Ba bine că nu, fetițo.

JULIKA : Dar dac-oi fi eu mai tare ?

DOAMNA MUSKÁT : Atunci am să mă mai gîndesc
dacă face să-mi murdăresc mîinile cu o slujnică.
O să te azvîrle Liliom. Se pricepe el să le vină de
hac unor slujnice ca voi.

JULIKA : Pe mine să m-azvîrle Liliom ?

DOAMNA MUSKÁT : Ba bine că nu, fato, o să te
azvîrle de n-o să ştii de unde-ai venit.

JULIKA : Pe mine să... *(Se opreşte brusc. Doamna
Muskát priveşte înapoi ; scurtă pauză.)*

*(Intră Liliom, înconjurat de patru slujnice care chico-
tesc.)*

LILIOM : Căraţi-vă de aici. Care nu pleacă o cîrlesc.

O SLUJNICĂ : Dă-mi înapoi batista.

LILIOM : N-aveţi de gînd să plecaţi ?

TOATE PATRU : Dă-i batista înapoi ! Ia te uită la
el !

UNA DIN ELE *(către Doamna Muskát)* : Doamnă,
vă rog...

DOAMNA MUSKÁT : Tacă-ţi gura !

LILIOM : N-ai de gînd să te cari ? *(Se repede la ea ;
toate cele patru slujnice o iau la goană, chicotind.)*

DOAMNA MUSKÁT : Ce ispravă ai mai făcut ?

LILIOM : Ce-ţi pasă ? *(Uitîndu-se la Julika.)* Iar te
legi de ea ?

JULIKA : Domnu' Liliom, vă rog...

LILIOM *(oprindu-se în faţa ei)* : De ce ţipi ?

JULIKA *(sfioasă)* : N-am ţipat.

LILIOM : Bine, bine. *(Către Doamna Muskát.)* Ce-i ?
Ce ţi-a căsunat iar pe ea ?

DOAMNA MUSKÁT : Are limba prea ascuţită, aia e.
Face pe grozava. Am alungat-o de la căluşei. Ui-
tă-te la slujnica asta, Liliom, uită-te bine la cu-
coana asta, asta nu mai are ce căuta la caruselul
meu...

LILIOM : Te-a alungat ? Atunci fă bine și cară-te acasă !

MARIKA : Hai să plecăm de-aici, lasă-i în plata Domnului. (*O trage pe Julika după ea.*)

JULIKA : Nu plec. Nu mă las.

DOAMNA MUSKÁT : Dacă mai calcă vreodată pe-aici, să nu care cumva să-i dai drumul, și dacă se urcă pe călușei, dă-o jos. Ai înțeles ?

LILIOM : Da' ce ți-a făcut ?

JULIKA (*agitată și serioasă*) : Domnu' Liliom, te rog spune-mi și mie, da' spune-mi drept... chiar o să mă dai jos dacă mai vin la călușei ?

DOAMNA MUSKÁT (*către Julika*) : Ba bine că nu !

MARIKA : Nu pe dumneata te-a întrebat.

JULIKA : Spune-mi în față, domnu' Liliom, chiar o să mă alungi ?

(*Scurtă pauză.*)

LILIOM : Te alung, fată dragă, dacă știu de ce. Da' dacă nu știu, de ce te-aș alunga ?

MARIKA (*către Doamna Muskát*) : Ai văzut !?

JULIKA : Îți mulțumesc, domnu' Liliom, ești tare bun.

DOAMNA MUSKÁT : Ai auzit ce ți-am spus ? Dacă slujnica asta mai îndrăznește să calce pe-acolo, îi fac vînt de nu se vede. Ai priceput ? În instituția mea nu admit nici un fel de pipăială.

LILIOM : Ce pipăială ?

DOAMNA MUSKÁT : Las' c-am văzut eu, nu mai face pe prostul.

JULIKA : Dumneaei vrea să spună că dumneata m-ai prins de mijloc.

LILIOM : Eu ?

DOAMNA MUSKÁT : Da, chiar dumneata, las' că te-am văzut, nu te mai pface.

LILIOM : Ei și dacă ? Eu n-am voie să prind fetele de mijloc ? Trebuie să-ți cer voie, dacă am chef s-apuc o fată de mijloc ?

DOAMNA MUSKÁT : Dumneata ai voie să faci ce poțestești... din partea mea, poți să te și culci cu ea... dar ea n-are voie... la caruselul meu nu admit nici un fel de necuviință.

(*Pauză mai lungă.*)

LILIOM (*către Doamna Muskát*) : Ajunge, acum te rog să-ți ții gura !

DOAMNA MUSKÁT : Ce-ai spus ?

LILIOM : Am spus să-ți ții gura. Fă bine și întoarce-te la instituția dumitale !

DOAMNA MUSKÁT : Ceee ?

LILIOM : Ce ai cu ea ? Te legi tocmai de-o fată firavă ca ea ? Numai pentru c-am prins-o de mijloc ? Vino la călușei, fată dragă, oricând poțestești, vino și în fiecare după-amiază, numai așa de-al dracului, și să te urci pe cel mai frumos dintre cerbi, și dacă n-ai bani, o să plătească Liliom pentru tine, și dacă îndrăznește cineva să se atingă de tine, apoi o să afle de la Liliom ce va să zică să oprești tusea c-un ghiont !

DOAMNA MUSKÁT : Coate-goale ce ești !

LILIOM : Scorpie !

JULIKA : Îți mulțumesc, domnu' Liliom, ești un om tare fin !

DOAMNA MUSKÁT : Îți închipui că pe tine nu poate să te dea nimeni afară ? Și de ce nu, mă rog ? Pentru că ești cel mai bun strigător din parc ? Te-am și dat afară. Ești concediat.

LILIOM : S-a făcut.

DOAMNA MUSKÁT : Pot să-ți fac vînt oricînd vreau.

LILIOM : Rămîne cum ai spus. Sînt dat afară. S-a făcut... Numai să nu-ți iei vorba înapoi.

DOAMNA MUSKÁT : Iar faci pe grozavul, de drăguț
ce ești. Iar ești bădăran.

LILIOM : Dacă m-ai dat afară, înseamnă că sînt dat
afară.

DOAMNA MUSKÁT (*înduioșîndu-se*) : Iar vorbești
urît cu mine.

LILIOM : Foarte bine, sînt un coate-goale. Eu, care
credeam că nu pot să fiu dat afară, iată-mă pe
drumuri, un coate-goale.

DOAMNA MUSKÁT : Ți-ai pus în cap să-mi distrugi
comerțul ?

LILIOM : Sînt un coate-goale. O să-mi pun un jo-
ben. M-ai dat afară.

DOAMNA MUSKÁT : Nu te-am dat afară. Numai
slujnica asta...

LILIOM : Cară-te de aici.

DOAMNA MUSKÁT : Liliom, să știi, c-am să-l pun
pe Hózlinger să-ți tragă o mamă de bătaie. Odată
trebuie...

LILIOM : Cară-te acasă. M-ai dat afară, acum șter-
ge-o !

JULIKA (*sfiioasă*) : Domnu' Liliom, dacă zice că nu
te-a dat afară...

LILIOM : Tu să-ți ții gura.

JULIKA : Mă amestec pentru că cearta a-nceput din
pricina mea.

LILIOM (*către Doamna Muskát*) : Cere-i iertare.

MARIKA : Aha !

DOAMNA MUSKÁT : Să cer iertare ? Cui ?

LILIOM : Puștancel ăștea, stimată doamnă.

DOAMNA MUSKÁT : Să știu că-mi dai catedrala
cea mare sau Podul cu lanțuri din Pesta ! Să știu
că bătrînul Rotschild îmi aduce pe tavă toți banii
lui !... Dacă fata asta îndrăznește să se-apropie de
călușeii mei, am s-o azvîrl cît colo ! Ți-o dau de-a
berbeleacul de nu se vede !

LILIOM : Și-acum, stimată doamnă, am onoarea. (*Își scoate șapca.*) Acum, vă rog să plecați de-aici frumuseț, fără gălăgie. Eu n-am bătut în viața mea o doamnă, afară de văduva lui Holzer, care a și zăcut trei săptămâni din pricina bătăii, dar dacă nu plecați imediat de-aici, stimată doamnă, și nu-i dați pace acestui biet gândăcel, atunci v-arăt eu ce va să zică cu-adevărat să oprești tusea cu un ghiont.

DOAMNA MUSKÁT : Ei, băiete, dacă-i pe-asa, află că nu mai am nevoie nici de tine. Adio, băiete. De mâine nu mai ai ce căuta acolo. Ești concediat. (*Iese.*)

(*Se înserează.*)

MARIKA (*cu compasiune sinceră*) : Bietul Liliom !

LILIOM : Să nu-mi plîngi de milă, fată dragă, că dau cu ceva în tine. (*Către Julika.*) Și nici tu să nu-mi plîngi de milă, pui de slujnică.

JULIKA (*speriată*) : Eu nu ți-am plîns de milă, domnu' Liliom.

LILIOM : Ba da, se vede după nas. Vezi să nu încasezi și tu una. Faci o mutră de parcă Liliom ar trebui să meargă acum să cerșească, pentru că madam Muskát l-a dat afară. Așa cum mă vezi, gândăcelule, pe mine m-au dat afară de la cele mai selecte carusele. Cu mine să nu faci pe grozava madam Muskát. Cu mine nu-i merge.

JULIKA : Și ce-ai de gând să faci acum, domnu' Liliom ?

LILIOM : Am să beau o bere. Învață de la mine, fetițo : după fiecare sperietură, trage-i o bere !

JULIKA : Vezi că te-ai speriat ?

LILIOM : Numai de dragul berei, fată dragă.

MARIKA : Dacă-i așa, atunci...

LILIOM : Atunci ce ?

MARIKA : Atunci rămii cu noi, domnu' Liliom.

LILIOM : Plătești tu berea ?

(*Tăcere prelungită.*)

LILIOM (*către Julika*) : Dar tu ? (*Tăcere.*) Câți bani ai ?

JULIKA : Opt.

LILIOM : Și tu ? (*Marika privește jenată în pământ și nu răspunde. Cu asprime.*) Te-am întrebat câți bani ai. (*Marika plînge.*) Am înțeles. Pentru atîta lucru nu trebuie să plîngi. Voi rămîneți aici. Liliom se duce pînă la călușei, își ia fracul și jobenul și cele trei schimburi și pe urmă ne ducem toți trei la grădina „Hungaria“. Nu vă faceți griji, plătesc eu. Așteptați-mă aici pe bancă. (*Pleacă. Fetele se uită după el.*)

MARIKA (*îi dă un ghiont Julikăi*) : Ți-e milă de el ?

JULIKA : Da' ție ?

MARIKA : Un pic. Da' tu te uiți după el așa, de-aia...

JULIKA (*se așază*) : Da' de unde, nu mă uit. Nu-mai pentru că l-a dat afară.

MARIKA (*mîndră*) : Din pricina noastră l-a dat afară. Pentru că te place.

JULIKA : Nici măcar nu mă place.

MARIKA : Ba te place. (*Afectată.*) Am și eu unul care mă place. (*Se așază și ea pe bancă.*)

JULIKA : Ce spui ?

MARIKA : Nu ți-am spus pînă acum, pentru că n-aveai și tu unul. Dar acum îți spun. (*Lăudîndu-se.*) Am și eu un iubit.

JULIKA : Nu ți-e rușine ?

MARIKA : Deloc. E alesul iubit al inimii mele.

JULIKA : Cine e ? Ce face ?

MARIKA : E soldat.

JULIKA : Ce fel de soldat ?

- MARIKA : Tocmai asta nu știu bine. Un fel de soldat. Cîte feluri de soldați sînt ?
- JULIKA : Multe feluri : husari, tunari, soldați care păzesc trenul și soldați de rînd, infanteriști.
- MARIKA : Vatmanul de la tramvai, ăla ce fel de soldat e ?
- JULIKA : Ăla nu-i soldat, tu, ăla-i vatman.
- MARIKA : Dar sergentul de stradă, nici ăla nu-i soldat ?
- JULIKA : Nu. Ăla-i sergent, sau comisar, sau polițai.
- MARIKA : Păi are sabie. Vatmanul n-are sabie. Cine are sabie înseamnă că-i soldat.
- JULIKA : Și dacă unul își pune costumul de paradă, și are sabie, înseamnă că-i soldat ? Și deputații poartă sabie și tot nu-s soldați.
- MARIKA : Atunci cine-i soldat ?
- JULIKA : Ți-am mai spus. Ofițerul, ăla da, ăla e soldat. Și cătana e soldat.
- MARIKA : Dar sanitarii ce sînt ?
- JULIKA : Sanitarii sînt și ei soldați, dar numai pe jumătate. De-aia se zice : ăsta-i soldat și ăstălalt e sanitar.
- MARIKA : Și de unde să știu eu care-i soldat și care nu-i ?
- JULIKA : Dacă are sabie și nu e sergent de stradă, să știi că-i soldat. Ăla-i soldat.
- MARIKA (*grozăvindu-se*) : Dar ăia de la percepție ?
- JULIKA : ăia sînt percepători.
- MARIKA : ăia poartă sabie și au și pușcă, și tot nu sînt soldați.
- JULIKA : ăia sînt ca sanitarii.
- MARIKA : Și ei au uniforme verzi.
- JULIKA : Al tău are uniformă verde ?
- MARIKA : Doamne ferește, nu-i verde.
- JULIKA : ăia în verde sînt numai pe jumătate soldați.

MARIKA : Dar ăia în roșu ?

JULIKA : ăia sînt husari. Numai pantalonii sînt roșii. Tunarii au numai o dungă roșie la pantaloni. Maro au soldații de la tren, niște amărîți. Ai să înveți și tu, după ce-o să umbli ca mine un an întreg aici prin parc. Acum ești încă o gîscu-liță de la țară.

MARIKA (*cam descurajată*) : După ce pot să știu eu care-i soldat adevărat ?

JULIKA : După un singur lucru.

MARIKA : Care ?

JULIKA : După unul singur. (*Tăcere.*)

(*Marika începe să plîngă.*)

JULIKA : Acu' de ce plîngi ?

MARIKA : De ce-ți bați joc de mine ? Zău că rîzi de mine. Ce dacă tu ești de la oraș și eu abia am venit de la țară ? De unde să cunosc eu la soldați ? Mai bine m-ai învăța decît să-ți bați joc de mine.

JULIKA : Deschide-ți bine urechile. După un singur lucru poți să știi dacă-i soldat. Dacă salută. Numai după asta.

MARIKA : Atunci e bine.

JULIKA : Ce ?

MARIKA : Am zis c-atunci e bine. Numai că Hugó... Hugó...

JULIKA (*rîzînd batjocoritor*) : Ce face ?

MARIKA : Hugó. Așa-l cheamă : Hugó. ăsta-i numele lui.

JULIKA : Ce face ?

MARIKA : Hugó. (*Plînge în hohote.*)

JULIKA : Iar te miorlăi ? Acum de ce plîngi ?

MARIKA : De ce rîzi de mine ?

JULIKA : Nu rîd deloc. Dar cînd spui Hugó, m-apucă rîsul. (*Sîcîind-o.*) Hai mai spune, cum îl cheamă ?

MARIKA : Acum nu-ți mai spun.

JULIKA : Bine. Dacă nu-mi spui, nu-i soldat.

MARIKA (*rușinată*) : Iacă-ți spun.

JULIKA : Ei ?

MARIKA : Nu-ți spun. (*Plînge.*)

JULIKA : Înseamnă că nu-i soldat. O fi poștaş, factor ?

MARIKA : Nu, nu. Mai bine-ți spun.

JULIKA : Ei ?

MARIKA (*mai senină*) : Da' nu te uita la mine. Uită-te-ncolo și-ți spun.

(*Julika întoarce capul.*)

MARIKA (*abia ținîndu-se să nu rîdă și ea*) : Hugó. (*Rîde.*) Ásta-i numele lui adevărat. Hugó, Hugó, Hugó — soldatul.

JULIKA : Ce fel de soldat ?

MARIKA : Roșu.

JULIKA : Pantalonii ?

MARIKA : Nu.

JULIKA : Tunica ?

MARIKA : Nici tunica.

JULIKA : Atunci ce ?

MARIKA (*triumfătoare*) : Chipiul !

(*Tăcere lungă.*)

JULIKA : Ála-i comisionar, dragă, dă-l la naiba. Chipiu roșu au comisionarii. N-are nici sabie, nici pușcă.

MARIKA (*radioasă*) : Dar salută. Tu singură mi-ai spus că după asta se cunoaște.

JULIKA : Ála nu salută militărește, ála-și scoate chipiul.

MARIKA : Pe mine mă salută întotdeauna ca un soldat. Și ce-i ? Dacă-l cheamă Hugó, nu poate să

fie soldat ? De salutat, salută, chipiu roșu are, și toată ziua stă de strajă la colțul străzii.

JULIKA : Și ce face acolo ?

MARIKA : Scurpă.

JULIKA : Dacă-ți spun, ăla-i comisionar. Țsta-i rangul lui.

MARIKA : Da' Liliom ce rang are ?

JULIKA (*întrecându-se atinsă de această întrebare*) : Da' ce-ți veni cu Liliom ? Ce am eu cu Liliom ?

MARIKA : Da' eu ce am cu Hugó ? Tu de ce mă tot sîcîi cu Hugó ? De aia te sîcîi și eu cu Liliom.

JULIKA : Eu nu i-am spus nici o vorbă. El m-a prins de mijloc, la călușei. Cum era să-i spun să nu mă ia de mijloc, după ce mă luase ?

MARIKA : Nu cumva vrei să spui că nu ți-a plăcut ?

JULIKA : Află că nu mi-a plăcut.

MARIKA : Atunci de ce mai stai aici ? Văd că-l aștepți.

JULIKA : Păi n-a spus el să-l așteptăm ?

(*Apare Liliom. Tăcere prelungită.*)

LILIAM : Tot mai sînteți aici ? De ce n-ați plecat acasă ?

MARIKA : N-ai spus să așteptăm ?

LILIAM : Tu mereu ai ceva de trîncănit. Te-a întrebat cineva ?

MARIKA (*răspunzînd obraznic*) : Păi n-ai întrebat de ce ?...

LILIAM : Tacă-ți fleanca. Ce mă fac eu acum' cu două ? Una ajunge. Ailaltă poate să plece acasă.

(*Pauză.*)

MARIKA : Hai să plecăm.

JULIKA : Să plecăm. (*Nici una nu se mișcă.*)

LILIAM : Una să plece. La cine ești în serviciu ?

MARIKA : La domnu' director Brájer, pe strada Damjánovics, la numărul douăzeci.

LILIOM : Și tu ?

JULIKA : Tot în casa aia.

LILIOM : Una din voi să plece acasă. Care vrea să rămână ? (*Nici un răspuns.*) De ce nu vorbiți ?

MARIKA (*cu multă gravitate*) : O dă afară dacă rămîne aici.

LILIOM : Pe cine ?

MARIKA : Pe Julika. N-are voie să întîrzie după șapte.

LILIOM : Te dă afară ?

JULIKA : Da.

LILIOM : Da' pe mine nu m-au dat afară, ce zici ?

JULIKA : Ba da... și pe dumneata te-au dat afară.

LILIOM : Ei vezi ?

MARIKA : Ce zici, Julika, să plec ?

JULIKA : Eu... eu nu știu ce să-ți spun, Marika.

MARIKA : Dacă vrei, n-ai decît să rămîi, Julika.

LILIOM : Da' o să te dea afară.

MARIKA : Să plec, Julika ?

JULIKA (*încurcată*) : Ce tot vrei de la mine, Marika ?

MARIKA : Tu știi mai bine.

JULIKA (*mișcată, pe un ton blînd*) : Du-te frumos acasă, Marika...

MARIKA (*pleacă agale, pășind apăsător. Revine, pășind în același fel.*) La revedere. (*Rămîne o clipă în așteptare, apoi, văzînd că Julika nu se clintește, pleacă definitiv.*)

(*S-a întunecat. În timpul convorbirii ce urmează, în depărtare se aprind, încetul cu încetul, una după alta, mai multe lumini mici. În parc se aprind felinarele cu gaz. Julika și Liliom se așază pe bancă. În timpul acesta, începe să se audă de departe, foarte încet, abia perceptibil, melodia unei flașnete. Acordurile flașnetei acompaniază convorbirea celor doi, numai intermitent, uneori mai slab, alteori mai tare, parcă ar fi aduse de*

adierea vîntului. Foarte rar, se aud din depărtare, ici-colo, voci omenеști; din cînd în cînd, sunetele cîte unei trompete de hîrtie și, slab, clopoșeii de la călușei. Pînă la sfîrșitul tabloului, se face din ce în ce mai întuneric. Un cer de noapte de primăvară, fără lună, de un albastru străveziu.)

LILIOM : Acum ești și tu ca mine. (*Julika nu răspunde.*) Acum... nici tu nu mai ai serviciu. (*Julika nu răspunde.*)

(Dialogul dintre cei doi are loc cu glas din ce în ce mai scăzut, în așa fel încît, în cele din urmă, se transformă în șușoteală.)

LILIOM : Tu ai mîncat ?

JULIKA : Nu.

LILIOM : Vrei să mîncăm la berărie, în grădină ?

JULIKA : Nu.

LILIOM : Dar în altă parte ?

JULIKA : Nu. (*Pauză.*)

LILIOM : Tu nu vii de multă vreme în parc. Te-am văzut numai de trei ori. Ai mai fost și altă dată ?

JULIKA : Am fost.

LILIOM : Tu m-ai văzut ?

JULIKA : Te-am văzut.

LILIOM : Știai că eu sînt Liliom ?

JULIKA : Știam.

LILIOM : Ai un iubit ?

JULIKA : N-am.

LILIOM : Să nu minți !

JULIKA : Nu mint. Aș spune dac-aș avea. N-am avut niciodată.

LILIOM (*contrariat*) : Nerușinată ce ești ! Acuși te las și plec.

JULIKA : Ce să fac dacă n-am avut ?

LILIOM : Ba ai avut.

JULIKA (*reproșându-i oarecum, cu durere*) : De ce zici c-am avut ?

LILIOM : Fiindcă n-am spus decît o vorbă și-ai și rămas aici, cu mine, podoabă ce-mi ești, te pricepi tu la de-alde astea.

JULIKA : Nu mă pricep, domnu' Liliom.

LILIOM : Acu' te pomenești c-ai să spui că nici nu știi de ce ești aici. Stai aici cu mine pe întuneric. Dacă n-ai fi avut un soldat, n-ai fi rămas tu atît de ușor. Ai mai fost tu și cu altul, de-aia vii acum cu mine. Ia spune, de ce-ai rămas ?

JULIKA : Ca să nu te las singur.

LILIOM : Toantă mai ești, fetiço. Îmi găsesc eu cîte vreau. Și servitoare, și cameriste, și guvernante, chiar și franțuzoaice. Și douăzeci, dacă vreau.

JULIKA : Știu, domnu' Liliom.

LILIOM : Ce știi ?

JULIKA : Că te plac fetele. Da' nu de-aia stau eu acum aici. Stau fiindcă ai fost bun cu mine.

LILIOM : Dacă stai numai pentru atît, poți să pleci.

JULIKA : O dată ce-am rămas, nu mai plec.

LILIOM : Și dacă eu te las aici și plec ?

JULIKA : Nici atunci nu plec, domnu' Liliom.

LILIOM : Știi cum ești tu ? Am avut odată o iubită, să-ți povestesc cum a fost. Într-o seară, după ce-am stins luminile la călușei...

(În momentul acesta vine razia. Din dreapta apar doi poliști în haine civile, trec prin fața băncii, și se opresc la cîțiva pași ; apoi apare Comisarul de poliție cu detectivul Berkovics, amîndoi de asemenea în civil ; se îndreaptă spre perechea care șade pe bancă și, cînd ajung în fața ei, din spate mai apar vreo doi-trei poliști în haine civile, care se opresc la o distanță respectabilă. Comisarul de poliție vorbește calm, fără urmă

de agitație, pe un ton oficial. Detectivul Berkovics este un om excesiv de zelos și de brutal.)

COMISARUL DE POLIȚIE : Cine ești dumneata ?

LILIOM : Eu ?

BERKOVICS : Scoală-te în picioare. Poliția. (*Îl bruschează pe Liliom, care se ridică.*)

COMISARUL DE POLIȚIE : Cum te cheamă ?

LILIOM : Endre Závoczki.

(Julika începe să plîngă încetișor.)

BERKOVICS : Nu plînge, că nu te mănîncă nimeni.
E razie.

COMISARUL DE POLIȚIE : Ai puțină grijă de ea.

(Berkovics se postează aproape de Julika.)

COMISARUL DE POLIȚIE : Ce ești dumneata ?

LILIOM : Strigător la carusel.

BERKOVICS : Să trăiți, domnule comisar, ăsta-i Liliom. A mai fost de cîteva ori la noi, la secție.

COMISARUL DE POLIȚIE : A, tu ești ăla ? La cine lucrezi acum ?

LILIOM : La văduva Muskát.

COMISARUL DE POLIȚIE : Și de ce nu te-ai dus acasă ?

LILIOM : Păi... stăteam și eu de vorbă cu fata asta.

COMISARUL DE POLIȚIE : E iubita ta ?

LILIOM : Nu.

COMISARUL DE POLIȚIE : Dar tu cine ești ?

JULIKA : Julia Zeller.

COMISARUL DE POLIȚIE : Servitoare ?

JULIKA : Fată în casă. La domnu' Kolics, e funcționar la căile ferate, strada Damjánovics, douăzeci.

COMISARUL DE POLIȚIE : Uită-te la mîinile ei.

BERKOVICS (*uitîndu-se la mîinile Julikăi*) : Servitoare.

COMISARUL DE POLIȚIE : Și ce cauți aici, cu haimanaua asta ? De ce nu pleci acasă ?

JULIKA : M-am învoit, domnu' comisar.

COMISARUL DE POLIȚIE : Ai face mai bine să nu-ți pierzi vremea aici cu vagabondul ăsta.

BERKOVICS : Acuși o să-i găsim în tufișuri, domnule comisar.

COMISARUL DE POLIȚIE : Ți-ai ia banii, îl cunoaștem noi. Umblă să vîneze prostuțe ca tine. Are să-ți ia banii și mîine ai să vii să te plîngi la secție. Dar eu te dau afară, să știi.

JULIKA : Da' eu n-am nici o lețcaie, domnule.

COMISARUL DE POLIȚIE : Auzi, Liliom ?

LILIOM : Nu de-aia stau aici cu ea.

BERKOVICS : Ține-ți gura. Nu fi obraznic. (*Îi trage un ghionț.*)

COMISARUL DE POLIȚIE : Vreau să-ți deschid ochii, fetiço, ca să știi cu cine ai de-a face. E un ademenitor de servitoare, de aceea îl și ține la carusel. Le făgăduiește că se însoară cu ele, și așa le ia banii și inelul.

JULIKA : Eu n-am nici inel.

BERKOVICS : Nu vorbi neîntrebată.

COMISARUL DE POLIȚIE : Pe mine nu mă privește. Să-mi mulțumești că ți-am deschis ochii. Doar nu-ți sînt tată, slavă Domnului. Un ademenitor de servitoare, un vagabond. Parcă te văd mîine că vii la mine. Să nu-ți fie frică de el, vino cu noi. Domnul detectiv o să te ducă pînă acasă.

JULIKA : Trebuie să plec negreșit ?

COMISARUL DE POLIȚIE : Nu negreșit.

JULIKA : Atunci rămîn, domnule comisar.

COMISARUL DE POLIȚIE : Să nu zici că nu ți-am atras atenția,

JULIKA : Vă mulțumesc pentru bunătate, domnule comisar.

COMISARUL DE POLIȚIE : Hai, Berkovics, să plecăm.

(Pleacă toți. Julika și Liliom se așază liniștiți pe bancă. Scurtă pauză.)

JULIKA : Și mai departe ?

LILIOM *(pe gânduri)* : Ce spui ?

JULIKA : Ai început să-mi povestești ceva.

LILIOM : Eu ?

JULIKA : Ziceai c-ai avut o iubită. Într-o seară, când s-au stins felinarele la călușei. Pîn-aici ai spus.

LILIOM : Da, cum stingeam luminile la călușei, deodată vine o... o fată cu o broboadă mare... și... vine acolo... și... ia spune-mi, ție... nu ți-e frică să stai aici cu mine... dac-a spus comisarul... că sînt un... și că vreau să-ți iau banii...

JULIKA : Nu trebuie să mi-i iei... Acum n-am, dar cînd oi avea... o să ți-i dau. Pe toți.

LILIOM : Mie ?

JULIKA : Dac-ai să mi-i ceri...

LILIOM : Ai mai avut pe cineva... de i-ai dat ?

JULIKA : Nu.

LILIOM : N-ai avut niciodată un iubit ?

JULIKA : Nu.

LILIOM : Dar unu'... care să te ia... la plimbare ?

JULIKA : Așa am avut.

LILIOM : Soldat ?

JULIKA : De la noi din sat.

LILIOM : Toți soldații se cheamă că sînt de la voi din sat. Tu de unde ești ?

JULIKA : Nu departe de aici.

LILIOM : L-ai iubit ?

JULIKA : De ce mă necăjești, domnu' Liliom ? Nu l-am iubit, ne plimbam și noi cîteodată.

LILIOM : Pe unde v-ați plimbat ?
 JULIKA : Pe-aici prin parc.
 LILIOM : Dar virtutea unde ți-ai pierdut-o ?
 JULIKA : Eu nici nu am virtute.
 LILIOM : De avut, tot ai avut.
 JULIKA : N-am avut niciodată, eu sînt o fată cinstită.
 LILIOM : Dar de dat, tot i-ai dat tu ceva soldatului.
 JULIKA : De ce mă necăjești, domnu' Liliom ?
 LILIOM : Spune drept, i-ai dat ceva ?
 JULIKA : Trebuia. Dar nu l-am iubit.
 LILIOM : Da' pe mine mă iubești ?
 JULIKA : Nu, domnu' Liliom.
 LILIOM : Atunci de ce stai cu mine aici ?
 JULIKA : Stau și eu așa.
 LILIOM : Vrei să vii cu mine la salonul de dans ?
 JULIKA : Nu. Eu îmi păzesc cinstea.
 LILIOM : La ce bun ?
 JULIKA : Pentru că eu nu vreau să mă mărit niciodată. Dacă m-aș gândi să mă mărit vreodată, nu mi-ar păsa, n-aș ține să-mi păstrez cinstea. Mi-ar fi totuna. Dar eu nu vreau să mă mărit și de-aia trebuie să am grijă să rămîn fată cinstită.
 LILIOM : Și dacă ți-ai spune acum... că te iau de nevastă ?
 JULIKA : Dumnezeu ?
 LILIOM : Nu-i așa că te-ai speriat ? Pentru că ți-ai adus aminte ce-a spus comisarul ! Te-ai speriat !
 JULIKA : Nu m-am speriat, domnu' Liliom. Din partea mea, poate să spună ce-o vrea.
 LILIOM : Așa-i că n-ai avea curajul... să te măriți cu mine ?
 JULIKA : Eu una știu, dacă țin la cineva, puțin îmi pasă chiar de-ar fi să mor.
 LILIOM : Ai merge tu după un vagabond ca mine ?
 Vreau să spun... dacă m-ai iubi ?

JULIKA : M-aș duce și după un călău... dacă l-aș iubi, domnu' Liliom. (*Pauză*).

LILIOM : Ziceai că... nu mă iubești... Atunci de ce nu te duci frumușel acasă ?

JULIKA : Acum nu mai pot să plec. Acasă toată lumea s-a culcat.

LILIOM : Și ce, au zăvorât ușile ?

JULIKA : De bună seamă. (*Pauză*.)

LILIOM : Să știi că... și o haimana... și un vagabond... poate să se facă om.

JULIKA : Poate. (*Pauză*.)

LILIOM : Nu ți-e foame ?

JULIKA : Nu. (*Pauză*.)

LILIOM : Și dacă... ți-aș lua banii ? Dacă-ai avea.

JULIKA : I-ai lua și gata.

LILIOM : Dacă... m-aș duce.. la doamna Muskát... ea m-ar lua înapoi. Atunci aș avea iar câștigul meu...

(*Pauză, întineric.*)

JULIKA (*foarte încet*) : La aia... să nu te mai duci... (*Pauză*.)

LILIOM : Mulți salcîmi mai sînt p-aici. (*Pauză*.)

JULIKA : La aia să nu te duci înapoi. (*Pauză*.)

LILIOM : Aia... o vorbă numai să-i spun... și mă și ia îndărăt... Știu eu de ce... știu eu... știe și dînsa... (*Pauză*.)

JULIKA : Acum simt și eu mirosul... Numai floare de salcîm... (*Pauză*.)

LILIOM : Salcîm alb. (*Pauză*.)

JULIKA : Vîntul, el aduce mirosul.

(*Amîndoi tac. Pauză prelungită.*)

C O R T I N A

TABLOUL 2

Atelierul unui fotograf care face poze la minut, tot în Városliget. Un teren împrejmuit de un gard înalt de scînduri, în spatele căruia se zăresc barăcile de la bîlci. În partea din fund a gardului, o intrare ce se poate acoperi cu o draperie. În aceeași parte, o fereastră șubredă. În partea stîngă, o baracă acoperită, avînd două uși : una, în față, duce în încăperea în care locuiesc Liliom și Julika ; cealaltă, mai în fund, dă în camera obscură a atelierului. În partea dreaptă, pe gard, este întinsă o pînză ce servește drept fundal pentru fotografii. Într-un colț, un aparat de fotografiat. De gardul din fund e proptită, mai spre stînga, o canapea șubredă. Dimineața, înainte de prînz. Pe scenă, Julika și Marika.

MARIKA : Zici că l-a bătut pe Hózlinger ?

JULIKA : Da, l-a bătut.

MARIKA : Măcar că Hózlinger e mult mai voinic.

JULIKA : Și tot i-a tras o bătaie zdravănă. L-a apucat în așa fel c-a putut să-l doboare. Aici nu-i vorba de putere, totul e cum apuci.

MARIKA : Și l-au luat la poliție ?

JULIKA : Da, l-au luat, da' a doua zi i-au dat drumul. Iacă, sînt două luni de cînd stăm aici, la fo-

tograf. Și de două ori l-au luat la poliție. Dar de pedepsit n-au putut să-l pedepsească.

MARIKA : De ce ?

JULIKA : Pentru că dreptatea era de partea lui.

DOAMNA HOLLUNDER (*o femeie foarte în vîrstă, abia duce un braț de lemne, vine din fund, traversează și se îndreaptă spre stînga*) : Cît e ziua de mare, îi tot merge gura ; atîta știe, să dea din gură, de lucrat nu lucrează, de furat nu fură, dar de ars arde lemnele pe care le ia de la o biată bătrînă. Bărbat zdravăn, om în toată firea, rușine să-i fie !

JULIKA : Mulțumesc.

DOAMNA HOLLUNDER : O haimana ! Țasta ar trebui să stea la pușcărie, nu muncitorii cinstiți. (*Iese.*)

MARIKA : Cine-i asta ?

JULIKA : Ea ține atelierul de fotografiat. E rudă cu Liliom. Ne lasă să stăm pe gratis în maghernița asta.

MARIKA : Și de ce aduce lemne ?

JULIKA : Aduce de toate. Dacă n-ar aduce ea, n-am avea ce pune în farfurie. E o femeie tare bună, numai că dă din gură tot timpul. (*Pauză.*)

MARIKA (*puțin jenată*) : Acum știu că nu-i soldat.

JULIKA : Vă mai întîlniți ?

MARIKA : Da.

JULIKA : Des ?

MARIKA : Des. Vrea să mă ia.

JULIKA : De nevastă ?

MARIKA : De nevastă.

JULIKA : Ei vezi, nu-i soldat. (*Pauză.*)

MARIKA (*jenîndu-se și lăudîndu-se în același timp*) : Acum fac și eu mofturi.

JULIKA : Cum vine asta ?

MARIKA : Când mă cheamă să mergem în parc, eu zic că nu mă duc în parc. Atunci îmi promite că-mi ia o basma. Și eu tot nu mă duc. După aia mă conduce frumos pînă-acasă și nu se-nîmplă nimic cu morala.

JULIKA : Asta-nseamnă să faci mofturi ?

MARIKA : Numai așa. O fi oprit, da-i dreptul inimii.

JULIKA : Nu vă certați niciodată ?

MARIKA : Numai când e vorba de amor.

JULIKA : De amor ?

MARIKA : Mă ia de mîna și o pornim la plimbare.

Pe urmă vrea să-mi legene mîna, iar eu nu-l las.

Și-i zic : astîmpără-te. Și el îmi zice : de ce-i fi tu așa de îndărătnică ? Și-apoi iar vrea să-mi legene mîna, și eu iar nu-l las. Și multă vreme nu-l las să mi-o legene, pînă ce, așa deodată, îl las. Și după aia ne legănăm mîinile. În sus și-n jos, în sus și-n jos, și uite, ăsta-i amorul. O fi oprit, da-i dreptul inimii.

JULIKA : Înseamnă că ești fericită.

MARIKA : Alteori sînt și mai fericită. Mai frumoasă ca toate e iubirea din inimă.

JULIKA : Și aia cum e ?

MARIKA : Aia e, așa cum e vremea acum, că la trei de noapte se crapă de ziuă. Pînă atunci mi-au trecut și mofturile, am trecut și de amor, inima tot mai cere, și la urmă de tot vine iubirea. Eu șed pe bancă și Hugó mă ține de mîna. El nu bea vin, bea numai limonadă, de-aia roșie. Hugó nu se-mbată niciodată. Își lipește fața de obrazul meu și stăm așa, tăcuți. După aia i se lipesc pleoapele, și fața lui alunecă de pe obrazul meu, pentru c-a adormit. Dar tot mă ține de mîna, chiar și-n somn. Eu mă uit în dreapta și-n stînga

și simt ce frumos *miroase* florile, înțelegi, și ele *miroase* mai frumos în zori. Hugó nu simte nimic, el doarme dus. Și eu aș vrea să dorm, dar nu dorm. Și stăm așa frumușel amîndoi. Asta-i iubirea din inimă. (*Pauză lungă.*)

JULIKA : A plecat de-aseară și nici acum n-a venit.

MARIKA : Uite, am aici șaișpe crăițari. Erau pentru tramvai : opt pentru dus, opt pentru întors. Că trebuia s-o iau pe domnișoara de la Conservator, dar am venit pe jos. Ia-i și pune-i bine. (*Îi dă Julikăi banii.*)

JULIKA : Va să zică, s-au făcut trei forinți patrușșase.

MARIKA : Da, trei forinți patrușșase.

JULIKA : Nu muncește.

MARIKA : E leneș ?

JULIKA : Nu știe nici o meserie. Și nici salahor nu vrea să se ducă. Stă tolănit toată ziua.

MARIKA : Nu-i frumos din partea lui.

JULIKA : Nu-i frumos din partea lui. Au luat altă fată la familia Kolics ?

MARIKA : E a treia de cînd ai plecat tu de-acolo. Hugó intră om de serviciu la un avocat care l-a și angajat. Îi dă și locuință.

JULIKA : Nu vrea să se-ntoarcă la călușei. Cînd îl întreb de ce, tace. Lunea trecută m-a lovit.

MARIKA : I-ai tras și tu ?

JULIKA : Nu.

MARIKA : De ce nu-l lași ?

JULIKA : Nu-l las.

MARIKA : De ce nu-l lași ? (*Pauză.*)

DOAMNA HOLLUNDER (*ieșind din încăpere cu o oală cu apă în mînă. Bombăne*) : Să joace cărți știe, să se bată se pricepe, și să ia bani de la

slujnice ştie. Da' poliția nici nu se sinchisește.
A fost pe-aici strungarul.

JULIKA : Apa e pentru supă ?

DOAMNA HOLLUNDER : A fost pe-aici strungarul.
Un bărbat frumos, brunet. E văduv. Are doi copii.
Are bani. Are prăvălie.

JULIKA (*către Marika*) : Nu e patrușșase. Sînt trei
forinți șaișșase.

MARIKA : Și eu tot așa am socotit. Șaișșase.

DOAMNA HOLLUNDER : Vrea să-ți faci rost de
serviciu și să te ia de nevastă. Îți dă tîrcoale.
A fost de cinci ori pe-aici. Are doi copii.

JULIKA : Lăsați, doamnă Hollunder, nu vă mai
osteniți. Mă duc eu după apă.

DOAMNA HOLLUNDER : Și acum te așteaptă
afară.

JULIKA : Nu-mi trebuie.

DOAMNA HOLLUNDER : O să mai vie. Și Liliom
iar o să-l bată. (*Pornește spre poartă, mormăind.*)
Să se bată, la asta se pricepe, s-o lovească în cap
pe nevastica lui, mititica de ea, îl ducea mintea.
Cum de nu-i crapă obrazul de rușine ? Da' po-
liția... nici nu se sinchisește. (*Iese prin fund.*)

MARIKA : Strungarul vrea să te ia de nevastă ?

JULIKA : Da.

MARIKA : Și de ce nu te duci după el ?

JULIKA : De-aia.

MARIKA : Te bate, te izbește în cap de-ți face cu-
cie. Ce, pentru că e Liliom ?

JULIKA : Pentru că el e Liliom.

MARIKA : Da-i o haimana.

JULIKA : Și din ăștia trebuie să fie pe lume.

MARIKA : Cînd a stat cu tine acolo pe bancă... mă
uitam ce blînd era.

JULIKA : Era blînd.

MARIKA : Și după aia s-a făcut rău ?

JULIKA : S-a făcut și rău. Da' acolo pe bancă era tare blînd. Și acuma-i blînd cîteodată. Tare blînd. După-amiaza se aude pînă-aici flașneta. Îi duce dorul. Atunci e blînd.

MARIKA : Și ce zice ?

JULIKA : Nu zice nimica, tace, și e frumos, și e blînd. Are ochi mari, urîți. Și cum se uită cu ei...

MARIKA : Se uită în ochii tăi ?

JULIKA : Mai degrabă alături. Nici eu nu pot să mă uit în ochii lui. Pentru că-i vine și lui greu că nu lucrează. De-aia m-a bătut luni.

MARIKA : Pentru că nu lucrează ? Ticălosul, și dacă nu lucrează trebuie să te bată ?

JULIKA : Pentru că-l roade.

MARIKA : Te-a durut ?

JULIKA : Nu. (*Pauză.*)

DOAMNA MUSKÁT (*împopoțonată, intră prin fund*) : Bună ziua. Liliom e acasă ?

JULIKA : Nu.

DOAMNA MUSKÁT : A plecat ?

JULIKA : Încă n-a venit acasă.

DOAMNA MUSKÁT : Îl aștept. (*Se așază.*)

MARIKA : Cum îndrăznești dumneata să vii aici ?

DOAMNA MUSKÁT : Dumneata ești stăpîină aici, fetiço ? Vezi să nu-ți dau una peste bot.

MARIKA : Cum îndrăznești dumneata să vii aici, la Julika ?

DOAMNA MUSKÁT (*către Julika*) : Nu-i spune nimic, draga mea. Văd că dumneata știi ce m-a duce. Vreau să-i dau o bucată de pîine pîrlitului de Liliom.

MARIKA : N-are el nevoie de pîinea dumitale.

DOAMNA MUSKÁT (*către Julika*) : Nu-i răspunde, draga mea. O gîsculiță mai proastă ca asta nici c-am văzut.

MARIKA : La revedere.

JULIKA : La revedere.

MARIKA (*din pragul porții din fund*) : Șaișșase.

JULIKA : Da.

MARIKA : La revedere. (*Iese.*)

(*Julika se îndreaptă spre ușa încăperii.*)

DOAMNA MUSKÁT : La mine avea în fiecare zi cîte o coroană. Duminica avea și două. Publicul îi plătea cîte o bere, țigări.

(*Julika se oprește în pragul ușii, fără să-i răspundă.*)

DOAMNA MUSKÁT : Știu că mai degrabă ar crăpa de foame, decît să-mi ceară iertare. Da' treacă de la mine. Îl iau înapoi și așa. (*Julika tace.*) Ce-i drept, lumea mereu întreabă unde a dispărut Liliom. Eu trebuie să-mi caut de interesele comerțului meu. Din partea mea, ar putea să și crape de foame, n-aș veni eu după el dacă n-ar fi așa de priceput.

(*Prin poarta din fund intră Liliom împreună cu Ficsur. Pauză.*)

JULIKA : A venit doamna Muskát.

LILIOM : Văd.

JULIKA : Ai putea și tu să dai bună-ziuă cînd intri.

LILIOM : La ce ți-ar folosi ? De ce mă sîcîi ?

JULIKA : Nu te sîcîi.

LILIOM : Mai ține-ți gura. Știu ce urmează acum : c-am chefuit toată noaptea, că n-am cîștigat un ban, că n-avem ce mânca la prînz.

JULIKA : Nu mai zic nimic.

LILIOM : Văd după vîrfurile nasului că te mănîncă limba. Hai, șterge-o, c-altfel iar încasezi una.

(Se plimbă furios de colo pînă colo. Toți se dau la o parte, ferindu-se cu teamă de el.)

(Ficsur se plimbă și el, privind în jos, parc-ar căuta ceva.)

DOAMNA MUSKÁT *(răstindu-se la Ficsur)* : Dumneata îl tragi mereu la cărți. Am să pun să te-nchidă.

FICSUR : Nu mai face pe grozava ! *(Iese pe poarta din fund și se plimbă pe afară. Pauză.)*

JULIKA : A venit doamna Muskát.

LILIOM : N-are decît să vorbească ea, dacă vrea ceva de la mine.

DOAMNA MUSKÁT : De ce umbli mereu cu Ficsur ? Într-o bună zi o să te ia cu el la furat.

LILIOM : Umblu cu cine-mi place. Ce vrei de la mine ?

DOAMNA MUSKÁT : Știi bine ce vreau.

LILIOM : Nu știu.

DOAMNA MUSKÁT : De ce crezi c-am venit ?
Doar nu-ți închipui c-am venit să-ți fac o vizită, pîrlitule.

LILIOM : Îți sînt dator ceva ?

DOAMNA MUSKÁT : Îmi ești, dar nu-ți țin socoteala. Taman la tine să vin eu după bani ?
Acum cîștigi tare mult, așa-i ? Știi tu bine de ce-am venit.

LILIOM : Păi l-ai angajat pe Hózlinger.

DOAMNA MUSKÁT : Și ce-i dacă l-am angajat ?

LILIOM : Se pricepe și ăla.

DOAMNA MUSKÁT : N-ai nici o grijă, se pricepe.
Nici n-am de gînd să-i dau drumul. Dar unul e prea puțin. E treabă pentru doi.

LILIOM : Niciodată n-am fost doi. Totdeauna am făcut de unul singur strigările.

DOAMNA MUSKÁT : Aș putea să-l dau afară pe Hózlinger.

LILIOM : De ce să-l dai afară, dacă zici că se pricepe așa de bine ?

DOAMNA MUSKÁT (*dînd din umeri*) : Să știi că se pricepe. (*Pînă în acest moment nu s-a uitat la Liliom.*)

LILIOM (*către Julika*) : Du-te, cere puțină cafea de la fotograf. (*Julika iese pe ușa din fund.*) Și zici că Hózlinger se pricepe chiar atît de bine ?

DOAMNA MUSKÁT (*se întoarce spre el și-l privește*) : De ce nu dormi noaptea ? Arăți tare jigărit.

LILIOM : E chiar așa de priceput... Hózlinger ăla ?

DOAMNA MUSKÁT : Ia-ți părul de pe frunte. (*Duce mîna la părul lui Liliom.*)

LILIOM : Lasă-mi dumneata părul în pace.

DOAMNA MUSKÁT : Iacă, ți-l las. Dacă-ți spunem să lași părul să-ți atîrne peste ochi, l-ai fi dat de-o parte. Aud c-ai bătut-o pe această... pe această...

LILIOM : Asta nu te privește.

DOAMNA MUSKÁT : Viteaz mai ești ! Să bați o femeie atît de firavă ! Dacă te-ai săturat de ea, mai bine las-o, dar nu trebuie să bați o ființă atît de plăpîndă...

LILIOM : Cum s-o las ?... Știu c-ai vrea.

DOAMNA MUSKÁT : Iar îți iei nasul la purtare... (*Foarte încurcată.*) Așa-mi trebuie dac-am venit după tine. Multe trebuie să-nduri dacă vrei să-ți meargă bine afacerile. Dac-aș putea să vînd caruselul, nu m-ai mai prinde tu pe-aici.

LILIOM : Ce, nu-ți merg bine treburile ?

DOAMNA MUSKÁT : Dac-ai fi deștept, te-ai întoarce. Te plătesc bine.

LILIOM : Ce mai vrei ? Caruselul e mereu plin.

DOAMNA MUSKÁT : Ce-i drept, e plin... Dar nu e ce trebuie.

LILIOM : Mai bine spune-o pe șleau că mi se simte lipsa.

DOAMNA MUSKÁT : Mie nu-mi lipsești, dar slujnicele... sînt nebune după tine... și întreabă mereu... Dac-ai fi deștept, te-ai întoarce.

LILIOM : S-o las pe fata asta...

DOAMNA MUSKÁT : Păi aud c-o bați.

LILIOM : N-o bat. Ce-i aia c-o bat ? S-a-ntîmplat să-i trag o dată una, și vuiește mahalaua. Asta nu-nseamnă c-o bat.

DOAMNA MUSKÁT : Bine, bine, n-am spus nimic. Nu m-amestec.

LILIOM : Află c-o bat.

DOAMNA MUSKÁT : Nu prea înțeleg ce-ți place la ea. De două luni stai cu ea aici... putea să ți se urască. Acolo ai... carusel... teatru... ai avea și parale... Cum poate cineva să fie atît de prost... să lase o viață atît de bună, frumoasă... (*Se uită la Liliom.*)... Unde-ai hoinărit toată noaptea, de-arăți în halul ăsta ?

LILIOM : Lasă asta.

DOAMNA MUSKÁT : Niciodată n-ai arătat așa. Aici te frămînti. (*Pauză.*) Am cumpărat o flașnetă nouă.

LILIOM (*cu voce scăzută*) : Știu.

DOAMNA MUSKÁT : De unde știi ?

LILIOM : S-aude pîn-aici.

DOAMNA MUSKÁT : Sună frumos, nu-i așa ?

LILIOM : Foarte frumos. Răsună strașnic.

DOAMNA MUSKÁT : Și să vezi cum se-nvîrtesc călușeii după cum cîntă. Avem și patru oglinzi noi. I-am aruncat și pe ăi doi călușei negri, care aveau urechile rupte.

LILIOM : Și ce-i în locul lor ?

DOAMNA MUSKÁT : Ghici !

LILIOM : Zebre.

DOAMNA MUSKÁT : Aș ! Am pus un automobil.

LILIOM : Un automobil ?

DOAMNA MUSKÁT : Exact. Cu claxon de-ăla. Cel
dintîi automobil l-am pus eu. Un automobil fru-
mos, roșu, toată lumea se-mbulzește să se urce
în el, pentru că are și claxon. Care mai de care,
se-ndeașă la claxon, toți vor să meargă cu auto-
mobilul, e la modă, ce să-i faci...

LILIOM : Automobil.

DOAMNA MUSKÁT : Da. Dacă ești deștept, te-ntorci.

De ce să te macini aici fără rost ? Acolo-i *beleartă*,
acolo-i de tine. Tu ești un artist. Nu ești ca alții.

LILIOM : Cum s-o las pe mititica asta ?...

DOAMNA MUSKÁT : Ei și ce ? O să se ducă înapoi
la serviciu.

LILIOM : Pe gîndăcelul ăsta nenorocit...

DOAMNA MUSKÁT : Acolo e *beleartă*, acolo e de
tine. Bere, țigări Virginia, o coroană în fiecare zi
de lucru, duminica două. Află că ți-am luat și ceas.

LILIOM : Asta nu-i din alea să se-ntoarcă la serviciu.

DOAMNA MUSKÁT : Nu-ți fie frică, n-o să-nghită
capete de chibrituri. Dacă toate ar înghiți chi-
brituri...

LILIOM (*după ce a privit-o un timp spune cu multă
satisfacție*) : Vasăzică publicul nu-l vrea pe Hózzlin-
ger ! ?

DOAMNA MUSKÁT : Știi și tu, mizerabile.

LILIOM : Păi...

DOAMNA MUSKÁT : Unde mai pui veselia ! La noi
e o viață bună, frumoasă, ușoară, fete bune și fru-
moase, bere, țigări de foi, muzică, o viață bună,
frumoasă, ușoară, îți dau și inelul răposatului,
ce-i mai fi vrînd ?

LILIOM : Asta nu-i din alea să se-ntoarcă la serviciu. Păi... păi... din partea mea, dacă... rămîn cu ea... poate să rămînă aici... chiar dacă eu mă-ntorc la artă...

DOAMNA MUSKÁT : Aoleu !

LILIOM : De ce aoleu ?

DOAMNA MUSKÁT : O să rîdă fetele de tine... Auzi colo, s-aduci banii acasă la nevastă... N-am mai pomenit un bărbat cu nevastă să... dacă află fetele, se prăpădesc de rîs...

LILIOM : Înțeleg eu cam unde bați dumneata.

DOAMNA MUSKÁT (*cu ochii plecați*) : Tare-ți mai place să te fălești !

LILIOM : Vasăzică îmi dai inelul.

DOAMNA MUSKÁT (*îl mîngîie pe păr*) : Ți-l dau.

LILIOM : Nu-mi priește deloc acasă.

DOAMNA MUSKÁT : Aici n-are nimeni grijă de tine. (*Pauză.*)

(Julika intră, aducînd o ceașcă cu cafea. Doamna Muskát își retrace repede mîna de pe părul lui Liliom. Pauză.)

LILIOM : Vrei ceva ?

JULIKA : Nu. (*Pauză.*)

(Julika o ia la stînga, îndreptîndu-se spre baracă.)

DOAMNA MUSKÁT : Bătrîna spune că vine pe-aici un strungar, un văduv.

LILIOM : Știu, știu.

JULIKA (*intră din stînga*) : Liliom... să nu uit, am să-ți spun ceva. După aia.

LILIOM : Bine.

JULIKA : Vreau să-ți spun... Am vrut să-ți spun de ieri...

LILIOM : Bine, bine.

JULIKA : Dar între patru ochi. Vino puțin încoace... să-ți spun...

LILIOM : Nu vezi c-am treabă ?

JULIKA : Numai un minut.

LILIOM : Du-te, că...

JULIKA : Da' vreau să-ți spun.

LILIOM : Pleacă odată, când îți spun...

JULIKA (*cu voce tare*) : Nu plec.

LILIOM (*se ridică în picioare*) : Ce-ai spus ?

JULIKA : Nu plec.

DOAMNA MUSKAT (*se ridică*) : Nu începe iar.

Eu trec puțin pe la fotograf... Pe urmă mă-ntorc după răspuns. (*Iese prin ușa din fund.*)

JULIKA : N-ai decît să mă bați, nu-mi pasă. Nu te uita așa la mine, că nu mi-e frică. Acum nu mai mi-e frică de nimeni. Ți-am zis că vreau să-ți spun ceva.

LILIOM : Hai, spune. Dar repede.

JULIKA : Asta nu se poate repede. De ce nu-ți bei cafeaua ?

LILIOM : Asta ai avut să-mi spui ?

JULIKA : Nu. Tu bea-ți cafeaua și eu îți spun.

LILIOM (*ia ceașca cu cafea și bea*) : Ei ?

JULIKA : M-ai întreat ieri de ce mă doare capul.

LILIOM : Da.

JULIKA : Despre asta-i vorba.

LILIOM : Ești bolnavă cumva ?

JULIKA : Nu. Doar că m-ai întreat de ce mă doare capul. Și mai spuneai că parcă m-am schimbat.

LILIOM : Da, așa am spus. Poate din pricina strungarului ?

JULIKA : Ce am eu... cu strungarul ? Nici pome-neală de așa ceva. Îmi vine cam greu să-ți spun, dar trebuia să știi... eu... eu nu m-am speriat, pentru că știu c-așa trebuie să fie...

LILIOM (*lasă ceașca de cafea*) : Ce spui ?

JULIKA : Dacă stai c-un bărbat.

LILIOM : Da.

JULIKA : Eu o să am un copil. (*Iese repede pe ușa din fund.*)

(*Pauză. Ficsur se uită pe fereastra din fund.*)

LILIOM : Ficsur ! (*Ficsur intră.*) Auzi Ficsur... Julika o să aibă un copil.

FICSUR : Ei și ?

LILIOM : Nimic. (*Brusc.*) Ieși afară !

(*Ficsur iese. Pauză.*)

DOAMNA MUSKÁT (*intră*) : Am văzut-o c-a plecat.

LILIOM : Da, a plecat.

DOAMNA MUSKÁT (*scoate niște bani*) : Îți dau zece coroane avans.

LILIOM : Da.

DOAMNA MUSKÁT : Da' de ce nu iei banii ?

LILIOM : Du-te acasă, doamnă Muskát.

DOAMNA MUSKÁT : Da' ce-i cu tine ?

LILIOM : Du-te acasă, cucoană. (*Se întoarce la ceașca de cafea.*) Lasă-mă să-mi beau cafeaua. Nu vezi că-mi beau cafeaua de dimineață ?

DOAMNA MUSKÁT : Ți-ai pierdut mințile !

LILIOM : N-ai de gând să pleci ?! (*Se întoarce spre ea.*)

DOAMNA MUSKÁT (*bagă banii la loc*) : Nu mă mai vezi în viața ta !

LILIOM : Ei șl, n-am să te mai văd.

DOAMNA MUSKÁT : Adio.

LILIOM : Adio. (*Doamna Muskát iese.*) Ficsur ! (*Ficsur intră.*) Ziceai că... am putea... niște bani...

FICSUR : Da, am putea.

LILIOM : Cîți ?

FICSUR : Cîțiva forinți, colea. Eu mi-s vulpoi bătrîn. Poți să vii cu mine.

DOAMNA HOLLUNDER (*intră*) : ... Dimineăța cafea, la prînz supă, seara iar cafea... lemne... toate astea de la mine... dă-mi ceașca înapoi...

(*În parc începe freamătul de după-amiază. Încep să se audă, de departe, sunetele flașnete.*)

LILIOM : Doamnă Hollunder !

(*Pină spre sfîrșitul actului, se observă că sunetele flașnete îl enervează pe Liliom.*)

DOAMNA HOLLUNDER (*către Ficsur*) : Cară-te de aici, nemernicule ! Acuși îl chem pe băiatul meu.

FICSUR : Mult îmi pasă mie de băiatul dumitale !
(*Iese tiptil.*)

LILIOM : Doamnă Hollunder.

DOAMNA HOLLUNDER : Ce-i ?

LILIOM : Cînd l-ai născut pe băiatul dumitale...
cînd l-ai născut pe băiatul dumitale...

DOAMNA HOLLUNDER : Ei ?

LILIOM : Nimic.

DOAMNA HOLLUNDER (*bombănind, în timp ce iese*) : Mai bine-ai trage un somn, golan nenorocit ce ești ! Să bei și să joci cărți toată noaptea, asta știi, să trăiești pe spinarea altuia, la asta te pricepi. (*Iese prin fund.*)

LILIOM : Ficsur !

FICSUR (*intră tiptil*) : Vasăzică Julika o să aibă un copil. Am auzit.

LILIOM : Ziceai... de niște bani... de la casierul fabricii de piele...

FICSUR : Da... pentru asta... (*Se apropie tiptil de Liliom.*)... Asta numai împreună.

LILIOM : Da. (*Îngândurat, nervos.*) Pleacă acum, Ficsur. Pe urmă... pe urmă vino înapoi. (*Ficsur se strecoară afară și pleacă.*)

(*Se aud sunetele flașnetei. Liliom ascultă atent un timp oarecare, apoi se îndreaptă spre ușa din fund.*)

LILIOM (*strigînd din prag*) : Doamnă Hollunder... (*Cu o bucurie naivă.*)... Julika o să aibă un copil ! (*Se întoarce, se suie pe canapeaua prop-
tită de gardul din fund și, rezemîndu-se cu coa-
tele de partea de sus a gardului, privește înde-
lung spre parc, ascultă sunetele flașnetei și, de-
odată, strigă tare, acoperindu-le cu vocea lui.*)
O să am un copil ! (*Ridică brațele.*)

JULIKA (*iese din baracă*) : Ce-i ? Ce s-a-ntîmplat ?

LILIOM (*dîndu-se jos de pe canapea*) : Nimic. (*Se aruncă pe canapea cu fața în jos.*)

(*Julika îl privește un timp, apoi se apropie de el și-l învelește cu pătura. Merge în vîrful picioarelor pînă la ușa din fund, se oprește în prag, se reazemă de tocul ușii, se uită spre parc și ascultă cîntecul flașnetei. O scurtă pauză.*)

CORTINA

TABLOUL 3

Același decor. Liliom și Ficsur stau unul lângă altul.
Julika trebaluiește. Ficsur îl învață pe Liliom un cântec.

FICSUR : Strofa a treia :

Ia seama, ia seama, măi, Jáninger,
E-al dracului băiatul ăsta, Bérci,
O să te bage la zdup, la centru,
Și ce-o să mai plîngă biata Rézi.
Uite colo cum vine jandaru', jandaru',
jandaru'.

LILIOM :

Ia seama, ia seama, măi, Jáninger,
E-al dracului băiatul ăsta...

FICSUR și LILIOM (*împreună*) :

...Bérci,
O să te bage la zdup, la centru,
Și ce-o să mai plîngă biata Rézi.

LILIOM :

Uite colo cum vine jandaru', jandaru',
jandaru'.

(*Julika se uită bănuitoare la ei, apoi intră în casă.*)

FICSUR (*se apleacă brusc spre Liliom și-i spune în
șoaptă*) : Cum treci de Calea Franceză, dai de

terasament..., mai întâi vine bariera și, pe urmă, până la fabrica de piele nu mai e nimic, nici măcar un canton.

LILIOM : Și el merge pe-acolo ?

FICSUR : Da. Merge pe lângă terasament, jos, pe potecă. De vreun an umblă de unul singur, înaintea era totdeauna cineva cu el.

LILIOM : În fiecă simbătă ?

FICSUR : În fiecă simbătă.

LILIOM : Banii... în ce-i duce ?

FICSUR : Într-o geantă de piele. Din ea scoate banii când plătește muncitorii.

LILIOM : Și duce mulți bani ?

FICSUR : Exact șaisprezece mii de coroane.

LILIOM : Cum îl cheamă ?

FICSUR : Linzmann. E evreu.

LILIOM : E casier ?

FICSUR : Casier. Dar dacă-l împung între coaste, atunci nu mai e casier. Dacă-i dau una-n cap, nici atunci nu mai e casier.

LILIOM : Chiar trebuie să moară ?

FICSUR : Nu trebuie. Poate să dea banii și fără să moară. Dar ăi mai mulți vor mai degrabă să moară.

(Julika vine din casă și trece prin scenă, ieșind prin poarta din fund. Repetatele treceri prin scenă ale Julikăi exprimă bănuiala ei; se uită la cei doi speriată, bănuitoare, din când în când se oprește să asculte ce vorbesc; fără o gestică exagerată în jocul ei, publicul înțelege totuși că ea presimte oarecum ce vor să pună la cale cei doi, în ciuda faptului că aceștia vorbesc în șoaptă.)

FICSUR (*observînd-o pe Julika, subit*) : Și-apoi zice:
Și ce-o să mai plîngă Bársony Rézi,
Cînd ai să fii tu la zdup.

LILIOM și FICSUR (*împreună*) :

O s-o ducă și pe Rézi
În caza aia mare, galbenă.

Iată c-a venit jandaru', jandaru', jandaru'.

LILIOM :

Și ce-o să mai plîngă Bársony Rézi,
Cînd ai să fii tu la zdup.

(*Julika iese.*)

LILIOM : Și nu trebuie să fugim după aia în America ?

FICSUR : Nu.

LILIOM : Dar ce-o să facem ?

FICSUR : Banii o să stea îngropați în pămînt șase luni. Atîta trebuie. Iar după șase luni, banii răsar din pămînt.

LILIOM : Și pe urmă ?

FICSUR : În astea șase luni trăiești ca pîn-acum. Nu te-atingi de capital.

LILIOM : Taman după șase luni o să vină și copilul.

FICSUR : Ei... o să luăm și copilul cu noi. Da' de muncit, ai să-ncepi să muncești înainte cu trei luni. Asta ca să poci spune oricînd : pun ban lîngă ban, vrem să plecăm în America.

LILIOM : Și eu trebuie să-i ațiu calea ?

FICSUR : Unul din noi îi taie drumul cu vorba, iar ălălalt c-un briceag. Fiecare după cum îl trage inima. N-ai decît să-l oprești tu cu vorba.

LILIOM : N-ai auzit ?

FICSUR : Ce ?

LILIOM : Acolo, afară... Parc-ar fi zăngănit cineva o sabie.

(*Ficsur trage cu urechea. Pauză.*)

LILIOM : Și ce-o să-i spun ?

FICSUR : Ai să-i spui : Bună seara. Cît e ceasul,
vă rog frumos ?

LILIOM : Şi pe urmă ?

FICSUR : Pe urmă eu îl tai. Scoţi şi tu pe loc cu-
titul.

UN POLIȚAI DIN BUDA (*intră şi priveşte în jur ;
se face linişte*) : Bună ziua !

FICSUR şi LILIOM : Bună ziua.

FICSUR (*strigă*) : Să vină fotograful ! Îl caută cineva.

(*Pauză. Polițaiul aşteaptă.*)

FICSUR :

Şi ce-o să mai plîngă Bársony Rézi,
Cînd ai să fii tu la zdup.

O s-o ducă şi pe Rézi...

LILIOM şi FICSUR (*împreună, încet*) :

În casa aia mare, galbenă.

Uite colo cum vine...

(*Sfîrşitul îl fredonează fără cuvinte, din pricina Poli-
țaiului. În timp ce ei fredonează intră Doamna Hollun-
der şi Tinărul Hollunder.*)

POLIȚAIUL : Faceţi şi fotografii pe carton ?

TINĂRUL HOLLUNDER : Desigur. (*Arată spre mo-
delele atîrnate pe ulucă.*) Alegeţi... care vă place.
Doriţi fotografie întreagă ?

POLIȚAIUL : Întreagă.

(*Bătrînica trage aparatul de fotografiat din colşul în care
se găseşte ; Tinărul Hollunder îl aranjează pe Polițai
pentru pozat, se agită între Polițai şi aparat, uitîn-
du-se din cînd în cînd în aparat ; apoi, acoperindu-şi
capul cu pînza neagră, se apropie cu aparatul de Po-
lițai. Doamna Hollunder aduce între timp din camera
obscură o placă, pe care o pune în aparat. În tot*

acest răstimp, între Liliom și Ficsur care s-au ghemuit mai la o parte, unul lângă altul, are loc, în șoaptă, următorul dialog.)

LILIOM : E de-aici ?

FICSUR : Nu-i de-aici.

LILIOM : De unde e ?

FICSUR : Din Buda. *(Pauză.)*

LILIOM *(izbucnind dintr-o dată într-o tînguire grotescă, copilărească)* : Ce viață mizerabilă și nenorocită am eu !

FICSUR *(încurajîndu-l părintește, cu bonomie)* : Las' că o să plecăm în America.

LILIOM : Și acolo ce e ?

FICSUR *(cu multă admirație)* : E industrie.

TÎNĂRUL HOLLUNDER *(către Polițai)* : Acum vă rog să nu mișcați. Unu... doi... trei. *(Cu un gest rapid scoate capacul de pe obiectiv. Îl pune la loc.)* Mulțumesc.

DOAMNA HOLLUNDER : Vă rog să reveniți peste cinci minute. Va fi gata.

POLIȚAIUL : Am să revin. Trebuie să plătesc acum ?

TÎNĂRUL HOLLUNDER *(politicos la culme)* : Dumneavoastră, domnule polițai, nu trebuie să plătiți înainte.

(Polițaiul salută prietenos și condescendent și pleacă agale. Doamna Hollunder duce placa în camera obscură. Tînărul o urmează, după ce a împins la loc aparatul de fotografiat.)

DOAMNA HOLLUNDER *(trecînd pe lângă cei doi vagabonzi, boscorodește în maniera ei obișnuită)* : Stau aici și-mi spurcă atelierul ; de ce nu s-or fi ducînd să se plimbe ? Se vede că le merge bine,

de s-au apucat să cînte. (*Răstindu-se deodată la Ficsur.*) Nu ți-e frică de jandar?

FICSUR (*cu dispreț*): Șterge-o, c-acuși îți dau un ghiont!

LILIOM: Zici că publicul îl iubește pe Hózlinger?

FICSUR: Și-ncă cum.

LILIOM: Ai văzut-o și pe ea?

FICSUR: Am văzut-o. A și-nceput să se ocupe de frizura lui Hózlinger.

LILIOM: Să-l pieptăne?

FICSUR: Să-l dichisească.

LILIOM: N-are decît să-l dichisească.

FICSUR (*îl împinge spre ușa barăcii*): Ei, du-te.

LILIOM: Unde?

FICSUR: Să iei cuțitul.

LILIOM: Care cuțit?

FICSUR: Cuțitul de bucătărie. Unul din noi trebuie să aibă un briceag și eu am. Dar dacă se apucă să discute, atunci e nevoie și de-un cuțit mai mare.

LILIOM: La ce bun? Dacă face pe nebunul, îi discut eu una în cap, de rămîne chior pe viață.

FICSUR: Ceva tot trebuie să ai în mînă. Nu poci să-i tai beregata c-un baston.

LILIOM: Cum? Trebuie să-i tai beregata?

FICSUR: Nu trebuie, numai dacă vrea el. (*Pauză.*) Cred și eu, să călătorești cu vaporul, o să-ți placă. Să vezi industrie, și asta o să-ți placă. Da' să lucrezi, ți-e frică.

LILIOM: Julika o să observe că iau cuțitul.

FICSUR: Ia-l așa să nu observe.

LILIOM (*face un pas spre baracă. Polițaiul vine agale și bate la fereastra camerei obscure*): A venit polițaiul.

DOAMNA HOLLUNDER (*iese*) : Numai decît, numai decît, vă rog. (*Intră în baracă.*)

(*După un moment de şovăire, Liliom îşi face curaj şi intră şi el, cu paşi hotărîţi. Poliţaiul se uită ironic la Ficsur.*)

FICSUR (*se ridică în picioare, face cu trufie dispreţuitoare cîţiva paşi pe sub nasul Poliţaiului, apoi se opreşte cu spatele la Poliţai, se întoarce brusc cu faţa la el, ca şi cum s-ar juca cu un copil, arată cu degetul spre Poliţai şi-i spune*) :
Bulevardul Krisztina, colţ cu strada Retek.

POLIŢAIUL (*ţîfnos, vorbind rar*) : De unde ştii ?

FICSUR : Trec pe-acolo cînd merg la serviciu.

POLIŢAIUL : Ce eşti dumneata ?

FICSUR : Profesor de pian.

(*Poliţaiul îl priveşte lung, ca şi cum şi-ar da seama că Ficsur îl ia peste picior ; îşi răsucesc grav mustaţa.*)

ȚINĂRUL HOLLUNDER (*iese din camera obscură şi-i dă Poliţaiului fotografia*) : Poftiţi, vă rog.

(*Poliţaiul se uită la fotografie, plăteşte şi pleacă agale, oprindu-se însă o clipă pentru a-l fixa pe Ficsur. După plecarea acestuia, Ficsur îl mai urmăreşte din prag cu privirea. Între timp, Liliom iese din baracă, încheindu-se la haină. Ficsur se întoarce şi îl vede pe Liliom.*)

FICSUR : Ce te uiţi ?

LILIOM : Nu mă uit.

FICSUR : Dar ce faci ?

LILIOM : Mă gîndesc.

FICSUR (*apropiindu-se de Liliom*) : Ei, hai, spune frumuşel. Îi tai drumul şi ce-i spui ?

LILIOM (*emoţionat*) : Bună seara. Cît e ceasul, vă rog frumos ? Dacă răspunde, eu ce-i mai spun ?

FICSUR : N-o să răspundă.

LILIOM : N-o să răspundă ?

FICSUR : Nu. (*Caută cușitul, pipăind sacoul lui Liliom.*) Unde e ? Unde l-ai pus ?

LILIOM (*fără să-i arate unde*) : În stînga.

FICSUR : E bine. Aproape de inimă. (*Pipăindu-l.*)
Îl văd... Iată-l ! Și aici tot el e... Îi simt vârful...
(*Ajunge cu degetele la vîrf.*) Aici e ochiul lui.
Cu ăsta se uită.

(*Julika intră și trece agale prin fața lor, dar de data aceasta îi privește vizibil îngrijorată, oprindu-se chiar pentru o clipă din mers.*)

FICSUR (*dîndu-i un ghiont lui Liliom*) : Cîntă !
Cîntă !

LILIOM (*cîntă cu o voce tremurîndă*) :
Uite colo cum vine jandaru', jandaru'...

FICSUR (*pentru a-l încuraja, cîntă cu voce tare, indicînd în același timp ritmul cu corpul, ca un șef de orchestră nemulțumit de ritmul orchestrei*) :
Jáninger, ce cauți tu aici, pe calea Hermina...

LILIOM : „Jáninger, ce cauți tu aici, pe calea Hermina...” (*Julika iese pe poarta din fund ; Liliom o urmărește cu privirea pînă ce dispare, apoi.*)
Ce mă fac dacă... noaptea, în somn, vine sufletul lui înapoi ?

FICSUR : N-are să vină.

LILIOM : De unde știi ?

FICSUR : Pentru că sufletul de evreu nu vine înapoi.

LILIOM : Și pe urmă...

FICSUR (*cam nerăbdător*) : Ce-i pe urmă ?

LILIOM : Pe lumea ailaltă... cînd o să fim chemați
în fața lui Dumnezeu, eu ce-am să spun ?

FICSUR : Pe noi n-o să ne cheme în fața lui.

LILIOM : Și de ce, mă rog ?

FICSUR : Te-a chemat vreodată la comisarul-șef ?

LILIOM : Nu.

FICSUR : De-alde noi ajung numai pînă la inspector... hai să zicem, pînă la comisar.

LILIOM : Pe lumea ailaltă tot așa e ?

FICSUR : Tot așa. Și-acolo-i tot poliție, numai că-i altă circă.

LILIOM : Poliție ?

FICSUR : Pentru domni, rai. Pentru niște amărîți ca noi, poliție. Pentru granguri cu parale, muzică frumoasă.

LILIOM : Pentru noi nu e muzică ?

FICSUR : Nu, băiete. Pentru noi e dreptate. Pentru că pe lumea ailaltă se cheamă că-i numai dreptate. Și unde-i dreptate, nu se poate să nu fie și comisari de poliție.

LILIOM : Bună seara. Cît e ceasul, vă rog frumos ?
(*Duce mîna la inimă.*)

FICSUR : De ce-ți duci mîna la inimă ?

LILIOM : Îmi bate inima sub cuțit.

FICSUR : Vîră-l în partea ailaltă. (*Se uită la cer.*)
Eu zic s-o pornim încetîșor.

LILIOM : E prea devreme.

FICSUR : Hai, vino.

(*Sînt gata să pornească, cînd intră Julika și le taie calea.*)

JULIKA : Unde pleci ?

LILIOM : Ziceai că n-ai să vorbești cu mine două săptămîni. Acum de ce vorbești cu mine ?

JULIKA : Unde pleci cu Ficsur ?

LILIOM : Unde plec cu Ficsur !

JULIKA : Rămîi acasă.

LILIOM : Nu rămîn.

JULIKA : Rămîi acasă c-acuși începe să plouă și-are să te ude.

FICSUR : N-o să plouă.

JULIKA : Dumneata de unde știi ?

FICSUR : Mie mi se spune întotdeauna dinainte.

JULIKA : Rămii acasă, diseară vine strungarul, și eu l-am rugat să-ți dea de lucru.

LILIOM : Eu nu mă pricep la... strungărie.

JULIKA (*din ce în ce mai speriată, lucru pe care reușește să-l mascheze*) : Rămii acasă, vine Marika cu logodnicul ei la fotograf, vrea să-l cunoaștem și noi.

LILIOM : Am mai văzut eu logodnici.

JULIKA : Rămii acasă, Marika îmi aduce niște bani, ți-i dau pe toți.

LILIOM (*se îndreaptă spre poartă*) : Mă duc... la plimbare cu Ficsur. Ne întoarcem noi.

JULIKA (*îi vine să plângă, dar se străduiește să zîmbească*) : Rămii acasă, ți-aduc bere, ți-aduc vin.

FICSUR : Vii sau nu vii ?

JULIKA : Să știi că nu mai sînt supărată pe tine că m-ai lovit.

LILIOM (*cu o duritate prin care caută să mascheze slăbiciunea lui de-a nu putea să vadă o femeie suferind*) : Du-te odată, că... (*Ridică mîna.*) Lasă-mă să plec...

JULIKA (*tremurînd*) : Ce-ai sub haină ?

LILIOM (*scoate din buzunar un pachet de cărți de joc, murdare*) : Cărți de joc.

JULIKA (*ca mai sus, dar cu o voce foarte stinsă*) : Ce-ai sub haină ?

LILIOM (*hotărît*) : Dă-te la o parte !

JULIKA (*se postează în fața lui și-i vorbește foarte repede și agitat, vrînd în felul acesta să-l mai rețină*) : Logodnicul Marikăi a aflat de-un loc de portar, pe strada Aradi. Au nevoie de doi soți, fără copii... Cameră, bucătărie... Poți să ții și găini.

LILIOM : Dă-te la o parte !

(Julika se dă la o parte. Liliom iese, iar în urma lui iese și Ficsur. Julika, singură, se reazemă de stîlpul porții și rămîne pe gînduri.)

DOAMNA HOLLUNDER *(vine din casă)* : Nu găsesc nicăieri cuțitul. Nu l-ai luat dumneata ?

JULIKA *(îngrozită)* : Nu.

DOAMNA HOLLUNDER : Adineauri l-am văzut pe masă. N-a fost nimeni înăuntru decît Liliom.

JULIKA : El nu putea să-l ia.

DOAMNA HOLLUNDER : Altul n-a fost pe acolo.

JULIKA : De ce să-l fi luat ?

DOAMNA HOLLUNDER : Să-l vîndă și să bea banii.

JULIKA *(veselă)* : Vedeți... de data asta... îl bănuieți pe nedrept. Chiar adineauri l-am scotocit prin toate buzunarele să văd dacă are ceva bani... și n-avea decît un pachet de cărți de joc, nimic altceva.

DOAMNA HOLLUNDER *(se întoarce în casă, mormăind)* : Vasăzică are cărți, cărți de joc are. Acum dumnealui se duce la cazinou să joace cărți. *(Iese.)*

(Julika se uită după ea, descumpănită. După o pauză, apare la poartă mai întîi Marika, apoi Hugó, amîndoi radiînd de fericire.)

MARIKA : Cu-cu !

(Intră chicotind, amîndoi se opresc, rușinoși, în dreptul Julikăi care, auzindu-le vocile, se întoarce brusc spre ei.)

MARIKA : Bună !

JULIKA : Bună !

MARIKA : Iac-am venit.

JULIKA : Bine.

MARIKA : Asta-i Hugó.

HUGÓ (*se apropie de Julika și-i dă mâna*) : Numele meu e Hugó Beifeld. (*Se înclină timid.*)

JULIKA : Numele meu e Julia Zeller.

(*Își strâng mâinile. Pauză. Hugó e foarte emoționat. Deoarece nimeni nu scoate o vorbă, Hugó ia din nou mina Julikăi și i-o scutură puternic. Pauză.*)

MARIKA : Ăsta-i Hugó.

HUGÓ : Da.

JULIKA : Da. (*Pauză.*)

MARIKA : Da' unde-i Liliom ?

HUGÓ : Da, chiar așa... Unde este stimatul dumneavoastră soț ?

JULIKA : A plecat.

MARIKA : Unde-a plecat ?

JULIKA : La plimbare.

MARIKA : Da ?

JULIKA : Da.

HUGÓ : Da. (*Pauză.*)

MARIKA : Știi, de la-ntîi Hugó n-o să mai stea la colțul străzii, capătă și el serviciu. De la-ntîi n-o să mai fie comisionar, o să fie cazinou.

HUGÓ (*scuzînd-o pe Marika*) : Nu cunoaște expresiile... (*Rîde, uitîndu-se spre Marika.*) He-he-he... vrea să spună că m-au angajat al doilea valet la cazinou. E-o slujbă foarte bună pentru cine știe s-o prețuiască.

JULIKA : Da.

HUGÓ : Și leafa e bună... dar mai bun decît toate e bacșișul, pentru că eu o să fiu la bacara... și la jocul de cărți îți ies în fiecare seară vreo douăzeci-treizeci de coroane, numai din bacșiș.

JULIKA : În fiecare seară ?

MARIKA : Da.

HUGÓ : Am închiriat o locuință cu două camere... Dar cînd o să ne meargă mai bine...

MARIKA : O să ne cumpărăm o casă la Tétény.
HUGÓ : Da, omul trebuie să se respecte... e drept
că la Tétény... nu se trăiește ca în capitală...
dar... dac-o vrea Dumnezeu s-avem copii... pen-
tru copii e mai bine la Tétény. Și la cazinou
pot să vin și de-acolo.

(O mică pauză.)

MARIKA : Așa-i că Hugó e băiat frumos ?

JULIKA : Da.

MARIKA : Hugó e băiat bun.

JULIKA : Da.

MARIKA : Numai că-i evreu.

JULIKA : Nu-i nimica. Tot om e.

MARIKA : Nu ne urezi felicitări ?

JULIKA : Da. (*O îmbrățișează pe Marika.*)

MARIKA : Dar pe Hugó nu-l săruți ?

JULIKA : Îl sărut și pe el. (*Îl îmbrățișează pe Hugó,
rămânând agățată de gâtul lui.*)

HUGÓ : De ce plîngeți, stimată doamnă ? (*Face
semn Marikăi, peste capul Julikăi, că nu înțe-
lege.*)

MARIKA : Pentru că are un suflet bun. (*Se îndu-
ioșează și ea.*)

HUGÓ (*foarte înduioșat*) : Mulțumim pentru com-
pasiune.

(*Nici el nu se poate reține. Plînge. O mică pauză. Vine
Doamna Hollunder și băiatul ei ; Tînărul se îndreaptă
numaidecît spre aparatul de fotografiat.*)

DOAMNA HOLLUNDER : Dacă doriți, puteți să
poftiți, pentru că acuși se face întineric. (*Îi con-
duce în partea dreaptă a scenei, unde e întinsă
pînza folosită de fotograf drept fundal. Figura
Marikăi și cea a lui Hugó capătă, ca la comandă,
o expresie zîmbitoare.*) Doriți fotografie întreagă ?

MARIKA : Două fotografii întregi.

DOAMNA HOLLUNDER : Logodnic și logodnică.

MARIKA : Da.

DOAMNA HOLLUNDER și TÎNĂRUL HOLLUNDER (*roșind amîndoi cuvintele în același timp, febril, pe un ton ridicat, ca o lecție învățată pe de rost*) : Acum doamna se uită la domnul, iar domnul privește spre obiectiv. (*Doamna Hollunder îi aranjează.*) Așa, vă rog.

TÎNĂRUL HOLLUNDER (*care și-a vîrît între timp capul sub pînza neagră, exclamă de sub pînză*) : Bine. Așa e bine. Acum e excelent.

MARIKA (*șeapănă, dar fericită, cu fața nemișcată, vorbind din colțul gurii*) : Julika, Julika, tu ce zici ?

JULIKA : Da, draga mea.

TÎNĂRUL HOLLUNDER : Acum vă rog să nu mai mișcați. Am să număr pînă la trei, și după aceea vă rog să stați nemișcați. (*Pune mîna pe capacul obiectivului. Pe un ton amenințător.*) Unu... doi... trei.

(Indepărtează brusc capacul, tăcere îndelungată. După ce tînărul Hollunder pronunță cuvîntul „unu“, de foarte departe se aude, în mijlocul liniștii, cum Ficsur și Liliom cîntă refrenul de adineauri. Cîntecul se mai aude un timp și după ce se pronunță cuvîntul „trei“, pînă ce cade cortina. După „trei“, toată lumea stă încremenită. Julika pune capul încet pe masă. Cîntecul se aude din ce în ce mai depărtat, pînă se stinge.)

CORTINA

TABLOUL 4

Pe cîmp, afară din oraş. În fund, dintr-o parte în alta, un terasament de cale ferată. La mijloc se înalţă o tablă indicatoare din lemn, vopsită în roşu şi alb ; sub tabla indicatoare, un felinar roşu care deocamdată nu este aprins. În dreptul acestora, nişte scări de lemn duc la terasament. La marginea terasamentului, în dreapta, două-trei traverse putrezite, aşezate una peste alta. În fund, un stîlp de telegraf. Se văd grădini de zarzavat, copaci, garduri, iar în depărtare coşuri de fabrică şi cîteva căsuţe. E ora şase după-amiază ; se întunecă. Liliom şi Ficsur, stînd pe scări, privesc în urma unui tren.)

LILIOM : Se mai aude încă.

FICSUR : Ascultă. (*Amîndoi ascultă zgomotul trenului ce se îndepărtează.*)

LILIOM : Dacă pui urechea pe şină, poţi să-l auzi pînă ajunge la Viena.

FICSUR : Îhî.

LILIOM : Asta merge pînă la Viena.

FICSUR : Mai departe nu ?

LILIOM : Şi mai departe. (*Pauză.*)

FICSUR : Acuși e ora șase. (*Liliom coboară de pe scări.*) Unde te duci ?

LILIOM : Nicăieri. Parcă tot ți-e teamă c-o iau din loc.

FICSUR : De ce s-o iei din loc când ăla are la el șaisprezece mii de coroane ?

LILIOM : Zi și tu !

FICSUR : Ei ! Trebuie s-așteptăm liniștiți pînă vine. Tu îl oprești frumușel.

LILIOM : Bună-seara. Cît e ceasul, vă rog frumos ?

FICSUR : El o să-ți spună cît e ceasul.

LILIOM : Și dacă nu vine ?

FICSUR : Trebuie să vină. Plătește muncitorii în fiiece sîmbătă. (*Între timp coboară și el scările.*) Tocmai azi să nu vină ? (*Liliom urcă din nou pe scări și se uită la șine.*) Ce te uiți ?

LILIOM : Mă uit că șinele astea n-au capăt.

FICSUR : De ce te uiți la șine ?

LILIOM : Îmi place să mă uit. Îmi place să mă uit și după tren. Seara, cînd stau acolo jos, trece pe aici și mă scui pă.

FICSUR : Te scui pă ?

LILIOM : Da, locomotiva. Mă stropește. Trenul trece mai departe și eu rămîn tot aici, scui pat. Da' ochii mi-i ia cu el.

FICSUR : Cum adică îți ia ochii ?

LILIOM : Nu-mi pot lua ochii de la el cît pot să-l mai văd.

FICSUR : Aia din tren sînt granguri.

LILIOM : Citesc ziare.

FICSUR : Fumează țigări de foi.

LILIOM : Trag fumul în piept. (*Pauză.*)

FICSUR : Vine ?

LILIOM : Nu vine. (*Pauză*)

FICSUR : Vreau să zic... nu trenul, Linzmann.

- LILIOM (*rușinat*) : De fapt... nici eu nu mă gîndeam la tren. (*Coboară scările. Tăcere. Misterios.*) Auzi telegraful ?
- FICSUR : Numai cînd bate vîntul.
- LILIOM : Eu îl aud și cînd nu bate vîntul. Parcă mîrîie încet. Prin telegraf se vorbește.
- FICSUR : Cine vorbește ?
- LILIOM : Evreii.
- FICSUR : Telegrafiază ?
- LILIOM : Vorbesc, răspund, toate prin sîrma asta subțire. De-aia mîrîie întruna.
- FICSUR : Și ce tot mîrîie ?
- LILIOM : Zice : eu te duc — eu te-aduc, eu te duc — eu te-aduc. Și eu ascult.
- FICSUR : De ce ascuți ?
- LILIOM : Și pasărea ascultă. Parc-ar vrea să știe și ea ce se vorbește.
- FICSUR : Te uiți și la păsări ?
- LILIOM : Și ele se uită la mine.
- FICSUR : De-aia ești tu atît de bolnav. Pentru că n-ai para chioară. Și pasărea se uită la tine pentru că nici ea n-are parale.
- LILIOM : Se poate.
- FICSUR : Cine are parale nu se uită.
- LILIOM : Da' ce face ?
- FICSUR : Tocmai că face ceva. Ceva face. Numai ăla care are parale face ceva. Ei, acum o s-avem și noi bani.
- LILIOM : Bună seara. Cît e ceasul, vă rog frumos ?
- FICSUR : Văd că nu vine încă. Ai cărțile la tine ? (*Liliom îi dă pachetul de cărți, fără să scoată o vorbă.*) Ai bani ?
- LILIOM : Am unșpe.
- FICSUR (*se așază călare pe o traversă, în așa fel încît să poată privi în stînga*) : Nichel ?

LILIOM : Aramă. (*Se aşază şi el călare pe o traversă, în faţa lui Ficsur.*)

FICSUR : Vasăzică ai unşpe.

LILIOM : Pune banii jos.

FICSUR (*scoate banii, apoi împarte cărţile, luînd una pentru el*) : Jucăm două's'unu.

LILIOM (*uitîndu-se la cartea din mîna lui*) : Da. Banca !

FICSUR : Ai luat un as. (*Împarte cărţile.*)

LILIOM : Încă una. (*Ia o carte de la Ficsur.*) Încă una. (*Mai ia o carte.*) M-am ars.

(*Ficsur trage toţi banii spre el.*)

LILIOM : Acum... acum...

FICSUR : Acum e gata. Mai ai bani ?

LILIOM : Nu.

FICSUR : Atunci s-a terminat. Sau, dacă vrei...

LILIOM : Ce să vreau ?

FICSUR : Să jucăm mai departe, pe încredere.

LILIOM : Adică pe datorie ?

FICSUR : Nu... O să-i opresc.

LILIOM : De unde ? Din ce ?

FICSUR (*puţin încurcat*) : Din banii ăia. Sau, dacă câştigi tu, îi opreşti tu. Care câştigă ia banii de la casier.

LILIOM (*se uită înapoi, să vadă dacă vine casierul*) : Şi ăla îi plăteşte ăluilalt.

FICSUR : Aşa.

LILIOM (*încurcat, nervos*) : Bine. Şi atunci cît e banca ?

FICSUR : Dacă are şaispe mii, opt mii sînt ale mele şi opt mii banca.

LILIOM : Bine.

FICSUR : Care-i mai norocos, o să aibă mai mult. (*Împarte cărţile.*)

LILIOM : Şase sute de coroane. (*Ficsur îi dă o carte.*)
Mă opresc.

FICSUR (*arătînd cărţile*) : Două's'unu. (*Amestecă repede cărţile.*)

LILIOM (*se apropie nervos de Ficsur, rămînînd în aceeaşi poziţie, călare pe transversă*) : Dublu ori nimic !

FICSUR (*dă cărţi*) : Dublu ori nimic !

LILIOM : Încă una. (*Ia o carte.*) Mă opresc.

FICSUR : Două's'unu. (*Arată cărţile şi le amestecă repede.*)

LILIOM (*speriat*) : Tu... tu nu cumva trişezi ?

FICSUR : Eu ? Drept cine mă iei ? ! (*Împarte cărţile.*)

LILIOM (*se uită nervos înapoi*) : O mie.

FICSUR (*rece*) : Coroane.

LILIOM : Coroane. (*Ia o carte.*) Încă una ! (*Mai ia o carte.*) Iar m-am ars !

(Liliom a devenit foarte nervos, ca jucătorii începători cînd pierd mult. Joacă la nimereală, descumpănit şi orbit ; se vede că acum nimic altceva nu-l mai interesează decît să recîştige banii pierduţi.)

FICSUR : Am de luat o mie două sute.

LILIOM : Dublu ori nimic. (*Agitat. Ia o carte.*)
Încă ! (*Ia încă o carte.*) Încă ! (*Aruncă cele trei cărţi.*)

FICSUR (*socoteşte, pe jos*) : Zece... paispe... douăş-trei... Am de luat două mii... patru sute.

LILIOM : Şi acum ?...

FICSUR (*alege din pachet o carte şi i-o dă*) : Pof-tim, uite asul de roşu. Dacă vrei, poci să du-blezi.

LILIOM (*avid*) : Bine. Mai dă-mi. (*Ia încă o carte.*)
Mă opresc.

FICSUR (*arătînd cărțile din mîna lui*) : Nouășpe.

LILIOM : Ai cîștigat. (*Aproape implorîndu-l.*) Te rog pentru ultima oară să-mi mai dai un as. Dă-mi asul de verde. (*Ia cartea cerută.*) Dublu ori nimic.

FICSUR (*rece*) : Asta nu se poate.

LILIOM : De ce ?

FICSUR : Pentru că, dacă pierzi, n-ai cum să plătești. Face în total nouă mii șase sute, și tu n-ai să ai decît opt mii de coroane.

LILIOM (*foarte agitat*) : Ei... Să știi de la mine că asta-i porcărie curată !

FICSUR : Nu poți să pui decît trei mii două sute.

LILIOM (*avid*) : Atunci pun trei mii două sute. (*Ia cartea întinsă de Ficsur.*) Mă opresc.

FICSUR : Și eu merg la as. Da' cartea asta vreau să mi-o filez. (*Liliom se apropie de el și amîndoi se uită cu atenție încordată la cartea scoasă de Ficsur.*) Douăș'unu. (*Pune repede pachetul de cărți în buzunar. Pauză.*)

LILIOM : Și-acum... acum c-am pierdut totul, acum pot să-ți spun... că ești un... ticălos... un ticălos...

(*În clipa asta intră din dreapta Linzmann, un evreu în vîrstă de 40—42 de ani, foarte robust, cu barbă roșie. Are, atîrnată de umăr, o geantă de piele. Ficsur tușește spre a atrage atenția lui Liliom, se îndepărtează puțin spre dreapta, trecînd între Linzmann și terasament, apoi revine, mergînd în urma lui Linzmann. Liliom stă încremenit la doi-trei pași, în stînga grămezii de traverse, unde se retrăsese în momentul în care Ficsur pusese cărțile în buzunar. Se trezește astfel față în față cu Linzmann.*)

LILIOM (*tremurînd ca varga*) : Bună... bună seara
Cît e ceasul, vă rog frumos ?

(*Ficsur sare la Linzmann, fără să scoată o vorbă, avînd în mîna dreaptă briceagul, dar Linzmann, cu mîna stîngă apucă mîna dreaptă a lui Ficsur, la încheietură, în așa fel încît îl silește să ingenuncheze. Linzmann duce repede mîna dreaptă la buzunarul drept al hainei, de unde scoate cu o mișcare lentă un revolver browning, pe care, ridicîndu-l calm, i-l pune în piept lui Liliom, care se află la doi pași de el. O pauză lungă.*)

LINZMANN (*pe tonul cel mai firesc cu putință*) :
Este șase și douăzeci și cinci. (*Pauză. Uitîndu-se ironic la Ficsur.*) Ți-am apucat mîna în care
aveai cuțitul. Noroc că nu-l țineai în mîna cea-
laltă. (*Pauză. Uitîndu-se cînd la unul, cînd la
altul.*) Ia te uită, ce pramatii ! (*Către Ficsur.*)
Așa să trăiesc eu că tu ai mai puțin noroc decît
Rotschild. (*Către Liliom.*) Iar tu, dacă clipești
numai, capeți două gloanțe unul după altul. Poți
să te uiți bine la țeavă, băiete, sînt grăunțe în
ea. Are destule.

FICSUR : Dați-mi drumul, nu v-am făcut nimic.

LINZMANN (*ironic, scuturînd mîna lui Ficsur, în
care acesta mai ține și acum briceagul*) : Dar
ăsta ce-i ? Aha, am priceput. Știai că am un
măr în buzunar și ai vrut să mi-l cojești. Acum
știu. Iartă-mă c-am greșit. Pardon.

LILIOM : Dar eu... eu...

LINZMANN : Știu și asta, băiete. Crezi că nu știu ?
Ai vrut să afli cît e ceasul. Așa. E șase și două-
zeci și cinci.

FICSUR : Dați-ne drumul, excelență. Nu v-am făcut
nimic.

LINZMANN : Întîi de toate, nu sînt excelență. Al
doilea, pentru atîția bani puteai să-mi spui și

„Alteță“. Al treilea, scoate-ți din cap c-o să-ți meargă dacă mă lingușești.

LILIOM : Dar eu nu v-am făcut nimic, domnule.

LINZMANN : Ia întoarce capul puțin, băiete. Curaj. Uită-te înapoi, dar nu cumva să-ncerci să fugi, că te-mpușc. (*Liliom întoarce încet capul.*) Cine vine acolo atât de repede ?

LILIOM (*uitându-se la Linzmann*) : Poliția.

LINZMANN (*către Ficsur*) : Nu mișca mâna, că... (*Către Liliom, pe un ton mieros.*) Ia spune, câți sînt ?

LILIOM (*uitându-se rușinat în jos*) : Doi.

LINZMANN : Și cum vin ?

LILIOM : Călare.

LINZMANN : Și cine poate să fugă mai repede ? Calul sau omul ?

LILIOM : Calul.

LINZMANN : Prin urmare, degeaba ai încerca să fugi. (*Rîde.*) N-am pomenit criminali mai ghinioniști ca voi doi. Pe cuvîntul meu de onoare, dacă se poate un ghinion mai mare ca ăsta. Bine c-am avut browningul la mine. Și dacă nu-l aveam ? Puteați sări și patru la nenea Linzmann. Și asta încă nu-i totul ! De proști ce sînteți, nici nu v-ați uitat bine dincotro vin. Păi, de unde vin eu ? Vin de la fabrică. Cînd m-am dus spre fabrică, aveam la mine șaisprezece mii patru sute de coroane. Acuma n-am nici o lețcaie. (*Strigînd spre stînga.*) Ei, poliția ! Veniți o dată, că ăsta se cam zbate aici.

(*Smucindu-se puternic, Ficsur se smulge din mîna lui Linzmann și o ia la goană ca din pușcă. În prima clipă, Linzmann îndreaptă revolverul spre el. În aceeași clipă, Liliom fuge sus pe terasament și Linzmann, dîndu-și*

seama că Liliom se află mai aproape de el, îndreaptă brusc revolverul spre acesta.)

LINZMANN (*șipînd*): Nu mișca că te-mpușc!
(*Strigînd spre polițiștii care vin din stînga.*) Da-
ți-vă jos de pe cai !

(*Ține revolverul îndreptat spre Liliom, care stă pe te-
rasament cu fața spre public. La capătul din stînga al
terasamentului, apare un polițist de o statură uriașă,
avînd și el un revolver în mînă.*)

PRIMUL POLIȚAI : Stați pe loc !

LINZMANN : Ei, bătrîne, spune-mi, te rog frumos,
cît e ceasul ? Zece... dar ăștia-s ani de pușcărie !

LILIOM : Eu vă las pe toți aici și am plecat.

(*Linzmann ride tare.*)

LILIOM (*de care Polițaiul se află la o distanță de
trei-patru pași, ca și Linzmann, își ridică privirea
spre cer, izbucnește în plîns și scoate brusc cu-
țitul. La acest gest, Polițaiul se oprește din mers.
Plîngînd, Liliom exclamă*): Julika... gîndăcelul
meu... Julia Zeller, fată la toate.

(*Se întoarce brusc într-o parte, își împlintă cuțitul în
piept, se clatină, se tirăște pe jos, apoi se prăbușește în
partea cealaltă a terasamentului, dispărînd. Tăcere în-
delungată. Intră Al doilea polițai, venind în față dinspre
stînga.*)

LINZMANN : Ce-a fost asta ?

(*Primul polițai merge pe terasament pînă la scări, de
acolo se uită în partea cealaltă a terasamentului, apoi
coboară pînă la locul unde a căzut Liliom. Linzmann și*

Al' doilea polițai urcă cu pași repezi pe terasament. Se uită de partea cealaltă a terasamentului.)

LINZMANN : S-a înjunghiat ?

GLASUL PRIMULUI POLIȚAI : Și-ncă cum.

LINZMANN (*agitat, către Al doilea polițai*) : Mă duc să telefonez după Salvare. (*Pleacă grăbit, fugind spre stînga.*)

AL DOILEA POLIȚAI : Du-te la băcanul Heizler și telefonează la fabrică. Și-acolo găsești un medic. (*Strigînd spre partea cealaltă a terasamentului.*) Mă duc să priponesc caii.

(Coboară și iese spre stînga. Scena rămîne goală. Pauză. S-a întunecat. În timpul acestei pauze se aprinde felinarul roșu de sub tabla indicatoare.)

GLASUL PRIMULUI POLIȚAI : Auzi, Mihály ?

GLASUL CELUI DE-AL DOILEA POLIȚAI : Ce vrei ?

GLASUL PRIMULUI POLIȚAI : Să-i scot cuțitul din piept ?

GLASUL CELUI DE-AL DOILEA POLIȚAI : Să nu-l scoți, că i se scurge tot sîngele. (*Pauză.*)

GLASUL PRIMULUI POLIȚAI : Auzi, Mihály ?

AL DOILEA POLIȚAI (*intră dinspre stînga*) : Ce tot vrei ?

PRIMUL POLIȚAI (*apare pe terasament*) : Sînt mulți țîntari aici.

AL DOILEA POLIȚAI : Așa e.

PRIMUL POLIȚAI : N-ai cumva un trabuc ?

AL DOILEA POLIȚAI : N-am. (*Pauză.*)

PRIMUL POLIȚAI (*se așază pe scara de lemn și-și aprinde pipa. Vorbește rar, încet și cu voce tristă*) : Așa cum îți spuneam, Mihály, cu noul sistem de salarizare, după scara veche eu aș fi fost acum mult mai bine încadrat. Dar salariile

s-au majorat și iată că eu am mai puțin decît
aș fi avut după vechiul sistem. Dar cum să-i ex-
plic eu asta ministrului? Mă zbat mai departe
în nevoi. Mă zbat, mă chinuiesc, mă amărăsc.

AL DOILEA POLIȚAI : Ei, da.

PRIMUL POLIȚAI : Asta e, asta e.

(De foarte departe se aude un semnal de la canton.)

CORTINA

TABLOUL 5

Din nou atelierul de fotografiat. Seara aceleiași zile. Jumătate de oră după tabloul precedent. În curte, stau strînși în grup lângă poarta din fund : Doamna Holllunder, Tînărul Hollunder, Marika și Hugó. Julika stă singură mai spre stînga, la vreo patru-cinci pași de ei.

TÎNĂRUL HOLLUNDER (*care tocmai a venit, povestește agitat*) : Acuși o să-l aducă. Au chemat doi lucrători de la fabrica de piele, ăia îl aduc aici pe targă.

HUGÓ : Dar doctorul ?

TÎNĂRUL HOLLUNDER : Polițaiul a telefonat la centru și-o să vină numaidecît medicul legist.

MARIKA : Poate scapă cu viață, săracu' de el.

TÎNĂRUL HOLLUNDER : S-a înjunghiat rău de tot, dar mai trăiește, răsuflă încă. Poate să și vorbească, dar foarte încet. A zăcut mult așa, fără cunoștință, dar pe targă și-a revenit.

HUGÓ : Pentru că l-au zdruncinat pe drum.

MARIKA : Acu' lăsați-i să intre...

(Li se face loc celor ce vin. Doi lucrători îl aduc pe Liñom pe o targă cu patru picioare și care este aproape

tot atît de înaltă cît un pat. Lasă targa jos, în fund, exact în fața canapelei uzate, în așa fel încît capul lui Liliom vine spre stînga, iar picioarele, spre dreapta; lucrătorii se îndreaptă în vîrfurile picioarelor spre grupul de lingă poartă, apoi ies. Julika se apropie de targă, se oprește lingă ea și privește nemișcată fața lui Liliom. Ceilalți, impresionați, stau strînși în dreptul porții. Intră Primul polițai.)

PRIMUL POLIȚAI : Dumneata ești nevasta lui ?

JULIKA : Eu sînt.

PRIMUL POLIȚAI : Domnul doctor de la fabrică l-a pansat și a dat ordin să nu-l ducem pînă la Spitalul Rékus, pentru că nu mai rezistă. Trebuie să stea liniștit. Așteptați să vină medicul legist. *(Se uită la cei din grup.)* Trebuie lăsat în pace. *(Pleacă, cei din grup îl fac loc. Pauză.)*

HUGÓ *(împingîndu-i afară pe ceilalți, cu blîndețe) :* Vă rog, bunacuvîință ne cere să ieșim. Să nu-l stingherim.

MARIKA *(către Julika) :* Tu ce zici, Julika ?

(Julika se uită la ea fără să răspundă.)

MARIKA : Ai nevoie de mine ?

(Julika nu răspunde.)

MARIKA : Julika, noi ne așezăm pe banca asta, aici, afară.

(Doamna Hollunder și Tinărul Hollunder au ieșit din curte la rugămintea lui Hugó. Acum ies Marika cu Hugó. Julika se așază pe marginea târgii și-l privește pe Liliom, care-i întinde mîna. Julika îi prinde mîna. Nu s-a întunecat încă într-atît încît să nu poată fi văzuți.)

LILIAM *(se ridică puțin și vorbește la început liniștit, pe un ton glumeț, dar în cele din urmă emo-*

ționat, îndârjit) : Acum eu, draga mea... vreau să-ți spun numai... cum se spune la restaurant, după ce-ai mâncat... și-acum — plata. Plata pentru ce-a fost... Am să spun totul. Că te-am lovit... nu fiindcă eram furios... ci fiindcă nu pot să sufăr când cineva plînge... că plîngi... tu plîngi din pricina mea.. că eu mă pricep numai la meseria mea... și că nu sînt portar... și nici înapoi nu mă duc să pipăi fetele... puțin îmi pasă mie de ele... înțelegi ?

JULIKA : Da.

LILIOM : S-o fi pricepînd și Hózlinger, aia de la carusel n-are decît să se-nțeleagă cu Hózlinger... ăla spune glumele mele... și lumea le-nghite și de la el, merge și-așa... dacă n-am fost în stare să cîștig bani pentru tine... nici casă, nici de-ale mîncării... eu știu că tu nu-nțelegi toate astea... sînt un porc, e adevărat... dar portar nu sînt... și m-am gîndit poate că... în America... înțelegi ?

JULIKA : Da.

LILIOM : Că eu... nu vreau să-ți cer iertare... nici prin gînd nu-mi trece... n-ai decît să-i spui copilului...

JULIKA : Da.

LILIOM : ...poți să-i spui copilului c-am fost un ne-trebnic, n-ai decît să-i spui... dacă n-o să vă crape obrazul de rușine... n-aveți decît să-i spuneți... am vrut să-ncerc, mă gîndeam, poate în America... dar nici asta nu te privește pe tine, nu vreau să-mi cer iertare... din partea mea poate să vină și poliția... și dac-o fi băiat, atunci... sau dac-o fi fată, atunci... poate-l văd încă în seara asta pe Dumnezeu... las'că-i spun eu, Julika mea. Numai să mă lase s-ajung la el... nu ca aici, la Pesta... unde te oprește chiar la poartă... și dacă-ți mai dă tîrcoale strungarul ăla, n-ai decît... mă-

rită-te cu el... dacă ai obraz să te măriți cu el...
să-i spui copilului că el e tat-su... o să creadă,
dac-o să creadă... înțelegi ?

JULIKA : Da.

LILIOM : Și-apoi că... te-am bătut... tu știi c-am
avut dreptate... și tu nu trebuia să-ți mai aduci
aminte de chestia aia... nu era nevoie ca și tu să
ai dreptate... trebuia să spui : las' s-aibă Liliom
dreptate... că mie și așa mi-e totuna cine are
dreptate... fiecare face pe grozavul... pentru că
nu știe...

JULIKA : Da.

LILIOM : Și-acum ține-mă de mână.

JULIKA : Păi te țin întruna.

LILIOM : Strânge-mă mai tare. Așa. Și-acum Liliom
îți spune... Adio. (Pauză.) Spune-mi și tu.

JULIKA : Adio.

*(Îi ridică mâna, Liliom cade încet pe spate, moare.
Pauză. Julika dă drumul mâinii. Din fund intră Medi-
cul cu Primul Polițai.)*

MEDICUL : Bună seara. Nevasta lui ?

JULIKA : Da, vă rog.

*(În urma Medicului și a Polițaiului intră încet Marika,
Hugó, Doamna Hollunder, Tânărul Hollunder, Doamna
Muskát. Toți rămân respectuoși la poartă.)*

MEDICUL *(se apleacă peste Liliom și-l privește)* :
Dați-mi, vă rog, o lumânare.

(Julika aduce din baracă o lumânare aprinsă.)

MEDICUL *(îl examinează pe Liliom la lumina lumî-
nării, apoi se îndepărtează brusc)* : Aveți cer-
neală și toc ?

HUGÓ *(îi oferă serviabil un stilou)* : Pofțiți un stilou.

MEDICUL (*scoate din buzunar un formular și, în timp ce-l completează pe-o măsută din preajma lui, la flacăra luminării, spune*): Ei, sărmană femeie, află că bărbatul dumitale a murit... Dumnezeu să aibă grijă de dumneata... îți las hîrtia asta, trebuie s-o dai persoanelor care vor veni din partea Institutului regal de medicină legală... am să iau imediat măsuri să fie dus de-aici... (*Se ridică.*) Dați-mi, vă rog, săpun și prosop.

POLIȚAIUL : Totul e pregătit, să trăiți ! (*Arată spre ușa din fund.*)

MEDICUL : Dumnezeu să te aibă în pază !

JULIKA : Sărut mîna.

(*Medicul și Polițaiul pleacă. Ceilalți se apropie încet de Julika.*)

MARIKA : Julika dragă... Dumnezeu să-l odihnească pe răposatul tău bărbat, pentru tine e mai bine așa, dacă-mi dai voie să-ți spun.

DOAMNA HOLLUNDER : E mai bine și pentru sărmanul de el, e mai bine și pentru dumneata.

MARIKA : Ce zici, Julika... cred că-i mai bine pentru tine... ești tînră... o să se găsească un om de treabă... n-am dreptate ?

HUGÓ : Are dreptate.

MARIKA : Să-mi spui tu, Julika, dacă am dreptate.

JULIKA : Ai dreptate, Marika dragă, ești tare bună.

TÎNĂRUL HOLLUNDER : E strungarul ăla, un om de treabă, acum pot să-ți spun... în fiecare zi îți trimite vorbă.. ba una, ba alta... mereu întreabă de dumneata...

MARIKA : E văduv și are și doi copii...

DOAMNA HOLLUNDER : E mai bine și pentru el, și pentru dumneata. Liliom a fost un om rău.

MARIKA : De bună seamă, n-a fost un om bun, nu-i așa, Hugó ?

- HUGÓ : Pot să vă spun că n-a fost un om bun.
Nu se bate o femeie.
- MARIKA : N-am dreptate ? Spune tu, Julika, spune
că am dreptate.
- JULIKA : Ai dreptate, Marika dragă.
- TÎNĂRUL HOLLUNDER : A fost spre norocul du-
mitale. Nu-i așa ?
- DOAMNA HOLLUNDER : E mai bine și pentru el,
e mai bine și pentru ea.
- HUGÓ : V-ați recăpătat libertatea. Câți ani aveți ?
- JULIKA : Optsprezece.
- HUGÓ : Câți ? Asta-i o vîrstă de copil. N-am drep-
tate ?
- JULIKA : Ai dreptate, Hugó. Ești tare bun.
- TÎNĂRUL HOLLUNDER : Tocmai ăsta-i norocul.
Nu-i așa ?
- JULIKA : Ba da.
- TÎNĂRUL HOLLUNDER : Așa cum a fost pînă
acum, era o adevărată nenorocire. N-ar fi avut
nici ce să mănînce, dacă mama mea nu le dădea
voie să locuiască aici, în sala de așteptare. Acuma
vine toamna, vine iarna, tot n-ar fi putut să stea
în baraca asta. Nu-i așa ?
- MARIKA : Așa este. Ar fi înghețat ca păsărelele.
Nu-i așa, Julika ?
- JULIKA : Da, Marika.
- MARIKA : Peste un an, nici n-ai să-ți mai aduci
aminte de el. Nu-i așa ?
- JULIKA : Ai dreptate, Marika dragă.
- HUGÓ : Dacă aveți nevoie de ceva, ne aveți pe noi.
Acum plecăm, dar mîine dimineață venim iar.
Hai să plecăm, Marika. Dumnezeu să vă aibă
în pază. (*Strînge mîna Julikăi.*)
- JULIKA : La revedere.

MARIKA (*plîngînd, o îmbrățișează pe Julika*): Mare noroc ai avut, Julika, îți spun eu, mare noroc ai avut.

JULIKA : Nu trebuie să plîngi, Marika dragă. (*Marika și Hugó ies.*)

DOAMNA HOLLUNDER : Să-ți fac o cafeluță, că n-ai mîncat nimic. Vino pe urmă la noi. O să stea băiatul meu aici.

(*Iese împreună cu Tînărul. Din grupul de oameni nu rămîne decît Doamna Muskát, care se apropie acum de Julika.*)

DOAMNA MUSKÁT : Îmi dați voie să mă uit la el?

JULIKA : Doar a fost la dumneavoastră în serviciu.

(*Doamna Muskát se uită la Liliom.*)

DOAMNA MUSKÁT (*adresîndu-se Julikăi*) : Acum ne-am putea împăca, doamnă.

JULIKA : Eu n-am avut nimic cu dumneata.

DOAMNA MUSKÁT : Totuși... hai să ne-mpăcăm.

JULIKA (*cu voce monotonă, dar pe-un ton ridicat și vorbind foarte energic, aproape triumfător, și fără să coboare vocea la sfîrșitul propozițiunii*) : Nu vreau să mă-mpac.

DOAMNA MUSKÁT : Eu vreau să mă-mpac cu dumneata. Toată lumea îl înjură, săracul, numai noi două nu-l înjurăm. Nici dumneata nu spui c-a fost un om rău.

JULIKA (*pe un ton și mai ridicat, triumfătoare, dar plină de amărăciune, fără a coborî vocea la sfîrșitul propozițiunii*) : Ba eu spun c-a fost.

DOAMNA MUSKÁT : Eu te înțeleg, femeie dragă. Și pe mine m-a lovit. Nu-mi pasă. Am uitat.

JULIKĂ (*spunînd cele ce urmează pe un ton rece, fără să se uite la Doamna Muskát, vorbind scurt și hotărît*) : N-ai decît.

DOAMNA MUSKÁT : Pot să te ajut cu ceva ?

JULIKA : N-am nevoie.

DOAMNA MUSKÁT : Îi mai datoram două co-roane.

JULIKA : Să i le fi dat lui.

DOAMNA MUSKÁT : M-am gândit... chiar dac-a murit, săracul de el, dumneata tot a lui ești.

JULIKA : Nu sînt.

DOAMNA MUSKÁT : Bine. Să nu crezi că mă bag în sufletul dumitale, am rămas aici pentru că numai noi două l-am iubit. Acum ar trebui să ținem una la alta.

JULIKA : Eu nu țin la dumneata.

DOAMNA MUSKÁT : Înseamnă că nu l-ai iubit așa cum l-am iubit eu.

JULIKA (*concis*) : Nu.

DOAMNA MUSKÁT : Eu l-am iubit mai mult.

JULIKA : Mai mult.

DOAMNA MUSKÁT : Rămîi cu bine.

JULIKA : Mergeți cu bine. (*Doamna Muskát iese. Julika apropie de Liliom măsuța pe care se găsește lumînarea aprinsă și se așază pe marginea tărgii, privind fața lui Liliom. Cu o voce caldă, mîngîietoare, sinceră.*) Dormi, Liliom... nu-i privește pe ei... nici pe ea n-o privește, deloc. Nici ție nu ți-am spus vreodată... îți spun abia acum... îți mărturisesc... răule, obraznicule... răule, ființă aspră ce-ai fost, răule, dragule... dormi, Liliom... ce-i privește pe ei că o biată slujnică... nu-ți spun nici ție... nu-ți spun ce gîndesc cu-adevărat, ca să nu rîzi de mine... acum nu poți s-o auzi pe Julika ta (*pe un ton de reproș sincer, tandru și matern, dar și plin de iertare*)... n-a fost frumos că m-ai lovit, m-ai izbit drept în piept... și în cap... în obraz... ai lăsat-o pe Julika ta aici... urît te-ai mai purtat cu mine, asta n-a fost frumos...

dormi, Liliom... răule, vagabondule... eu te-am... acum e totuna... mi-e rușine, mi-e rușine să-ți spun, dar acum pot să-ți spun... tu știai... dar tot mi-e rușine, vai ce rușine mi-e... dormi, Liliom... *(Se ridică, merge spre stînga, intră în baracă, trage ușa după ea, apoi o deschide, se întoarce pe scenă cu o Biblie în mînă. Se așază lângă lumînare și citește din Biblie, silabisind ca un copil, cu o voce atît de scăzută, încît nu se pot percepe cuvintele, se aude numai un murmur.)*

STRUNGARUL *(apare la poarta din fund, fără ca Julika să-l vadă)* : Coană Julika !

JULIKA *(fără să se sperie auzind vocea)* : Cine-i ?
Cine-i acolo ?

STRUNGARUL *(foarte încet)* : Strungarul.

JULIKA : Ce vrea strungarul ?

STRUNGARUL : Dac-aș putea să-ți fiu de folos cu ceva... Să rămîn aici ?

JULIKA *(pe un ton cald, plin de recunoștință, dar hotărît)* : Nu, să nu rămîi.

STRUNGARUL : Nici mâine să nu vin ?

JULIKA : Nici mâine.

STRUNGARUL : Să știi, coană Julika, eu nu mă supăr, eu sînt om în toată firea, am doi copii, n-aș vrea să vin degeaba... dac-aș mai veni o dată, aș veni oare degeaba ?

JULIKA : Degeaba, strungarule.

STRUNGARUL : Dumnezeu să te aibă în pază.

JULIKA : Să te aibă în pază și pe dumneata. *(Continuă să citească.)*

(Intră Ficsur. Furișîndu-se ca un cîine, se strecoară pînă lângă targă și-l privește pe Liliom, căruia îi face parcă un semn, dînd din cap. Julika încetează să citească, ceea ce-l sperie pe Ficsur, care se strecoară în partea dreaptă a tîrgii, se așază și începe să-și roadă unghiile.

Julika se ridică, făcându-l astfel pe Ficsur să se ridice și el. Ficsur o privește speriat pe Julika, ea îl înfruntă cu o privire dîrză. Ficsur se furișează spre ușa din fund.)

FICSUR (*oprindu-se în prag, spune foarte timid, cu o voce strangulată*) : A zis bătrîna că e gata ca-feaua, să treci dincolo.

(Julika iese pe ușa din fund, în timp ce Ficsur se dă la o parte, respectuos. Ficsur se mai uită o dată la Liliom înălțîndu-se în vîrful picioarelor, apoi iese. Mortul a rămas singur pe targă, într-o mare tăcere. După o scurtă pauză, dintr-o dată, de sus, de foarte de sus, se aude la unison sunetul a douăzeci și patru de viori, care cîntă solemn o melodie ca din ceruri, la început pe coarda cea mai joasă. Înaintea ultimelor patru-cinci acorduri ale melodiei, la poarta din fund apar, din beznă, doi bărbați frumoși, înalți, îmbrăcați în costume negre, fiecare purtînd un baston gros, pălărie neagră moale, mănuși negre ; fețele lor, fără barbă și mustață, sînt albe ca marmura, grave și blînde. Intră încet, unul se oprește chiar în fața tîrgii, iar celălalt mai la dreapta, la un pas de el. Încet, încet, raze line, violete, venind de sus, se revarsă pe fețele lor.)

PRIMUL (*către Liliom*) : Scoală-te și vino.

AL DOILEA (*modest*) : Poliția.

PRIMUL (*pe un ton ceva mai ridicat, dar tot cu o voce blîndă, moale, joasă, adîncă*) : Scoală-te !
N-ai auzit ?

AL DOILEA : Poliția.

PRIMUL (*atingînd umărul lui Liliom și aplecîndu-se*) :
Scoală-te și vino.

(Liliom se ridică în capul oaselor încet și solemn.)

AL DOILEA : Vîno.

PRIMUL (*pe un ton patern*) : Credeai că în felul
ăsta le-ai rezolvat pe toate ?

AL DOILEA (*pe un ton mai ridicat, cu o severitate solemnă*) : Să-ți înfigi cuțitul să oprești bătaia inimii, să-ți lași femeia cu pruncul în pîntece.

PRIMUL : Așa ar fi prea ușor.

AL DOILEA : Dacă în felul ăsta s-ar putea rezolva toate....

PRIMUL : Vino, trebuie să dai socoteală. (*În timp ce amîndoi își lasă capetele și privirile în jos, cu o voce foarte scăzută.*) Sîntem detectivii lui Dumnezeu.

(*Liliom se dă jos de pe targă, ușurat și solemn, uitîndu-se spre cer.*)

PRIMUL : Vii cu noi. Trebuie să dai socoteală.

AL DOILEA : Ia-o înainte.

PRIMUL : Așa ar fi foarte ușor să fii om.

AL DOILEA (*cu voce joasă*) : Ia-o înainte.

(*Liliom pornește înaintea lor, face doi-trei pași, se oprește și-i privește ostînd.*)

PRIMUL : Așa ceva nu se sfîrșește atît de simplu. Ți se mai știe numele. Semenii tăi își mai amintesc de chipul tău. Știu ce-ai spus și unde ai spus ce-ai spus. Se știe ce făceai, ți se cunosc gesturile. Ce privire aveai, ce glas, cum strîngeai mîinile, cum răsunau pașii tăi. Atîta timp cît mai există cineva care să-și aducă aminte de tine, mai ai multe de rezolvat. Fiule, tu n-ai știut că omul nu moare decît atunci cînd toți l-au uitat.

AL DOILEA (*foarte încet*) : Ia-o înainte !

(*Se aude iar melodia de adineauri venind din înălțimi, toți trei ies cu pași rari, în frunte Liliom, apoi cei doi detectivi. După ce dispar, scena rămîne complet goală, în beznă, cu excepția singurei lămpă aprinsă,*

în timp ce muzica venită ca din ceruri se îndepărtează din ce în ce mai mult, odată cu detectivii, de parcă i-ar însoți în drumul lor. După plecarea detectivilor, muzica se aude din ce în ce mai slab, dar melodia poate fi urmărită în întregime, ca și mai înainte. După ultimul acord, o liniște de-o clipă, apoi brusc cade...)

CORTINA

TABLOUL 6

Pe lumea cealaltă. Un birou, cu pereți albi, în care se găsește o masă de scris uzată. Lângă peretele din fund o bancă, la mijlocul peretelui o ușă, iar în dreapta acesteia o fereastră, prin care se întrezărește o mare de nori scâldați în roz. În față, în partea dreaptă, o ușă de fier, avînd o vizetă cu gratii. Tot în față, în partea stîngă, o altă ușă. Deasupra ușii din fund — o sonerie. Pe bancă stau doi oameni : unul îmbrăcat elegant, celălalt ponosit. De foarte departe se aude trîmbița unui înger. Cîntată într-un ritm lent, se aude melodia refrenului : „Uite colo cum vine jandaru’...” Prin fereastră se vede venind Liliom, însoțit de cei doi detectivi. Apoi se aude soneria și se vede mișcîndu-se clopoțelul de deasupra ușii. Din spre dreapta intră un polițai chel, cu barbă albă, lungă ; e îmbrăcat în uniforma polițailor din Budapesta. Ține în mînă o cheie de jumătate de metru. Merge spre ușa din fund, o deschide, salutîndu-i din cap pe cei doi detectivi, apoi încuie ușa. Liliom se uită în jur.

PRIMUL DETECTIV (*către Polițaiul cel bătrîn*) :
Anunță-l pe domnul conțopist.

POLIȚAIUL BĂTRÎN : Domnul conțopist vine numaidecît. Aștia doi îl așteaptă mai de mult. Luați loc. (*Iese prin stînga.*)

LILIOM : Vasăzică aici m-ați adus !

AL DOILEA DETECTIV : Aici, fiule.

LILIOM : Asta-i poliția aia ?

PRIMUL : Asta-i, fiule.

LILIOM : Și, dacă-mi dați voie să-ntreb, eu ce-am de făcut aici ?

PRIMUL : Trebuie să dai socoteală, fiule. Ia loc pe bancă.

(*Liliom se așază lingă cei doi oameni. Cei doi detectivi stau în picioare, în apropierea biroului.*)

ELEGANTUL (*cu voce scăzută*) : Tot sinucigaș ?

LILIOM : Tot.

ELEGANTUL (*arătînd spre celălalt*) : Și el.

PONOSITUL : Mă numesc Kádár István.

ELEGANTUL : Sînt Dr. Reich.

(*Liliom îi privește pe amîndoi.*)

ELEGANTUL : Și pe dumneata cum te cheamă ?

LILIOM (*strengărește*) : Nu-i treaba voastră.

(*Elegantul și Ponositul se uită unul la celălalt.*)

ELEGANTUL : În ceea ce mă privește, am făcut-o din pricina unor datorii apăsătoare. Și dumneata ?

LILIOM : Eu am făcut-o c-un cuțit.

ELEGANTUL (*retrăgîndu-se puțin*) : Cu revolverul e mai bine.

LILIOM : Parcă eu aveam bani de revolver.

AL DOILEA DETECTIV : Liniște !

(*Din stînga intră Conțopistul, în uniformă, fără șapcă. Are o barbă lungă, albă, e chel, iar cele cîteva fire de păr pe care le mai are în părți sînt albe ca neaua. În*

urma lui vine Polițaiul bătrîn, care se așază pe bancă. Conțopistul frunzărește hîrțile de pe birou. La intrarea Conțopistului, toată lumea s-a sculat în picioare.)

CONȚOPISTUL : Ședeți. (*Toată lumea se așază.*)

POLIȚAIUL BĂTRÎN : Am onoarea să vă raportează că ăștia sînt cei de ieri. Numerele le-am trecut în registru.

CONȚOPISTUL : Numărul 16472.

PRIMUL DETECTIV (*uitîndu-se în blocnotesul lui*) : 16472. (*Către Elegant.*) Ridicați-vă. (*Elegantul se ridică în picioare.*)

CONȚOPISTUL : Numele ?

ELEGANTUL : Dr. Reich.

CONȚOPISTUL : Vîrsta ?

ELEGANTUL : Patruzeci și doi de ani.

CONȚOPISTUL : Felul sinuciderii ?

ELEGANTUL : Revolver.

CONȚOPISTUL : Browning ? Clement ?

ELEGANTUL : Nu. Webly Scott. (*Conțopistul trece în registru.*)

CONȚOPISTUL : Ați săvîrșit vreo faptă bună în timpul vieții pe pămînt ?

ELEGANTUL (*începînd o lungă expunere*) : Eu, domnilor, am fost avocat...

CONȚOPISTUL (*tușește tare și face un semn cu mîna*) : Să lăsăm asta. Mai întîi de toate vreau să vă întreb dacă doriți să vă întoarceți pe pămînt înainte de răsăritul soarelui ? Vă atrag atenția că aveți dreptul să faceți acest lucru. Ați înțeles ?

ELEGANTUL : Da.

CONȚOPISTUL : Cine moare de moarte bună și-a încheiat socotelile. Dar cine își pune singur capăt zilelor, ăla, prîpît și agitat cum este în momentul

sinuciderii, de obicei uită câte ceva. Ați mai avea ceva de rezolvat ?

ELEGANTUL : Datoriile mele...

CONȚOPISTUL : Alea nu contează aici la noi. Aici e vorba de altceva. E vorba de sufletul dumneavoastră.

ELEGANTUL : Atunci, vă rog... trebuie să vă spun că... atunci când am fugit de acasă, noaptea, băiețușul meu, Oszkár, dormea. N-am avut curajul să-l trezesc, să-mi iau rămas bun de la el. Aș fi vrut să-l sărut. Dar n-am îndrăznit. Mi-a fost teamă să nu-l trezesc.

CONȚOPISTUL (*către Al doilea detectiv*) : Doctorul Reich se întoarce pe pământ să-și sărute băiețușul. Poate să plece.

ELEGANTUL : Plec cu domnul ăsta ?

AL DOLEA DETECTIV : Da.

ELEGANTUL : Vă mulțumesc foarte mult. (*Se înclină și iese prin fund cu Al doilea detectiv.*)

CONȚOPISTUL (*înregistrează, apoi spune*) : 16473.

PRIMUL DETECTIV (*uitându-se în blocnotesul său*) : 16473. (*Către Liliom.*) Ridică-te.

LILIOM : Doctorului Reich i-ați spus : ridicăți-vă. Mie de ce-mi spuneți : ridică-te ? (*Se ridică în picioare.*)

CONȚOPISTUL : Numele ?

LILIOM : Liliom.

CONȚOPISTUL : Asta-i porecla dumitale.

LILIOM : Da.

CONȚOPISTUL : Numele adevărat ?

LILIOM : Endre.

CONȚOPISTUL : Numele de familie ?

LILIOM : Závoczki. După mama.

CONȚOPISTUL : Ce faptă bună ai făcut în timpul vieții pe pământ ? (*Liliom tace.*) De ce te-ai omorât ? (*Liliom tace. Către Detectiv.*) Ia-i cu-

titul. (*Detectivul ia de la Liliom cușitul de bucătărie.*) Dacă te întorci pe pământ, ți se restituie obiectele.

LILIOM : Mă-ntorc pe pământ ?

CONȚOPISTUL : Răspunde numai cînd ești întreb-
bat.

LILIOM : Eu n-am răspuns, vă rog, eu am întrebat.

CONȚOPISTUL : Aici nu se întreabă. Aici se dau
numai răspunsuri. Závoczki ! Mai întâi de toate,
te întreb : vrei cumva să rezolvi ceva, să te în-
torci pe pământ ca să...

LILIOM : Nici prin gînd nu-mi trece.

CONȚOPISTUL : Ce să mă fac cu el ? N-ai pe
cineva... pe care, în vis...

LILIOM : Am venit încoace și cu asta, basta ! De
ce să mă mai întorc înapoi ?

CONȚOPISTUL (*consemnează*) : Așadar, nu vrei să
faci uz de dreptul dumitale ? (*Liliom pornește
spre bancă.*) Stai pe loc. Răspunde la întrebări.
Îți dai seama că ți-ai lăsat nevasta pe pământ
fără nici un sprijin, în voia soartei ?

LILIOM : Îmi dau seama.

CONȚOPISTUL : Și-ți pare rău ?

LILIOM : Nu.

CONȚOPISTUL : Știai că nevasta dumitale e însărci-
cinată și c-o să nască peste șase luni ?

LILIOM : Știam.

CONȚOPISTUL : Copilul rămîne și el fără nici un
sprijin, în voia soartei. Nici de asta nu-ți pare
rău ?

LILIOM : Am venit încoace și cu asta, basta !

CONȚOPISTUL : Să nu-mi faci pe îndărătnicul, pen-
tru că eu văd prin dumneata ca prin sticlă.

LILIOM : Atunci de ce mă mai întrebați ? De ce
nu mă lăsați să m-odihnesc ?

CONȚOPISTUL : Aici trebuie să te purifici și să devii mai bun. Trebuie să înfrumusețezi amintirea pe care ai lăsat-o pe pământ.

LILIOM : Lăsați-mă să dorm.

CONȚOPISTUL : Degeaba te încăpățânezi, pentru că aici răbdarea este fără margini. Noi avem timp.

LILIOM : Aș vrea să vă-ntreb ceva. Spuneți-mi, vă rog,... domnule... copilașul... o să fie băiat sau fată ?

CONȚOPISTUL : Ai să vezi.

LILIOM : Am să pot să-mi văd copilașul ?

CONȚOPISTUL : Când ai să-l vezi dumneata, o să fie mare. Dar să păstrăm o ordine.

LILIOM : Am să pot să-mi văd copilul ?

CONȚOPISTUL : Repet întrebarea : te căiești cumva că i-ai părăsit ca un laș și c-ai fost un soț rău și un tată rău ?

LILIOM : Eu am fost un soț rău ?

CONȚOPISTUL : Da.

LILIOM : Și un tată rău ?

CONȚOPISTUL : Da.

LILIOM : Pentru că nu m-am priceput să muncesc... nu puteam s-o văd pe Julika... întruna...

CONȚOPISTUL : De ce ți-e rușine să spui cu voce tare... (*răspicat*) „plângînd“ ? De ce te ferești de cuvîntul ăsta ? De ce ți-e rușine c-o iubești ?

LILIOM (*ridicînd din umeri*) : Nu... mi-e rușine... nu puteam s-o văd întruna cum... și eu de ce am fost rău ? Că mi-a fost silă să mă-ntorc la carusel ? Că m-am lăsat înduplecat de Ficsur ?... Și totul a venit deodată... poliția... evreul cu revolverul... că doar eu stăteam acolo nevinovat... și banii îi pierdusem dinainte la cărți... și totuși m-ar fi închis... (*Agresiv.*) Am fost rău pentru că nu m-am dus să fur ? Ar fi trebuit să mă duc să fur pentru Julika ?

CONȚOPISTUL (*tare*) : Da, fiule. (*Pauză.*)

LILIOM (*se holbează nedumerit, apoi spune*) : Asta n-am știut.

CONȚOPISTUL : Ai lovit-o pe biata femeie. Ai lovit-o pe micuța orfană, biata de ea, pentru că te iubea. De ce-ai lovit-o ?

LILIOM : Pentru că ne-am cam ciorovăit... ea a spus una, eu am spus alta, ea a avut dreptate... eu n-am știut ce să-i răspund... și atunci... (*ară-tîndu-și gîtul*)... am simțit ceva aici, sus... și-am lovit-o.

CONȚOPISTUL : Ți-a părut rău ?

LILIOM : Cînd i-am atins gîtul ei subțire... atunci știți... cum să vă spun... (*Se uită ținută la Conțopist.*)

CONȚOPISTUL (*ținînd tocul în mînă, gata să scrie*) : Ți-a părut rău ?

LILIOM (*privindu-l drept în ochi*) : Nu mi-a părut rău.

CONȚOPISTUL : Greu poate să te ajute cineva pe tine.

LILIOM : Nici nu trebuie.

CONȚOPISTUL : Ți s-a oferit o slujbă de portar în strada Aradi... (*Uitîndu-se în hîrtii.*) Unde e notat ?

POLIȚAIUL BĂTRÎN : E notat în registru, domnule.

CONȚOPISTUL (*căutînd într-un registru mare*) : Cameră, bucătărie, gratificație în fiecare trimestru. Puteai să ții și niște găini. De ce n-ai acceptat slujba ?

LILIOM : Eu nu sînt portar de meserie. Un portar... trebuie să fie portar.

CONȚOPISTUL : Dacă ți-aș spune : Liliom, du-te înapoi și dimineața ai să te trezești sănătos în patul tău, te-ai face portar ?

LILIOM : Nu.

CONȚOPISTUL : De ce nu ?

LILIOM : Păi de-aia... de-aia am murit.

CONȚOPISTUL : Nu-i adevărat, fiule. Tu ai murit
pentru că ți-ai iubit nevasta și copilul.

LILIOM : Nu.

CONȚOPISTUL : Uită-te în ochii mei.

LILIOM (*înfruntându-l pe Conțopist*) : Nu.

CONȚOPISTUL (*sever*) : Treci la locul tău. Neis-
prăvitule, pui la încercare pînă și răbdarea mea.
16474.

PRIMUL DETECTIV (*uitîndu-se în blocnotesul
său*) : Kádár.

(Ponositul se ridică în picioare.)

CONȚOPISTUL : Acum ai venit ?

KÁDÁR : Da, acum.

CONȚOPISTUL : Cât timp ai ars în purgatoriu ?

KÁDÁR : Treisprezece ani.

CONȚOPISTUL : Detectiv, dumneata ai fost cu el ?

PRIMUL DETECTIV : Da, domnule.

CONȚOPISTUL : Kádár István, dumneata, după
treisprezece ani de purgatoriu, ai plecat pe pă-
mînt să-ți vezi familia, ca să ne dovedești că
te-ai îndreptat. Ce faptă frumoasă ai săvîrșit ?

PONOSITUL : Cînd am ajuns acasă, copiii mei or-
fani dormeau liniștiți. Dar ploua și apa curgea în
casă. Atunci m-am apucat să repar acoperișul
casei, pentru ca ploaia să nu-i ude pe bieții co-
pii. Auzind ciocăniturile, copiii s-au speriat. Atunci
mama lor a intrat la ei în cameră și cînd i-a
văzut plîngînd, le-a spus : nu vă fie teamă, nu
mai plîngeți, sărmanul vostru tată a venit de pe
lumea cealaltă ca să repare acoperișul, el cio-
cănește.

CONȚOPISTUL : Ce zici, detectiv ?

PRIMUL DETECTIV : E-adevărat, domnule.

CONȚOPISTUL : Kádár, dumneata ai făcut o faptă frumoasă. Dumneata, Kádár, vei primi cea mai frumoasă răsplată. Fapta dumitale este atât de frumoasă, încît o să fie menționată și în cartea de citire, pentru ca toții copiii să se înduioșeze. Kádár, intră pe ușa asta. (*Arată spre stînga.*) Pe dumneata te așteaptă lumina veșnică.

(*Polițaiul bătrîn îl invită cu mult respect pe Ponosit să iasă pe ușa indicată. În momentul în care Ponositul iese prin ușa din stînga, răzbate dintr-acolo o lumină orbitoare. După aceea, ușa se închide în urma Ponositului, care-și acoperă ochii din pricina luminii.*)

CONȚOPISTUL : Liliom !

(*Liliom se ridică în picioare și se îndreaptă spre Conțopist.*)

CONȚOPISTUL : Ai auzit ?

LILIOM : Am auzit.

CONȚOPISTUL : Omul acesta a venit aici cum ai venit și tu. Dar s-a purificat, s-a potolit, a trecut examenul. A săvîrșit o faptă foarte frumoasă.

LILIOM : A reparat acoperișul. Ei și ? Orice țiglar știe să repare un acoperiș. Să-l văd că face strigări la carusel.

CONȚOPISTUL : Liliom, tu ai să arzi timp de șaisprezece ani în focul trandafiriu. Pînă ce copilul tău o să se facă mare. Pînă atunci o să ardă și trufia, și îndărătnicia din tine. Și cînd fiica ta o să aibă șaisprezece ani...

LILIOM : Fiica mea ?

CONȚOPISTUL : Da, fiica ta.

(*Liliom își lasă privirea în jos, apoi își acoperă ochii cu mîna, ar vrea să plîngă, dar izbucnește într-un rîs zgomotos și trist.*)

CONȚOPISTUL : Când fiica ta o să aibă șaisprezece ani, o să cobori și tu pentru o zi pe pământ.

LILIOM (*privindu-l mirat*) : Eu ?

CONȚOPISTUL : Da, tu. Vei fi citit și tu în poezii și în povești că morții apar uneori pe pământ.

LILIOM : Credeam că-s minciuni.

CONȚOPISTUL : Ai putut să te convingi că-î adevărat. N-ai auzit povestea cu o mamă moartă care a venit noaptea la copiii ei orfani să-i învelească ?

LILIOM : Poezia asta o știam pe de rost.

CONȚOPISTUL : Nu-i așa c-a fost frumos din partea ei ?

LILIOM : A fost frumos, ei și ?

CONȚOPISTUL : Și-ai auzit acum de la Kádár István c-a reparat acoperișul casei.

LILIOM : Da, l-a reparat. Ei și ?

CONȚOPISTUL : Ei, fiule. Toți ăștia au ars mai întâi în focul de-aici și s-au purificat, pe urmă i-am trimis pentru o zi pe pământ ca să arate ce progrese au făcut.

LILIOM : Țsta-i un fel de examen ?

CONȚOPISTUL : Da, e un fel de examen.

LILIOM : Și ți se spune ce ai de făcut ?

CONȚOPISTUL : Asta nu.

LILIOM : Și-atunci ?

CONȚOPISTUL : Fiecare trebuie să descopere singur. Așa ai să te purifici, timp de șaisprezece ani. Și dacă ai să faci ceva foarte frumos, ceva deosebit de frumos pentru copilul tău, atunci...

LILIOM (*zîmbind trist*) : Atunci ?

(*Toți se ridică în picioare plecându-și capetele.*)

CONȚOPISTUL : Iar acum o să te ia de-aici. Eu am să-mi iau rămas bun de la tine și-o să ne revădem peste șaisprezece ani. N-ai să vii în fața

mea decît după ce te vei fi întors de pe pămînt. Ia seama, născocoşte ceva foarte frumos, pentru că de asta depinde care din uşi ți se va deschide. Acum poți să pleci.

(Polițaiul bătrîn deschide ușa din stînga, prin care intră iarăși lumina albă. Polițaiul bătrîn stă smirnă. Conștopistul iese, plin de prestanță. Se uită fără frică în lumină.)

(Pauză.)

PRIMUL DETECTIV *(se apropie de Liliom)* : Pe aici, fiule. *(Arată spre ușa din dreapta. El însuși iese prin fund.)*

LILIOM *(cătrec Polițaiul bătrîn)* : Vă rog frumos...

POLIȚAIUL BĂTRÎN : Ce dorești ?

LILIOM : N-o să vă supărați ?

POLIȚAIUL BĂTRÎN : Ce dorești ?

LILIOM *(în șoaptă)* : Dați-mi o țigară.

POLIȚAIUL BĂTRÎN *(șovăie puțin, apoi clatină din cap dezaprobator, pentru ca, în cele din urmă, să scoată din buzunar o țigară ; se uită prudent în jur și i-o strecoară lui Liliom)* : Ia-o... netrebnicule ! *(Liliom își aprinde țigara.)*

(Se deschide ușa din dreapta, prin care pătrunde o lumină puternică, roșiatică. Liliom, uimit, își îndreaptă ținuta, apoi potrivește din nou, repede, țigara în colțul gurii, bagă ambele mîini adînc în buzunare, se înclină și, în timp ce se strecoară în vîrfurile picioarelor pe ușă, îndreptîndu-se spre lumină, spune respectuos, cu voce scăzută : „E-he-hei !”. Polițaiul bătrîn pășește militărește în urma lui.)

TABLOUL 7

O căsuță dărăpănată, în mijlocul unui teren viran, împrejmuită cu un gard de scînduri. În grădinița din fața căsuței, împrejmuită de un gard din șipci care ajung doar pînă la brîu, o masă pregătită pentru prînzul a două persoane. O duminică însorită de primăvară. În fund, gardul de uluci are o poartă pentru căruțe. Dincolo de gard, o stradă de periferie, după care se vede cîmpul. În grădiniță stau Julika, Lujza, Marika și Hugó. Au trecut șaisprezece ani de la tabloul al 5-lea. Hugó este îmbrăcat în haine de orășean și poartă un lanț gros de aur ; îmbrăcămintea Marikăi este tipică pentru cartierul Tereza din Budapesta ; ea poartă o pălărie mare.

JULIKA : Nu rămîneți cu noi la masă ?

MARIKA : Nu putem, draga mea. De cînd a cum-părat cafeneaua „Central“, Hugó trebuie să stea mereu la cafeneaua „Central“.

JULIKA : Și tu stai acolo toată ziua ?

MARIKA : Stau la casă, citesc ziarele și supraveghez chelnerii.

JULIKA : Și copiii ?

MARIKA : Știi, dragă, într-o căsnicie modernă, e firesc ca părinții aproape să nu-și vadă copiii. Cele

trei fete ale noastre au guvernanta lor, iar cei doi băieți îl au pe preceptorul lor.

LUJZA : Tanti Marika, rămîneți aici la prînz.

MARIKA : Nu se poate, fetișo dragă, o să rămînem altă dată. Hai și dumneata Hugó !

JULIKA : De cînd îi spui lui Hugó dumneata ?

HUGÓ : Mie îmi place mai mult așa, doamnă. Cît timp ne tutuiam, ne luam mai ușor la ceartă. De cînd ne spunem dumneata, trăim ca niște consilieri de la Curte. Sărut mîinile.

JULIKA : Cu bine, Hugó.

MARIKA : Pa, draga mea. *(Se îmbrățișează.)* Pa, micuța mea.

LUJZA : Sărut mîinile.

(Marika și Hugó ies.)

JULIKA : Adu mîncarea, draga mea.

(Lujza intră în casă, aduce supa, apoi amîndouă se așază la masă.)

LUJZA : Mamă, e adevărat că n-o să mai lucrăm la fabrica de iută ?

JULIKA : E adevărat.

LUJZA : Și unde o să lucrăm ?

JULIKA : Nenea Hugó ne-a găsit un serviciu la o întreprindere, unde se fac numai lucruri pentru cafenele. Și cafeneaua lui a fost mobilată tot de-acolo. O să facem perdele. Știi, perdele pentru ferestre mari, perdele brodate, cu aplicații.

LUJZA : O să fie mai bine ca la fabrica de iută.

JULIKA : Munca nu-i atît de murdară și e mai bine plătită. Mare noroc pentru o biată văduvă cum e maică-ta. *(Mănîncă.)*

(La poarta mare pentru căruțe apare Liliom, împreună cu cei doi detectivi, care pleacă agale mai departe și

dispar ; Liliom rămîne singur în poartă. E îmbrăcat ca în ziua morții sale. E palid, dar nu arată îmbătrînit. Intră tiptil și se oprește lângă gard. Julika șade la masă cu spatele spre Liliom, iar Lujza cu fața spre spectatori.)

LILIOM : Bună ziua.

LUJZA : Bună ziua.

JULIKA (*fără să se uite la el*) : Iar vreun cerșetor. Ce dorești, omule ?

LILIOM : Nimica.

JULIKA : Noi n-avem bani, omule, dar putem să-ți dăm o farfurie cu supă. (*Lujza intră în casă.*) Vii de departe ?

LILIOM : Da, de departe.

(Julika nu prea se uită la el. Chiar cînd se uită, îi aruncă o privire fugară. Privirile nu li se întîlnesc.)

JULIKA : Ești obosit ?

LILIOM : Sînt foarte obosit.

JULIKA : Lîngă porțița grădinii e o piatră, așază-te pe ea, fata mea o să-ți aducă supa.

(Lujza îi duce lui Liliom o farfurie cu supă.)

LILIOM (*de unde s-a așezat*) : E fata dumitale, co-niță ?

JULIKA : Da.

LILIOM : Fata dumitale ?

JULIKA : Da.

LILIOM : Frumoasă fată, sănătoasă. (*Intr-o mîină ține farfuria cu supă, cu cealaltă vrea să atingă brațul Lujzei, dar Lujza se ferește.*)

LUJZA (*apropiindu-se de Julika*) : Mamă...

JULIKA : Ce e, draga mea ?

LUJZA : A vrut să-mi atingă brațul...

JULIKA : Spui prostii. De ce să fi vrut să-ți atingă brațul ? Așază-te și mănâncă.

(Toți trei mănâncă : Liliom, aruncînd din cînd în cînd o privire spre ele, cele două femei, apatic, în tăcere.)

LILIOM : Lucrezi la fabrică ?

JULIKA : Da, la fabrică.

LILIOM : Și fata ?

JULIKA : Și fata.

LILIOM : Dar... bărbatul dumitale ? *(Pauză.)*

JULIKA : N-am bărbat. Sînt văduvă.

LILIOM : Văduvă ?

JULIKA : Văduvă.

LILIOM : Și bărbatul dumitale ?... răposatul dumitale soț a murit de mult ? *(Pauză.)* Nu mi-ați răspuns. Mi-am îngăduit să-ntreb dacă soțul dumneavoastră a murit de mult.

JULIKA : De mult.

LILIOM : Ce-a avut ? *(Pauză.)*

LUJZA : Nu se știe ce-a avut. A plecat în America și a murit acolo, într-un spital, sărmanul. Eu nici nu l-am cunoscut.

LILIOM : A plecat în America ?

LUJZA : Da. Înainte să mă fi născut eu.

(Fața lui Liliom exprimă o bucurie tristă ; a aflat că Julika, printr-o minciună pioasă, a înfrumusețat amintirea lui în ochii fetei.)

LILIOM *(cu o voce tremurîndă)* : A plecat în America ?

JULIKA *(se ridică în picioare)* : N-ai auzit c-a plecat ? De ce întrebi de-atîtea ori ? Nu cumva l-ai cunoscut ?

LILIOM *(pune jos farfuria)* : Dumnezeu știe... eu am cunoscut atîția oameni, poate că l-am cunoscut și pe el.

- JULIKA : Dacă l-ai cunoscut, lasă-l în plata Domnului. A plecat în America și-a murit acolo, asta e.
- LILIOM : Bine, bine, am înțeles, nu trebuie să vă supărați pe mine pentru atîta lucru. Eu n-am vrut să vă supăr. (*Pauză.*)
- LUJZA : Tatăl meu era un om foarte frumos.
- JULIKA : Nu mai vorbi atîta.
- LUJZA : N-am spus decît c-a fost frumos.
- LILIOM : Atîta lucru poate să spună o biată orfană despre tatăl ei.
- JULIKA : Bine, bine.
- LUJZA : Tatăl meu avea trei bile albe din os și știa să jongleze cu ele, de-au vrut să-l angajeze și la teatru.
- JULIKA : Cine ți-a spus asta ?
- LUJZA : Nenea Hugó.
- LILIOM : Care nenea Hugó ?
- LUJZA : Aia de la cafeneaua „Central“, Hugó Beifeld.
- LILIOM : Care a fost comisionar ?
- JULIKA : Văd că dumneata cunoști pe toată lumea.
- LILIOM : Hugó Beifeld nu-nseamnă chiar toată lumea. E-adevărat că eu cunosc multă lume. De ce nu l-aș cunoaște și pe Hugó Beifeld.
- LUJZA : A fost prieten cu tatăl meu.
- JULIKA : N-au fost prieteni.
- LILIOM : Vorbești cam aspru despre răposatul dumitale soț.
- JULIKA : Asta-i bună. Ce vrei de la mine ? Vorbesc despre răposatul meu soț așa cum îmi place. Nu-i treaba nimănui. E treaba mea și-atît.
- LILIOM : Așa-i. E treaba dumitale. (*Toți trei continuă să mănînce.*)
- LUJZA (*către Julika*) : Te pomenești că l-a cunoscut pe tata.
- JULIKA : Du-te de-l întreabă.

LUJZA (*se duce la Liliom ; acesta se ridică în picioare*) : L-ai cunoscut pe tatăl meu ?

(*Liliom face semn că l-a cunoscut.*)

LUJZA (*către Julika*) : Zice că l-a cunoscut.

JULIKA (*se ridică în picioare*) : L-ai cunoscut pe Závoczki ?

LILIOM : Liliom. L-am cunoscut.

LUJZA : E adevărat c-a fost un bărbat atât de frumos ?

LILIOM : N-a fost chiar atât de frumos.

LUJZA : Trebuie să fi fost un om bun...

LILIOM : N-a fost chiar atât de bun. După câte știu, a fost, cum s-ar spune, un vagabond... făcea ghidușii în parc.

LUJZA (*bucuroasă*) : Făcea ghidușii ?

LILIOM : Făcea ghidușii și cânta la carusel.

LUJZA : Cânta la carusel ?

LILIOM : Era obraznic și bătăuș, copila mea, bătea pe toată lumea, pînă și pe biata dumitale mamă a bătut-o.

JULIKA : Nu-i adevărat.

LILIOM : Ba-i adevărat.

JULIKA : Nu ți-e rușine să-ndrugi minciuni fetei despre tatăl ei ? Mănînci supa noastră, pîinea noastră, și-l ponegrești pe omul nostru ? Pleacă de-aici, neobrazatule, mincinosule.

LILIOM : Eu, vă rog...

JULIKA : Nu te las să-mi zăpăcești copilul. Ia-i furia și ducă-se unde-o vrea. Dacă n-ar fi un biet cerșetor în zdrențe, i-aș arăta eu încotro s-o ia.
(*Lujza ia farfuria de la Liliom.*)

LILIOM : Ziceai că nu te-a lovit ?

JULIKA : Nu. Niciodată. Totdeauna a fost bun cu mine. (*Pauză.*)

LUJZA (*în șoaptă*) : Spune-mi, făcea ghidușii ?

LILIOM : Și-ncă ce ghidușii !

JULIKA : Nu mai vorbi cu el. Să plece cu Dumnezeu.

LUJZA : Du-te.

(Julika se așază din nou la masă să mănânce.)

LILIOM : Domnișoară... eu am în buzunar un pachet de cărți de joc... Știu să fac cu ele scamatorii grozave, o să te prăpădești de rîs cînd le-i vedeai.

(Lujza ține în mîna stîngă farfuria, iar cu mîna dreaptă vrea să închidă porțița grădinii.)

LILIOM : Lasă-mă să intru, domnișoară dragă, să-ți arăt scamatoriile.

LUJZA : Lasă-ne în pace. Du-te cu Dumnezeu.

LILIOM : Domnișoară, te rog, nu m-alunga... Lasă-mă să intru pentru o clipă, numai pentru o clipă... numai să-ți arăt ceva frumos... *(Liliom deschizînd porțița grădinii.)* Domnișoară, ți-am adus ceva. *(Se uită în jur dacă nu-l văd detectivii, apoi scoate din buzunar o stea învelită într-o batistă mare, roșie. Dezvelește steaua și i-o arată. Steaua strălucește.)*

LUJZA : Ce-i asta ?

LILIOM : Sst ! *(În șoaptă.)* O stea ! *(Se uită în jur, apoi face cu mîna un gest, vrînd să însemne că a furat-o.)*

JULIKA : Să nu primești nimic de la el... sigur c-a furat-o de undeva. Du-te, omule.

LUJZA *(aspru)* : Pleacă de-aici. Hai, cară-te. *(Îi trîntește porțița în nas.)*

LILIOM *(cu nemărginită amărăciune)* : Domnișoară... domnișoară dragă, eu trebuie să fac ceva foarte frumos... trebuie chiar acum... ceva foarte frumos....

LUJZA (cu mîna dreaptă îl poștește afară) : Uite poarta !

LILIOM : Domnișoară...

LUJZA : Pleacă de-aici.

LILIOM : Domnișoară... (O privește și-o plesnește brusc și zgomotos, peste mîină.)

LUJZA : Mamă ! (Se uită țintă la Liliom, care stă zdrobit, cu capul plecat.)

(Julika se ridică în picioare și-l privește îngrozită pe Liliom. De fapt, e pentru prima oară că se uită în ochii lui. Pauză lungă.)

JULIKA (îndreptîndu-se cu pași rari spre cei doi) :
Ce s-a-ntîmplat aici ?

LUJZA (continuînd să-l privească îngrozită pe Liliom) : Mamă... omul ăsta... eu i-arăt poarta... și el îmi dă una peste mîină... (Cu voce tare.)... Și să vezi, mamă... nici n-am simțit cînd m-a lovit, deși s-a auzit... și mie... de parcă mi-ar fi sărutat mîina... mamă... (Se ascunde în spatele mamei.)

(Liliom își ridică cu mîndrie capul și se uită la Julika.)

JULIKA (cu vocea sugrumată) : Du-te de-aici, fata mea. Intră numaidecît în casă. Intră numaidecît în casă.

LUJZA (gata să intre în casă) : Mamă... mîna lui era atît de caldă și de moale... (plîngînd)... de parcă și-ar fi așezat chiar inima pe mîna mea ! (Își ascunde fața.)

JULIKA : Intră numaidecît în casă.

(Lujza intră încet în casă.)

JULIKA (se uită după ea pînă ce dispare. Apoi se întoarce încet spre Liliom) : Dumneata mi-ai lovit copilul.

LILIOM : Da, l-am lovit.

JULIKA : Dumneata... ai venit ca să-mi lovești copilul ?

LILIOM : Nu de-aia am venit, totuși l-am lovit. Uite c-am și plecat.

JULIKA (*îl privește, îl privește îndelung, apoi cu o bănuială dureroasă și tremurînd toată, neîndrăznind să-și creadă ochilor*) : Dumnezeule bun, cine ești dumneata ?

LILIOM (*simplicu*) : Nu sînt decît un biet cerșetor venit de departe ; eram flămînd și ostenit, mi-ai dat o farfurie cu supă și un codru de pîine, și eu ți-am lovit copilul. Ești supărată pe mine ?

JULIKA : Dumnezeule bun... cum se face că nici măcar nu sînt supărată pe el ?

(*Liliom merge pînă la poartă, iese și se sprijină de bu-lumac, cu spatele la spectatori.*)

JULIKA (*merge agale spre ușa casei, se așază*) : Lujza.

(*Lujza iese din casă.*)

JULIKA : Așază-te, draga mea, să mîncăm mai departe.

LUJZA : A plecat ?

JULIKA : A plecat.

(*Se așază și Lujza, dar nu se-atinge de mîncare.*)

JULIKA : De ce nu mîncîci, draga mea ?

LUJZA : Ce s-a petrecut aici cu noi, mamă ?

JULIKA : Nimic, draga mea.

(*Cei doi detectivi apar pe stradă. Liliom, trecînd pe lîngă ei, o ia la stînga și pleacă. Înainte de a porni, se uită la cer, deschizînd larg brațele, ca și cum ar spune : „Dumnezeule, e peste puterile mele, n-am ce face“...*)

Unul dintre detectivi face un gest, ca și cum ar spune : „Nu mai e nimic de făcut cu asta“. Cei doi detectivi pleacă în urma lui Liliom.)

LUJZA : Mamă dragă, de ce nu-mi spui ?

JULIKA : Ce să-ți spun, draga mea ? Nu s-a-ntîmplat nimic. S-a-ntîmplat doar că noi luam masa aici, frumos, în tihnă, și-a venit un cerșetor și ne-a povestit despre vremurile de demult... și eu mi-am adus aminte de tatăl tău.

LUJZA : De tatăl meu ?

JULIKA : De tatăl tău. De Liliom. *(Pauză.)*

LUJZA : Dar spune, mamă... ți s-a-ntîmplat vreodată să te lovească cineva și să nu simți ?

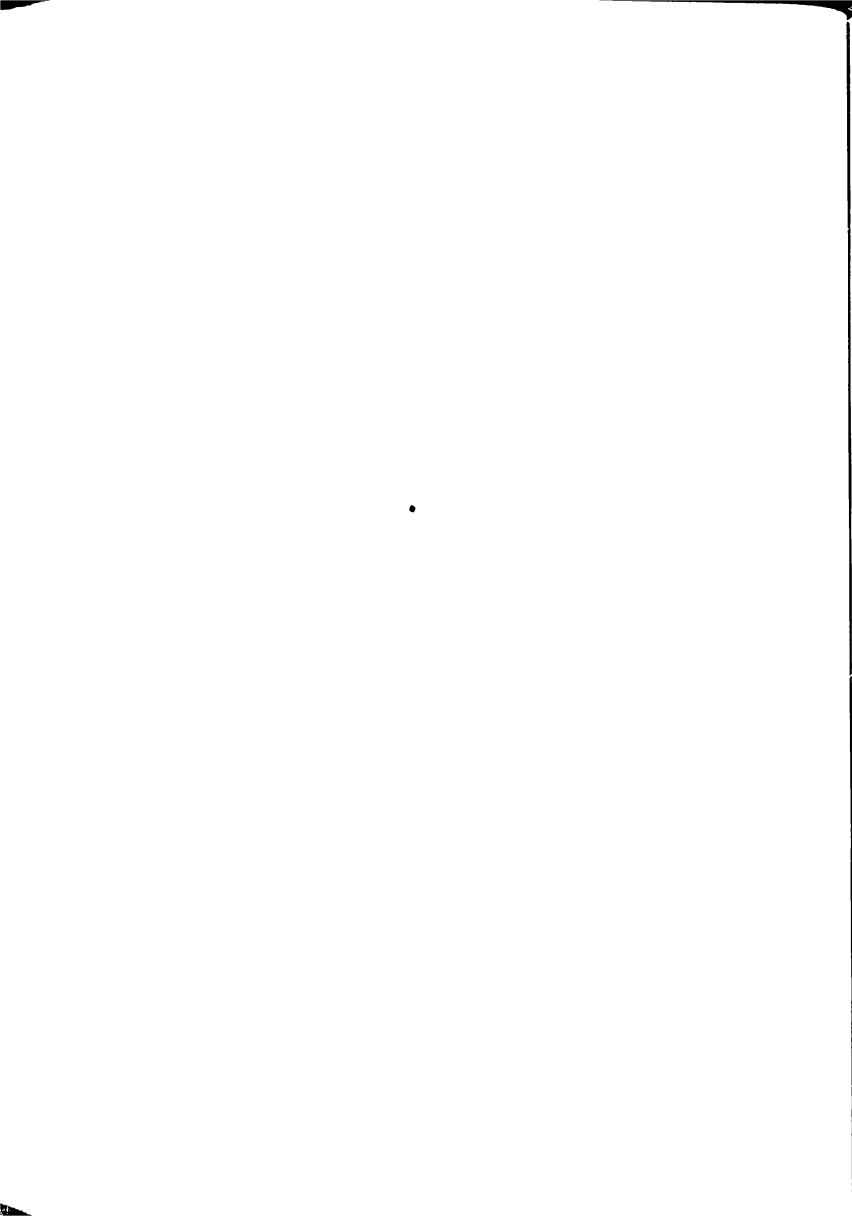
JULIKA : Da, fata mamei, mi s-a-ntîmplat. *(Pauză.)*

LUJZA : Dar e cu puțință să te lovească cineva atât de tare... și să nu te doară ?

JULIKA : Da, fata mamei, e cu puțință. Te lovește... și... și... nu te doare. *(Pauză.)*

(Din apropiere se aud sunetele unei flașnete.)

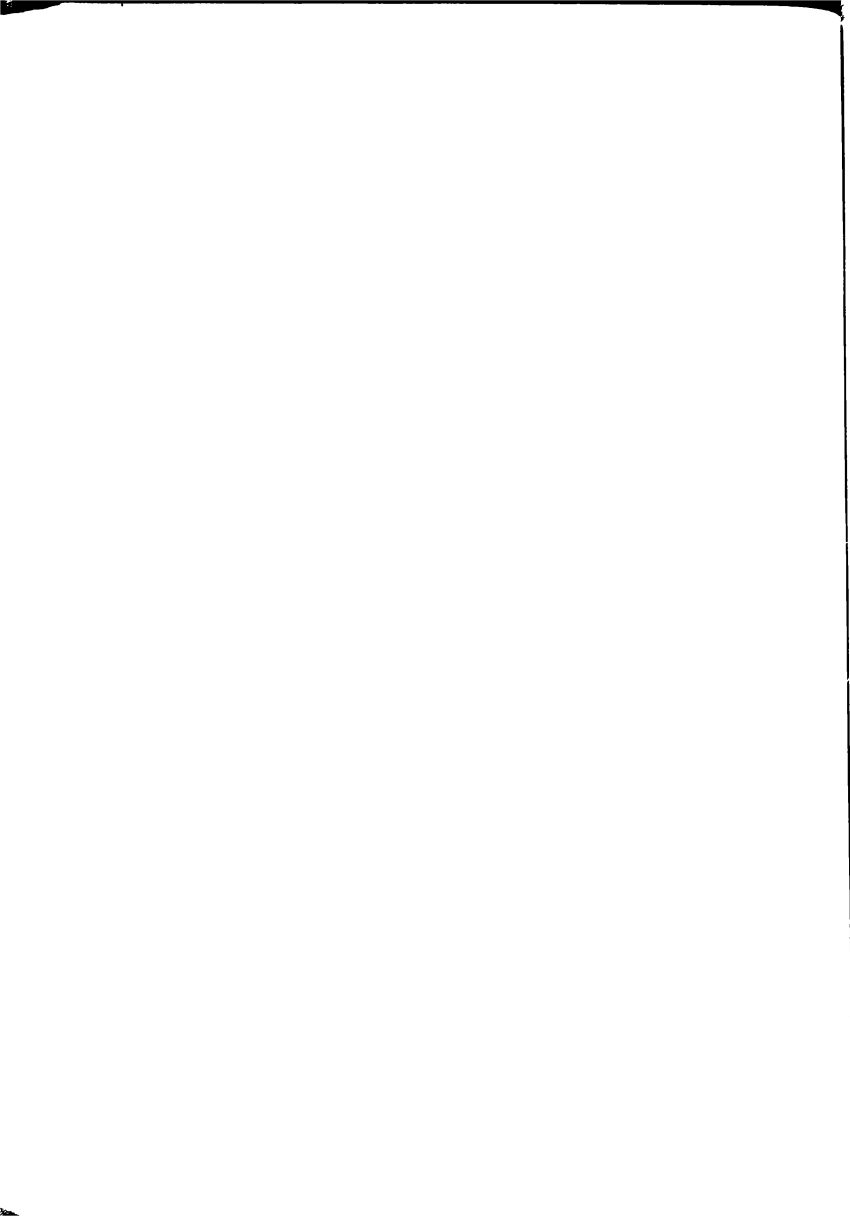
C O R T I N A

OFIȚERUL DE GARDĂ

Comedie în trei acte

1910

PERSONAJELE :

ACTORUL

ACTRIȚA, soția lui

CRITICUL DRAMATIC, prietenul lor

MAMA

CAMERISTA

CREDITORUL

PLASATOAREA

ACTUL I

Salonul apartamentului unui celebru și adulat cuplu de artiști. Camera e încărcată cu suveniruri, panglici de la jerbe de flori, mobilă multă, înzorzonată, covoare, tablouri, fotografii, casete, statuete. Crepuscul de toamnă. Pe pianină arde o lampă cu abajur de mătase colorată. Actrița cîntă la pian, în surdină, o melodie tristă, de Chopin. Actorul și Criticul, instalați în fotolii de piele, citesc ziarul. În fund, lîngă ușa de la intrare, Mama și Camerista așază lucruri într-o valiză mare și în două valize mai mici. După ridicarea cortinei, pe scenă se menșine cîtva timp acest tablou.

MAMA : Atunci costumele pentru *Prinzivalle* rămîn acasă.

ACTORUL : Da, rămîn acasă.

MAMA : N-ai să joci în *Monna Vanna* ?

ACTORUL (*nervos*) : Cum o să joc în *Monna Vanna*, doar ți-am spus chiar acum că nu iau costumul pentru *Prinzivalle* ! N-am mai pomenit așa ceva. Dumneata de ce crezi că am spus să rămîină acasă costumele pentru *Prinzivalle* ? Ce rost are să mai întrebi ?

MAMA : Bine, bine....

- ACTRIȚA (*cîntînd la pian*) : Bine, bine. N-aveți decît să vă ciondăniți, dragii mei.
- CRITICUL : Pentru numele lui Dumnezeu, copii !
- ACTORUL : Da, de fiecare dată cînd plec în tur-neu, face la fel. Are mai multă minte decît noi trei laolaltă, și totuși face pe proasta, numai ca să mă enerveze.
- MAMA : Parcă pe dumneata mai e nevoie să te enerveze cineva. Poți să mă și bați.
- ACTRIȚA : Dar bine, mamă !
- CRITICUL : Mamă !
- ACTORUL : Acum de ce-mi spui să te bat ? De ce mă sîcîi ? Și asta ai spus-o numai ca să...
- ACTRIȚA (*încetînd să mai cînte la pian*) : N-aveți decît să vă ciondăniți, dragii mei, treaba voastră. Dumitale, mamă, îți spun doar atît, dacă mă scoți din sărite și pe mine, eu... eu... eu... te dau afară.
- MAMA : Așa se vorbește cu o mamă !?
- ACTRIȚA : În august se împlinesc unsprezece ani de cînd vorbesc așa cu dumneata, și abia acum ți-ai adus aminte să te superi ?
- CRITICUL : Sînt unsprezece ani ?
- ACTRIȚA : Da, de unsprezece ani stă la mine. Îmbătrînim, Mezei, îmbătrînim cu toții, dragul meu.
- CRITICUL : Unsprezece ani !
- ACTRIȚA : Doi ani a stat ca bucătăreasă, cu o leafă de douăzeci de forinți, și de nouă ani stă ca mamă, cu cincizeci de forinți.
- MAMA : Poți fi liniștită, alți nouă ani n-am să mai stau.
- ACTORUL : Nu mă amenința, că mi se taie picioarele !
- MAMA : Ai auzit cum vorbește cu mine ?
- ACTORUL : Ți-am mai spus de o mie de ori să n-o mai tutuiești pe soția mea.

MAMA : Nici măcar atît ? Ştiu ce urmăreşti, ştiu prea bine. Sînt şase luni de cînd ai luat-o pe Helén de soţie, şi eu m-am purtat tot timpul cu dumneata de parcă ai fi fiul meu. Şi totuşi mă urăşti mai mult decît dacă ţi-aş fi soacră ade-vărată. Nu, n-am să mai pot suporta mult timp.

CRITICUL : Ți-am spus întotdeauna : e greu să fii mamă de actriţă, chiar dacă ai născut-o tu însăşi. E cu atît mai greu cînd ai primit-o de-a gata !

MAMA : Ştiu eu cine-mi eşti. Şi mai ştiu şi de ce mă urăşti. Dumneata, dragul meu, măcar ai de ce.

ACTORUL (*urlînd*) : Mamă !

MAMA : Bine, bine... (*Inchide capacul valizei şi iese din cameră trîntind uşa.*)

CAMERISTA : Totul e împachetat. (*Îi dă Actorului cheile.*)

ACTORUL : Duceţi valizele la poartă.

CAMERISTA : Da, vă rog. (*Iese cu cele două valize mici.*)

CRITICUL : Cîte zile durează turneul ?

ACTORUL : Joc trei seri. *Hamlet*, *Richard al III-lea* şi *Intrigă şi iubire*.

ACTRIȚA : Vineri vei fi acasă.

ACTORUL : Da, vineri voi fi acasă.

ACTRIȚA : Eşti cam nervos.

ACTORUL : Da, sînt cam nervos.

ACTRIȚA : Eşti puţin urîcios.

ACTORUL : Da, sînt puţin urîcios.

ACTRIȚA : Cînd eşti tu nervos, e mai bine să nu ți se spună nici o vorbă.

ACTORUL : Da, cînd sînt eu nervos, e mai bine să nu mi se spună nici o vorbă. (*Pauză.*)

CRITICUL : Da, da.

ACTRIȚA (*oftînd*) : Asta-i situația.

ACTORUL (*de după ziar*) : Asta-i situația.

CRITICUL : Dumnezeuule, ce-ar spune iubitul vostru public dac-ar vedea cît de acru își vorbesc la ei acasă doi dintre favoriții săi.

ACTRIȚA : Sînt destul de dulce cu el pe scenă. Cel puțin acasă să...

ACTORUL : Cum „cel puțin acasă“ ?

CRITICUL : Dar bine, copii ! (*Intră doi oameni care iau valiza cea mare.*) *Nicht vor diesen Leuten.*¹

ACTORUL : Aici am ajuns după șase luni de căsnicie.

CRITICUL : Numai tu ești de vină. Eu stau de zece ani pe lîngă ea, și cu mine e acum mai dulce ca orioînd.

ACTORUL : Ție îți convine. Pe tine nu te iubește.

ACTRIȚA : Ei, cît despre dragoste...

ACTORUL : Știu, știu prea bine că nici pe mine nu mă iubești. (*Se ridică și se îndreaptă spre ea.*) Spune, draga mea. Azi n-ai afirmat-o încă. Spune că nu mă mai iubești. Am nevoie de o amintire frumoasă, de o vorbă duiosă de adio, pe care s-o iau cu mine la Mezővásárhely. Spune-mi că nu mă iubești.

ACTRIȚA (*sfioasă*) : Nu, nu, cu asta nu-i de glumit.

ACTORUL : Tocmai de aceea spune-o, hai, curaj. În felul acesta am să mă obișnuiesc cu ideea. În fiecare moment, cu fiecare clipă ce trece, îmi dau seama din ce în ce mai mult... E un chin. Spune-mi-o mereu, obișnuiește-mă cu gîndul ăsta. Știam că la tine o dragoste nu ține mult, dar nu m-am așteptat să se sfîrșească înainte de septembrie. Or, acum sîntem abia în mai.

¹ Nu în fața acestor oameni (germ.).

ACTRIȚA : Da, sîntem în mai. (*Se uită spre ferestră.*)

CRITICUL : Ce primăvară frumoasă. Ce frumoasă lună mai.

ACTRIȚA : Ce frumoasă lună mai. (*Duce batista la ochi.*)

ACTORUL : De ce plîngi ?

ACTRIȚA : Nu plîng.

ACTORUL : Atunci de ce faci lumea să creadă că-ți tînjește inima după ceva ?

ACTRIȚA : Mi se întîmplă uneori.

ACTORUL : Știu eu după ce tînjești. După libertatea ta.

ACTRIȚA : Dacă știi atît de bine, de ce mă mai întrebi ?

ACTORUL : Desparte-te de mine. Să divorțăm. Să ne spunem deschis că s-a sfîrșit. Tu o iei pe un drum, eu pe altul, te consolezi și tu, mă consolez și eu. Mai bine așa, decît ce începe acum între noi, această minciună, aceste lacrimi tainice, această... această muzică de Chopin... această...

CAMERISTA (*intră*) : A venit un om cu o factură.

ACTORUL (*după o pauză*) : Să intre.

CREDITORUL (*intră*) : Bună ziua !

ACTORUL : Ce doriți ?

CREDITORUL (*privește satisfăcut în jurul lui*) : Sărut mîinile, stimată doamnă.

ACTRIȚA : Bună ziua !

ACTORUL : Ce doriți ?

CREDITORUL : Stimate maestre, vă implor cu adînc respect să binevoiți să-mi dați cel puțin un mic scont... totul nu face decît patru sute șazeci de coroane... măcar o sută de coroane... Pe legea mea, patronul la mine se răstește.

ACTORUL : Ce se joacă astă-seară la teatru ?

CRITICUL : *Nevestele vesele din Windsor.*

ACTORUL. (*bătîndu-l amical pe umăr pe Creditor*)
Spune-mi, te rog, ca un bărbat vrednic și c
peș ce ești, un adevărat patriot, un bun maghi
ai văzut vreodată *Nevestele vesele din Windso*

CREDITORUL : Cum să nu fi văzut, cînd și do
nul actor Rétháti ne datorează șase sute de
roane.

ACTORUL : Dar mîine ce se joacă ?

CREDITORUL (*luminîndu-se la față.*) : *Familia Po*
Biquet.

ACTORUL (*scoate o carte de vizită*) : Piesa a
n-ai văzut-o încă, nu-i așa ?

CREDITORUL : Nu.

ACTORUL (*scrie ceva pe cartea de vizită.*)

CREDITORUL (*uitîndu-se la ceea ce scrie Actorul*)
Nu s-ar putea o lojă ?

ACTORUL (*șovăind*) : Lojă ? La cît se ridică c
toria ?

CREDITORUL : Patru sute șazeci de coroane.

CRITICUL : Lojă se dă numai la o datorie de pes
cinci sute de coroane.

ACTORUL : Ei bine, treacă de la mine, dar as
numai pentru că ești un adevărat patriot și u
bărbat vrednic și chipeș. Cum te cheamă ?

CREDITORUL : Weingruber.

ACTORUL : Să trăiești !

CRITICUL : Să trăiești !

ACTORUL : Poftim. La ora șase și jumătate pr
ziți asta...

CREDITORUL : Știu, știu. Eu să nu știu ? (*Vrea*
sărute mîna Actorului.)

ACTORUL : Lasă. (*Îi duce mîna în dreptul gur*
ca să i-o sărute.)

CREDITORUL (*către Actriță*) : Sărut mîinile, st
mată doamnă.

ACTRIȚA (*făcîndu-i semn să se apropie*) : Frumose... uite-o floare pentru butoniera dumată.
(*Scoate o floare dintr-o vază.*)

CREDITORUL : Dumnezeuule !... Sărut mîinile. (*Agitat, îi prinde mîinile, le sărută și iese. Actrița se așază la pian.*)

ACTORUL : Îți cer o mare favoare.

ACTRIȚA : Poftim.

ACTORUL : Nu cînta Chopin.

ACTRIȚA : De ce ?

ACTORUL : Pentru că simt că nu cînti pentru mine.

ACTRIȚA : Dar pentru cine ?

ACTORUL : La femei, astea sînt semne de nostalgie. Ele nu se adresează cuiva anume, sînt ca o destrămare în univers, exprimă dorinți dintre cele mai necurate, nedemne de o femeie măritată.

ACTRIȚA (*oțînd*) : Bine. (*Închide pianul.*) Așadar, nici atît nu mi-e permis.

ACTORUL : Ei, acum ești mulțumită ? Te poți considera o martiră care trebuie să îndure, care suferă, sărmana de ea, nu-i așa ?

ACTRIȚA : Dac-ai ști cît de puțin sufăr, n-ai fi atît de vesel.

CAMERISTA (*intră cu un buchet mare de flori*) : Sînt pentru doamna.

CRITICUL : Hopa !

ACTORUL : Cine a adus florile ?

CAMERISTA : O fată de la florărie.

ACTRIȚA : Și n-a spus nimic ?

CAMERISTA : Nu.

ACTORUL : Știi foarte bine că degeaba o întreb. Fetele astea nu spun nimic, n-are rost să te prefaci.

CAMERISTA : Fata n-a spus nimic, a lăsat florile și a fugit, iar eu am crezut că-i e frică că n-o să le primim și de aceea fuge. (*Iese.*)

CRITICUL : Ce flori frumoase ! Cine putea să le trimită ?

ACTORUL : Eu nici nu mai întreb. Un admirator misterios al doamnei. Nu e pentru prima oară, nu, nu, dragul meu. Domnul trimite flori foarte des.

ACTRIȚA (*ține buchetul în mână, observă o carte de vizită, o smulge, vrînd s-o ascundă*).

ACTORUL : Ascunde-o, draga mea, să n-o vad eu.

ACTRIȚA : Ce s-ascund ?

ACTORUL : Plicul în care e cartea de vizită cu declarația de dragoste a admiratorului tău. Dă-mi plicul.

ACTRIȚA : N-a fost nici un plic.

ACTORUL : Ba da, a fost ! Dă-mi-l imediat !

ACTRIȚA : Nu ți-l dau.

ACTORUL : Îți ordon să mi-l dai !

ACTRIȚA : Nu ți-l dau. Odată pentru totdeauna : nu admit scenele de gelozie fără temei. Sînt o artistă apreciată, stimată și iubită de public, și am dreptul să primesc flori, fără să fiu datoare să-ți dau explicații. Sînt convinsă că, dacă aș fi soția unui avocat, el ar găsi firește asemenea gesturi. Dar pentru că sînt soție de actor, soțul îmi face scene. E îngrozitor !

ACTORUL : Îți ordon să-mi dai scrisoarea ! Vreau să știu și eu cine își exprimă stima și aprecierea trimițîndu-ți trandafiri roșii. E cel puțin al zecelea buchet. Stima are și ea o limită. Ca să nu mai vorbim de apreciere.

ACTRIȚA : Nu ți-o dau. Într-adevăr, e și o scrisoare, dar nu ți-o dau. E adevărat că știu cine a trimis-o, și nu ți-o dau. Știu și că acela care a trimis-o mă stimează, mă apreciază și chiar mă iubește, și tot nu ți-o dau. Ei ? (*Pauză.*)

CRITICUL (*stînd la fereastră*) : A venit luna mai, frumoasa și molcoma lună mai. (*Pauză.*)

ACTORUL : Iată unde-am ajuns după o jumătate de an de căsnicie.

ACTRIȚA : Da, aici am ajuns. (*Iese prin stînga, trîntind ușa.*)

ACTORUL (*declamînd*) :

Aidoma fructului acru, fără gust,
Lipsit de suc și zeamă, și cu parfumul risipit,
Așa și inima...

CRITICUL : Încetează, te rog. (*Actorul umblă nervos de colo pînă colo.*) Acestea sînt cele mai penibile momente pentru un prieten al familiei. Cum poate un bărbat să se poarte astfel ! Dacă vrei să afli cu orice preț cine a trimis florile, există o mie de alte căi, și toate mai nimerite decît să te răstești la propria ta soție. Ar trebui să înțelegi că această femeie mai curînd ar lăsa să i se taie capul, decît să mărturisească acum de la cine a primit florile. Nimic mai simplu decît să te interesezi tu însuși la florărie.

ACTORUL : De ce să mă mai duc pînă acolo să mă interesez ?

CRITICUL : Fiindcă vrei să știi cine le-a trimis.

ACTORUL : Tocmai asta e ! Eu știu cine le-a trimis !

CRITICUL : Știi ?

ACTORUL : Sigur că știu.

CRITICUL : Atunci... cine le-a trimis ?

ACTORUL : Eu.

CRITICUL : Ce vorbești ? Tu ? Tu ai trimis florile ?

ACTORUL : Eu, chiar eu.

CRITICUL : Ce, ești nebun ?

ACTORUL : Sînt.

CRITICUL : Acum într-adevăr ar trebui să cred că... (*Schimbînd tonul.*) Tu i-ai trimis buchetul ! Și în scrisoare e numele tău ?

ACTORUL : Nu.

CRITICUL : Dar al cui ?

ACTORUL : Ei, a venit momentul să-ți destăinui totul. Simt că nu mai pot să tac, trebuie să-i spun cuiva... Și apoi, s-ar putea să am și nevoie de tine... Da, da, categoric, am nevoie de tine.

CRITICUL : Ce vrei să spui ?

ACTORUL : Îți spun totul, bătrîne. Trebuie să mă spovedesc odată. De mult mă chinuie povestea asta. Să încep prin a-ți reaminti cine era de fapt Helén când am luat-o de soție.

CRITICUL : Știu.

ACTORUL : Știi deci că înainte de a o lua eu de soție, Helén a dus o viață furtunoasă.

CRITICUL : Ei, ei...

ACTORUL : Lasă, bătrîne, lasă că știu și eu. Sînt soț, dar nu sînt prost. Am luat-o de soție cu ochii deschiși. Trăia într-un continuu vîrtej, biata de ea. Și nu rămînea credincioasă nici unui amant mai mult de-o jumătate de an.

CRITICUL : Ei, ei...

ACTORUL : Să facem socoteala, așa cum le șade bine unor oameni deștepți. A avut mulți amanți. Foarte mulți, chiar dac-ar fi să-i numărăm nu-mai pe cei pe care i-am cunoscut... Regmeczy, Stellenburg, Rétháti...

CRITICUL : Nu te osteni, băiete, eu am făcut de mult lista. Au fost unsprezece.

ACTORUL : Cu mine ?

CRITICUL : Fără tine.

ACTORUL : Iartă-mă, au fost nouă.

CRITICUL : Pe Sárvári nu-l socotești ?

ACTORUL : Nu. În cazul lui n-a fost decît o bîrfa meschină. Iar Kóházy era mort după ea, dar ea nu-l putea suferi.

CRITICUL : Deci nouă amanți veritabili, o bîrfă și unul pe care nu l-a putut suferi, în total unsprezece.

ACTORUL : Nouă.

CRITICUL : Unsprezece.

ACTORUL : Nu-i permit nimănui să se îndoiască de soția mea. Au fost nouă.

CRITICUL : Să spunem c-au fost nouă. De fapt, acești nouă nu sînt toți siguri. Un lucru e însă cert : că eu, din păcate, n-am fost.

ACTORUL : Acum nu te mai plînge, bătrîne, acum e vorba de altceva. M-am căsătorit cu ea înainte de Crăciun. Și acum sîntem în luna mai. A trecut jumătatea de an. Exact jumătatea de an, pe care n-a depășit-o cu nimeni. Și, în plus, acum e primăvară, și eu îmi dau seama că femeia aceasta liniștită, blîndă și tristă e pe punctul de a nu se mai putea stăpîni. Mă așteaptă aceeași soartă ca și pe ceilalți. Și eu simt că se apropie. Se apropie și e de nestăvilit.

CRITICUL : Cine, cine se apropie ?

ACTORUL : Al treilea. Sau al zecelea. Sau al doisprezecelea. Cel nou. Eu simt că se apropie, va veni tot atît de sigur pe cît e de sigur că vine primăvara.

CRITICUL : Hm, hm !

ACTORUL (*arătînd spre pian*) : Chopin. Reverie. Seara nu aprinde lampa, privește în gol.

CRITICUL : Nu aprinde lampa ? Asta nu e bine.

ACTORUL : Cînd îi vorbesc, mă privește, dar nu m-aude.

CRITICUL : Nu e bine.

ACTORUL : Se uită mereu pe fereastră. Și iar Chopin. Nu e bine. Cînd e singură, plînge și plînge, și asta n-ar fi nimic. Dar cînd îi atrag atenția că

plînge, neagă. Asta nu e bine. Am încercat s-o descos.

CRITICUL : Nu-i bine deloc.

ACTORUL : Nu-mi. pasă. Simt și știu că această femeie e pierdută pentru mine. Dar cel puțin să știu ce vrea. Încetișor, prudent, cu dibăcie, am discutat cu ea despre bărbați. Voiam să tatonez ce fel de bărbat i-ar trebui acum. Îneebunit și îndrăgostit cum sînt, mi-am spus : după ce voi afla ce fel de bărbat îi trebuie acum, o să încerc să fiu eu acela. Năstrușnică idee, nu-i așa ?

CRITICUL : De ani de zile n-am auzit o prostie mai mare ca asta.

ACTORUL : Te rog să nu-ți bați joc de mine acum cînd sînt atît de amărît.

CRITICUL : Și ce-ai aflat ? Ce i-ar plăcea ?

ACTORUL : Un militar.

CRITICUL : Nu mai spune !

ACTORUL : Ei, nu, nu e vorba de un husar oarecare, nu e vorba de un oarecare locotenent chipeș, ci de mult mai mult... Nu. Ea visează un militar distins, elegant, nobil de la Curte. S-a plictisit de boemi, de civili, de militari de rînd, de grofi de rînd. Acum și-a băgat în cap un ofițer de gardă. Așa ceva îi trebuie acum. Un militar distins, elegant, parfumat, care se învîrte pe la Curte, printre ducese și arhiducese... Unul bogat, cu maniere alese, ca la Curte... Timp de o oră mi-a descris cum ar vrea să arate idealul ei. Viril și totuși delicat... Un obișnuit al saloanelor și totuși militar... Dumnezeu știe. Așa sînt femeile. Simt că povestea nu se va sfîrși cu bine.

CRITICUL : De ce ?

ACTORUL : Pentru că o femeie ca ea atîta se va gîndi la un ofițer de gardă, atîta va visa un ofițer de gardă, pînă ce acesta va intra pe ușă.

CRITICUL : Asta nu e bine.

ACTORUL : Desigur că nu e bine. Dar nici eu nu mă las, bătrîne. Nu. Nu mai sînt tînăr. Și am fost amoretat de multe ori în viața mea... Sau, Dumnezeu știe... poate că n-am fost niciodată îndrăgostit. Abia acum... în orice caz niciodată ca acum. Dragostea asta este ultima, e cea mai mare, cea mai arzătoare, cea mai chinuitoare, iubite prietene. Asta-i cea mai frumoasă și totodată cea mai dureroasă dragoste...

CAMERISTA (intră) : Conașule, omul acela a venit înapoi.

ACTORUL : Care om ?

CAMERISTA : Cu factura.

ACTORUL : Ce vrea ?

CAMERISTA : Spune că n-are nevoie de lojă.

ACTORUL : De care lojă ? A, da, omul acela... De ce nu mai are nevoie de lojă ?

CAMERISTA : Pentru că dumneavoastră nu jucați în piesa aia. Spune că dacă dumneavoastră nu jucați, tot teatrul nu face două parale.

ACTORUL : Dă-l afară. (*Camerista ridică din umeri.*) Dă-l afară... Și te rog să nu îndrăznești să mă mai stingherești. Vezi doar că am de vorbit. (*Camerista iese.*) De necrezut. (*Plimbîndu-se agitat prin cameră.*) Cum îți spuneam, am început s-o descos ca să văd ce fel de bărbat... adică nu... Ba da... Îți mărturisesc că asta-i ultima mea dragoste, cea mai dureroasă, dragostea bărbatului care încă n-a îmbătrînit, dar „îl e capul de brumele iernii pălit“. E dragostea de care te agăți din răspuțeri, cu toată ambiția, cu toată pofta de viață... Nu, nu, femeia asta n-o las nimănui... Nu-i ceva trecător, e însuși destinul meu, e blestemul meu... e totul. Chiar de-ar fi să mor, tot n-o las. (*Se plimbă agitat.*) În orice

caz, frumos din partea unui om simplu că nu merge la teatru dacă nu joc eu. Crede-mă, așa ceva îți face plăcere.

CRITICUL : Da, desigur.

ACTORUL (*vorbind prin ușă*) : Mai e aici omul acela ?

VOCEA CAMERISTEI : A plecat.

ACTORUL : Nu-i nimic. Știi, prietene, m-am perpelit nopți de-a rîndul. În timp ce dormea, o priveam cu sentimentul că nu mai are nevoie de mine. Știu că m-a iubit. Nu s-a căsătorit cu mine pentru renumele meu. Nu, nu. Și m-a prețuit mai mult decît pe ceilalți, căci n-a vrut să-mi fie amantă. Știi doar c-am suferit din cauza ei un an și jumătate. Dar ea m-a prețuit și a vrut să fie soția mea.

CRITICUL : Așa e.

ACTORUL : De ce-mi vorbești cu acest ton ?

CRITICUL : Nu-i nici un ton. Am spus pur și simplu că așa e.

ACTORUL : Pentru că am luat-o de soție ? Nu, nu. Degeaba mă privești așa, nu ea a fost aceea care a stăruit. Eu am fost acela care a insistat, căci am iubit-o. Degeaba te uiți așa la mine.

CRITICUL : Zău că nu mai știu cum să mă uit.

ACTORUL : Bine, bine, te-nțeleg. Dar tu n-ai să mă înțelegi niciodată, pentru că n-ai nimic aici... (*Arătînd spre inimă.*) Eu am. Eu știu să iubesc și să sufăr. Și sînt în stare să lupt din răputeri pentru o femeie.

CRITICUL : E și cazul.

ACTORUL : Așadar, cum îți spuneam, deodată mi-a devenit limpede că totul s-a sfîrșit. Că totul s-a terminat. Eram disperat. Am încercat să fiu tandru și bun, am dat frîu liber pasiunii mele, am fost cald și tînăr. În zadar. N-a folosit la nimic.

Pe măsură ce trecea timpul, se îndepărta tot mai mult de mine. Am simțit că era din ce în ce mai rece. Vine, se apropie, sosește ofițerul de gardă, e pe drum. Ea poate nici nu știe încă, dar el e deja pe drum... Iar eu m-am hotărât, într-o bună zi, să...

CRITICUL : Să ieși în întâmpinarea lui.

ACTORUL : Nu. Mi-am spus : bine, dacă-i trebuie un ofițer de gardă, dacă simte nevoia unui al treilea, dacă dorește un alt bărbat, atunci... atunci am să joc eu, pentru ea, rolul ofițerului de gardă. Voi, criticii, scrieți mereu că într-un actor trăiesc sute și sute de personaje diferite. De ce să nu trăiască în mine și un ofițer de gardă ?

CRITICUL : Ce tot spui ?

ACTORUL (*înfierbîntîndu-se treptat*) : Ori sînt un actor mare, ori nu sînt. Ori este adevărat ce scrii tu despre mine de zece ani de zile, ori nu. Ori pot tot ce vreau și sînt în stare să întruchiperez, să joc, să trăiesc un șir nesfîrșit de personaje, ori nu. Acum e rîndul meșteșugului meu să arate ce poate !

CRITICUL : Cum adică... să i te înfățișezi sub un alt chip ?

ACTORUL : Exact.

CRITICUL : E ridicol.

ACTORUL : Și încă ce ridicol. E atît de ridicol încît îți vine să plîngi. Orice bărbat îndrăgostit e ridicol cînd femeia nu-l mai iubește.

CRITICUL : Și cum îți închipui c-ai să faci ?

ACTORUL : Tot atît de stupid și de simplu ca în imaginația unui copil. Mă travestesc în ofițer de gardă, joc farsa pînă la capăt, o cuceresc și o redobîndesc.

CRITICUL : Ce comic !

ACTORUL : Tot ce face un îndrăgostit de care femeia iubită s-a plictisit e comic. În afară de cazul că se împuşcă. Dă-mi voie ca înainte de a face ceva atât de tragic, să încerc să fac ceva comic.

CRITICUL : În asemenea hal ai ajuns ?

ACTORUL (*pe un ton din ce în ce mai plângăreţ*)

Da, în asemenea hal, chiar în halul ăsta.

CRITICUL : Nu cumva ai de gând să plîngi ?

ACTORUL : N-am încotro. M-am obişnuit atât de mult să-mi curgă lacrimi adevărate pe scenă, în cât acum nu le mai pot reţine nici în viaţă.

CRITICUL : Mie însă dă-mi voie să rîd.

ACTORUL : Îţi dau voie, bătrîne. Eu însumi am rîdînd mi-a încolţit acest gînd. După aceea n-am mai rîs, am zîmbit doar. Iar în cele din urmă n-am făcut decît să mă gîndesc. Şi cum mi s-a sfredelit creierul acest gînd... căci mi l-a sfredelit de-a binelea, pentru că e vorba de un rol. Orice poate zbura din capul unui actor, în afară de un rol. Rolul i se împlîntă în creier şi-l roade şi îl macină, îl sfîşie, îl frămîntă... fără chip de scăpare. Dacă ar fi fost vorba de o altă idee... s-o recuceresc pe Helén, poate că aş fi renunţat la ea... Dar ştie Domnul... pentru că nebunia aş fi e legată de un rol, de un rol mare şi frumos mi-a intrat pur şi simplu în sînge... şi nu mă mai părăseşte.

CRITICUL : Dar bine...

ACTORUL : Te rog să nu încerci să-mi scoţi din cap planul pe care mi l-am clădit. Cu luciditatea ta mi-ai apări foarte meschin şi caraghios, într-un moment în care e vorba de acest joc sălbatic al dragostei, de o poznă serioasă şi tragic de frumoasă.

CRITICUL : Spune, spune mai departe.

ACTORUL : Am muncit să pun la punct toate amănuntele... Costumul, vocea, mersul, ținuta, mișcările, totul, și între timp mi-am dat seama din ce în ce mai mult că femeia este iremediabil pierdută pentru mine. Și astfel planul meu a căpătat din ce în ce mai multă importanță, căci pentru mine a devenit din ce în ce mai limpede că numai în felul acesta aş putea s-o fac pe femeia asta să se mai uite o dată la mine cu ochi de îndrăgostită. Înțelegi tu oare ?

CRITICUL : Încep să înțeleg.

ACTORUL : Cu înfățișarea mea de acum, așa cum mă vezi tu aici, eu am încetat definitiv să mai exist pentru ea. S-a săturat de mine. Știi ce înseamnă asta ? S-a săturat de mine, care sînt amoretzat de ea ! Sînt pur și simplu îndrăgostit de ea ! Și am nevoie de privirea ei caldă, de vorba ei înflăcărată, de îmbrățișarea ei, și dacă nu le pot avea altfel, atunci fie și prin înșelăciune. Ai înțeles ? Mi-aș da viața pentru un sărut sincer al ei... Și să nu încerc această mică șansă ce mi se oferă ?

CRITICUL : Și dacă nu reușești, dacă te recunoaște ?

ACTORUL : Atunci n-am reușit, m-a recunoscut. Mai rău decît acum nu se poate.

CRITICUL : Și dacă izbutești, și nu te recunoaște ?

ACTORUL : Sînt două posibilități : ori se lasă cucerită, ori nu. Dacă nu se lasă cucerită o să fiu mai liniștit... O să-mi pot spune : i-a rezistat ofiterului de gardă și mi-a rămas credincioasă. Dacă cedează, înseamnă c-am obținut ce-am dorit și totodată o să știu că a fost dispusă să mă înșele, că trebuie s-o părăsesc, că totul s-a sfîrșit. Decît să trăiesc ca acum, mai bine să se termine totul.

CRITICUL : Și ce-ai întreprins ?

ACTORUL : Planul meu a devenit o idee fixă. Mă urmărea zi și noapte. Nu mă puteam gândi decât la el. Și-ntr-o bună zi, dragul meu, pe când mă plimbam pe la ora prînzului prin oraș, am trecut prin fața unui magazin de uniforme și am văzut în vitrină un coif mare de culoare argintie, cu un panaș din păr de cal alb, așa cum poartă ofițerii de gardă. Văzîndu-l, am intrat ca vrăjit în magazin. Nici nu știu cum am ajuns pînă la patron, fapt este că m-am trezit în fața lui, spunîndu-i : „Vă rog, aș avea nevoie de-o uniformă completă de ofițer de gardă“.

CRITICUL : Și croitorul ce-a spus ?

ACTORUL : Croitorul, care mă știe, m-a recunoscut, firește, a zîmbit, a făcut o plecăciune, găsind totul foarte normal. Mi-a spus : „Cu siguranță că e vorba de-un rol nou“. I-am răspuns : „Da“. El m-a întrebat : „Un rol mare, frumos?“ Eu : „Domnule, e vorba de cel mai mare și cel mai frumos rol pe care l-am jucat vreodată. Niciodată nu mi-a fost atît de teamă de un rol“. Pot să-ți spun, bătrîne, că nimeni n-a fost vreodată atît de sincer cu un croitor.

CRITICUL : Și ce-a urmat ?

ACTORUL : Mi-a luat măsura, după o săptămînă mi-a făcut proba, și, într-o zi de joi, uniforma gata și echipamentul complet au fost aduse în locuința de-alături, la Arnóthfáy, care e la curent cu povestea, așa cum ești și tu acum. Uniforma se găsește la dînsul.

CRITICUL : Și ai și îmbrăcat-o ?

ACTORUL : Da.

CRITICUL : Cînd ?

ACTORUL : Odată, cînd eram foarte amărît. A stat nefolosită multă vreme. Știam că, odată și-odată,

tot o s-o îmbrac, dar nu ştiam cînd o să vină clipa aşteptată. Pînă la urmă, într-o zi în care eram disperat, am îmbrăcat uniforma, mi-am pus o perucă de-un blond auriu, m-am machiat, într-un cuvînt — am devenit un bărbat chipeş şi tînăr, cu mustăcioară, mi-am pus mănuşi albe, şi am trecut de cîteva ori chiar pe aici, pe sub ferestrele locuinţei noastre, spre seară, cam pe la ora cinci şi jumătate.

CRITICUL : Nu ţi-a fost teamă c-o să te recunoască ?

ACTORUL : Nu. Pentru că aveam încredere în mine, în talentul meu, în rolul meu. În definitiv, de ce joc eu atîtea roluri ? Pentru bani şi pentru glorie. Şi de vreme ce ştiu să joc pentru bani şi glorie, de ce n-aş putea să joc cînd e vorba de ceva mult mai de preţ decît toţi banii şi toată gloria, cînd e vorba de însăşi viaţa mea jalnică, amărită, de marea mea iubire ? Simţeam că am intrat în rol, că mă mişc bine, că joc bine, simţeam că e o reuşită. În ziua aceea am dat de vreo cincisprezece ori tîrcoale casei.

CRITICUL : Şi soţia ta ?

ACTORUL : Mi-a aruncat o privire de la fereastră. S-a uitat la mine. Pe urmă, parcă mi-a zîmbit. Atunci m-am înspăimîntat, credeam că m-a recunoscut.

CRITICUL : Cu siguranţă.

ACTORUL : Nu, nu. Am pus-o la încercare. Am salutat-o modest şi discret, iar ea a făcut deodată o figură serioasă şi supărată şi a tras perdeaua.

CRITICUL : Poate că n-a făcut decît să intre în joc.

ACTORUL : Stai să vezi. M-am convins că nu m-a recunoscut. Am luat-o la goană fericit. Eram fericit ca soţ, pentru că s-a comportat ca o femeie cinstită... Doamne, Doamne, unde-am ajuns !

Și eram fericit și ca actor, pentru că mi-a reușit rolul. Atunci mi-a devenit limpede că dispun de un mijloc extraordinar pentru a o pune la încercare. Și chiar dacă eu m-aș fi descurajat, ea însăși m-a îndemnat să continui, căci să vezi ce s-a întâmplat seara, când am venit acasă.

CRITICUL : Ce anume ?

ACTORUL : La cină, a început deodată să-mi povestească, să-mi spună că a sosit Curtea la Buda-
pesta. Și mi-a vorbit de un ofițer de gardă obraz-
nic, dar chipeș și de toată frumusețea, care s-a
plimbat ostentativ pe sub fereastra ei și care nu-i
mai iese din cap. Să nu-ți vină să înnebunești
de-a binelea ? Poți să te oprești și să nu continui
jocul ?

CRITICUL : Categorie că nu.

ACTORUL : După cină, în seara aceea, m-a apucat
o ciudă teribilă. Eram furios !

CRITICUL : Furios pe cine ?

ACTORUL : Ai să te miri. Pe ofițerul de gardă.
Începusem să fiu gelos.

CRITICUL : Asta nu mă miră. E firesc.

ACTORUL : Pentru că, din ziua aceea, în mine
trăiesc doi oameni. Să nu rizi. O nebunie nu
poate avea decât urmări nebunești. În mine tră-
iesc doi oameni. Un soț și un ofițer de gardă.
Ca soț, am fost furios că l-a laudat pe ofițerul
de gardă. În schimb, ca ofițer de gardă, m-am
simțit flatat. Și-am început să mă las îmbătat de
propria mea născocire. Crede-mă, nu-ți poți ima-
gina un joc mai pasionant decât acesta. Eram si-
gur c-o să joc rolul pînă la capăt. După trei zile
am dat iar tîrcoale casei, după un timp oarecare
m-am plimbat din nou și la această a treia
plimbare — mă crezi sau nu mă crezi — mi-a
dat semne de încurajare.

CRITICUL : Cum adică ?

ACTORUL : Sînt sigur că m-a încurajat. N-a fost o închipuire, bătrîne.

CRITICUL : Dar ce-a făcut ?

ACTORUL : Am salutat-o și mi-a răspuns. Și încă zîbind. Chiar în aceeași seară i-am trimis la teatru o scrisoare respectuoasă, semnată Conte Victor von Latour-Schönichen. În scrisoare i-am cerut scuze pentru plimbările mele pe sub fereastră ei, i-am spus că sînt de la Curte și că n-am altă cale s-o întîlnesc, eu, care sînt un admirator al artei sale. I-am cerut să nu mă înțeleagă greșit, am încredințat-o de respectul meu și am rugat-o ca miercuri după-amiază, la ora două și jumătate, să fie iar la fereastră.

CRITICUL : Și ?

ACTORUL : Miercuri după-amiază, la ora două și jumătate, era la fereastră.

CRITICUL : Așa da !

ACTORUL : După aceea, bătrîne, am devenit și eu mai îndrăzneț, i-am trimis un buchet de flori cu o carte de vizită. Căci mi-am făcut și cărți de vizită. Cînd am venit acasă și-am văzut florile, i-am făcut o scenă ca adineauri. A mințit, mi-a spus că i le-a trimis o admiratoare, de la care a mai primit și altădată flori. Asta n-a împiedicat-o să pună florile la fereastră. De atunci, i-am trimis în fiecare zi oîte un buchet de flori, cu o carte de vizită, în cabina ei de la teatru. Nu numai că nu le-a mai adus acasă, dar n-a suflat măcar o vorbă despre ele. A urmat o scrisoare.

CRITICUL : De la tine ?

ACTORUL : De la mine. I-am scris că, fiind un entuziast iubitor de teatru, aș vrea să fac cunoștință cu marea artistă, dar, nefrecventînd aceeași societate, nu știu cum să procedez ca s-o

pot cunoaște. Am rugat-o să-mi răspundă dacă are ceva împotriva să mă cunoască personal. (*Scoate din buzunar o foaie de hîrtie.*) Iată răspunsul. Atît : „N-am nimic împotriva“. (*Îi întinde hîrtia.*)

CRITICUL (*citind*) : „N-am nimic împotriva“. (*Se scarpină în cap.*) Acum încep să devin și eu nervos, amice.

ACTORUL : N-ai de ce. Doar a trecut vremea cînd erai îndrăgostit de ea.

CRITICUL : Mai sînt, mai sînt și acum.

ACTORUL : Bine, bătrîne. Să lăsăm. Dacă mai ești și acum, cu atît mai mult trebuie să te intereseze ofițerul de gardă, care ți-a luat-o înainte și ție. Să știi că în ceea ce mă privește, eu m-am hotărît să grăbesc evenimentele. Încă de săptămîna trecută am comunicat directorului teatrului din Mezővászárhely că am trei seri libere și aș vrea să fac un turneu acolo. Bineînțeles c-a fost nebun de bucurie și a anunțat turneul în presă. Așa stînd lucrurile, i-am trimis doamnei o scrisoare. A primit-o ieri și a ascuns-o aici. (*Scoate scrisoarea din ascunzătoare.*) Iată ce i-am scris : „Adorată, fermecătoare Doamnă a scenei ! Am citit în ziar că stimatul dumneavoastră soț va întreprinde un turneu în provincie. Vă rog să nu mă înțelegeți greșit, dar îngăduiți-i admiratorului dumneavoastră înflăcărat să vă facă o vizită respectuoasă în căminul dumneavoastră familial. În cazul în care nu intervine nimic, mă veți face nespus de fericit dacă la ora șase fix veți apărea la fereastră, la fereastră noastră, și veți privi înspre stradă, sprîjinindu-vă brațul de pervazul ferestrei. Eu vă voi observa dintr-o trăsură, fără să pot fi văzut, și-mi voi permite ca, la o jumătate de oră după aceea, să prezint omagiile mele respectuoase celei a cărei

artă o prețuiește o țară întreagă. Cu profund respect, Victor von Latour-Schönichen."

CRITICUL : Cum adică ? Și ce se va întâmpla cu turneul ?

ACTORUL : Nimic.

CRITICUL : Și ce vor spune directorul teatrului și publicul ? Publicul tău drag din Mezővásárhely.

ACTORUL : Azi-dimineață a și plecat telegrama, în care anunț că, în urma unor împrejurări neprevăzute, nu pot să vin. La ora șase mă duc alături, la Arnóthfáy, în cincisprezece minute mă costumez și vin înapoi aici, într-un adevărat turneu, cu primul rol mare și cu adevărat serios din viața mea așa cum i-am spus și croitorului.

CRITICUL : În felul acesta, Helén o să știe încă de mâine că tu nici n-ai plecat.

ACTORUL : Helén o să afle totul poimâine. Sau, poate, chiar în seara asta. Să nu-ți faci griji în ceea ce mă privește ; pentru că am pregătit totul minuțios de-a lungul multor nopți de nesomn, în care planul meu s-a transformat treptat într-o idee fixă. Am să joc aici o mică comedie. Dacă soția mea se va arăta dispusă să mă înșele cu ofițerul de gardă, comedia se va sfârși foarte repede. Dacă nu, comedia se va sfârși mai târziu.

CRITICUL : Dacă-i așa, ferească sfântul să se sfârșească chiar în seara asta. Ar fi cam devreme. Spune mai departe.

ACTORUL : N-am ce să mai spun. Asta-i tot.

CRITICUL (*îngândurat*) : Da... da...

ACTORUL : Acum știi totul. La ora șase fix începe spectacolul. De ce mă privești atât de trist ?

CRITICUL : Te compătimesc puțin.

ACTORUL : Nu sînt de acord să mă compătimești numai puțin. Eu, de pildă, mă compătimesc mult, fiindcă nu sînt decît actor, și nu comandant de

oști. Dacă aş fi comandant de oști, s-ar putea întâmpla ca în iureşul unei astfel de nebunii amoroase, de dragul unei femei, să cuceresc un imperiu şi să redau poporului lui libertatea. Ca actor însă, nu pot să-i dau femeii după care sînt nebun o altă dovadă de iubire decît jucînd o comedie, cu fard, cu perucă, cu mustaţă blondă. Poate nu-i tot atît de impresionant ca un război sîngeros, dar crede-mă, bătrîne, că atunci cînd joci o comedie pentru a cîştiga o femeie, e tot atît de tragic ca şi un război.

CRITICUL (*uitîndu-se la ceas*) : Acuşi e ora şase. (*Pauză.*) Ei, şi ce-o să fie acum ? (*Actorul dă din umeri.*) Cît de transportat eşti. Unde-ţi sînt gîndurile ? Unde eşti ?

ACTORUL (*privind absent înaintea lui*) : Sînt jos, pe stradă, într-o trăsură, şi aştept nerăbdător ca artist să-mi facă semn de la fereastră.

CRITICUL : Nu, nu, în clipa asta totul mi se pare de necrezut. Din tot ce mi-ai spus, nu mai cred nimic.

ACTORUL : De ce spui asta ?

CRITICUL : Nu-i oare o meteahnă a artistului să ti-cluiască, să prezinte în culori vii, să interpreteze o întâmplare născocită, ca şi cum ar fi vorba de ceva real ? Şi-ţi biciuieşti fantezia făcînd-o să lucreze, încît, pînă la urmă, crezi şi tu. Mărturiseşte că i-ai tras o minciună gogonată bătrînului tău prieten, ca şi în alte dăţi. M-ai dus, nu-i aşa ? (*Actorul face un semn de negaţie.*) Nu-i adevărat nici un cuvînt din toată povestea asta. Nu cred nimic.

ACTORUL : St ! Linişte !

(*Intră actriţa. Pauză.*)

ACTRIŢA : Dragul meu, n-ai să pierzi trenul ?

ACTORUL : Nu.

CRITICUL : La ce oră pleacă trenul ?

ACTORUL : La șase și jumătate.

CRITICUL : Atunci, ar cam fi timpul...

ACTORUL : Într-adevăr, am s-o pornesc încet-încet.

ACTRIȚA (*sună*) : Să întrebăm fata dac-a venit trăsura.

ACTORUL : O, cred că da.

(*Intră Camerista.*)

ACTRIȚA : Spune-mi, drăguțo, a venit trăsura comandată de conașul ?

CĂMERISTA : A venit de mult.

ACTRIȚA : Atunci coborîți bagajele și puneți-le în trăsura.

CĂMERISTA : Le-am pus de mult.

ACTRIȚA : Bine.

(*Cămerista iese. Pauză.*)

ACTORUL (*se uită la ceas*) : E ora șase. Șase fix. (*Pauză.*)

ACTRIȚA (*mașinal*) : E ora șase. Șase fix. (*Se îndreaptă încet spre fereastră.*)

CRITICUL : E ora șase fix.

(*Actrița merge agale la fereastră și face semnul convenit. Zăbovește puțin la fereastră.*)

ACTORUL : Acum crezi ? (*Criticul se scarpină în cap.*) Am mințit ?

CRITICUL : Acum urmează să vii tu.

ACTORUL : Nu. Mai întâi cobor. (*Pe alt ton.*) Așadar, adio, draga mea. Ai grijă de tine și să te gîndești la mine.

ACTRIȚA (*venind de la fereastră*) : Ce-ai spus ?

- ACTORUL (*ironic*) : Mi-am luat rămas bun. Ți-a spus : Adio, draga mea, ai grijă de tine și să gîndești la mine.
- ACTRIȚA : Ai împachetat totul ?
- ACTORUL : Da, dragă.
- ACTRIȚA : Atunci pleacă !
- ACTORUL : Plec acuși, chiar dacă nu-mi spui.
- ACTRIȚA : Nu trebuie să te superi, dar ce-aș put să-ți spun, de vreme ce trebuie să pleci. Nu p să-ți spun să rămîi.
- CRITICUL : Copii, copii... Puțină căldură, puțină căldură !
- ACTRIȚA : Asta e... e teribil. Am ajuns să fiu aproape bucuroasă că pleci.
- ACTORUL : Așa-ți iei tu rămas bun de la mine așa-mi vorbești tu în ultima clipă ?
- ACTRIȚA : Doar te întorci peste trei zile. Nu p să-mi iau rămas bun de la tine, ca și cum pleca în Siberia.
- ACTORUL : S-ar putea, tot atît de bine, să mor drum, ca și cum aș pleca în Siberia.
- ACTRIȚA (*către critic*) : Ei, ce spui de asta ?
- CRITICUL : Are dreptate. Nici nu-l îmbrățișezi, n nu-l săruți.
- ACTORUL (*în timp ce se îndreaptă spre ușă*) : N-a nevoie, n-am nevoie, acum nu mai am nevoie. Dacă nici la atît nu te gîndești din proprie inițiativă...
- ACTRIȚA : Vino-ncoa', prostule.
- ACTORUL : Nu vin.
- ACTRIȚA : Hai vino-ncoa',, să te sărut, nebunu. Vino la nebuna ta de soție.
- ACTORUL (*merge spre ea. Copilăros*) : Ce dorești
- ACTRIȚA (*îi întinde obrazul*) : Ei !
- ACTORUL : Te rog...
- ACTRIȚA : Sărută-mă dumneata.

ACTORUL : Bine, bine ! (O sărută.) La revedere, dragii mei.

ACTRIȚA : Asta-i sărutare ? Bine...

ACTORUL (de la ușă, nervos) : Te rog, pentru numele lui Dumnezeu...

ACTRIȚA (îl îmbrățișează cu patimă) : Dragule, scumpule...

ACTORUL (o sărută) : Iubito... draga mea... Adio...

ACTRIȚA : Să ai grijă de tine ! (Îl sărută.) Să nu lipsești mult ! (Se sărută îndelung, pătimăș.)

CRITICUL (urlînd) : Ajunge ! Să vă ia naiba !

ACTORUL (se desprinde din îmbrățișare. Cu emfază) : La revedere, iubito ! (Către Critic.) Pe cîrînd ! (Iese, păsînd apăsător și foarte zgomotos.)

CRITICUL : Drum bun ! Succes ! Grăbește-te, nu cumva să te întîlnești cu el pe scară.

(Actrița se îndreaptă spre sonerie. Pauză, pînă intră din nou Camerista.)

CAMERISTA : Ce doriți ?

ACTRIȚA : Te rog, fă puțină ordine în cameră.

CAMERISTA : Da, doamnă. (Începe să facă ordine.)

ACTRIȚA : Mama e afară ?

CAMERISTA : Da.

ACTRIȚA : Ce face acolo ?

CAMERISTA : Spală geamurile.

ACTRIȚA : Spune-i c-o rog să vină.

CAMERISTA : Da, doamnă. (Se îndreaptă spre ușă.)

CRITICUL : Am impresia că te interesezi cîte puțin de fiecare, cu excepția umilei mele persoane. Dar n-are importanță.

CAMERISTA (strigînd din ușă) : Mamă ! Mamă ! Vînoace, te cheamă doamna.

ACTRIȚA (către Critic) : Dacă n-are importanță, de ce această observație ?

CRITICUL : N-a fost decît o constatare fără importanță. Acum îmi dau seama limpede că sînt de prisos aici. Dar, de vreme ce au trecut exact zece ani de cînd sînt de prisos și totuși n-am plecat încă, mă-ntreb : de ce să plec tocmai acum ?

ACTRIȚA : Ce înseamnă tocmai acum ? Vrei să spui acum, cînd soțul meu nu-i aici ? Cu ce-i mai bine acum decît altă dată ?

CRITICUL : N-ai decît să te enervezi, draga mea, eu sînt fericit chiar și pentru că pot să fiu ținta enervării dumitale. Te rog însă un singur lucru : să-mi spui cînd vrei să plec.

ACTRIȚA : N-ai nici o grijă, doctore, am să-ți spun.
MAMA (*intră într-o ținută neglijentă*) : Ce do-rești ?

ACTRIȚA : Mamă, arată-mi, te rog, ce capot am eu acasă. Pe cel albastru l-ai dus ieri la teatru, nu-i așa ?

MAMA : Da, doar tu mi-ai spus...

ACTRIȚA : Bine, bine, nu-i nevoie să te repezi așa, știu că eu ți-am spus. Am acasă capotul alb și...

MAMA : Și pe celălalt, tot alb.

ACTRIȚA : Arată-mi-le, te rog... Am să-mi pun unul din ele.

(Mama iese prin stînga, pe ușa din fundul scenei. După ea, Camerista.)

CRITICUL : Vrei să te schimbi, nu-i așa ?

ACTRIȚA : Da.

CRITICUL : Și ai de ales între două capoate. Înseamnă că nu ți-e indiferent care-l pui.

ACTRIȚA : Exact.

CRITICUL : Îl pui, bineînțeles, pe cel mai bun, mai frumos.

ACTRIȚA : Exact.

CRITICUL : Așadar... te gătești pentru cineva. Așadar... aștepti pe cineva. Așadar... dumneata aștepti pe cineva căruia vrei să-i plăci.

ACTRIȚA : Ești pur și simplu genial. Ai ghicit. În general, ești din ce în ce mai genial. Mă mir cum de omenirea nu te apreciază mai mult.

CRITICUL : Aștepti pe cineva.

ACTRIȚA : Ei da, aștept pe cineva. Și ce te privește ?

CRITICUL : Nu cumva crezi, Doamne ferește, că port grija moralității dumitale ?

ACTRIȚA : În primul rînd, nici n-aș admite așa ceva.

CRITICUL : În al doilea rînd. aș putea eu mult și bine să port grija moralității dumitale, dacă dumneata... nu-i așa ?

ACTRIȚA : Ești un bătrîn nebun. Ce-mi vorbești cu „dumneata“ de-o oră-ncoace ?

CRITICUL : Pentru că atunci cînd te-ai împăcat cu soțul tău, ai încercut să-i vorbești cu „dumneata“. De aceea, acest fel de a vorbi îmi sună oarecum ca un limbaj al iubirii. Iar în materie de dragoste, mereu îmi fac iluzii în ceea ce te privește. Și mă hrănesc cu asemenea lucruri, ce să fac... Mai aveam părul negru cînd am început să mă declar satisfăcut și cu un fleac venit din partea ta. Acum sînt cărunț și tot mă mai cramponez de asemenea nimicuri.

ACTRIȚA : Ești un bătrîn nebun.

CRITICUL : Iar tu aștepti pe cineva.

ACTRIȚA : Ești un bătrîn nebun.

CRITICUL : Ești nervoasă, vrei să scapi de mine, și cînd îți dai seama că eu observ asta, schimbi vorba. Îți alegi rochia, ochii îți strălucesc, vorbești precipitat. Ești mai frumoasă ca acum o jumătate de oră... Ce-i cu tine, Helén ?

- ACTRIȚA (*îl îmbrățișează*) : Ești un bătrîn nebun.
- MAMA (*intră cu cele două capoate, după ea — Camerista*) : Uite capoatele. Nu vă deranjați. (*Către Cameristă.*) Așa era și pe vremea mea, dragă. Pe doctor îl îmbrățișezi cînd vrei să-l expediezi.
- GAMERISTA : Știu.
- CRITICUL : Mamă, că dumneata ești o ființă aleasă, asta o știu de mult. Dacă odată și odată o să pleci de-aici, ai asigurat la mine un loc de femeie de serviciu.
- MAMA : Și totuși, e cum spun eu : te îmbrățișează ca să pleci. (*Către Cameristă.*) Deschide ușa pentru domnul doctor. (*Către Actriță.*) Țsta e mai potrivit, draga mea.
- ACTRIȚA : Ia să-l văd... Da.
- MAMA : Țstălalt are talia cam...
- CRITICUL : Țsta-i mai decent, dar celălalt e mai șic.
- ACTRIȚA : Care-i mai șic ?
- CRITICUL : Țla de colo.
- ACTRIȚA : Ai dreptate, îl pun pe Țla.
- MAMA : Fie și așa.
- CRITICUL : Na-ți-o, iar s-a supărat.
- ACTRIȚA : Îl pun totuși pe Țsta. (*Se duce într-o cameră alăturată, ieșind prin ușa din stînga, din fundul scenei. Camerista iese după ea.*)
- MAMA : Poți să te duci după doamna, dragă... Se pare că încă nu trebuie să-i deschizi ușa. Trebuie să i se spună de cinci ori pînă să plece, obișnuiește-te.
- CRITICUL : Ce inimă de aur ! Ce delicatețe femină !
- (*Ușa spre camera în care e Actrița a rămas deschisă.*)
- CRITICUL : Mergi diseară la Operă ?
- ACTRIȚA : Nu știu încă.
- CRITICUL : Dar lojă ai ?

ACTRIȚA : Am.

CRITICUL : Ce lojă ?

ACTRIȚA : Etajul 2, loja 4, dreapta.

CRITICUL : Și de ce depinde dacă mergi sau nu ?

ACTRIȚA : Aștept o vizită... Nu știu cînd o să fiu liberă. Dacă o să fie prea tîrziu, n-am să mă mai duc.

CRITICUL : Dumneata știi să scapi de musafiri cînd vrei.

MAMA : Se și vede.

CRITICUL : Ce inimă de aur ! Ce femeie încîntătoare ești ! (*Tot prin ușa deschisă.*) Deci, mergi la Operă ?

ACTRIȚA : Probabil.

CRITICUL : Sărut mîinile. Eu o să fiu la Operă.

O să-mi permit să-ți prezint omagiile în lojă.

ACTRIȚA : La revedere.

CRITICUL : Și acum, mamă, te așteaptă o mare plăcere. Poți să deschizi ușa, plec.

MAMA : Oricînd cu plăcere. (*Rămîne în dreptul ușii.*)

CRITICUL : După tine !

MAMA : Poftim, poftim, mai întîi musafirul !

CRITICUL : Nu, nu. Numai după tine. Nu din considerație, ci pentru că obișnuiești să mă izbești cînd închizi ușa după mine.

(*Mama iese înainte. Intră Camerista, Mama revine în cameră.*)

MAMA : Doamna n-are nevoie s-o ajuți ?

CAMERISTA : Nu. Mi-a spus să ies.

MAMA : Obișnuiește-te, dragă, și cu asta, ți-o spun pentru că ești nouă aici... Eu și cu bătrînul doctor ne-avem cam așa. E supărat pe mine, pentru că, atunci cînd doamna era încă nemăritată, și eu eram mama ei, timp de zece ani am avut totdeauna grijă să nu ies din cameră cînd el

voia să-i facă curte, sau să intru în cameră tocmai cînd el ar fi vrut să rămînă singur cu fosta mea fiică. Pentru așa ceva, oricine ar prinde pică pe-o mamă. Nu-i de mirare, dragă. Dar cîte nu-i în stare să suporte o mamă, chiar dacă nu e mamă adevărată. Ia închide încetîșor ușa aia.

CAMERISTA (*închide ușa*) : De ce plîngeți ?

MAMA : De fericire, draga mea. N-am cuvinte să-ți spun cît de dragă îmi este femeia asta. Nu pot să mă stăpînesc... Plîng de bucurie... mă bucur că e îndrăgostită. Dar nu cumva să pălăvrăgești, că-ți dau una, după ceafă. (*Plînge.*)

CAMERISTA : De altul, nu de domnul ?

MAMA : De altul, draga mea. Bine că începe să se deștepte, sărăcuța de ea... să răsufle... ce păti-mește ea... cu un soț ca ăsta... dar, slavă Domnului, acum începe să se trezească.

CAMERISTA : De unde știți ?

MAMA : Nici maică-sa n-a cunoscut-o așa cum o cunosc eu. Văd după ochii ei, după glasul ei, după mersul ei, după rochiile ei, că-i place cineva, sărăcuța.

CAMERISTA : Cînd are un bărbat atît de frumos ca domnul ?

MAMA : Dumneata, fetițo, ești îndrăgostită de domnul. O văd și pe asta, n-avea grijă.

CAMERISTA : Vai de mine, vă rog... Cum puteți să spuneți așa ceva ? (*Iese.*)

ACTRIȚA (*intră, îmbrăcată în capot*) : Sînt bine așa ?

MAMA : Ești, îngerașul meu ! Stai puțin. (*Aranjează ceva la capot.*) Aici nu stă bine... Așa... acum ai să fii frumoasă, văd eu că vrei să fii frumoasă... Ai dreptate, draga mea... O viață are omul !

ACTRIȚA : Poftim ?

MAMA : Bine, bine, draga mea. Să lăsăm asta. N-ai decît să te superi, că bieteii tale mame i-a spus deja inima... Știe ea ce știe.

ACTRIȚA : Termină ! Ce vorbe mai sînt și astea ?

MAMA : Poți să mă și înjuri, dacă vrei. Simte ea, inima mea !... Slavă Domnului că ți-a venit min-tea la cap. Numai să bagi de seamă, draga mea... Acum ești femeie măritată, inimioara mea.

ACTRIȚA : Doar nu-ți închipui, mămico... Doamne... Dumnezeuule...

MAMA : Dă-mi voie să-ți sărut mîna. (*Îi sărută mîna.*)

ACTRIȚA : Fiindcă a spus doctorul ?... Doar nu se vede ceva pe fața mea...

MAMA : Eu, una, vād. Altcineva nu, dar eu da. Bun e Dumnezeu !... Cînd mă gîndesc ce viață ai tu lîngă acest soț, nici nu-i de mirare că...

ACTRIȚA : Mamă, mamă... tu nu-l iubești pe soțul meu.

MAMA : În definitiv, nici mamele adevărate nu-și iubesc ginerii în sinea lor, draga mea... cu atît mai puțin eu... după ce mi-a luat pînea de la gură !

ACTRIȚA : Pînea de la gură ? (*Cu reproș.*) Mamă !

MAMA : Ei, atunci situația mea socială. Uită-te la mine cum arăt. Pot să-l iubesc ?

ACTRIȚA : Știi ce, mamă ? Pentru astă-seară o să-ți recapeti situația dumitale socială.

MAMA (*tresărind de bucurie*) : Ce spui ?

ACTRIȚA : Lasă spălatul geamurilor. Diseară o să mă însoțești la Operă. Îmbracă-te frumos, pune-ți rochia neagră, de gală, rochia de mamă.

MAMA : O, Doamne ! Tare mi-ești dragă. (*Îi sărută mîna.*) Dacă spun eu c-ai început să respiri. În-

cepi să-ți revii, biata de tine. (*Iese repede, țopăind de bucurie.*)

(*Helén rămîne singură. Pulverizează parfum. Lasă în jos perdelele. Aprinde lampa cu abajur colorat de pe pian. Stinge lustra. Se așază la pian și potrivește lampa în așa fel, încît să-i lumineze fața. Pregătește un scaun lângă pian, pentru musafir.*)

ACTRIȚA (*se îndreaptă spre ușă și strigă*) : Erzsi !

CAMERISTA : Ce doriți ?

ACTRIȚA : Pune apă pentru ceai. Pregătește două cești... Din serviciul de porțelan fin, ăla cu margini aurite...

CAMERISTA : Da, doamnă.

(*Helén închide ușa. E agitată. Se privește în oglindă, apoi se așază în fotoliul de piele. Se aude soneria. Tre-sare la auzul soneriei, se așază la pian, aruncă o privire fugară spre ușă, apoi începe să cînte, în surdina, melodia lentă de-adineauri, de Chopin. Afară se aude o voce de bărbat.*)

CAMERISTA (*intră*) : A venit un general, doamnă !

ACTRIȚA : Cine ?

CAMERISTA : Pofțiți cartea de vizită.

ACTRIȚA : S-o văd. (*Se uită la cartea de vizită.*)
A, da ! Poftește-l înăuntru.

CAMERISTA : Da, doamnă. (*Iese, lăsînd ușa deschisă.*)

(*Actrița, sprijininindu-se de pian într-o poziție teatrală, mai aranjează, în ultimul moment, lampa. O scurtă pauză. După aceea, din anticamera luminată, apare în cadrul ușii de la intrare Ofițerul de gardă, în uniformă de gală. Poartă o pelerină lungă, de culoare albă, și un coif cu panaș din păr de cal.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ (*vorbind foarte încet*) : Mii de scuze... numai dacă nu vă deranjez.

ACTRIȚA : Dar, vă rog, domnule conte, sînt foarte onorată.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Numai dacă nu sînt inoportun.

ACTRIȚA : Dar vă rog.

(*Între timp, în anticameră, Ofițerul, ajutat de Cameristă, își scoate pelerina și coiful.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ (*intră în cameră, iar ușa se închide în urma lui*) : Conte Victor Latour-Schönichen, din garda imperială și regală. (*Face o plecăciune.*)

ACTRIȚA : Îmi pare bine, domnule conte, luați loc.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*timid*) : Trebuie să vă cer mii de scuze, preastimată doamnă, pentru că am ales un mod atît de *enfantin*¹ ca să vă cunosc, dar nu sînt atît de norocos, încît... mă-nțelegi, nu-i așa... încît să fi putut să fac cunoștință cu dumneavoastră în saloanele unor prieteni comuni.

ACTRIȚA : Luați loc, domnule conte !

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mulțumesc frumos. (*Se așază.*) Oricît de mult m-aș fi străduit să găsesc o posibilitate... dar în orașul ăsta... nu cunosc absolut pe nimeni... Sînt aici singur-singurel, cum se spune *mutterseele allein* și...

ACTRIȚA : De vreme ce eu am trecut peste anumite conveniențe, văzînd că un adevărat *gentleman* încearcă să mă cunoască într-un mod atît de naiv, aș putea să spun aproape mișcător de naiv, dumneavoastră nu mai aveți nici un motiv să vă justificați, dragă domnule conte.

¹ Copilăresc (fr.).

OFIȚERUL DE GARDĂ : Sînt fericit că nu sînteți supărată pe mine.

ACTRIȚA : Eu sînt actriță, domnule, trăiesc pentru public, și nu e pentru prima oară că fac uz de libertatea pe care mi-o conferă meseria, care de fapt ne scutește de multe stupidități de care în mod obișnuit trebuie să țină seama ceilalți oameni.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Cele ce-mi spuneți mă fac nespus de fericit.

ACTRIȚA : Vă rog.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Vă spun sincer, am venit tremurînd de teamă.

ACTRIȚA : Sper că începeți să vă reveniți.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mai am nevoie de cîteva minute ca să mă simt... așa zicînd... *avec toute l'aisance*¹... în fața... marii actrițe... a interpretei sufletului feminin... care se bucură de stima generală... iubită de toată lumea... Iertați-mi această sfială copilărească... dar noi, militarii, mergem la teatru cu sufletul încă plin de iluzii.

ACTRIȚA : Sper să nu vă pierdeți aceste iluzii, cunoscîndu-mă în viața particulară.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dimpotrivă, dimpotrivă.

ACTRIȚA (*părîndu-i-se ciudat*) : Dimpotrivă ?

OFIȚERUL DE GARDĂ (*hotărît, scurt și milităros*) : Dimpotrivă !

(*Camerista aduce ceaiul.*)

ACTRIȚA : O ceașcă de ceai ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Merci.

ACTRIȚA : *Merci, oui ou merci, non ?*²

OFIȚERUL DE GARDĂ : *Merci, oui.* Pronunțați admirabil franceza.

¹ Total degajat (fr.).

² Mulțumesc, da sau mulțumesc, nu ? (fr.).

ACTRIȚA : O, Doamne ! (*Toarnă ceaiul.*) Cîte bucă-
țele de zahăr ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Una.

ACTRIȚA : Una. Beți ceaiul cu o singură bucățiță
de zahăr ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Și cu atît se poate îndulci
viața unui soț. (*Rîde.*)

ACTRIȚA : Ce ciudat pronunțări cuvîntul soț !

OFIȚERUL DE GARDĂ : Nu sînt în stare să-i iau
în serios pe soți. Nici măcar în mediul de la
Curte nu înveți să apreciezi căsnicia.

ACTRIȚA (*puțin sec*) : Noi, simpli burghezi, găsim
adesea în ea fericirea cea mai autentică.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mi-ar părea nespus de rău
dacă m-ați fi înțeles greșit.

ACTRIȚA : Mă rog, v-am și iertat.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mulțumesc.

ACTRIȚA : N-aveți pentru ce. (*O pauză apăsătoare.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ : Cîntați tocmai din Chopin
cînd am avut plăcerea să intru.

ACTRIȚA : Da. Vă place Chopin ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Da, muzica lui are far-
mec.

ACTRIȚA : Mie-mi place pentru că e tristă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Da, e tristă, categoric,
tristă. (*Pauză.*)

ACTRIȚA : Știți, muzica lui evocă toamna. Cînd fe-
reasta e deschisă spre o mică grădină, cînd apune
soarele... îți face plăcere muzica liniștită a lui
Chopin, cîntată în surdina...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Categoric, îți face plăcere.
(*Pauză.*)

ACTRIȚA : Acum, primăvara... Dumnezeu știe... ar
merge mai curînd altceva, nici nu știu cum s-au
nimerit aceste note pe pianul meu. (*Oftează.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ : Acest suspin...

- ACTRIȚA : O, nu înseamnă nimic.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Dumneavoastră, artiști, aveți o viață interioară foarte bogată.
- ACTRIȚA : Anul acesta e multă animație la Curte ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : O, da.
- ACTRIȚA : Și pentru cei din anturajul Curții... mereu serate...
- OFIȚERUL DE GARDĂ : E influența englească asupra vieții noastre mondene. Acest colorit primăvaratic ne vine de la Londra... deși mi se pare comic, fiindcă la Londra clima este aceea care impune crearea unei atmosfere mai vesele, ca de primăvară. La noi, asemenea petreceri au loc numai de opt-zece ani încoace.
- ACTRIȚA : Ce vîrstă aveți ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Treizeci și doi de ani.
(*Pauză.*)
- ACTRIȚA : Ce tînr sînteți !
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Par mult mai în vîrstă.
- ACTRIȚA : Deloc. (*Pauză.*)
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Stimatul... onoratul dumneavoastră soț... e plecat la Mezővásárhely, după cum am citit.
- ACTRIȚA : Da.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Regret foarte mult că modul în care v-am cunoscut și pentru care rămîn veșnic îndatorat genialei... genialei dumneavoastră...
- ACTRIȚA : ...ușurințe.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : O, Doamne, vreau să spun că regret foarte mult că trebuie să renunț deocamdată la plăcerea de a face cunoștință cu stimatul dumneavoastră soț... Sînt un sincer admirator al artei dumisale.
- ACTRIȚA : În orice caz, vă mulțumesc.

OFIȚERUL DE GARDĂ : El știe să interpreteze atât de genial... pasiunile omenești...

ACTRIȚA : O, da.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Vasăzică, ăsta-i Chopin... asta nu-i o muzică de primăvară...

ACTRIȚA : Nu, nu e.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Primăvara înseamnă iubire, iar Chopin înseamnă renunțare. Acolo unde-i iubire, nu-i renunțare.

ACTRIȚA : Vedeti, n-ați putut vorbi nici zece minute cu actrița, fără să abordați tema dragostei.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Iertați-mă, ce am spus nu era adresat actriței.

ACTRIȚA : Dar cui ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Femeii încântătoare și spirituale care sînteți.

ACTRIȚA : Am impresia că ați și început să-mi faceți curte.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Sînt fericit că ați observat.

ACTRIȚA : Nu se putea să nu observ, doar mă simt eu însămi vinovată de asta.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dacă există o vină, o iau în întregime asupra mea.

ACTRIȚA : Eu sînt o femeie sinceră, domnule conte. Dacă v-am îngăduit să veniți astăzi la mine, în aceste condiții, nu mai aveți dreptul să luați totul asupra dumneavoastră.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Sper că nu regretați.

ACTRIȚA : Nu.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Poate... aș putea să nădăjduiesc contrariul regretului...

ACTRIȚA (*sincer, în surdină*) : Puțin.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*face o grimasă de spaimă, către public. Cu o satisfacție bruscă*) : M-ați făcut fericit cu acest singur cuvînt.

- ACTRIȚA : O țigară ?... (*Îi oferă.*) N-am altele. Soțul meu nu fumează țigări mai fine.
- OFIȚERUL DE GARDĂ (*cu convingere, uitându-se la țigări*) : Sînt țigări foarte bune, foarte fine.
- ACTRIȚA : Nici n-am știut.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Cu un singur cuvînt ați făcut fericit un om. Un militar singuratic și ciudat, care din fragedă tinerețe a ocolit femeile.
- ACTRIȚA : Nu trebuie să luați în serios cuvîntul acela.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Impresia mea este că...
- ACTRIȚA : Să nu vă bizuiți prea mult pe impresia dumneavoastră. Dacă vă spun eu să nu luați în serios cuvîntul acela, înseamnă că nu trebuie să-l luați în serios, domnule conte.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Îmi năruți chiar și acea mică speranță.
- ACTRIȚA : Protestez categoric împotriva cuvîntului „speranță“.
- OFIȚERUL DE GARDĂ (*face o grimasă de satisfacție către public. Brusc, cu dezamăgire în glas*) : Nu mă necăjiți.
- ACTRIȚA : N-am vrut să vă necăjesc. Nu-i așa că nu sînteți supărat ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Cum aș putea fi !
- ACTRIȚA : Vedeți, asta mi-a făcut plăcere... Această sinceră părere de rău cînd, la un moment dat, vi s-a părut că m-ați jignit.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Doamne !
- ACTRIȚA : Nu-mi plac militarii, dar au uneori manifestări simpatice, copilărești, de adolescenți, care mă fac să iert că... (*Mică pauză.*) Diseară merg la Operă. Dacă n-aveți altceva mai bun de făcut, mi-ar face plăcere să vă văd, într-una din pauze, în loja mea.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Voi face uz de invitația dumneavoastră.

ACTRIȚA : Vom putea continua discuția, retrăgându-ne în partea neluminată a lojei. Vom duce discuția pînă la capăt. De acord ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Sărut mîinile. Vă mulțumesc pentru partea neluminată a lojei.

ACTRIȚA : Protestez împotriva mulțumirii și a interpretării, și în același timp v-am și iertat.

OFIȚERUL DE GARDĂ : O, Doamne... În fața unei asemenea generozități... ar fi fost cazul să păcătuiesc mai mult.

ACTRIȚA (*se ridică*) : Așadar ?

OFIȚERUL DE GARDĂ (*se ridică*) : Așadar, ne vedem diseară la Operă. Sincere mulțumiri pentru primirea călduroasă. Îngăduiți-mi să vă sărut mîna. Sînt fericit că v-am putut vedea la dumneavoastră acasă.

ACTRIȚA : Plăcerea a fost de partea mea.

(El conduce pînă la ușă. În vestiar îl servește Camerista. Ofițerul de gardă se înclină, Actrița de asemenea. Ofițerul de gardă pleacă. Actrița rămîne pe gînduri.)

MAMA (*dă buzna înăuntru, îmbrăcată în rochie de gală*) : Ce bărbat frumos și fin ! (*Actrița nu răspunde nimic.*) Ce bărbat frumos, fin și splendid, draga mea, scumpa mea. Sărmana mea... Ce fericire !

CAMERISTA (*intră, îndreptîndu-se spre masa cu serviciul de ceai*) : Vai, scumpă doamnă, încă n-am văzut în viața mea un om atît de frumos.

MAMA : Ce bărbat fin !

ACTRIȚA : Mamă, duceți-vă, și pregătiți-mi rochia de teatru și capa, iar Erzsi să cheme o birjă. (*Camerista iese.*)

MAMA (*deschizînd brațele larg*) : Sfîntă Fecioară !
ACTRIȚA (*lăsîndu-se în brațele Mamei*) : Mamă !
(*O îndepărtează cu mîna și se duce spre fereastră.*
Mama o privește fericită, dînd din cap. Actrița
se uită după Ofițerul de gardă. Se prăbușește pe
scaunul de lîngă fereastră și-și lasă capul pe spate :
Ăsta... bărbat ! (Mama plînge încet.)

CORTINA

ACTUL II

O lojă mare la Operă, aproape de scenă, la etajul II, în partea dreaptă a presupusei săli. Loja este luminată de un bec mat atârnat de plafon. În fund, se întrevede șirul lojilor din stînga sălii și partea inferioară a lustrei centrale. Sala se află în întuneric, becurile lustrei, acoperite, dau o lumină estompată. Loja este goală. Din sala întunecată se aud, în surdina, orchestra și cîntăreții interpretînd un spectacol de operă. După ridicarea cortinei, o pauză mai lungă.

PLASATOAREA (*intră în lojă și invită celelalte persoane*) : Pofțiți, doamnă.

ACTRIȚA (*intră împreună cu Mama*) : A început de mult ?

PLASATOAREA : Sîntem cam pe la jumătatea actului întîi.

MAMA : Dă-mi-o mie, draga mea. (*Împreună cu plasatoarea, o ajută pe Actriță să-și scoată capa.*)

ACTRIȚA : E lume multă ?

PLASATOAREA : E plin.

MAMA (*uitîndu-se în sală*) : E o sală de șase mii de coroane. Ce splendidă !

PLASATOAREA : Poftiți un program. (*Îi dă Mamei un program.*) Doriți și un binoclu ?

ACTRIȚA : Mulțumesc, draguțo, n-avem nevoie. Ce-ți face soțul ? S-a pensionat ?

PLASATOAREA : Da, sărut mîna. S-a pensionat în noiembrie. Dumnezeu, ce frumoasă e doamna !

ACTRIȚA : Bine, doamnă Kádár, bine. (*Se îndreaptă spre Mama, care s-a așezat între timp, și se așază și ea. Plasatoarea iese, atentă să nu facă zgomot. Mama răspunde la un salut.*) Pe cine ai salutat ?

MAMA : Conte Palánkay. Loja 2 de la parter.

(*Pauză. Mama și Actrița privesc prin binocluri.*)

MAMA : Doctorul Feldmann, fotoliu, rîndul 12. Locul din margine, în stînga. Te-a salutat.

ACTRIȚA : Îl văd. (*Salută.*)

(*Pauză.*)

ACTRIȚA : Bătrînul nu-i aici !

MAMA : Ba da. El e întotdeauna aici.

ACTRIȚA : Unde ?

MAMA : Nu-l vezi, pentru că e cufundat într-o conversație cu o doamnă de lîngă el. Uite-l colo. Șade pe locul lui obișnuit, stal centru, rîndul trei.

ACTRIȚA : Aha ! (*Salută.*)

MAMA (*mașinal*) : Etajul 1, stînga, nouă. Familia dr. Bognár. Fetele ne fac semn.

ACTRIȚA : Bună seara, fetelor ! (*Le face semn, salută.*)

MAMA : Plasatorul Dávid, ușa din fund, stînga, se înclină.

ACTRIȚA : Bună, dragul meu. (*Salută. Salută din nou.*)

MAMA : Pe cine ai salutat ?

ACTRIȚA : Pe un oarecare domn Merz, director de bancă... Dumneata nu-l cunoști. L-am cunoscut de cînd dumneata... de cînd dumneata...

MAMA (*cu venin*) : Spune, draga mea, curaj, de
cînd eu robotesc la bucătărie.

ACTRIȚA : Mamă, dacă ești nesuferită, te trimit
acasă.

MAMA : Iertare, iertare. (*Pauză.*)

PLASATOAREA (*bate la ușă și intră*) : Doamnă...

ACTRIȚA : Ce este ?

MAMA (*observînd cartea de vizită în mîna plasatoarei*) : Na, acum începe pelerinajul.

PLASATOAREA : Domnul e chiar aici... (*Predă Actriței cartea de vizită.*)

ACTRIȚA : Da, da. Să poftească. (*Se ridică și-i iese în întîmpinare.*)

MAMA (*se ridică și ea, iese în întîmpinare*) : Cine e ?

(*Plasatoarea invită Ofițerul de gardă să intre.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ : Nu deranjez ?

ACTRIȚA : Deloc, deloc, poftiți.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Sărut mîinile.

ACTRIȚA : Conte Latour-Schönichen... Mama mea.
(*Contele se înclină.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ (*către Plasatoare*) : Spre regretul meu, va veni în curînd mașina să mă ia. Șoferul se va prezenta aici, sus. Am să te rog să mă anunți... E-n regulă ?

PLASATOAREA : Desigur, domnule.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*către Actriță*) : Robie, nu altceva, nu dispun nici măcar de-o oră pentru mine personal. (*Plasatoarea îl ajută să-și scoată pelerina.*) Mulțumesc. (*Plasatoarea iese. Către Mama.*) Doamnă... veniți des la Operă ?

MAMA : În ultimul timp mai puțin. Mă îndeletnicesc mai mult cu menajul.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Conduceți probabil menajul fiicei dumneavoastră.

- MAMA : Da... după cum știți, artistele... (*O privește cu dragoste pe Actriță.*) Despre tine e vorba, drag mea.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : În lumea asta boemă, c fericire... o mamă bună și cumsecade la casa omu lui.
- ACTRIȚA : Da, e ceva tare liniștitor.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Într-adevăr... asemănare între dumneavoastră este uimitoare.
- MAMA : Găsiți ? Interesant, multă lume spune asta Singur nu poți să-ți dai seama... mulți spun c seamănă mai curînd cu tatăl ei.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Soțul dumneavoastră e to la Budapesta ?
- ACTRIȚA : Locuiește în provincie. (*Pauză.*)
- MAMA (*afectat*) : Vă rog să mă iertați, domnul conte, sînt o femeie în vîrstă și aș vrea să stau în față... s-aud mai bine... Sînt moartă după operă... (*Se înclină, se așază în partea din față a lojei.*)
- ACTRIȚA : Nu vă interesează spectacolul ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Sincer vorbind, nu.
- ACTRIȚA : Așadar, sînteți aici numai pentru mine pot să mă mîndresc cu asta, nu-i așa ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Dimpotrivă, doamnă, eu trebuie să mă mîndresc. Am simțul nuanțelor și consider o favoare deosebită că mă primiți în această semiobscuritate.
- ACTRIȚA : Semiobscuritatea nu mi se datorește mie ci modului în care sînt construite teatrele și lojile.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Fericită construcție.
- ACTRIȚA : Deci nu vă interesează muzica. (*Se așază și-i indică un loc.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ : N-aș putea să spun, dar în această clipă există ceva ce mă interesează incomparabil mai mult decît muzica. (*Se așază.*)

ACTRIȚA : Acest ceva, pe care dumneavoastră, dragă conte, îl ascundeți în spuma conversației noastre, acest ceva sînt eu. Pe mine mă enervează puțin acest duel în conversație, trebuie să fii mereu atent, să vezi ce se ascunde în spatele cuvintelor. Poate că așa se obișnuiește la Curte, dar mie, una, fără supărare, nu-mi place. Ne cunoaștem abia de la ora șase, dar iată că și avem deja ceva de lămurit.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Iertați-mă, eu...

ACTRIȚA : Nu, nu, nu, nu, nu, lăsați-mă să vorbesc pînă la capăt. Prima oară v-ați înfățișat într-un chip cam ciudat. În scrisorile dumneavoastră am găsit însă atîta admirație, gingașă și bărbătească în același timp, încît am făcut abstracție de orice conveniențe și v-am primit la mine în casă. Și iată ce se-ntîmplă acum.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Vă cer scuze...

ACTRIȚA : Nici un fel de scuze, n-am terminat încă, mai am ceva de spus... Se-ntîmplă că dumneavoastră îmi adresați niște fraze frumoase, amabile, una, două, chiar trei, dar este exclus ca la cea de-a patra să nu începeți a-mi face o curte dintre cele mai banale. Eu am un dezvoltat simț al vitezei, domnule conte, sînt o femeie modernă, am făcut șase mii de kilometri cu mașina, dar acest *tempo* mi se pare totuși prea rapid.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Iertați-mă...

ACTRIȚA : Încă nu. Să nu mă înțelegeți greșit. Pentru nimic în lume n-aș protesta că îmi spuneți vorbe frumoase. O femeie, o actriță, are nevoie de ele, după cum pămîntul are nevoie de

ploaie. Fără ele nu există prospețime, nu există tinerețe veșnică... Am o colegă care ia picături de arsenic ca să-i strălucească ochii seara. De-
test acest lucru. E semn de bătrînețe. În ceea ce
mă privește, o declarație înflăcărată și adierea
caldă care mă mîngîie la auzul măguliilor unui
bărbat adevărat fac să-mi ardă ochii toată noap-
tea. Asta înseamnă tinerețe. Ei, da... nu spun că
nu-mi face plăcere... ba dimpotrivă, vedeți că...
sînt chiar nevoia... Numai zîmbetul care înso-
țește întotdeauna aceste măguliri ale dumneavoa-
stră mă deranjează, căci cel care măgulește zîm-
bind își închipuie că merge la sigur. Dar pe mine
să nu mă ia nimeni la sigur. Eu nu sînt... bărbat.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Permiteți-mi...

ACTRIȚA : N-am terminat încă. Vă repet că nu
măguliile mă deranjează. Aș vrea să fie limpede.
Mă deranjează acest *tempo*, această grabă. Mă
jignește nespus de mult. Și aș dori să mai fie
clar un lucru, și anume că sînt femeie măritată,
că am un soț. Că țin la soțul meu.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*fericit*) : Într-adevăr ?
(*Încet.*) Într-adevăr ?

ACTRIȚA : Vă tulbură atît de mult această decla-
rație mic-burgheză ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Da, mă tulbură. Chiar
într-atît, mă tulbură. Mă tulbură chiar mai mult
decît atît... Căci, stimată doamnă, *sans rancune*,
aș vrea și eu să fie limpede... Sînteți convinsă,
sper, că m-am apropiat de dumneavoastră cu tot
respectul și cu toată admirația.

ACTRIȚA : Sînt convinsă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pentru că mă conside-
rați un *gentleman*.

ACTRIȚA : Da, pentru că vă consider un *gentleman*.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Și puteți crede că în apropierea unei femei atît de frumoase, atît de atrăgătoare, numai nerv și foc, mie, bărbat tînăr, voinic, militar, nu mi-e gîndul decît la respect și admirație ? Dumneavoastră puteți crede așa ceva ?

ACTRIȚA : Nu, nu pot.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Să mergem puțin mai departe : dumneavoastră știți prea bine că în afară de respect și admirație, mă mai gîndesc și la altceva... și acest altceva... pot să spun ?

ACTRIȚA (*sincer și cu căldură*) : Puteți.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*trist*) : Îmi permiteți într-adevăr ? V-ați gîndit bine ?

ACTRIȚA : Dacă stăruieți să mă gîndesc, atunci nu veți mai putea spune... (*Are un aer de regret.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ : Ca să vă dați seama cu cine aveți de-a face... Eu vă las să vă gîndiți. (*Deși a spus-o din lașitate, își ia un aer de om curajos.*)

ACTRIȚA : M-am gîndit.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Și ? Pot să spun ?

ACTRIȚA (*pe un ton cald*) : Puteți.

(*O pauză penibilă. Ofițerul de gardă se scoală în picioare.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ (*cu aerul de a spune : „ce pot să fac ?”*) : Dacă mi se permite, atunci... am să spun cu glas tare. La ce mă mai gîndesc... e dragostea. Țin seama de ce mi-ați spus... Țin seama că sînteți îndrăgostită de soțul dumneavoastră.

ACTRIȚA : N-am spus asta.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dați-mi voie, ați spus-o.

ACTRIȚA : Pardon, am spus că țin la soțul meu. Între a ține la cineva și dragoste, deosebirea e mai mare decît între a nu ține și dragoste.

- OFIȚERUL DE GARDĂ (*dezamăgit*) : Asta... puțin, asta mă... (*Schimbare bruscă.*) Asta mă face oarecum... mă face să fiu foarte... fericit.
- ACTRIȚA : Ei, nu prea sînt motive să fiți fericit.
- OFIȚERUL DE GARDĂ (*vesel*) : Cum ?
- ACTRIȚA : Ce v-am spus adineauri vă face plăcere ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Mie ?... Da, vedeți. (*Trist.*) Am înțeles că stimatul dumneavoastră soț nu prea ar avea motive să fie fericit.
- ACTRIȚA : Ce-i drept, nici el nu prea are motive.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Nu. (*Pauză.*) Se spune... *on dit...* că atunci cînd v-ați căsătorit îl iubeați foarte mult.
- ACTRIȚA (*indiferentă*) : Și acum țin foarte mult la el.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Da. (*Gesturi nervoase.*) L-am văzut pe scenă. E un bărbat frumos.
- ACTRIȚA : Da, e frumos.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : E foarte, foarte frumos.
- ACTRIȚA : Place multor femei.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Spuneți asta ca și cum dumneavoastră nu v-ar plăcea. Și mie îmi place. Știți, e un om deștept, ceea ce se pare că e un lucru rar la un actor atît de răsfațat.
- ACTRIȚA : Deștept ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Da. Trebuie să fie un bărbat foarte deștept.
- ACTRIȚA : Asta n-aș putea spune. Un bărbat foarte deștept nu-și lipește barbă și nu spune fraze învătate pe de rost. Sînt totuși mulțumită cu el.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Sînteți fericită ?
- ACTRIȚA (*sincer*) : Asta nu, domnule conte.
- OFIȚERUL DE GARDĂ (*amenințător*) : Bine, bine.
- ACTRIȚA : Chiar atît de bine nu e.
- OFIȚERUL DE GARDĂ (*mașinal*) : Înțeleg, chiar atît de bine nu e. Interesant, noi care vă pri-

vim cu ochi de spectatori, credem că nu există cuplu mai fericit decît al dumneavoastră... Să cucerești împreună gloria, să stai alături în luminile rampei, să culegi în doi ropotele de aplauze la sfîrșitul actelor... trebuie să fie îmbătător. Pentru soțul dumneavoastră trebuie să fie o încîntare.

ACTRIȚA : Nu cred.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Eu cred, toți bărbații sînt așa... ar trebui să-l convingeți dumneavoastră că e fericit.

ACTRIȚA : Și după aceea să mergi împreună acasă, să cinezi... Întocmai cum scrie la carte.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Te poți plictisi ducînd o asemenea viață ?

ACTRIȚA : Da.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Chiar atît de mult ?

ACTRIȚA : Da, mult.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Am să-mi îngădui să fiu iar ceva mai îndrăzneț. E nostim cum vă previn mereu, dar mi-e teamă de dumneavoastră. Aveți în privire ceva ce impune respect.

ACTRIȚA : Curaj !

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pot să am curaj ?

ACTRIȚA : Puteți avea curaj cît doriți.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Considerați că ar fi cu desăvîrșire exclusă eventualitatea ca vreodată...

(Actrița se ridică în picioare. Ofițerul de gardă se ridică și el.)

ACTRIȚA : Ca vreodată...

OFIȚERUL DE GARDĂ *(lăsînd capul în jos)* : Ca vreodată să-l înșelați ?

ACTRIȚA *(privindu-l în ochi)* : Mamă... *(se-ndreaptă spre ea, se așază)* ...aria cea mare nu a fost încă, nu-i așa ?

OFIȚERUL DE GARDĂ (*cu o mină fericită*) : F
toliule... pentru că nu e nimeni altul aici căru
să-i pot spune că eu sînt bărbatul cel mai feric
din lume, și pentru că e cu totul imposibil
să mă aplec peste balustrada lojei și să strig
sală că soția mea este cea mai sfîntă femeie d
lume, tu, simplă și sărmană operă a unui ta
șter... (*îndușat*) tu, modest patruped, ia cel pu
tu cunoștință de fericirea mea și îngăduie-mi
te strîng la pieptul meu... (*Face o mișcare sp
fotoliu, dar în clipa aceasta Actrița se ridică
se apropie ; el se așază repede pe fotoliu.*)

ACTRIȚA : Am fost nedreaptă cu dumneavoastră !

OFIȚERUL DE GARDĂ (*către fotoliu, mîngîindu
tainic*) : Nu fi supărat. (*Cu durere, către Ac
triță :*) Și încă ce nedreaptă !

ACTRIȚA : Nu prin ceea ce v-am spus, nu. Pri
felul cum v-am spus-o. N-ar fi trebuit să vă în
torc spatele.

OFIȚERUL DE GARDĂ : De !

ACTRIȚA : În definitiv, eu v-am dat voie să pune
acea întrebare teribilă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mi-ați dat și răspunsu
la ea.

ACTRIȚA : Asta nu.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*sare în sus*) : Cum... cum
adică... Și încă într-un fel jignitor...

ACTRIȚA : Tocmai asta a fost greșeala. Căci ar f
trebuit să vă spun calm, senin, cinstit, așa cum
o fac acum, că niciodată, dar niciodată n-aș f
în stare să-mi înșel soțul. Vă cer scuze.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pentru asta ?

ACTRIȚA : Nu pentru asta, ci pentru că nu v-am
spus-o imediat.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dacă e vorba de decla
rații calme, cinstite și senine, atunci vă declar

și eu, tot atît de calm, de senin și de cîstit, că niciodată n-am fost îndrăgostit de vreo altă femeie. N-am mai fost niciodată îndrăgostit înainte de a mă fi îndrăgostit de dumneavoastră, și n-am avut niciodată vreo legătură cu o femeie măritată. Vă spun asta pe cuvîntul meu de ofițer, ca să vedeți că stau în fața dumneavoastră, în ce privește dragostea, tot atît de curat pe cît de curată stați dumneavoastră în fața mea.

ACTRIȚA : Pentru numele lui Dumnezeu, domnule conte...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dați-mi voie, acum, după ce mi-ați tăiat orice cale, cel puțin să știți ce simt. Înțeleg, simt că pentru mine orice speranță e spulberată. Știu, simt că altfel mi-am închipuit eu lucrurile. Vă cer iertare din adîncul inimii și vă rog să respectați — dacă nu din alte motive, măcar din compasiune sau din gingășie feminină — această mărturisire nevinovată a unui bărbat matur... pe care o depun acum la picioarele dumneavoastră... fără urmă de porniri senzuale... cu inima deschisă a unui copil, cu onoarea unui militar, dar în același timp tremurînd, și... înăbușindu-mi plînsul ca un bărbat îndrăgostit...

ACTRIȚA : O să vă treacă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Doamnă, asta n-o să-mi treacă niciodată.

ACTRIȚA : Sărmanul meu prieten...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Da, așa se spune într-o asemenea împrejurare.

ACTRIȚA : Prietenul meu.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Și acum, îngăduiți-mi să vă sărut mîna.

ACTRIȚA : Dragul și bunul meu prieten !

OFIȚERUL DE GARDĂ (*îi sărută mîna*) : Doamnă,
în clipa asta există un singur om fericit pe lume
și acela sînt eu.

(*Se aud bătăi în ușă.*)

ACTRIȚA : Atenție ! Parcă a bătut cineva la ușă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Da.

CRITICUL (*intră*) : E voie ? Sărut mîinile.

ACTRIȚA : Bună-seara... Doctorul Mezei... Contele
Latour-Schönichen. (*Plecăciuni.*)

CRITICUL : O, după nume am plăcerea să-l cunosc
de mult pe domnul conte.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Doctorul Mezei, criticul,
nu-i așa ?

ACTRIȚA : Da, da.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Niciodată nu omit să ci-
tesc cronicile dumneavoastră.

CRITICUL : Mulțumesc. Vasăzică ne cunoaștem după
nume... ba chiar... ba chiar...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Ba chiar ?

CRITICUL : Ba chiar, dacă nu mă înșel... și cred
că de data asta nu mă înșel, am plăcerea să vă
cunosc și din vedere, domnule conte. Da, da,
dar de asta, într-adevăr, nu mai sînt sigur... parcă
ne-am și întîlnit...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Se poate.

CRITICUL : Da, da. Acum încep să-mi aduc aminte.
Ne-am întîlnit în societate... în casa unei femei
foarte frumoase... nu e chiar atît de mult de
atunci...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Da, da... acum încep și
eu.. desigur.

CRITICUL : În casa unei femei foarte frumoase, pe
care în momentul acesta, poate nu-mi este în-
găduit, s-o numesc...

OFIȚERUL DE GARDĂ : O !

CRITICUL : Și la care... dumneavoastră ați avut
fără îndoială mai mult noroc decît mine.

OFIȚERUL DE GARDĂ : O, Doamne !

CRITICUL : Nu faceți pe modestul.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dumnezeu, așa ceva nu
e niciodată sigur și chiar cînd pare sigur... nu,
nu, în cazul acela nu-i încă nimic hotărît.

CRITICUL : E în suspensie ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Da. E încă îndoielnic.

ACTRIȚA (*cam nervoasă*) : Cum așa... dumneavoastră, domnule conte, aveți asemenea combinații în suspensie ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Combinații în suspensie...
Ei, Doamne...

CRITICUL : Zău așa, doar nu credeți că vă las să
negați.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Combinațiile acelea...

CRITICUL : Combinația aceea anume, aia există.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Da... aia una... aia există...

ACTRIȚA : Vasăzică, există.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Una singură, nu contează.

ACTRIȚA : Bineînțeles, nu contează. Nu cumva vă
închipuiți, domnule conte, că-mi iau dreptul să
mă amestec.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Doamnă... Nu cumva vă
închipuiți că-mi închipui ?...

ACTRIȚA : Nu cumva vă închipuiți că... nu cumva
vă închipuiți... (*Se așază nervoasă lângă Mama.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ (*către Critic*) : Sînt fericit !

CRITICUL : Nu te-a recunoscut ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mă poate recunoaște cineva ?

CRITICUL : S-ar putea...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Nu, nu, bătrîne. Nu m-a
recunoscut. Ar fi groaznic să mă fi recunoscut.
Și totul e... (*Se uită spre Actriță.*) Nu. Nici vorbă.

Vorbește cu mine așa cum n-am mai auzit-o vorbind niciodată.

CRITICUL : Vasăzică, totul e în ordine.

OFIȚERUL DE GARDĂ : După-amiază, acasă, la un moment dat, era cît pe-aci să nu fie... Doar mă place, simt că mă place, și acasă era cît pe-aci să se trădeze. În momentul acela m-au trecut fiori reci. Dar acum... cît de cinstit, cît de frumos, cît de curat a știut să se stăpînească... și cît de repede a știut să-și înfrîngă sentimentele... asta-mi aduce mai mult decît fericire. Asta-mi aduce liniște, bătrîne.

CRITICUL : Îți este credincioasă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Îmi este credincioasă. Nu mai încape nici o îndoială. Și cînd cineva e atît de fidel, înseamnă că rămîne fidel. (*Îl îmbrățișează.*)

CRITICUL : Și-acum ce se va întîmpla ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Acum, bătrîne, nu-mi mai încap în piele de atîta fericire. După suferințe de luni de zile, a venit, în sfîrșit, această zi luminoasă și frumoasă...

CRITICUL : Mie să-mi spui ce-o să urmeze acum.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Tu ai să rămîi frumos aici, în lojă, ca să împarți cu mine această fericire divină.

CRITICUL : Așadar, tu crezi că mie-mi face plăcere această fericire a ta.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Stai pînă la capăt, mai stai puțin.

CRITICUL : Spune-o clar. Ai nevoie de public.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Nici măcar atunci cînd joc rolul cel mai pasionant, și cu un asemenea succes, nici atunci să nu doresc să am public ?

CRITICUL : Bine.

OFIȚERUL DE GARDĂ : După ce m-a refuzat, după ce m-a respins... mai bine zis după ce m-a dat afară... într-un fel atît de strălucit, de splendid... i-am făcut o declarație frumoasă și caldă. E drept, venea puțin și din inimă.

CRITICUL : Și după aceea ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : După aceea ai bătut tu la ușă și-ai intrat. Iar eu continui acum ofensiva. Tu să te faci că nu observi nimic. Și totuși să fii atent. Întîi am să fiu înfocat și seducător... După aceea am să fiu insolent... ca și cum pasiunea mi-ar fi luat mințile... Am să merg pînă-n pînzele albe... am să-i fac curte într-un fel jignitor... am să merg pînă acolo încît s-o fac să se scandalizeze și să mă dea afară din lojă.

CRITICUL : Pentru ce ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pentru ca atunci cînd ea va pronunța cuvintele : „ieși afară“, eu să-mi pot smulge mustățile și peruca, și să pot strînge la piept această neprețuită comoară... Și apoi să-i tragem toți trei un chef cu șampanie, cum n-am mai făcut-o niciodată în trei. Înțelegi ?

CRITICUL : Înțeleg.

ACTRIȚA (*se apropie nervoasă*) : Interesant, cît de încrezut sînteți !

OFIȚERUL DE GARDĂ : Eu ?

ACTRIȚA : Da, da, dumneavoastră. Adineauri cînd v-am întrebat în glumă ce combinații aveți, m-ați bănuir c-aș putea fi afectată de faptul că aveți sau nu aveți mai știu eu ce aventuri.

OFIȚERUL DE GARDĂ : V-am bănuir eu de așa ceva ?

ACTRIȚA : Da. Erați gata să vă justificați față de mine. Abia acum încep să fiu indignată. Nu cumva vă închipuiți că...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dar bine, doamnă...

ACTRIȚA : Uitați-vă, chiar și acum. Permiteți-mi... Citesc în privirea dumneavoastră că vă închipuiți că m-a deranjat povestea de adineauri. Pe ce să mă jur că nu m-a deranjat ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : E suficient dacă-mi spuneți, doamnă. Pentru mine e dureros oricum.

ACTRIȚA : În definitiv, mult vă preocupă pe dumneavoastră dacă eu mă interesez sau nu de aventurile dumneavoastră galante.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mă tem că o veți lua drept un simplu compliment dacă am să vă declar că mă preocupă cu adevărat.

ACTRIȚA : Cum trebuie să înțeleg ce ați spus ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Credeți ce vă spun ?

ACTRIȚA (*nervoasă*) : Pînă acum am avut impresia că pot să vă cred.

OFIȚERUL DE GARDĂ : În cazul acesta, credeți-mă că mă preocupă... Mă preocupă atît de mult, încît la un singur cuvînt al dumneavoastră aș fi gata să renunț la unele...

ACTRIȚA (*nervoasă*) : Ce părere ai, doctore, despre această cucerire a mea ?

CRITICUL : O găsesc firească.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*mai înfocat*) : Mai bine zis, aș vrea să vă spun... că nu există pentru mine nici o „combinație“ la care să nu fiu gata să renunț la un singur cuvînt al dumneavoastră.

ACTRIȚA : Ei, doctore, nu-i așa că-i frumos ?

CRITICUL : E firesc.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mîndru de comportarea mea absolut ireproșabilă, pot să vă declar deschis, de față cu acest martor, că nu-i pe lume femeie care să nu înceteze să existe pentru mine din momentul în care dumneavoastră... în care dumneavoastră...

ACTRIȚA : În care eu ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Știți doar ce vreau să spun.

ACTRIȚA (*nervoasă*) : De știut, știu, dar acum vreau să și aud.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*îngrozit*) : Cum adică ?...

ACTRIȚA : Acum vreau să aud. Adineauri, când, abuzînd de faptul că eram singuri, îmi făceați declarații, nu prea am vrut să le ascult, dar acum... nu-mi pasă... nu-mi pasă de nimic. Acum vreau să aud.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*îngrozit*) : Dar ce vreți s-auziți ?

ACTRIȚA : Vreau să aud sfîrșitul acelei fraze lungi.

Că... nu-i pe lume femeie... și așa mai departe...

Vreau să aud că mă iubiți.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*îngrozit*) : Dar bine, doamnă !

ACTRIȚA (*din ce în ce mai aprins*) : Nu vă uitați atît de îngrozit la bătrînul meu prieten. Tu, unul, mă iubești, nu-i așa ?

CRITICUL : Cum să nu, cum să nu.

ACTRIȚA (*luînd mîna Criticului*) : Omul acesta este cel mai bun prieten al meu... cel mai bun prieten pe care-l am pe lume... e ca un tată pentru mine... ca o mamă... ca un frate... Față de el, sărmanul, n-am avut niciodată și n-am nici acum vreun secret...

CRITICUL : Dar, draga mea !

ACTRIȚA : Liniște ! Acum vorbesc eu. Chiar dac-aș urmări un anumit scop cu dumneavoastră, ccea ce nu e cazul... sper că știți că nu e cazul...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Știu.

ACTRIȚA : ... oricum i-aș spune lui totul, lui m-aș spovedi, bietul de el, așa cum fac de zece ani de zile...

CRITICUL (*indignat*) : Ei, ei...

ACTRIȚA (*cu încăpăținare*) : Nu-mi pasă, n-ai decît să crezi ce vrei. Omul acesta, cu care am vorbit pentru prima oară azi după-amiază, la ora șase... îndrăznește... acum... să creadă despre mine... numai pentru că adineauri... cine știe... am făcut un gest greșit, sau am folosit o intonație greșită... are cutezanța să creadă c-am avut un moment de gelozie... și asta mă supără, mă sîcîie, mă enervează și aș vrea... și aș vrea... (*dă drumul mîinii Criticului, continuînd pe alt ton*)... și mai crede și acum. Dar eu sînt de vină, pentru că și acum... pentru că nici acum n-ar fi trebuit să... (*Uitîndu-se la Critic.*) Ce spui, Mezei, ce sîngace am fost adineauri... Mezei... acum nu-mi pasă, omul acesta poate să creadă ce vrea, dar eu îți mărturisesc ție, Mezei, că... (*acoperindu-și ochii cu mîinile*) Mezei... omul acesta...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă...

CRITICUL (*răstîndu-se la Ofițer*) : Iertați-mă ! Cum îndrăzniți s-o întrerupeți pe doamna cînd...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dar, doamnă !

ACTRIȚA (*cu o autoironie fină*) : Mezei, iată, în sfîrșit un om care nu-i o frumusețe clasică de bărbat... un om care are o dicțiune imperfectă... un om care, slavă Domnului, nu e nici deștept, nici spiritual, n-are nimic dintr-un artist, nu e nici cinic, nici tragic... Iată un om cu mintea nesofisticată, Mezei, iată în sfîrșit un om care nu e boem, care-i un om simplu, cîstit, prost, chipș, tînăr, sănătos, care vine din cazarmă și nu știe să se poarte... Dragul meu Mezei, vechiul meu prieten, după atîția ani iată, în sfîrșit, un bărbat !

CRITICUL : Felicitările mele !

ACTRIȚA : Dragul meu Mezei, bătrînul și malițiosul meu Mezei, bărbatul ăsta m-a tulburat.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Eu trebuie acum să...

CRITICUL (*autoritar*) : Dumneavoastră trebuie acum să vă purtați așa cum i se cere unui bărbat. Trebuie să știți să apreciați această sinceritate extraordinară a unei femei, care nu poate fi judecată după obișnuitele criterii burgheze, trebuie să trageți toate concluziile pe care un adevărat domn este obligat să le tragă într-o asemenea situație și nu trebuie să fiți disperat că toate acestea s-au întîmplat în prezența mea, căci, în ceea ce mă privește, tinere — permiteți-i unui om cărunt să vi se adreseze în acest fel — vă dau cuvîntul meu de onoare (*Actrița se retrage*), dragă domnule conte, că orice s-ar întîmpla (*brusc, mormăind repede*) merge prost, merge prost, merge prost... Nu așa ți-ai închipuit, nu așa-ai promis. Merge tare prost. S-a dus pe copcă cheful cu șampanie.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Te rog un singur lucru : să pleci acum de-aici.

CRITICUL : Merge prost, merge prost. Te place.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pentru numele lui Dumnezeu, pleacă de aici, pleacă.

CRITICUL : Merge prost, merge prost. Te place mult. Te compățimesc, s-a amoretzat de tine.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pleacă de-aici, pleacă, te rog, pleacă.

CRITICUL : Ți-e teamă c-o să-ți cadă-n brațe.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pleacă odată, pleacă, e un moment teribil pentru mine, nu vreau să fii acum aici.

CRITICUL : Mă tem că te-am înțeles, bătrîne.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*năuc*) : Ce ?

CRITICUL : Mă tem că, dacă plec acum, ai să suferi cea mai cruntă lovitură.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Ce spui ?

CRITICUL : Nu vei fi în stare să te stăpânești și-ți vei seduce propria soție.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*cu un calm impus*) : Nu uita, bătrîne, că eu eram pregătit și pentru această eventualitate.

CRITICUL : Nu s-a născut încă bărbatul care să fi fost pregătit ca soția să-i fie necredincioasă. Nu te poți resemna dinainte.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pleacă, bătrîn fără inimă.

CRITICUL : Plec, nu-mi rămîne altceva de făcut decît să plec. Dar îți atrag atenția asupra unui lucru. Ajunge că soția te înșală. N-ar trebui să te înșeli și tu însuși.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Cum adică ?

CRITICUL : Să nu încerci acum să întorci lucrurile, făcînd-o pe soția ta să se îndepărteze de tine, să se scîrbească de tine, pentru ca pe urmă să poți veni să ne spui — mie și ție însuși : „bine, bine, dar pînă la urmă tot m-a dat afară“. Și acum, tinere, află că eu am să te țin legat cu forța propriei tale idei, acum am să te țin prins în propria ta farsă, căci tu nici nu ți-ai dat seama cît de bună a fost farsa asta proastă ! Dacă tu comiți acum un gest de lașitate fără margini și, după ce plec eu de aici, faci dinadins pe prostul și pe nătîngul numai ca s-o dezamăgești pe Hélén. atunci ești ultimul dintre oameni. Asta să-ți intre bine în cap. Nu ți-o spun eu, ți-o spui tu însuși prin glasul meu, pentru că n-ai curajul să dai ochi cu tine însuși. Ai înțeles ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pleacă, pleacă odată.

CRITICUL : Nu mă tem c-ai să te demaști singur. Doar îți dai seama că, dacă povestea s-ar termina

aşa, ar însemna că într-un fel ți-ai stricat viața. Așadar, dă-i drumul înainte. Cu toată cucerirea, s-ar putea ivi un moment în care ea să-ți facă plăcerea de a se răzgîndi. Și astfel ar putea să răscumpere această înflăcărare de-o clipă, acest capriciu. Iar dacă nu se va răzgîndi — îți spui tu prin glasul meu — atunci cel puțin o să ai satisfacția de a mai fi fost sărutat o dată de ea cu patimă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pleacă, pleacă.

(Criticul se îndreaptă spre ieșire. Actrița se apropie, fără să-l observe.)

ACTRIȚA : M-ați amestecat ca un jurist. Au fost bărbați care au murit din pricina mea... Unul Siebner și un locotenent din Segedin, Rappenschall pe nume, dar nici unul n-a smuls de la mine... Am fost nebună... Nu știu ce-i cu mine...

(Criticul fuge îngrozit.)

OFIȚERUL DE GARDĂ : Doamnă, sînt atît de uimit, încît...

ACTRIȚA : Nu mă miră. Eu sînt nebună.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Ei, dacă-mi permiteți, v-ați cam...

ACTRIȚA : Cum ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Într-adevăr, parcă... v-ați cam înfierbîntat...

ACTRIȚA : Ce spuneți ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Eu... eu... vă mărturisesc că am fost cu adevărat descumpănit... de această imensă fericire... și n-ar fi de mirare... doamnă... dacă aş începe să țin de... fericire.

ACTRIȚA : Aveți dreptate. Iar am fost nedreaptă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Vedeți ?

ACTRIȚA : Sper că nu-i vorba de un reproș.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pentru nimic în lume.

ACTRIȚA : Ce înseamnă tonul acesta ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Cum adică ?

ACTRIȚA : Da, ce-ați vrut să spuneți ?

OFIȚERUL DE GARDĂ (*îmbufnat, făcînd pe pros-
tul*) : Nu știu. (*Pauză.*)

ACTRIȚA (*cu o uimire reținută ; bănuitoare*) : S-ar
putea crede că dumneavoastră, care pînă acum
ați fost un om normal... acum, deodată... ați de-
venit neîndemînic, stîngaci și prost.

OFIȚERUL DE GARDĂ (*îmbufnat*) : Ați spus doar
că sînt prost.

ACTRIȚA : Acum sînteți și mai prost. Acum însă
parcă v-ați preface, parcă... da, da... (*cu un zîm-
bet ironic, condescendent*) parcă v-ați speriat de
mine.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Eu ?

ACTRIȚA : Parcă ați fi vrut doar să vă jucați... și
acum v-ați îngrozit văzînd că din joaca asta...
a ieșit ceva foarte serios... a ieșit un lucru sfînt...
Nu v-ați așteptat la așa ceva... Conții nu se
așteaptă la așa ceva...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dar, vă rog...

ACTRIȚA : Conții... ca și ceilalți de altfel... se cam
sperie. (*Schimbînd tonul.*) Nu, dragul meu. N-o
să fie nici un scandal, nici un divorț, eu nu țin
să fiu contesă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dar bine, doamnă !

ACTRIȚA : Da, da... Eu cînd iau foc, ard cu fla-
cără mare. Da, da, sînt actriță, dar talentul nu-i
o simplă vorbă, ci o chestiune de sînge și de
sistem nervos, dragă conte. Actrița nu începe să
existe atunci cînd pronunță prima replică, ea
există din momentul în care pășește pe scenă. Ea
e plămădită din alt aluat, din alt sînge, are altfel
de creier și alt sistem nervos. Și dacă dumnea-

voastră mergeți la sigur cînd vreți să intrați în viața noastră, a actrițelor, ei, atunci, urmați-ne pînă la capăt, stimați domni. Trebuie să puteți suporta acest ritm, acest *tempo*, această altitudine amețitoare ! Urmați-ne și în celelalte nebunii ale noastre, nu vă limitați la aceea că puteți vorbi cu noi mai deschis și că puteți aborda cu noi mai repede tema dragostei... Cel care se apropie cu intenții amoroase de femei ca noi, femei aparte, care renunță la multe și-și interzic multe, acela să nu se sperie dacă ardem cu flăcări ce nu pot să încapă în vatra unui filistin. Eu nu sînt mai puțin morală decît contesele dumneavoastră, numai că ființa mea arde mai intens cînd bine-voiți s-o aprindeți.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Să nu îndrăzniți să-mi ofensați contesele. Și mama mea e contesă, și sora mea e contesă. Există subiecte pe care vă cer să le evitați.

ACTRIȚA : Mă jigniți. Vă este teamă de mine, vreți să scăpați de mine. V-ați săturat dintr-o dată. Ei, acum am să vă spun ceva. (*Hotărîță, categorică.*) Acum nu vă mai dau eu drumul.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Nu... nu... doamnă, sînt nebun... dar să nu vă mirați dacă această neașteptată... dacă această nemărginită fericire mi-a luat mințile... Vă iubesc.

ACTRIȚA : Sărută-mă !

OFIȚERUL DE GARDĂ : Dar...

ACTRIȚA : Sărută-mă ! (*Ofițerul întinde brațele spre ea.*)

MAMA (*se apropie, observă ce se-ntîmplă*) : Ah ! (*Se retrage, cu un zîmbet de înțelegere.*)

ACTRIȚA (*se uită după ea, înduioșată*) : Draga și buna mea mamă !

- OFIȚERUL DE GARDĂ (*cu scîrbă*) : Ce mamă dragă și bună !!
- ACTRIȚA : A bătut cineva la ușă. (*Se așază pe locul ei.*)
- CRITICUL (*intră*) : Acuși se termină actul. A început să mă plictisească acest lung duet final. (*Observă că Ofițerul e singur.*) Ei, e mai bună situația ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Da, mai bună.
- CRITICUL : Serios, e mai bună ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : E neîndoielnic mai bună.
- CRITICUL : Vasăzică nu e mai bună, văd eu. Bine, bine, îmi ajunge cît se citește pe fața ta. Nu-i nevoie de nici o minciună în plus.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Nici prin gînd nămi trece să mint. Doamna...
- CRITICUL : Ajunge, bătrîne. Pentru mine totul e limpede. Aici s-au încurcat de-a binelea ițele. Doamna s-a îndrăgostit de un ofițer de gardă... iar tu... ai fi gata să-l împuști pe acest ofițer...
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Exact.
- CRITICUL : Păcat însă că tu și ofițerul aveți una și aceeași viață...
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Poate că nu-i păcat.
- CRITICUL : Cum adică ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ (*disperat la culme*) : Poate e mai bine că eu și ofițerul avem aceeași viață și, dacă-l împușc pe ofițer, scap și eu.
- CRITICUL : Ei, spune și tu, ce vină are bietul ofițer ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Are. (*Se corectează.*) Adică n-are. Te rog... lasă-mă singur cu ea. Pleacă, pleacă. (*Îl împinge pînă la perdea.*)
- ACTRIȚA (*se apropie*) : A plecat ? Atunci repede încă un cuvînt, un ultim cuvînt, pentru că acuși se termină actul... Mă iubești ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Ce-ai spus ?

ACTRIȚA : Mă iubești ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Te iubesc. Te ador.

ACTRIȚA : Și cînd te mai văd ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Cînd vrei.

ACTRIȚA : Mîine.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mîine.

ACTRIȚA : După-amiază.

OFIȚERUL DE GARDĂ : După-amiază.

ACTRIȚA : La ora cinci fix.

OFIȚERUL DE GARDĂ : La ora cinci fix.

ACTRIȚA : Soțul meu se întoarce abia poimîine,
așa că...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Și dacă sosește cumva
mîine ?

ACTRIȚA : Nu sosește mîine ; mîine mai are spec-
tacol.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Și dacă renunță cumva
la spectacol ?

ACTRIȚA : Nu renunță. Nu cunoști actorii. Un ac-
tor, cînd joacă rolul lui favorit, preferă să moară
decît să renunțe.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Ai dreptate.

ACTRIȚA : La ora cinci, la mine.

OFIȚERUL DE GARDĂ : La ora cinci... la tine.

ACTRIȚA : Ești tot atît de fericit ca și mine ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Sînt... sînt nespus de fe-
ricit... Sînt atît de fericit, încît... (*Mama tușește
semnificativ.*)

ACTRIȚA : Ce e, mamă ?

MAMA : Se termină numaidecît, copila mea.

ACTRIȚA (*către Ofițer, făcînd cîțiva pași înapoi*) :
Mai stai puțin... Ai să pleci cînd se termină...

CRITICUL (*apropiindu-se*) : Așadar...

OFIȚERUL DE GARDĂ : Așadar...

CRITICUL : Așadar, la cinci.

- OFIȚERUL DE GARDĂ : Așadar, la patru.
- CRITICUL : Cum adică la patru ? Păi, ea a spus la cinci !
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Da, ofițerului. Iar eu voi sosi mâine pe neașteptate la ora patru de la Mezővásárhely.
- CRITICUL : Cum adică ? Nu pricep !
- OFIȚERUL DE GARDĂ : E foarte simplu.
- CRITICUL : Vrei s-o prinzi cumva în flagrant delict cu ofițerul ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Nu, asta nu.
- CRITICUL : Atunci ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Vreau s-o împiedic să fie a ofițerului.
- CRITICUL : Prin urmare, cu alte cuvinte, vrei să-l elimini pe ofițer !
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Da, da.
- CRITICUL : Atunci de ce să mai aștepti pînă mâine ? De ce nu o faci acum ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Acum sînt ofițer. Dacă m-aș demasca acum, ar însemna că ofițerul s-a sinucis.
- CRITICUL : Ei și ?
- OFIȚERUL DE GARDĂ (*rușinat*) : Ofițerul nu are destulă forță morală să facă acest lucru. Ofițerul e iubit de cea mai frumoasă femeie din lume. Ofițerul are cea mai frumoasă iubită din lumea întreagă. Ofițerul e tînăr, fericit, puternic, plin de speranțe... Și să nu rîzi de ofițer, dacă te-ntreabă : în definitiv, de ce să moară el ?
- CRITICUL : Aha... Isuse Hristoase... Tu n-ai curajul să renunți acum la această iubire, pentru că ți-e teamă că altfel n-ai să te mai poți bucura de ea.
- OFIȚERUL DE GARDĂ : Recunosc. Așa e.

CRITICUL : Așadar din clipa asta începi să crezi în sinea ta că tu ești ofițerul de gardă.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Așa e.

CRITICUL : Și ce părere are soțul înșelat ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Iartă-mă, soțul nu a fost încă înșelat.

CRITICUL : Ești chiar atât de orb ? Înțeleg că orice soț e orb, fie... dar soția ta te înșală în văzul tău cu un militar. Pentru Dumnezeu... dragul meu... Deschide-ți ochii !

OFIȚERUL DE GARDĂ : Deocamdată are numai intenția să mă înșele... Mîine o să vrea să mă înșele. Dar soțul o va împiedica.

CRITICUL : Nu, nu, nu. După cum s-a purtat pînă acum femeia asta, înseamnă că te-a și înșelat. În calitatea mea de cel mai bun prieten al soțului, socotesc de datoria mea să-i dezvălui acest lucru.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Cui îi spui asta ?

CRITICUL : Ție.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Cui anume ?

CRITICUL : Soțului.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Ei bine, în sfîrșit ai să mă înțelegi... Soțul e efectiv absent... nu te sinchisi de el. Soțul e plecat în provincie. Acum o jumătate de oră erau amîndoi aici... S-au și ciocnit între ei... Dar înțelege-mă, înțelege-mă bine, bătrînul meu prieten, ofițerul e un om fericit... și în această luptă el trebuia să învingă... el, cel fericit, cel iubit, cel puternic... De vreme ce era de ales între a fi fericit sau nefericit... bunul și bătrînul meu prieten, tu ce-ai fi ales ?

CRITICUL : În fond, ce vrei tu de la ea ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Ceea ce ai bănuț tu adineauri... da, da... O sărutare... o ultimă sărutare din dragoste, ultima pe care o pot primi de la ea în această viață.

CRITICUL : Bietul meu prieten !

OFIȚERUL DE GARDĂ : Asta să i-o spui lui. Pe mine însă să mă feliciți.

CRITICUL (*dându-i un ghiont în spate*) : Norocosule !

OFIȚERUL DE GARDĂ : Așa. Și-acum, te rog să poștești și tu mâine după-amiază...

CRITICUL : De ce ?

OFIȚERUL DE GARDĂ : Pentru că... Dumnezeu știe.. n-aș vrea să joc farsa asta chiar pînă la capăt... Mă tem ca nu cumva înainte ca soțul răz-bunător din mine să-și spună cuvîntul, ofițerul în-drăgostit care abia se mai stăpînește... să n-o po-sede cumva pe această femeie... atît de frumoasă, atît de înfocată, atît de amoretată, atît de plină de dorinți, încît dacă mă îmbrățișează... doar sînt tînăr... dacă mă strînge încă o dată în brațe așa cum... așa cum nu m-a mai îmbrățișat poate nici-odată, ei bine, mi-e teamă că nici măcar în acel moment extrem, nici în acea ultimă clipă a farsei, n-aș reacționa ca un soț înșelat, ci, Dumne-zeu să mă ierte... ca un ostaș învingător.

CRITICUL : Am să fiu și eu acolo. Dator ez asta săr-manului meu prieten care... numai Dumnezeu știe cît de mult tînjește, acolo în provincie, după soția lui.

PLASATOAREA (*intră*) : Stimate domnule, a venit șoferul.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Vin numaidecît. (*Plasatoa-rea iese.*)

CRITICUL : La revedere ! (*Se îndreaptă spre doamne. Ofițerul de gardă îl privește cîteva clipe, răsuflă ușurat, se îmbracă.*)

OFIȚERUL DE GARDĂ (*încet*) : Sărut mîinile.

ACTRIȚA (*se apropie*) : La revedere ! (*Iși dau mîna. Se privesc. Deodată, Actrița cade în brațele Ofițe-*

rului. O sărutare lungă. Aplauze din sala imaginară. Se aprind luminile. Cei doi tresar. Ofițerul se îndreaptă spre ușă.) Mîine la cinci.

OFIȚERUL DE GARDĂ : Mîine la cinci. (Iese. Actrița se reazemă cu spatele de peretele lojei.)

CRITICUL (se apropie, aplaudînd) : Finalul a fost minunat.

ACTRIȚA : Minunat. (Aplaudă.)

CORTINA

ACTUL III

Acțiunea se petrece în același loc ca și în actul întâi.
Pe scenă același aranjament, aceeași atmosferă ca și în
actul întâi, când actrița îl aștepta pe Ofițerul de gardă.

ACTRIȚA (*într-un capot elegant*) : Erzsi, pregătește,
te rog, apă pentru ceai și scoate două cești din ser-
viciul cu dungi aurii. Pune și niște fursecuri.

CAMERISTA : Am înțeles, doamnă.

ACTRIȚA : Dacă mă caută cineva, nu sînt acasă
pentru nimeni, mă doare capul, nu primesc pe
nimeni și nici nu sînt acasă.

CAMERISTA : Am înțeles.

ACTRIȚA : Bineînțeles... dacă vine cumva domnul
conte...

CAMERISTA : Domnul conte ?

ACTRIȚA : Da. (*Camerista privește mirată.*)

MAMA (*care pînă acum n-a scos nici o vorbă*) : Ofi-
țerul de gardă, proasto. Încă nu-l cunoști pe
domnul conte, gîscă ce ești ?

CAMERISTA : Da, vă rog.

ACTRIȚA : Rochia mea e pregătită ?

MAMA (*uitîndu-se la rochie*) : Da, e pregătită. (*Actrița
se așază la pian, frunzărește printre note. Mama*

pulverizează apă de colonie și pune lampa de pe pian în așa fel încât lumina să cadă pe Actriță. Aranjează mobilele în felul cum erau dispuse în actul I.) So einen schönen, fischen Menschen hab' ich in meinem Leben nicht gesehen.¹

ACTRIȚA : Gut, Mama, lassen wir jetzt das.² Poți pleca, draga mea.

MAMA : Sie ist schon auch verliebt in ihn.³

ACTRIȚA : Wieso „auch“ ?⁴

MAMA : Geh, mein Kind, vor mir musst du dich doch nicht...⁵ (Camerista ieșe, urmărită de privirea Mamei.) De mine nu trebuie să te ascunzi. Am ochi buni.

ACTRIȚA : Bine, mamă.

MAMA : Vine la ora cinci... Abia de mai am timp să scot zdreanța asta de pe mine și să-mi pun ceva ca lumea, pentru că, zău...

(Se aude soneria.)

ACTRIȚA : A sunat cineva.

(Se aude din nou soneria.)

MAMA : Mă duc, mă duc. (Iese repede.)

(Actrița se așază în grabă la pian și cântă melodia cunoscută, de Chopin. Trece un timp oarecare. Intră Camerista, aducând cele două valize ale soțului; tușește zgomotos și trece ostentativ pe lângă Actriță, ieșind prin dreapta. Actrița ține mâinile pe claviatură și se uită după Cameristă. Mama intră și se comportă ca și Ca-

¹ În viața mea n-am văzut un bărbat atât de frumos și atât de chipeș (germ.).

² Bine, mamă, să lăsăm asta acum (germ.).

³ Și ea s-a și îndrăgostit de el (germ.).

⁴ Ce înseamnă „și“ ? (germ.).

⁵ Lasă, fata mea, de mine nu trebuie să te.. (germ.).

merista. Actorul intră, avînd pe umeri o pelerină; este îmbrăcat ca la plecare, în actul I. Deschide larg brațele. În urma lui, doi bărbați aduc valiza cea mare, o așază lângă peretele din fund, în dreapta ușii de intrare.)

ACTRIȚA : Uite-l ! Tu ești ?

ACTORUL (*declamă*) :

Neașteptată-mi e, nu-i așa, sosirea,
Gonitu-m-au dorul și firea,
Deși mă cheamă Ciprul, mulțimea cîntă,
Iar vrăjmașul gata-i să dea asalt cetății-mi,
Eu cu inima-mi neghioabă, credința-mi oarbă,
Și atîtea dulci...

ACTRIȚA : Nu.. nu... pentru numele lui Dumnezeu,
nu declama.. Ce s-a întîmplat că ai venit mai de-
vreme ?

ACTORUL : M-am întors la tine cu o zi mai devreme,
și asta-i primirea pe care mi-o faci ? Mă întrebi
ce-i cu mine, de-am și venit ? Să iau asta ca și
cum m-ai fi sărutat, m-ai fi îmbrățișat, te-ai fi atîr-
nat de gîtul meu ?...

ACTRIȚA : Ai lipsit de acasă o singură zi... Și m-am
și dezobișnuit de acest ton plin de reproșuri... am
respirat ușurată... am și uitat toate astea... și iată
c-o luăm de la început, Doamne, Dumnezeule, to-
tul începe de la început...

ACTORUL : Nu cumva dorești să plec din nou ?

ACTRIȚA : Vorbești prostii, lasă-mă în pace. Ești
groaznic.

ACTORUL : Asta-i altceva. Dacă vorbești cu mine atît
de frumos și de tandru, mă aprind și eu. (*Își scoate
pelerină.*)

ACTRIȚA : Sper că am voie să te întreb de ce n-ai
jucat în nici unul din cele trei spectacole prevă-
zute în acest turneu ?

ACTORUL : Motivul e foarte simplu, draga mea. Azi-dimineață am primit o telegramă de la teatrul de aici, prin care mi se spune că Rétháti e bolnav și, dacă pînă diseară nu se face bine, o să se joace *Hamlet*. Și pentru că de zece ani, dacă nu ți-e cu supărare, eu îl joc pe Hamlet, și cum Rétháti nici-odată nu s-a întîmplat să se facă bine în aceeași zi, bineînțeles că...

ACTRIȚA : Mulțumesc, sînt lămurită. Te scutesc de discurs. (*Pauză.*)

ACTORUL : Ei ! Iată-mă acasă. Lîngă drăgălașa mea soțioară.

ACTRIȚA : Ești bine dispus.

ACTORUL : Dar tu de ce nu ești bine dispusă ?

ACTRIȚA : Sînt și eu bine dispusă.

ACTORUL : Așadar... dacă eu sînt bine dispus... și tu ești bine dispusă... atunci... noi doi alcătuim acum o societate de oameni bine dispuși.

ACTRIȚA : Exact. (*Pauză.*)

ACTORUL (*uitîndu-se la ceas*) : E cinci fără douăzeci... Nu mai are sens să mă duc la cafenea...

ACTRIȚA : Rămîi acasă ?

ACTORUL : Da.

ACTRIȚA : Pînă la spectacol ?

ACTORUL : Da. Am să mă duc la teatru după ora șapte.

ACTRIȚA (*oțînd*) : Bine. (*Se ridică și se îndreaptă spre ușa de intrare.*)

ACTORUL : Unde te duci ?

ACTRIȚA (*schimbînd direcția și încetinind pașii*) : Nicăieri. (*Se așază pe un scaun în fundul scenei. Pauză.*)

ACTORUL (*pe un ton degajat*) : Iubito... ce-ai făcut aseară ?

ACTRIȚA : Nimic.

ACTORUL : Nu te-ai plictisit ?

ACTRIȚA : Nu.

ACTORUL (*ridicându-se și plimbându-se agitat*) : N-ai fost nicăieri ?

ACTRIȚA : Nu.

ACTORUL (*uitându-se pe fereastră*) : Spuneai că te duci la Operă.

ACTRIȚA : Da... am fost... am și uitat.

ACTORUL : A fost plictisitor ?

ACTRIȚA : Ca de obicei.

ACTORUL : *Madame Butterfly* ?

ACTRIȚA : Da.

ACTORUL : Știam că-ți place *Madame Butterfly* !

ACTRIȚA : Am ascultat-o de vreo nouă ori pînă acum.

ACTORUL : Vasăzică te-ai plictisit.

ACTRIȚA : Mda ! (*Actorul trîntește zgomotos o carte pe masă.*) Ce ai ? Ce-i cu tine ?

ACTORUL : Nimic. (*Se așază. Pauză.*) Probabil că Mezei a stat în lojă pe capul tău.

ACTRIȚA : Ca de obicei.

ACTORUL : Ai fost singură ?

ACTRIȚA : Nu, am fost cu mama.

ACTORUL : Pe mine nu m-a căutat nimeni acasă ?

ACTRIȚA : După cîte știu, nu.

ACTORUL : Ieri n-a fost nimeni pe aici ?

ACTRIȚA : Nu.

ACTORUL : Daa... (*Pauză.*) Da, înțeleg. Ai stat singură pînă seara.

ACTRIȚA : Vai ce ciudat ești. Dacă-ți spun că n-a fost nimeni aici, înseamnă că n-a fost nimeni.

ACTORUL : Și tu ai stat singură-singurică, tot timpul pînă ai plecat la Operă.

ACTRIȚA : Păi a fost Mezei aici... doar ți-ai luat rămas bun de la el... și a mai fost omul ăla cu factura... mai erai acasă... sigur...

ACTORUL : Altcineva n-a mai fost ?

ACTRIȚA : Altceineva ? Stai puțin... Nu.

ACTORUL : Pentru că... vezi tu... portarul spune că... știu eu... un militar sau...

ACTRIȚA : Ce spui ? Probabil militarul care vine la biata Erzsi...

ACTORUL : Se prea poate... Credeam c-a fost vreun străin pe aici.

ACTRIȚA : Dac-a venit aici un militar, nu putea să fie decît cineva pentru Erzsi. Putem s-o întrebăm.
(*Schițează o mișcare.*)

ACTORUL : Lasă, dragă... Știu doar ce fată vrednică și sinceră este Erzsi... (*Ironic.*) O cunosc eu pe Erzsi... Ea o să recunoască... o să spună că a fost la ea un militar... O să și jure.

ACTRIȚA : De ce să jure ?

ACTORUL : Chiar dacă... să presupunem... așa, în glumă... chiar dacă militarul ăla ar fi fost la tine, Erzsi, drăguța de ea... ar lua totul asupra ei. N-o suna, las-o.

ACTRIȚA : Ei ! (*Privește consternată, bănuitoare.*)

ACTORUL : De ce „ei“ ?

ACTRIȚA : Așa.. încetul cu încetul... întrebările tale se transformă într-un interogatoriu... Mi-a făcut plăcere, m-am bucurat că ești atît de atent, atît de tandru... și te interesezi îndeaproape de ce-am făcut eu aseară... și iată că... nu era decît un interogatoriu... Vrei, pur și simplu, să-mi bagi pe gît nici mai mult nici mai puțin decît un militar... Ei, asta chiar că-i bună, n-am ce zice !

ACTORUL : Te rog, te rog, te rog.

ACTRIȚA : Iartă-mă, dar am impresia c-ai înnebunit.

ACTORUL : Te rog, te rog.

ACTRIȚA : E nemaipomenit. Vreau să-mi spui imediat ce înseamnă povestea asta misterioasă cu militarul ! O să între numaidecît servitoarea și mama...

ACTORUL : Servitoarea o să spună aceeași minciună ca și mama, iar mama o să spună aceeași minciună ca și servitoarea. Iar eu să stau liniștit, în timp ce trei femei o să se ia la întrecere să mă coplesască cu minciunile lor.

ACTRIȚA : Îți cer să-mi spui clar : ce urmărești ?

ACTORUL : Nu urmăresc nimic...

ACTRIȚA : Spune-mi, te rog, imediat și deschis, ce fel de josnicie mă bănuiești și cine este cel care-ți împuie capul cu asemenea lucruri.

ACTORUL : Nimeni nu mi-a împuiat capul, dar imediat după-amiază, după ce-am plecat eu, a fost aici un militar. (*Actrița sare de pe scaun, îndreptându-se spre sonerie.*) Nu te deranja, draga mea. Consider că mi-ai spus deja minciuna că n-a fost nimeni aici sau că a fost un militar la Erzsi.

ACTRIȚA : Atunci ce vrei de la mine ?

ACTORUL : Ai răbdare, draga mea, o să afli și așa.

ACTRIȚA : Nu ți-e rușine ? Vezi, la așa ceva nu mă fi așteptat. N-aș fi crezut să ajungem aici.

ACTORUL : S-o luăm încetisor. Să spunem că a fost aici un militar și să mai zicem că Erzsi, plângându-se, a spus minciuna că a fost la ea. Numai că... să zicem militari și militari.

ACTRIȚA : Unde vrei să ajungi ?

ACTORUL : Sînt multe feluri de militari, dar coifurile până...

ACTRIȚA : Uite ce e, dragul meu, coif n-are de pompiere. Deci nici măcar nu-i vorba de un militar. (*Îl măssoară cu privirea.*) Vrei să spui că am un pompier ? Nu-i așa ?

ACTORUL : Pompier ?

ACTRIȚA : Mai știi ? În orice caz, am să întreb. (*îndreaptă spre ușă.*)

ACTORUL : Lasă, draga mea, am să întreb eu. Să fiu curios să văd dacă va ști că trebuie să spună pe

pier. (*Vrea să deschidă ușa, dar nu reușește. Se aud țipete.*) Ce-i asta ? A, așa, drăguțo... Stai și ascuți la ușă ?

CAMERISTA : Tocmai voiam să intru, domnule.

ACTORUL (*trist*) : Deci dumneata stai și ascuți, drăguțo. Da. Atunci știi că trebuie să spui pompier. Bine, dragă. Ești o cameristă foarte bună. O să rămii multă vreme la noi. N-ai decît s-ascuți mai departe la ușă. (*Închide ușa.*) De-aici încolo, am să bat la ușă înainte de a deschide, ca să nu-i turtesc nasul.

ACTRIȚA : Deocamdată, altcineva are nasul turtit.

ACTORUL : Îmi dau seama, draga mea, simt. Eu sînt ăla. Vasăzică n-a fost ofițer de gardă, ci pompier.

ACTRIȚA : Ofițer de gardă ? Asta ce-o mai fi ?

ACTORUL : Nimic. Prin urmare, ai stat acasă, apoi te-ai îmbrăcat și pe urmă ai plecat cu mama la Operă. Etajul doi, dreapta, loja patru.

ACTRIȚA : Prin urmare, ai dat cuiva zece forinți ca să mă urmărească.

ACTORUL : Poate că am dat douăzeci.

ACTRIȚA : Grozav. Etajul doi, dreapta, patru. Acolo am stat.

ACTORUL : Ei, ei... Nu prea ați stat...

ACTRIȚA : Cum adică ?

ACTORUL : Cea mai mare parte a primului act ai stat în fundul lojii.

ACTRIȚA : Prin urmare, recunoști deschis că nu-mi pui întrebări, ci mă supui unui interogatoriu în toată regula.

ACTORUL : Dacă ții cu orice preț, recunosc.

ACTRIȚA : Și crezi c-am să-ți fiu parteneră la o scenă atît de înjositoare ? Crezi c-am să stau să răspund cuminte la interogatoriul tău ?

ACTORUL : Da, cred.

ACTRIȚA : Crezi, într-adevăr ? Ei, dragul meu... De altfel, ai dreptate. Da, am să-ți răspund. Poftim. Dă-i drumul.

(Replicile care urmează se rostesc foarte alert.)

ACTORUL *(direct și repede)* : În ce lojă ai stat ?

ACTRIȚA *(pregătită pentru întrebări, răspunde și mai repede, pe un ton ascuțit și hotărât)* : Etajul doi, patru.

ACTORUL : Dreapta sau stînga ?

ACTRIȚA : Dreapta.

ACTORUL : Ai fost de la început ?

ACTRIȚA : Nu.

ACTORUL : Nu-i așa c-ai venit cu cincisprezece minute înainte de sfîrșitul actului întîi ?

ACTRIȚA : Așa e.

ACTORUL : Tot atunci s-a oprit în fața teatrului o mașină.

ACTRIȚA : Nu privește persoana mea.

ACTORUL : Din mașină a coborît un ofițer de gardă, blond. Spune că nu-i adevărat.

ACTRIȚA : Nu spun că nu-i adevărat. Poate că e adevărat, poate că nu-i adevărat.

ACTORUL : Ofițerul de gardă s-a îndreptat cu pași grăbiți spre loja ta de la etajul doi.

ACTRIȚA : Toate astea sînt posibile.

ACTORUL : Ți-a trimis cartea de vizită în lojă.

ACTRIȚA : Nu-i adevărat.

ACTORUL : Plasatoarea, madam Kádár, zice că-i adevărat.

ACTRIȚA : Plasatoarea, madam Kádár, spune minciuni.

ACTORUL : O chem aici.

ACTRIȚA : Inutil, minciuna rămîne minciună.

ACTORUL : Sînt și eu de aceeași părere. În definitiv, n-am nevoie de madam Kádár ! Am ceva mai

bun. La ora șapte și patruzeci și șapte de minute ai plecat de lângă mama și te-ai retras în fundul lojei, unde...

ACTRIȚA : Unde ?

ACTORUL : Unde se vedea ceva de culoarea cinabru-lui...

ACTRIȚA : A, pe cuier era atârnată capa mea primită de la tine anul trecut, la 16 februarie, când am împlinit douăzeci și nouă de ani.

ACTORUL : Ai împlinit treizeci de ani.

ACTRIȚA : Nu, douăzeci și nouă.

ACTORUL : Nu, treizeci.

ACTRIȚA : Nu, douăzeci și nouă.

ACTORUL : Totuna.

ACTRIȚA : Nu-i totuna.

ACTORUL : Fie, douăzeci și nouă.

ACTRIȚA : Asta-i altceva.

ACTORUL : Deci o tunică roșie de ofițer...

ACTRIȚA : O capă roșie de damă.

ACTORUL : Să zicem o capă roșie, foarte bine, o capă roșie, lângă care era însă și un coif, și pe coif un panaș, și toate astea se aflau pe banchetă.

ACTRIȚA : Ce spui tu că era pe banchetă ? Pe banchetă era pălăria mea cu pene de struț albe ; am scos-o pentru că mă jena.

ACTORUL : Bine, am înghițit-o și pe asta. Dar ia stai, dragă, am ceva și mai bun, cu mult mai bun. În timp ce tu te ascundeai în fundul lojei, făcând conversație cu capa cea roșie și cu pălăria cu pene de struț, mama s-a sculat, s-a dus în fundul lojii, a observat ceva, s-a speriat și repede s-a așezat iar în față. De ce s-o fi speriat mama atât de tare ?

(Intră Mama.)

ACTRIȚA : Uite, să-ți spună ea.

ACTORUL : Ha, ha ! Dumneata, mamă, crezi că acum am să-ți iau un interogatoriu ca să aflu dacă ieri a fost cineva în lojă și așa mai departe, și că o să ai acum prilejul să faci pe grozava, turnîndu-mi o sută cincizeci de brașoave la rînd, fără să te oprești. Ei bine, află că eu pe dumneata n-am să te întreb nimic, absolut nimic. Degeaba te-ai mînjit la urechea stîngă ascultînd la gaura cheii, aici n-ai să-ți poți desfășura talentele, eu n-am nimic să te-ntreb, pentru că am și auzit că n-a fost o tunică de ofițer, ci capă de damă, n-a fost panaș, ci au fost pene de struț, și că dumneata nu te-ai speriat pentru că ai văzut un ofițer de gardă stînd prea aproape de soția mea, ci... ci... ei, vezi... ca să nu pleci de-aici fără să fi debitat măcar o minciună, hai, spune acum, ce te-a făcut să te sperii chiar atît de tare ?

MAMA : Mi-am adus aminte de dumneata, dragul meu. (*Se îndreaptă spre ușa de ieșire.*)

ACTORUL : Bagă de seamă, nu deschide brusc ușa, pentru că dincolo e camerista care stă și ascultă.

MAMA : Serios ? Bagă de seamă, Erzsî, deschid ușa. (*Deschide încet ușa și iese. Pauză.*)

ACTORUL : Mezei te-a vizitat în lojă ?

ACTRIȚA : Da.

ACTORUL : L-ai prezentat cuiva ?

ACTRIȚA : Dacă n-a fost nimeni acolo, n-am avut cui să-l prezint.

ACTORUL : Și dacă Mezei vine acum aici ?

ACTRIȚA : Atunci sînt două posibilități. Ori n-a fost nimeni în lojă și Mezei o să spună că n-a fost nimeni...

ACTORUL : Ori a fost cineva...

ACTRIȚA : În cazul acesta, Mezei o să se uite mai întîi la mine și, fără ca eu să clilesc măcar, o

să știe că trebuie să spună că n-a fost nimeni în lojă.

ACTORUL : Hopa ! Așadar, dacă Mezei se uită mai întâi la tine, înseamnă c-a fost cineva acolo.

ACTRIȚA : Mezei o să se uite la mine chiar în clipa când o să intre pe ușă. Înainte ca tu să apuci să-l întrebi ceva.

ACTORUL : Hopa ! Și dacă îi ies înaintea ? Dacă-l întreb în lipsa ta ? Când o să se mai uite la tine ?

ACTRIȚA : Atunci înseamnă că s-a uitat la mine încă azi-dimineață.

ACTORUL : Și dacă eu am vorbit cu el încă de ieri ?

ACTRIȚA : Atunci înseamnă că s-a uitat la mine încă de alaltăieri. Și ca să nu te ostenești degeaba, află că Mezei s-a uitat la mine prima dată acum zece ani. Și de atunci știe întotdeauna ce trebuie să spună.

ACTORUL : Și dacă, cu toate astea, ar veni acum aici și ar spune că aseară a fost un ofițer de gardă la tine în lojă ?

ACTRIȚA : Aș sta foarte liniștită, pentru că aș ști că tu l-ai învățat să spună așa.

ACTORUL : Eu să-l fi învățat să spună ? Vasăzică, dacă declară ceva care-i împotriva ta, declarația lui n-are nici o valoare ?

ACTRIȚA (*agitată*) : Dacă tu presupui că el ar putea să mintă de dragul meu, am și eu dreptul să presupun c-ar putea să mintă de dragul tău. Pune în balanță, cântărește și va trebui să recunoști că ideea cu Mezei a fost inutilă. Ai cumva altă idee mai bună ?

ACTORUL : Am.

ACTRIȚA : Și tot ce-ai făcut adineauri cu mine a fost o glumă, nu-i așa ?

ACTORUL : Nu.

- ACTRIȚA (*gata să plîngă*): Tot ce-ai făcut pînă acum e-o glumă, nu-i așa ?
- ACTORUL : Nu, draga mea, nu-i o glumă.
- ACTRIȚA : Și poți crede despre mine că în absența ta, în timp ce tu lucrezi, te trudești ca să cîștigi o pîine, eu petrec cu tot felul de militari ?
- ACTORUL : Doamne... Doamne... cu militari ?
- ACTRIȚA : Eu, care eram liberă și puteam să-ți devin amantă, dacă era vorba că te plăceam numai, m-am căsătorit cu tine, sacrificîndu-ți libertatea mea, viața mea... eu să te fi... eu să fi petrecut cu militari în lipsa ta ?
- ACTORUL : Dar bine, draga mea, nu te enerva, nu face scene, eu n-am spus c-ai petrecut cu militari... ei...
- ACTRIȚA : Dar ce-ai spus ? Ceva cu mult mai grav. Și ce faci acum ? Îți închipui c-am mințit, că te-am mințit !... Că te înșel...
- ACTORUL : Pentru numele lui Dumnezeu, nu te enerva așa, draga mea.
- ACTRIȚA : Chiar dacă ar fi adevărată o asemenea nebunie, pe care cu siguranță tot Sárvári Kata a scornit-o despre mine... precis Sárvári Kata e la mijloc... chiar dacă ar fi adevărat că am făcut cunoștință cu un bărbat, ar schimba asta c-o iotă faptul că ți-am dăruit tinerețea mea ? (*Plînge.*)
- ACTORUL : Dragă și buna mea copilă...
- ACTRIȚA : Cum ai putut să te porți așa cu mine ?
- ACTORUL : Da, draga mea, într-adevăr...
- ACTRIȚA : Cu mine, care nu mă gîndesc decît la tine și n-am altă fericire, altă bucurie în viață decît pe tine, bărbat teribil și nestăpînit ce ești... nu-ți dai seama că în felul acesta îmi pieri orice chef, crezi c-aș mai putea suporta încă o scenă ca asta între noi doi ? (*Ultimele cuvinte le spune răstit.*)

ACTORUL : Nu, nu, nu, fetița mea... pentru numele
lui Dumnezeu, uite...

ACTRIȚA : Nu mă cunoști încă îndeajuns ca să-ți dai
seama ce-ar putea să urmeze după așa ceva ?
Tu știi că eu, atunci când vreau să plec, am și
plecat !

ACTORUL : Tu ai fi în stare să mă părăsești.

ACTRIȚA : Și dacă n-aș fi în stare s-o fac, m-aș
părăsi pe mine însămi, aș renunța la viața mea
nefericită.

ACTORUL : Doamne sfinte ! Ce tot spui ?

ACTRIȚA : Nu mai pot să suport, nu, simt că între
noi doi totul s-a sfârșit...

ACTORUL : Nu... nu spune asta... Știi doar că te
iubesc nebunește...

ACTRIȚA : Și totuși mă suspectezi.

ACTORUL : Nu-i vorba de suspiciune.

ACTRIȚA : Dai crezare unor minciuni despre mine...

ACTORUL : Nu dau crezare... Nu dau crezare ni-
mănu.

ACTRIȚA : Nu ești convins de ce spui. O spui numai
pentru că știi că nu mai rămân cu tine nici un
minut, dacă mă mai chinuiești...

ACTORUL : Nu te chinuiesc, îți promit, draga mea,
că n-am să te mai chinuiesc.

ACTRIȚA : Spune mai cu convingere, din inimă, că
nu crezi în această calomnie.

ACTORUL : Nu cred.

ACTRIȚA : O spui din toată inima, fără nici un
gînd ascuns ?

ACTORUL : Din toată inima, fără nici un gînd
ascuns.

ACTRIȚA : Pentru că mă iubești și ai încredere în
mine...

ACTORUL : Te iubesc și am încredere în tine.

ACTRIȚA : Totul n-a fost decît calomnie, minciună,
cineva te-a păcălit într-un mod mîrșav.

ACTORUL : A fost o calomnie, o minciună.

ACTRIȚA : N-a fost nimeni aici, n-a fost nimeni
în lojă...

ACTORUL : Nimeni.

ACTRIȚA : Am fost numai cu mama și m-am gîndit
la tine... la ochii tăi frumoși, la privirea ta caldă...
și mi-a fost dor de tine, am așteptat să te reîn-
torci... te iubesc...

ACTORUL : Iubito... iubito...

ACTRIȚA : Cît de mult trebuie să te iubesc dacă
pot să-ți iert toate astea... Te iert...

ACTORUL (*în genunchi în fața ei*) : Ești dragostea
mea unică și veșnică...

ACTRIȚA : Și-acum, spune-mi cine e calomniatorul?
Cine m-a văzut ?

ACTORUL (*rușinat*) : Nu pot să-ți spun.

ACTRIȚA : Cine m-a văzut ?

ACTORUL : Ai rîde dacă ți-aș spune...

ACTRIȚA : Vezi ? Ce persoană nedemnă trebuie să
fie dacă tu nu îndrăznești să-i spui numele !
Vezi în cine te-ai încrezut ? Mă iubești ?

ACTORUL : Te iubesc. (*Îi sărută mîna.*)

ACTRIȚA : Ai încredere în mine ?

ACTORUL : Am. (*Actrița își duce batista la ochi.*)
Iartă-mă... sînt îndrăgostit de tine... tare îndră-
gostit... Și-acum... de ce plîngi ?

ACTRIȚA : Dac-aș putea să-ți spun de ce plîng...
(*Iese prin ușa din fund.*)

(*Actorul rămîne singur, în genunchi, se lasă pe călcîie,
privește năuc și dă din cap.*)

CRITICUL (*intră*) : Ce faci aici ?

ACTORUL : St !! Nu mă deranja.

CRITICUL (*se uită în jur și, după o scurtă pauză, se îndreaptă spre Actor*) : Ce faci, băiete ?

ACTORUL : M-ai găsit în clipa în care am ajuns s-o cred că n-am fost la ea și că n-am sărutat-o.

CRITICUL : S-a schimbat situația... (*Se retrage.*)

ACTORUL (*se ridică*) : Ce spui de asta ?

CRITICUL : Te-a făcut să crezi că n-ai fost acolo ?

ACTORUL : Exact.

CRITICUL : Că n-ai sărutat-o ?

ACTORUL : Exact. N-am reușit s-o prind cu nimic...

Toate trei au mințit... și cel mai mult ea... Dacă-ăș fi confruntat-o cu tine, și tu ai fi mințit.

CRITICUL : Precis.

ACTORUL : N-am izbutit să-i dovedesc nimic. Pentru asta ar fi trebuit să mă demasc.

CRITICUL : Și de ce n-ai făcut-o ?

ACTORUL : Pentru că s-a fofilat și... a plîns... și mi-a făcut declarații de dragoste... Dacă i-aș fi spus adevărul... s-ar fi prăbușit. Poate... că aș fi împins-o la sinucidere... M-am speriat... n-am avut curajul... Și... și am crezut-o.

CRITICUL : Nemaipomenit.

ACTORUL : De ce, mă rog „nemaipomenit“ ?... Ce găsești tu nemaipomenit în asta ?... Ei, am crezut-o. Nu-i o rușine chiar atît de mare. Gîndește-te cîte n-aș fi fost dispus să cred dacă mă înșela cu altcineva !

CRITICUL : Ai dreptate... În momentul acesta vorbești atît de convingător, bătrîne, încît mă întreb și eu... dac-ai fost într-adevăr acolo. Poate că adevărul este că n-ai fost.

ACTORUL : Adevărul este, bătrîne, minciuna pe care o spune femeia.

CRITICUL : Și-acum te-ai oprit ?

ACTORUL : Nu, m-am odihnit un pic... am răsufat și eu... am tras aer în piept... și acum ur-

mează pasul hotărîtor... folosirea ultimei arme...
ceasul judecății... cînd minciuna pe care o spune
femeia nu mai face două parale.

CRITICUL : Și asta cînd se va întîmpla ?

ACTORUL : Acum, numaidecît.

CRITICUL : Vezi, la asta aș vrea să asist.

ACTORUL : Nu se poate. Socoteala cea mare, de
care depinde viața noastră, n-am de gînd s-o
închei cu spectatori. Este o problemă tragică,
strict personală. Pleacă acum, Mezei, și vino înapoi
după ora cinci. Du-te la cafenea pentru o
jumătate de oră. Aici urmează o execuție. Cînd
ai să te întorci, totul se va fi sfîrșit...

CRITICUL : Ei, ei...

ACTORUL : Pleacă.

CRITICUL : La revedere. (*Pleacă.*)

ACTRIȚA (*intră*) : Mai ești aici ?

ACTORUL : De ce să fi plecat ?

ACTRIȚA : Am auzit trîntindu-se ușa. (*Pauză.*) Dacă
voi, bărbații, ați fi în stare să le înțelegeți pe
soțiile voastre, te-aș ruga să pleci acum de-acasă.

ACTORUL : Aștepti pe cineva ?

ACTRIȚA : Vorbești prostii.

ACTORUL : Atunci de ce să plec de-acasă ?

ACTRIȚA : Pleacă puțin. Du-te la cafenea. Să nu
te văd o vreme. Du-te la plimbare, măcar pentru
o jumătate de oră. Înțelege-mă... după scena asta
îngrozitoare, nu pot să te văd... Lasă-mă puțin
singură... sînt nervoasă.

ACTORUL : Vrei să mă expediezi.

ACTRIȚA : Da.

ACTORUL : Bine, draga mea. Plec, ca să vezi că-ți
respect pînă și nervii.

ACTRIȚA : Bravo ! Vasăzică, aștept pe cineva. Poate
că-l aștept pe ofițerul de gardă. I-am dat întîlnire

aici, la mine acasă. Oare se va termina odată povestea asta ?

ACTORUL : Bine, bine, draga mea, numai să nu începi iar. Am plecat, m-am dus. Îmi scot întîi costumele din valiză, pentru că se mototolesc prea tare. (*Actrița oftează și se așază, îmbufnată. Actorul se apropie de valiză.*) Regret c-a trebuit să-mi întrerup turneul din pricina lui Rétháti. (*Pauză.*) Odată se întîmplă să am și eu trei seri consecutive libere, și atunci îi vine lui Rétháti să anunțe că s-a îmbolnăvit, cu toate că sînt sigur că-i bolnav cum sînt și eu.

ACTRIȚA : Probabil.

ACTORUL : Și nu-i pentru prima oară că procedează așa.

ACTRIȚA : E plin de datorii.

ACTORUL : I s-a pus sechestru pe tot ce are. Joacă cărți.

ACTRIȚA : Pierde mult la curse.

ACTORUL : Joacă pe mize mari. Nu-i de mirare că n-o scoate la capăt cu optsprezece mii de coroane. Deși cu atîta se poate trăi bine.

ACTRIȚA : Ei, chiar atît de bine, nu.

ACTORUL : Cum să nu. Ce chirie poate să plătească un om singur cum e el ? Să spunem două mii de coroane. Atît.

ACTRIȚA : Și eu cred că plătește cam atît... Atît.

ACTORUL : Asta face două mii.

ACTRIȚA : Două mii.

ACTORUL : Să luăm îmbrăcămintea. Îmbrăcămintea care îi trebuie lui pe scenă se poate face cu două sute de coroane pe lună, astea-s două mii patru sute... în total patru mii patru sute...

ACTRIȚA : Da... patru mii patru sute.

ACTORUL : Apoi mîncarea, spălatul, încălzitul, lumina.

ACTRIȚA : Încălzitul, lumina... firește.

ACTORUL : Să spunem o cifră mare.

ACTRIȚA : Să spunem o cifră mare.

ACTORUL : Ca să fim largi, zece mii de coroane. Asta face patrusprezece mii patru sute... să zicem cincisprezece mii... Mai cheltuiește vreo trei mii pe țigări... am ajuns la optsprezece mii. Ei, unde vezi aici urmă de mizerie ?

ACTRIȚA : Ei... n-am spus mizerie. Am spus numai că din suma asta nu se poate trăi chiar atît de bine, la noi.

ACTORUL : Depinde ce înțelegi prin a trăi bine.

ACTRIȚA : Să spunem...

ACTORUL : Să spunem că ai întotdeauna o mie de coroane în plus.

ACTRIȚA : Ei... Nu trebuie să ai chiar o mie. Dar cinci sute... atîta — da.

ACTORUL : Poți să trăiești bine și cu un venit de optsprezece mii, dacă, să spunem... locuiești la Buda...

ACTRIȚA : La Buda ?

ACTORUL : Te rog, nu vorbi cu dispreț de Buda... Eu personal n-aș locui la Buda nici pentru un milion, pentru că... să vii la repetiții, să fugi acasă la masă, peste pod... asta nu. Eu n-aș vrea să locuiesc acolo.

ACTRIȚA : Tu n-ai vrea să locuiești acolo... dar ai fi de acord ca alții să stea ?

ACTORUL : Pentru că locuințele sînt acolo incomparabil mai ieftine. S-a construit un cartier întreg la Lágymányos, unde poți găsi locuințe foarte frumoase și ieftine. Cu o mie cinci sute de coroane poți obține trei camere cu vedere la stradă, la etajul întîi...

ACTRIȚA : Cu o mie cinci sute de coroane ? La etajul întâi ?

ACTORUL : Chiar și cu o mie două sute de coroane.

ACTRIȚA : Asta trebuie să fie undeva departe.

ACTORUL : Tramvaiul trece prin fața casei.

ACTRIȚA : Și zici că trei camere cu vedere la stradă și la etajul întâi nu costă decît o mie două sute de coroane ? M-aș mira... Așa ceva e imposibil în apropierea podului. Eu am văzut niște locuințe la poalele muntelui Gellért, care erau tot atît de scumpe ca și locuințele din bulevardul Teréz.
(*Asta a fost prima frază spusă pe un ton arrogant.*)

ACTORUL (*bîlbîindu-se*) : Unde stă scris că trebuie să locuiești în apropierea podului ? Numai la noi se teme lumea de distanțe. La Berlin toată lumea locuiește în afara orașului.

ACTRIȚA : Și la Londra tot centrul orașului este ocupat de magazine, birouri și sedii administrative, și cine nu-i neapărat legat de centru prin profesia lui, locuiește la marginea orașului, în vilă proprie. Bineînțeles că așa ceva nu-i cu puțință decît într-un oraș ca Londra, unde condițiile de transport sînt atît de bune. La noi, Buda nici nu face parte din capitală.

ACTORUL : Dar nici periferie nu e. La Buda domnește o atmosferă aristocratică. (*Pentru a o îngrozi, a trecut la intonația Ofițerului de gardă.*)

ACTRIȚA : Da, da.

ACTORUL (*vorbînd numai cu intonația Ofițerului de gardă*) : Liniștea aceea distinsă respectată cu grijă... îndeosebi în cartierul cetății...

ACTRIȚA : Da, străduțele acelea mici, liniștite...

ACTORUL : Căsuțele acelea drăguțe, *vieux style*, cu porțile lor romantice...

ACTRIȚA : Porți mari, grele, de modă veche...

ACTORUL : Și atmosfera aceea plăcută, *Biedermeier*... Curtea și viața de la Curte dau acestui cartier o distincție aparte...

(Pendula bate ora cinci. O scurtă pauză.)

(În timpul dialogului de mai sus, din momentul în care Actorul s-a apropiat de valiză, s-au petrecut următoarele : Soțul și-a scos haina, de parcă astfel i-ar fi fost mai ușor să despacheteze. A deschis valiza cea mare. A vorbit tot timpul degajat. Soția a răspuns mai întâi crispat, dar, după ce i-a trecut prima spaimă, a devenit și ea mai volubilă și mai naturală, lucru pe care soțul îl constată stupefiat, fiind el, acum, pentru un timp, cam încurcat. Căci, în timpul acesta, a scos din valiză tunică roșie de ofițer de gardă, a scuturat-o, a mîngîiat-o, a îmbrăcat-o și și-a încheiat nasturii. Apoi, a scos coiful și l-a așezat pe masă. A scos pelerina lungă, albă, și a așezat-o pe speteaza unui scaun. A scos o cutie, în care se găsesc peruca și mustăcioara de ofițer. A curățat și a netezit peruca, cu un gest de tandrețe, și și-a pus-o pe cap. Și-a lipit mustăcioara. În felul acesta, a căpătat, încetul cu încetul, atît prin subiectul discuției, cît și prin gesturile și mișcărilor sale, alura Ofițerului de gardă. S-a uitat de mai multe ori la ceas. Soția este de un calm imperturbabil.)

ACTORUL *(în clipa în care pendula bate ora cinci, înaintează militărește, bate din călcîie, salută, zîmbește)* : E ora cinci. Cred, stimată doamnă, că nici maiestatea sa nu obișnuiește să fie mai punctuală. *(Face un pas înapoi. Actrița se ridică, îl privește. Pauză.)*

ACTRIȚA *(zîmbește, ia deodată alura din ziua precedentă și vorbește pe tonul cel mai natural posibil)* : Bine-ați venit, domnule conte, luați loc.

(Îi arată locul din ziua precedentă.) Credeam că nu mai veniți.

ACTORUL : Poftim ?

ACTRIȚA : Cum a fost ieri la balul de la Curte ? Trebuie să fie îngrozitor de plicticoasă o petrecere atît de scrobită, la care lumea nu îndrăznește să rostească mai tare un cuvînt sau să facă o mișcare mai degajată. Ați stat tîrziu ?

ACTORUL (năucit) : Tîrziu.

ACTRIȚA : Și noi, simpli burghezi cum sîntem, știm că la dumneavoastră, în sferele înalte, balurile nu țin pînă mijesc zorile...

ACTORUL (cu vocea lui naturală) : Ce-i asta ? Ce tot spui ?

ACTRIȚA : Poftim ?

ACTORUL : Ce înseamnă asta ? Cum vorbești cu mine ? Parc-ai recita un rol. Parcă... ai juca teatru.

ACTRIȚA : Eu joc teatru ? Tu joci teatru, dragule. Ești chiar costumat.

ACTORUL : Dar.. dar... ce înseamnă acest fel de a vorbi cu mine ?... În loc ca, demascată, zdrobită, să-mi ceri iertare și să recunoști c-am ajuns la punctul în care minciunile tale nu mai ajută la nimic... Ce înseamnă toate astea ? Cum vorbești ? Încă nu ți-e limpede totul ?

ACTRIȚA : Cum să nu !

ACTORUL : Atunci ? Ce faci ?

ACTRIȚA : Cum ce fac ? Continui farsa acolo unde am întrerupt-o aseară. O fac de dragul tău, de ieri de la ora cinci. Și dacă vrei, putem să continuăm... deși cred că ajunge.

ACTORUL : O faci de ieri de la ora cinci ?

ACTRIȚA (pe un ton categoric) : Da.

ACTORUL : Vrei să spui... (*Se ridică îngrozit.*)
Doamne, Dumnezeule, vrei să-mi spui că m-ai recunoscut numaidecât.

ACTRIȚA : Nu numai că vreau să-ți spun, ți-o și spun. Și nu numai că ți-o spun, dar așa și e.

ACTORUL : Nu... prea ar fi extraordinar ca tu să poți ieși atât de nevinovată dintr-o situație atât de oribilă cum e a noastră.

ACTRIȚA (*calmă*) : Ai venit ieri la ora patru și jumătate, la ora cinci și un minut te recunoscusem, la cinci și două minute am șovăit dacă să-ți rîd sau nu în nas, și la cinci și trei minute m-am hotărît să mă las prinsă în jocul tău. Mi-am spus : să jucăm farsa pînă la capăt.

ACTORUL : Nu-i adevărat.

ACTRIȚA : Bietul de tine !

ACTORUL : De ce bietul de mine ?

ACTRIȚA : Pentru că ești convins că tu poți să joci perfect un rol greu, dar nu crezi despre mine c-am fost în stare să joc bine un rol mult mai ușor. Or...

ACTORUL : Or ?

ACTRIȚA : Or, în definitiv, și eu joc tot atât de bine ca și tine.

ACTORUL : Ei, ei, ei !

ACTRIȚA : Poate chiar mai bine.

ACTORUL : Ei, ei, ei ! Să nu ne abatem de la subiect. Căci, dacă e să discutăm așa... dacă e să facem comparații... nimeni în toată Ungaria n-a fost în stare să-l joace pe De Ryons în *Prietenul femeilor* așa cum l-am jucat eu... ...Tu, draga mea, ești o foarte bună Damă cu camelii, dar, iartă-mă, am văzut și altele mai bune.

ACTRIȚA : O Damă cu camelii mai bună ? Ei, da. Poate Duse, n-am ce zice,

ACTORUL (*ironic*) : Nici Sarah n-a fost chiar de lepădat.

ACTRIȚA : Sarah ? N-a fost de lepădat ? Sarah a fost mai bună decît mine ?

ACTORUL : Ce-i drept, Mezei a scris că tu ai fost mai bună, dar...

ACTRIȚA : Sarah a fost mai bună decît mine ? Aud asta pentru prima oară din gura ta. De ce nu mi-ai spus-o timp de zece ani ?

ACTORUL : M-am gîndit că, atîta timp cît tu respectîi arta mea, și eu sînt dator să...

ACTRIȚA : Eu îți respect arta ? Ce, n-am văzut eu un De Ryons mai bun decît tine ? Pentru că n-am spus-o niciodată ? Asta-i bună. Nici acum n-am să spun numele ăluia care a fost mai bun ca tine. Știi unde am văzut un De Ryons mai bun ? Într-un tîrg uitat de Dumnezeu... La Paks.

ACTORUL : Te rog un singur lucru : să nu amesteci talentul meu în discuția noastră. Nici eu nu procedez așa cu talentul tău.

ACTRIȚA : De ce nu poți tu să crezi că și eu sînt în stare să te păcălesc ? La asta să-mi răspunzi. De ce ai putea tu să joci atît de bine rolul ofițerului de gardă, încît să mă duci — și de ce n-aș putea și eu să joc tot atît de bine rolul femeii care crede că ofițerul de gardă e ofițer de gardă, încît tu să fii convins că te-am crezut ?

ACTORUL : Pentru că, pur și simplu, eu am fost de nerecunoscut. Orice-ai spune tu.

(*Actrița dă din umeri.*)

CAMERISTA (*intră*) : Domnule, vă rog...

ACTORUL (*zbierînd*) : Ce-i ?

CAMERISTA : Domnule, vă rog...

ACTORUL : Ce „Domnule“ ? !... (*Mai încet.*) Hai, vino, că tot nu contează. Dumneata ești o mică atot-știutoare, una care ascultă pe la uși. Ce vrei ?

CREDITORUL (*apare în prag*) : Bună-ziua.

CAMERISTA : Am vrut să spun că omul ăsta mă tot bate la cap cu nenorocita aia de factură... Degeaba-i spun că dumneavoastră nu sînteți acasă, că nu se poate intra, el știe una și bună... (*Creditorul intră în cameră. Camerista iese.*)

CREDITORUL (*se apropie de Actor, se uită mai întâi la Actriță, apoi la Actor*) : Stimate domnule... maestre... măcar un scont de cincizeci de coroane... (*Îi prezintă factura cu un gest rugător.*)

ACTORUL (*cu intonația Ofițerului*) : Care maestru? Cu cine mă confundați ?

CREDITORUL (*rîde jenat*) : Glumiți !

ACTORUL : Cine glumește cu dumneata, boue ! Drept cine mă iei ?

CREDITORUL (*cu un zîmbet șiret, făcînd un gest de om care știe el ce știe*) : Domnule, pe unul care are datornici printre artiști, nu poate să-l păcălească nimeni pe lume.

ACTORUL : Ce-ai spus ?

CREDITORUL : Domnule, eu vin la dumneavoastră de douăzeci de ani cu facturile lui Weinlovits. Mie mi s-a întîmplat în '87 să fiu scos de pe scenă prin trapă. Eu am trecut prin multe în viața mea. Poate că mama dumneavoastră nu v-ar recunoaște, dar, atîta timp cît îmi datorați bani, oricum v-ați travesti, eu tot vă recunosc, fir-ar a naibii să fie de treabă ! (*Actorul își întoarce fața, disperat.*) Și, credeți-mă, că pentru cincizeci de coroane nici nu face.

ACTORUL (*îi dă o bancnotă*) : Șterge-o.

CREDITORUL : Vă salut cu respect.

ACTRIȚA : Adio, om simpatic și frumos ! Pa ! (*Creditorul iese.*) Ei vezi, dragul meu ?

ACTORUL : Nu văd nimic. De fapt nu sînt costumat cum trebuie. Nu sînt machiat, nu mi-am pus cizmele, pantalonii... și apoi, aici e lumină, o lumină vie... în timp ce ieri camera era în penumbră, nemaivorbind de lojă. În sfîrșit ! Țasta m-a recunoscut și tu nu m-ai recunoscut. Nu, draga mea, de aici nu rezultă că tu m-ai recunoscut ieri.

MAMA (*intră din dreapta. Pauză. Vorbind mîeros*) : Iertați-mă... mii de scuze pentru ținuta asta mult prea casnică, dar n-am știut... că domnul conte a și venit... Dacă nu mă înșel, era așteptat abia după ora cinci... Domnul conte exagerează pînă și cu punctualitatea aristocratică și sosește mai mult decît precis... (*începe să se bîlbîie, văzînd că Actorul are o expresie din ce în ce mai ironică și mai înfuriată*) așa că... mă pune de-a dreptul în încurcătură, cînd... dar, vedeți, treburile casei...

ACTORUL : Zgripturoaico. Ieși afară !

MAMA : Doamne ! Dumnezeule ! (*Fuge valvîrtej.*)

ACTORUL : Să nu îndrăznești să mai dai ochii cu mine !

ACTRIȚA (*cu voce tare*) : Să nu îndrăznești s-o jignești pe mama mea ! (*Actorul o privește întrebător.*) Să nu uiți că-mi este totuși rudă.

ACTORUL : Ei, acum mai spune-mi o dată că m-ai recunoscut.

ACTRIȚA : Spun.

ACTORUL : Te cred. Dar de ce n-ai spus pe loc ?

ACTRIȚA : Nu ți-am spus, ca să te las să joci farsa pînă la capăt. Ideea m-a captivat într-atît... mi-a plăcut atît de mult... încît am vrut să joc farsa pînă la capăt cu tine... dar cu adevărat pînă la

capăt. Am vrut să fiu cucerită de tine... dacă aveai răbdare... ai fi văzut... am vrut să fiu a ta... și după aceea, numai după aceea, aveam de gînd să mă demasc și să te demasc și pe tine... și să-ți spun că m-am îndrăgostit din nou de tine, datorită acestui joc trist, disperat, frumos, datorită acestei fericiri naive, dar care radiază totuși o mare iubire... pentru că femeia de dragul căreia un bărbat e în stare să suporte suferința unei farse atît de tragice și de dureroase, acea femeie... nu se poate să nu se îndrăgostească de acel bărbat, chiar dacă nu l-a iubit niciodată...

ACTORUL : Iar m-ai dat gata.

ACTRIȚA : Nu m-am așteptat să fii atît de netot și să nu ai destulă forță ca să joci farsa pînă la capăt... Nu mi-am închipuit că ai să-mi răpești frumusețea unei nopți atît de fascinante. Toți sînteți la fel.

ACTORUL : Noi sîntem toți la fel. Dar voi sînteți toate la fel. (*Arătînd spre ea, mucalit.*)

ACTRIȚA : Și noi sîntem toate la fel.

ACTORUL (*cu o mișcare șerpuitoare a corpului, vorbind încet, sigur de el, teatral*) : Și dacă m-ai recunoscut... bine... să presupunem că m-ai recunoscut, de ce, cînd te-am descusut și am stăruit adîneaure să-mi spui cine a fost aici și cine a fost în lojă... de ce ai negat totul cu o abilitate disperată... față de mine... dacă spui că m-ai recunoscut ? Tocmai față de mine !

ACTRIȚA (*dispusă la vorbă, pe un ton tot atît de scăzut ca al Actorului*) : Pentru c-am vrut să-ți dovedesc, o dată pentru totdeauna, că o femeie, atunci cînd vrea cu tot dinadinsul să tăgăduiască ceva, reușește să tăgăduiască fie și față de bărbatul în cauză.

ACTORUL : De aceea ai negat ?

ACTRIȚA : Și pentru că am sperat c-ai să mă înțelegi și că niciodată n-ai să mai încerci să mă descoși și să-mi iei un interogatoriu... și c-ai să-ți dai seama că unei femei i se mai poate întâmpla să se dea singură de gol, dar niciodată când e descusută.

ACTORUL : Așadar, totul e în zadar.

ACTRIȚA : Totul e în zadar.

ACTORUL : Dacă vrei să mă înșeli, mă înșeli.

ACTRIȚA : Nu-mi face plăcere s-o recunosc, dar așa e. E foarte trist. (*Aceste cuvinte le-a spus pe un ton explicativ.*) Așa e. (*Oftînd, satisfăcută, cu șiretenie.*) Așa e.

ACTORUL : Va să zică... dacă aș fi un om deștept, ar trebui să cred că m-ai recunoscut din prima clipă.

ACTRIȚA : Abia din a doua clipă. Talentele tale actricești mă obligă să fac această precizare.

ACTORUL : Să cred ce-mi spui. Și dacă nu pot să cred ?

ACTRIȚA : În locul tău, aș crede.

ACTORUL : Tu ai crede ?

ACTRIȚA : Da. Fără șovăire. (*Pe un ton agreabil, vorbind degajat, deschis.*) Liniștea ta te obligă la asta. Să nu spui „dar“. Îți atrag atenția că dacă nu poți să crezi acum... atunci eu... eu... nu pot să-ți ofer altceva... Asta e singura cale... (*brusc*) și vreau să precizez că acesta e și adevărul.

ACTORUL (*îngîndurat*) : Da.

ACTRIȚA : Ei, merge ?

ACTORUL : Stai puțin. (*Pe un ton agreabil, cu tristețe.*) Am să încerc. Spuneai că mustața... (*nervos*)... cum ai spus de fapt ?

ACTRIȚA (*imitîndu-l, dîndu-și importanță*) : Ți-o lipeai mereu, ți-o aranjai întruna...

ACTORUL : Asta-i bună... Dumnezeu știe... Da, e destul de bună... Fără să vrei, pui mâna... Asta nu e rea... Dar... iartă-mă... n-ai putea să născocești o minciună mai bună ?

ACTRIȚA : Am și una mai bună. Stai puțin. (*Se gîndește.*)

ACTORUL : Interesant. Adineauri îți curgeau minciunile șuvoi. Și acum trebuie să-ți bați capul.

ACTRIȚA : Ei, dragul meu, cînd nu-i nevoie, merge mai greu.

ACTORUL : Haide, haide. Ceva bun.

ACTRIȚA : Te-ai trădat și cînd ai lăudat țigările pe care le fumezi tu. Toată lumea le înjură, numai ție îți plac.

ACTORUL : Așa, așa... Asta da... nu e rea. E bună de tot. Mai scoate ceva !

ACTRIȚA (*cu drăgălășenie*) : Și apoi... sărutarea ta... Asta ți-o spun foarte serios... vezi, asta n-o poți preface... A fost atît de sinceră... și într-atît de a ta... În privința asta n-aș putea să greșesc...

ACTORUL : Într-adevăr, în clipa aia m-am speriat și eu, pentru c-am simțit... acolo în lojă... că te-am sărutat foarte sincer... acolo, da, da... acolo a izbucnit din mine gestul meu obișnuit... vezi, ai intuit foarte bine... Vezi, dacă-mi spui că, în clipa aceea, am fost un actor prost, nu mă supăr, pentru că și eu mi-am dat seama... Dar nu e de mirare, buzele tale... cînd buzele tale... îmi dau seama... (*pe un ton de mărturisire*) da... atunci puteai să mă recunoști...

ACTRIȚA : Căci mișcarea cu care tu parcă ai căuta mai întîi... parcă ai căuta cu buzele tale buzele mele... e atît de caracteristică...

ACTORUL (*pe un ton de mărturisire*) : Da, da, asta a fost o greșeală... Mi-am dat seama ime-

diat. Dar dacă n-aş fi greşit atunci, nu m-ai fi recunoscut !

ACTRIȚA : Dar, dragul meu... ochii tăi... În ziua în care am fost a ta pentru prima oară, ce ți-am spus... Ce ți-am spus despre ochii tăi ?

ACTORUL : Că... stai puțin... că, în sala întunecată..

ACTRIȚA : Da, da.

ACTORUL : Că, atunci cînd joci, tu nu poți vedea în sala cufundată în întuneric decît acei o mie de ochi în care se reflectă lumina scenei... și că, odată... dintre acești o mie de ochi, ai recunoscut ochii mei... Ai știut să spui chiar în al cîtelea rînd și pe ce scaun am stat. Da... ochii mei !... Am uitat de ei, dar, chiar dacă n-aş fi uitat, n-aş fi putut să-i schimb.

ACTRIȚA : Sprîncenele blonde au fost perfecte.

ACTORUL : Deși le-am dat cu vopsea. Dar ochii mei... Într-adevăr, ar fi trebuit să mă gîndesc la asta. Ochii trădează teribil de mult omul. Dar, de fapt, nu atît ochii, cît mai ales privirea.

ACTRIȚA : Privirea ta frumoasă, tristă, caldă.

ACTORUL : Ea m-a trădat.

ACTRIȚA : Și acum mă privești tot așa.

ACTORUL : Deși n-aş vrea.

ACTRIȚA : N-ai ce-i face. Așa te-ai născut. Pentru mine te-ai născut. Pentru fericirea mea. (*Se ridică.*) Dragule, bunule, copil mare ce ești ! Dacă toți care poartă uniformă militară ar fi eroi ca tine... deși tu ai îmbrăcat-o doar în glumă...

ACTORUL (*îngenunchind în fața ei*) : Iubito... femeie inteligentă...

ACTRIȚA : Mă iubești ?

ACTORUL : Te iubesc.

ACTRIȚA : Și... n-o să mă mai pui la încercare ?

ACTORUL : Nu.

ACTRIȚA : O să ai încredere în mine ?

ACTORUL : Veșnic.

ACTRIȚA : Crezi ce-ți spun ?

ACTORUL : Cred. (*Actrița duce batista la ochi.*)
De ce plîngi ?

ACTRIȚA : Acum pot să-ți spun de ce plîng. Știi...
pentru că... pentru că mă iubești atît de mult...
mie... mi-e puțin rușine. (*Iese. Actorul rămîne
în genunchi.*)

CRITICUL (*intră*) : Ce-i, băiete ? Iar stai în ge-
nunchi ?

ACTORUL : Iar.

CRITICUL : Nu cumva ai mai crezut ceva din ce
ți-a îndrugat ?

ACTORUL : Ba da.

CRITICUL : Ce anume ?

ACTORUL (*se ridică*) : Am crezut-o că ieri după-
amiază, cînd eram deghizat, în prima... adică în
a doua clipă m-a și recunoscut, și că toată farsa
a jucat-o în parte de dragul meu, în parte pentru
că a pasionat-o și pe ea, pentru că a dorit și
finalul... pentru că i-a plăcut... pentru că a im-
presionat-o... pentru că... în asemenea condiții, o
femeie se poate îndrăgosti pentru a doua oară
de soțul ei...

CRITICUL : Hm !

ACTORUL : Așa ceva ție nu-ți intră-n cap ? Te uiți
la mine de parcă n-ai crede că m-a recunoscut
numaidecît... Ce crezi ?... Chiar... aș vrea să cu-
nosc și părerea ta... Ce crezi ? M-a recunoscut ?

CRITICUL (*după o pauză, foarte încet*) : Sigur că
te-a recunoscut.

ACTORUL (*jenat*) : Cîteva greșeli tot am făcut.

CRITICUL : Nici n-a fost nevoie să faci vreo gre-
șală. Ca vechi om de teatru, îți spun că... traves-
tiurile menite să dea iluzii perfecte... sînt o po-

veste. Așa ceva este o imposibilitate fizică. Ce-i, nu cumva plîngi ?

ACTORUL : Da' de unde !

CRITICUL : Nu există actor pe lume care să poată... care să poată...

ACTORUL : Și-apoi ea are niște ochi... Nu se putea să nu-și dea seama. M-aș mira să nu-ți fi spus.

CRITICUL (*jenat, dîndu-și seama ce așteaptă de fapt de la el prietenul său*) : Sigur că mi-a spus.

ACTORUL : Și tu nu-mi spui decît acum.

CRITICUL : Ei, Doamne, ce era să fac ?

ACTORUL : Ei, Doamne... (*Rămîne dus pe gînduri.*)

CRITICUL : Spune, dragul meu, vrei să-mi faci o plăcere ?

ACTORUL : Bineînțeles. Ce anume ?

CRITICUL : Fă bine și scoate costumul ăsta. Îți dă un aer foarte trist.

ACTORUL : Aș fi arătat și mai trist acum dacă aș fi reușit să mă travestec perfect. (*Iese.*)

(Criticul se uită în urma lui. Actrița intră. Criticul face o plecăciune adîncă. Actrița la fel. Se privesc îndelung. Apoi, Criticul merge spre dreapta, ia ziarul, îl deschide, se așază, fără a-și lua ochii de la Actriță, care înfruntă această privire. Criticul începe să citească, după ce a clătinat semnificativ din cap. În clipa aceasta, Actrița se așază la pian și frunzărește printre partituri. Pauză.)

CRITICUL (*ironic*) : Poftim ?

ACTRIȚA (*se întoarce spre el*) : Ce este ?

CRITICUL : Ai spus ceva ?

ACTRIȚA : N-am spus nimic.

CRITICUL : Mi s-a părut... c-ai spus ceva.

ACTRIȚA : N-am scos un cuvînt.

CRITICUL : Iartă-mă. (*Reia lectura ziarului.*)

(*Actrița începe să cînte bucata de Chopin de la începutul piesei. După cîteva acorduri, intră Actorul, îmbrăcat în costumul său obișnuit. Se apropie de Actriță; în timp ce continuă să cînte la pian, ea îi întinde fruntea, pe care el i-o sărută. Pianul nu se mai aude.*)

ACTORUL : Mă iubești ?

ACTRIȚA : Te iubesc. (*Cîntă din nou la pian.*)

(*Actorul se așază acolo unde a stat la începutul piesei și se uită în ziar. Citește. Se oprește. Se uită la Actriță. Criticul pune ziarul de-o parte, se uită la Actor. Actorul se uită la Critic. Criticul ia brusc ziarul și citește mai departe. Actrița încetează să cînte la pian și merge la fereastră, întocmai ca în actul I. Actorul o urmărește cu privirea și, cînd ea face un semn în dreptul ferestrei, zîmbește și dă din cap, de parcă ar spune : „pe mine unul nu mă păcălești“... Se uită apoi la Critic, care a urmărit-o și el cu privirea pe Actriță, dînd de asemenea din cap. În momentul cînd simte privirea Actorului așintită asupra lui, Criticul ridică ziarul și-ncepe să citească. Actorul ia și el cu un gest lent ziarul și-și reia lectura. Actrița se uită la ei, se așază la pian și cîntă iar Chopin.*)

CORTINA

MAREȘALUL

Piesă într-un act

1921

PERSONAJELE:

BARONUL SAN-FRIANO

EDIT, soția sa.

LITVAY, actor

DR. JÁNOSY

VALETUL

UN HUSAR

Acțiunea se desfășoară la castelul de vânătoare al Baronului.

Holul unui castel. În fund, un cămin, în fața căruia sînt așezate două fotolii. Ușa de intrare e în stînga. În fund, spre stînga, o scară care conduce la o altă ușă, în partea dreaptă, o ușă ce dă în apartament. În față — în dreapta și în stînga — cîte-o garnitură compusă din canapea și scaune. În dreapta se află și o măsuță. Ora zece seara. La ridicarea cortinei, Edit e singură în hol. Șade în fața căminului și citește. După o scurtă pauză intră, dinspre stînga, valetul.

VALETUL : Doamnă baroană, a sosit domnul Litvay.

EDIT (*se ridică în picioare*) : Domnul Litvay? Cum e posibil ?

VALETUL : A sosit chiar acum cu acceleratul de Budapesta.

EDIT : Poftește-l înăuntru.

(*Valetul deschide ușa. Litvay intră.*)

LITVAY : Sărut mîinile. Îmi cer scuze că sosesc așa pe neașteptate. (*Îi sărută mîna.*)

EDIT : Bine-ai venit, Litvay. (*Către Valetul care s-a oprit în pragul ușii, gata să iasă.*) Așteaptă. (*Că-*

tre Litvay.) Bănuiesc că n-ai luat încă masa de seară.

LITVAY : Ba da. Am mâncat în vagonul-restaurant.

EDIT : În cazul acesta, o cafea sau un ceai ?

LITVAY : Un ceai, dacă deranjul nu e prea mare.

EDIT (*către Valet*) : Te rog, adu ceaiul pentru noi toți. (*Valetul iese.*) În ceea ce privește surpriza, n-aș fi putut avea una mai plăcută. Îți mulțumesc că ai venit acum, că ești aici.

LITVAY : Așadar, nu ești supărată că am năvălit la o oră atît de tîrzie. (*Se uită la ceasul de la mîină.*) E trecut de zece. A mai avut și trenul o întîrziere de un sfert de oră. Probabil că aici, în acest ținut sălbatic, vă culcați devreme.

EDIT : Nu. Nu înainte de miezul nopții. Dar cum se face că dumneata ai sosit înaintea celorlalți ?

LITVAY : Ceilalți sosesc mîine dimineată. Abia acum pleacă din Budapesta. (*Se uită la ceas.*) Trenul lor pleacă peste zece minute din Gara de vest. Pînă ieri era stabilit să venim împreună, dar azi la prînz m-am răzgîndit și am fugit de ei. Mi-e cu neputință să călătoresc noaptea cu personalul acela aglomerat. N-are vagon de dormit, ferestrele se închid prost, căldura se întrerupe mereu, și știi doar că un actor nu se ferește de nimic ca de răceală. Cînd te hurducă toată noaptea, a doua zi te simți ca bătut. Nemaivorbind că durează mai mult cu acceleratul, vreau să spun... (*Se uită la Edit.*)

EDIT (*zîmbind*) : Ce vrei să spui ?

LITVAY : Vreau să spun că nimic nu-i adevărat din tot ce-am îndrugat pînă acum, dragă Edit ; adevărul este că am venit înaintea celorlalți pentru că n-am mai avut răbdare, pentru că am vrut să ajung aici cu un ceas mai devreme, singur, fără ceilalți, pentru că am vrut să petrec seara asta

aici, cu dumneata, fără vînători, pentru că te iubesc, pentru că sînt iremediabil pierdut... pentru că nu-i oră din zi în care... (*Îi prinde mîna.*)

EDIT : Ia seama, te rog. Soțul meu e alături, în camera lui.

LITVAY : Te implor să nu-i spui deocamdată că sînt aici. Acordă-mi aceste cîteva clipe ca să te pot privi, să mă pot uita la dumneata așa cum doresc, să-ți pot prinde mîna, să...

EDIT : Mă tulburi, Litvay. Ia loc, te rog. Vocea dumitale pătimașă răsună atît de neașteptat în această imensă liniște de iarnă, în care îmi duc eu viața.

LITVAY : Să nu te miri că sînt atît de înnebunit. Au trecut unsprezece zile de cînd ai părăsit Budapesta, unsprezece zile de cînd nu te-am mai văzut. Cît de fermecătoare ești. Ce privire senină și curajoasă ai.

EDIT : E efectul munților, al acestor munți înalți și reci. E efectul aerului tare. Dumneata, în schimb, ești cam palid.

LITVAY : Pentru că nu pot dormi noaptea. Nu pot mîncă nimic. Mă chinuiesc, Edit. De cînd ai fost la mine, în ziua aceea de joi...

EDIT : Pentru Dumnezeu, Litvay, ia seama. Dumneata vii dintr-un oraș plin de zgomote, iar aici domnește liniștea. Camerele, pereții ascultă... Soțul meu face socoteli la el în cameră. Ar putea să intre în orice moment.

LITVAY : Nu-ți face plăcere să spun că ai fost la mine.

EDIT : Nu spune asemenea lucruri.

LITVAY : Îți pare rău c-ai fost la mine.

EDIT : Îmi pare rău c-am fost, dar nu înseamnă că nu vreau să vorbești despre asta. Te-am rugat numai să fii atent. Cît de susceptibil ești !

LITVAY : Există o fază a iubirii cînd omul e plin de susceptibilități. Amorul-propriu e întotdeauna susceptibil, și cu atît mai susceptibil cu cît nu este încă satisfăcut. Tocmai acest amor-propriu al meu nesatisfăcut mă îndeamnă să vorbesc despre acea zi de joi. Pe drum am fost obsedat tot timpul de o dulce închipuire : ce minunat va fi să putem vorbi despre acea zi de joi, cînd ai venit în sfîrșit la mine, ai fost în camera mea.

EDIT : Bietul meu Litvay. Am stat la dumneata o sută douăzeci de secunde. Ne-am uitat la secundar. Două minute.

LITVAY : Dar ai fost la mine. Te-ai așezat în fotoliul meu, și eu ți-am ținut mîna. Dacă ar fi fost o sută douăzeci de ani, timpul ar fi zburat tot atît de repede. Dumnezeule, ce fericit sînt că mă aflu aici.

EDIT : Spune-mi, te rog... Nu trebuia să joci în seara asta la Budapesta ?

LITVAY : De unde știi ?

EDIT : Urmăresc zilnic programul în ziare. Știu că în seara aceasta se joacă *Cyrano* și că dumneata interpretezi rolul principal.

LITVAY (*îi prinde mîna*) : Draga mea, scumpa mea, cît de fericit m-ai făcut. Urmărești deci cînd joc eu ?

EDIT : După cum vezi.

LITVAY : Dumnezeule... aici, departe de capitală, în mijlocul munților, dumneata știi întotdeauna cînd joc eu ?

EDIT : Mai mult decît atît. Chiar te văd.

LITVAY : Cum ?...

EDIT : Uite ce citesc. (*Îi dă cartea.*)

LITVAY : *Cyrano de Bergerac*.

EDIT : În seara în care știu că joci, eu scot piesa din bibliotecă. Cînd acolo departe, la Budapesta,

începe spectacolul, eu mă așed în fața căminului, citesc piesa și în gînd te văd și te aud pe dumneata.

LITVAY : Mă scoți din minți, Edit, mă înnebunești.

EDIT : Dar astăzi mi-ai tras chiulul. N-ai jucat.

LITVAY : Am contramandat spectacolul, motivînd că sînt răgușit. În viața mea n-am făcut așa ceva.

Niciodată. Sînt actorul cel mai punctual, cel mai

conștiincios, dar acum îți repet că sînt pierdut.

Edit, ce se va întîmpla cu mine ?

EDIT : De dragul meu... ai renunțat la aplauze, la succes ?

LITVAY : Ce contează toate acestea în comparație cu clipa pe care-o trăiesc acum, cînd pot să petrec această minunată seară de iarnă în preajma dumitale... aici, în fața căminului... știind că voi dormi în acest castel singuratic, sub același acoperiș cu dumneata, aici, vegheați de munții aceștia sălbatici.

EDIT : Vorbești de parcă am fi numai noi doi între munții aceștia sălbatici. Între munții aceștia sălbatici... mai e și baronul cu noi.

LITVAY : Baronul.

EDIT : Iar mîine o să fie în jurul nostru încă nouă domni gălăgioși, toți vînători lacomi, oaspeți veșnic însetați, care nu mai conținesc cu anecdotele, care fumează, joacă cărți și beau rachiu...

LITVAY : Vezi ? Acum înțelegi de ce am venit înaintea lor.

EDIT : Soțului meu o să i se pară ciudat.

LITVAY : El nu urmărește programul spectacolelor.

EDIT : La el nu poți să știi niciodată. E manierat și tăcut. De șase ani mă uit în ochii lui și încă n-am izbutit să-l cunosc. Soțul meu...

LITVAY : Are șazeci de ani.

EDIT : Da, are şaizeci de ani. (*Pauză.*)

LITVAY (*se ridică în picioare*) : Mă îngrozesc la acest gând când mă uit la dumneata. Asta mă distruge. Şaizeci de ani. Pur şi simplu nu pot să suport.

EDIT : A luat premiul cel mare de călărie la concursul de *gentleman riders*¹.

LITVAY : O fiinţă atît de tînă, de frumoasă, plină de viaţă...

EDIT : Se trage dintr-o rasă de oameni superbi. Tatăl său, la vîrsta de nouăzeci de ani, îl bătea în fiecare dimineaţă la scrimă pe propriul său maestru.

LITVAY : Am o repulsie faţă de aceşti bătrîni veşnic tineri.

EDIT : Tatăl său a murit la vîrsta de o sută patru ani. El spune că nu va trăi decît pînă la o sută, pentru că în vinele sale curge şi sînge austriac.

LITVAY : Şi dumneata aici, lîngă el...

EDIT : Se scoală de cum mijesc zorile, nu bea alcool, face scrimă, călăreşte, merge la vînătoare, ridică haltere, îi place să spună că e din soiul acela bun, italian, care a dat pe cei mai bătrîni cardinali, aceia care apucă trei papi. Îi compătimeşte pe vecinii săi unguri, care beau şi mîncă mult şi mor prea devreme din această pricină.

LITVAY : Edit, înţelege că nu e cu putinţă ca dumneata să rămîi lîngă el, să rămîi cu el.

EDIT : Litvay, te rog, nu mă necăji. (*Se ridică.*)

LITVAY : Acest sînge tînăr, această văpaie catifelată, în braţele acestui bătrîn tenace...

EDIT : Taci, te rog.

¹ Călăreţi de elită (engl.).

LITVAY : Nu vreau să tac. Nu pot să tac. Este de-a dreptul revoltător să auzi dintr-o gură ca un tandafir elogii la adresa bătrîneții, s-o auzi spunînd ce bărbat zdravăn...

EDIT : Dar, Litvay...

LITVAY : Tabloul care-mi apare cîteodată în imaginație este atît de chinuitor, încît nu pot să-l mai suport. Edit, ai să vii cu mine, te iau, te răpesc de-aici, ai să fii a mea... ai să fii soția mea...

EDIT : Nu.

LITVAY : De ce-l lauzi ? Din cochetărie ? Mai e nevoie de așa ceva ? Știi doar că sînt nebun, mi se urcă sîngele la cap numai cînd îl văd...

EDIT (*neliniștită*) : Glasul, privirea dumitale mă ard ca o flacăra. Litvay, mi-ai răscolit viața.

LITVAY : Te supără ceea ce-ți spun ?

EDIT : Mă arde, mă amețește...

LITVAY : Mă iubești ?

EDIT : Ai o înrîurire deosebită asupra mea. Cîteodată mi se pare că ai putea să faci cu mine ce vrei. Și atunci îmi caut un refugiu vorbind despre soțul meu. Nu e vorba de cochetărie.

LITVAY : Zadarnic te zbați, în zadar vrei să scapi. Minți. Neliniștea asta ciudată, privirea asta schimbătoare... ba de călugăriță, ba de vrăjitoare, toate astea pentru că vrei să-ți potolești sîngele, să-ți ții în frîu nervii ucigînd în fiecare clipă un gînd care te urmărește.

EDIT : Lasă-mă, lasă-mă...

LITVAY : Văpaia dumitale lăuntrică țîșnește ca din o sută de crăpături ale unui cuptor stricat. Știu de ce zîmbești. Cunosoc povestea. Ai mai stins odată o asemenea văpaie.

EDIT : De două ori. De două ori pînă acum.

LITVAY : Din vina acelor bărbați, crede-mă. Dar, de data aceasta, n-ai să izbutești s-o stingi. De data aceasta, nu.

EDIT : O să fie greu, îngrozitor de greu. Dar am să izbutesc pînă la urmă.

LITVAY : Nu, de astă dată nu. Înțeleg prea bine că n-ai vrut decît să te joci cu focul, n-ai vrut decît să te amuzi. Numai că, la mine, lucrurile au luat o întorsătură serioasă. Ai să vii cu mine, ai să divorțezi. Eu nu voi avea milioanele lui, dar chiar sărac nu sînt. Nu vei avea mai puține pietre prețioase, nici una nu-ți va lipsi. Nu vei avea cu nimic mai puține dantele, ți-o jur. Și dacă tînjești într-adevăr atît de mult după teatru...

EDIT : Imre, nu mă chinui, nu mă stîrni.

LITVAY : O, măcar de-ar fi adevărat, aș putea să-ți vorbesc două zile și două nopți fără întrerupere. Mi-e teamă că la dumneata totul dăinuie numai o clipă. De îndată ce încetez să-ți vorbesc, totul se stinge.

EDIT : Cînd te-ascult, sînt cu totul sub vraja vorbelor dumitale. După ce pleci, mă simt uneori obosită.

LITVAY : Văd. Dac-ai fi îndrăgostită...

EDIT : Sînt îndrăgostită.

(Pauză. Litvay se apropie brusc și-i sărută mîna.)

LITVAY : Ai să-l părăsești. Ai să vii cu mine. Ai să fii a mea.

EDIT : Nu. *(Pauză.)*

LITVAY : E de necrezut. După vorbe atît de fierbinți, un „nu“ atît de glacial.

EDIT *(nervoasă)* : Dă-mi voie să-l chem pe soțul meu...

LITVAY : Te plictisesc ?

EDIT : Am o neliniște. Nu-mi face bine să vorbesc atît de mult cu dumneata.

LITVAY : Totul e în zadar, oricum ar fi, eu nu mai pot să-mi regăsesc liniștea. Am să fiu întotdeauna și peste tot pe urmele dumitale. Am să folosesc fiecare clipă din viața mea ca să-ți pot șopti aceste vorbe la ureche, ca să-ți pot rosti numele... Vezi deci că la mine nu e vorba de o aventură meschină. Te vreau pentru toată viața și în schimb îți dau viața mea toată.

EDIT : Nici nu vreau să aud de așa ceva.

LITVAY : Privirea dumitale spune cu totul altceva.

EDIT : Imre, ferește-te de mine. Mulțumește-te cu atât cât îți dau și nu-mi cere mai mult. Ai văzut ce sincer ți-am spus că sînt îndrăgostită de dumneata. Te rog tot atât de sincer să nu mă stîr-nești. Lasă-mă acolo unde sînt. Așa, poate, am să trec peste acest moment...

LITVAY : Să treci peste acest moment ?

EDIT : Acum... poate că ar mai merge. E de ajuns cât a fost. Mi-a făcut plăcere, de atîta am avut nevoie. Mai mult decît atît ?... Nu, asta nu ! Poate să ia foc cineva lîngă mine, dar numai atîta timp cît nu mă face să sufăr. Să se-aprindă și să strălucească totul în jurul meu, dar numai atît cît poate suporta ochiul. Ferește-te de mine, Imre.

LITVAY : Nu mă tem de o moarte în vîlvătaia focului. Mă aflu aici tocmai pentru că-mi dau seama că nu trebuie să renunț la această bătălie. Am să continui lupta fără răgaz. Edit, n-am să las să se stingă focul care arde acum în tine, am să te urmăresc cu dorul meu aprins. Eu rămîn aici. Mîine n-am să iau parte la vîânătoare. Îți fac această destăinuire. Am venit hotărît să dau această ultimă și mare bătălie. Voi găsi un pretext ca să rămîn la castel, lîngă dumneata, toată ziua de mîine, și pun rămășag pe propria-mi viață că mîine se va decide soarta mea. Ori vii cu

mine și vei fi soția mea, ori nu ne mai vedem niciodată.

EDIT (*neliniștită*) : Cum, n-ai să te duci la vânătoare ?

LITVAY : Nu.

EDIT : Te rog foarte mult să nu faci una ca asta. Te rog foarte mult să fii prudent. Îți cer acest lucru pentru tine și pentru mine.

LITVAY : Nu vreau să fiu prudent. Vreau să pun în joc totul, pînă și viața mea. Edit, știu că n-am să te obțin dacă nu voi avea curajul să ard totul în cale.

EDIT : Vorbește mai încet, pentru numele lui Dumnezeu... soțul meu... (*Vrea să iasă spre dreapta.*)

LITVAY : Nu-mi pasă de nimic. Nu mi-e frică de nimeni. (*O sărută.*)

EDIT (*desprinzîndu-se din brațele lui*) : Ești nebun ! (*O scurtă pauză. Sună.*)

LITVAY : Sînt nebun. (*Se așază.*)

EDIT : Dacă intră acum soțul meu, o să-și dea seama imediat. O să vadă ce s-a întîmplat între noi, uitîndu-se numai la fețele noastre. Are o privire de vultur.

LITVAY : Nu uita că sînt actor...

EDIT : Iar dumneata nu uita că el e bărbat. Du-te sus. Am să-i spun că te-ai dus să te schimbi.

(*Intră Valetul, aducînd ceainicul. Un Husar aduce și așază măsura pentru ceai.*)

EDIT : Arată-i domnului Litvay camera domniei sale.

(*Valetul urcă scara. Husarul iese.*)

LITVAY : La revedere. (*Iese, urmat de Valet.*)

(*Edit își aranjează părul în fața oglinzii ; Valetul se înapoiază și se oprește.*)

EDIT : Spune-i soțului meu că ceaiul e servit.

(Valetul iese prin dreapta. Edit aranjează ceștile de ceai pe masă. Intră Baronul.)

BARONUL *(un om de șaizeci de ani, arătînd foarte tînăr, cu părul alb ca zăpada, îmbrăcat foarte elegant. Privind spre ceștile de ceai așezate pe masă)*:
Trei cești ?

EDIT : Trei.

BARONUL : Pentru cine-i a treia ?

EDIT : Cum ? Nu l-ai văzut încă pe Litvay ?

BARONUL : Nu. Va să zică, a sosit domnul Litvay.

EDIT : Credeam că l-ai și întîlnit. E în camera lui.

S-a dus să se schimbe.

BARONUL : Interesant. Domnul Litvay a și venit.

Parcă trebuia să sosească abia mîine dimineață,
odată cu ceilalți invitați. Și dumnealui a și sosit.

EDIT : Zice că s-a ferit să călătorească noaptea.

BARONUL *(pe-un ton tăios)* : Dumneata l-ai și vă-
zut ?

EDIT : Da.

(Pauză. Baronul întinde mîna după o ceașcă de ceai.)

BARONUL *(ironic)* : De ce s-a ferit domnul Litvay ?

EDIT : În general artiștii, actorii se feresc de răceală.

El pretinde că răcește călătorind noaptea cu trenul. De aceea a venit cu acceleratul, înaintea celorlalți.

BARONUL *(ironic)* : A venit înainte, cu acceleratul.

EDIT : Ce ciudat vorbești !

BARONUL : Cine ?

EDIT : Dumneata. *(O scurtă pauză.)*

BARONUL : Ei, draga mea, fii atentă la ceea ce am
să-ți spun. În orice caz, îmi pare bine că ți-ai dat
seama că vorbesc într-un fel ciudat.

EDIT : N-a fost greu să-mi dau seama.

BARONUL : Chiar și asta mă bucură. Ceea ce am să-ți spun de acum încolo o să fie și mai ușor de înțeles. Ia loc, draga mea, și fii atentă. Am să încep cu ceea ce consider că e mai puțin important.

EDIT : Îți atrag atenția că Litvay este în camera lui și ar putea să intre în orice moment.

BARONUL : Observ că dumneavoastră țineți foarte mult cont de camerele învecinate. Adineauri, ați ținut seama, era și cazul, de camera aceea. (*Arată spre camera din care a venit el.*)

EDIT : Ce vrei să spui ?

BARONUL : Să nu ne abatem de la subiect. Spun că am să încep cu ceea ce consider că e mai puțin important. Și anume cu aceea că actorul v-a sărutat adineauri, chiar aici.

EDIT : Nu-i adevărat.

BARONUL : N-are importanță, pentru că nu aceasta este esențialul. E un bărbat înfocat, e tânăr, e îndrăgostit, e actor. Iar dumneata ești astăzi deosebit de frumoasă. Și așa cum te porți față de el de două luni încoace...

EDIT : Este o afirmație pe care o resping !

BARONUL : Te-ai exprimat foarte frumos, dar e în zadar. Eu văd mai limpede decât dumneata. Dumneata poți să nici nu bănuiești măcar că flirtezi, dar eu o știu. E ca atunci când cineva se obișnuiește cu un parfum tare : nu-și mai dă seama, dar cei din jur simt cu atât mai virtos. Însă, ori cît de mult ți-ai fi pierdut simțul pentru asemenea lucruri, nu se poate să nu-ți fi dat seama c-ai fost sărutată.

EDIT (*se ridică în picioare*) : Am mai spus o dată...

BARONUL : Ai răbdare, te rog. Dacă mai aștepti o clipă, va fi, poate, de prisos să mai spui ceea ce voiai. Tocmai mă îndreptam încoace din camera

mea, cînd am auzit o discuție aprinsă. Nu i-aș fi dat nici o importanță, dacă discuția nu înceta brusc. Dar deodată s-a făcut liniște. N-am văzut, dar am auzit că te-a sărutat cineva. O astfel de sărutare cu de-a sila se aude într-un fel atît de deosebit, încît este cu neputință să nu o recunoști. Felul cum conversația se întrerupe deodată, felul cum duduie podeaua în urma unei mișcări impetuoase, felul cum dorința de a striga, de a se apăra e înăbușită brusc, cu de-a sila... Nu e cu putință să te înșeli.

EDIT (*ridicînd vocea*) : Și dacă totuși ?

BARONUL : După aceea i-ai spus : „Ești nebun !“

Iar el ți-a răspuns : „Sînt nebun“.

EDIT : I-am spus așa, pentru că...

BARONUL : Apoi, foarte cuminte, l-ai trimis în camera lui. Nu merită să faci eforturi pentru a te folosi de rafinamentul dumitale feminin. Mai ales că pentru mine nu sărutarea constituie lucrul cel mai important. (*Întinde mîna după ceașca de ceai.*) Te rog să nu fii nervoasă. Ia loc. Ia exemplu de la mine. Să discutăm calm. Ia loc, draga mea.

(*Edit se așază.*)

BARONUL (*după ce a sorbit din ceai*) : Lucrul cel mai important este că dumneavoastră i-ați făcut o vizită acestui actor, la Budapesta, în apartamentul său.

EDIT (*se ridică*) : E îngrozitor ce faci acum cu mine.

BARONUL : Nu vă enervați, vă rog, pentru asta mai e vreme. O să vină timpul și pentru enervare, și încă foarte curînd. Să nu ne pripim. Să luăm lucrurile pe rînd. Ați fost la Litvay acasă. Nu-i așa ?

EDIT : Exact, dar dac-ai ști cum s-a întîmplat...

BARONUL : Dacă n-aş şti, n-aş avea un calm atât de imperturbabil. Ştiu că a fost o vizită cu totul inofensivă, căci, după numai patru minute de la intrarea dumneavoastră pe poartă, aţi fost din nou în stradă.

EDIT : Ai pus pe cineva să mă urmărească.

BARONUL : Să-ţi pară bine că am pus pe cineva să te urmărească, pentru că pe dumneata nu te-aş fi crezut în veci că n-ai stat la Litvay decît două minute. Ceasornicul detectivului meu e acum salvarea dumitale.

EDIT : Te rog, nu mă mai chinui. Nu pot suporta această indiferenţă prefăcută, tonul acesta calm şi perfid. Spune-mi ce vrei. Ucide-mă, sau alungă-mă în stradă în toiul nopţii, dar isprăveşte odată, căci nu mai îndur.

BARONUL : De ucis, nu te ucid, pentru că n-aş mai putea trăi fără dumneata. Asta o ştii bine. E inutil să spui cuvinte atât de copilăreşti. Să te alung în stradă în toiul nopţii ? Ca domnul Litvay să alerge după dumneata şi să te ducă triumfător în modestul său cuib ? Nici gînd de aşa ceva. Dar, în orice caz, voi acţiona.

EDIT : Acţionează cum vrei, dar nu mă mai chinui.
(*Face câţiva paşi spre stînga.*)

BARONUL : Dacă omul acesta ar vrea să-i fii amantă, eu n-aş avea nimic de făcut. M-aş bizui pur şi simplu pe dumneata. Aş fi sigur că acest domn ar suferi un eşec. Stima neţărnută pe care ţi-o port îşi are temelia în cele două cazuri în care ţi s-a mai cerut aşa ceva şi ambii pretendenţi au eşuat lamentabil. Cu toate că în ambele cazuri ai fost îndrăgostită.

EDIT : Şi de data aceasta ?

BARONUL : Şi de data aceasta eşti îndrăgostită.

EDIT : Atunci de ce n-ai încredere în mine şi acum ?

BARONUL : Pentru că actorul nu dorește o simplă aventură. Nu știu dacă dumneavoastră îl credeți când vi-o spune, dar eu îl cred. Vă rog și pe dumneavoastră să-l credeți. Țsta nu-i un impostor. Țsta-i un tînăr cinstit, entuziast, plin de afecțiune. El vrea să vă răpească de la mine și să vă ia de soție. (*Se ridică în picioare.*) Iată, draga mea, ce mă face să intervin, lucru pe care nu l-am făcut în celelalte două cazuri.

EDIT : Nu e necesar nici în cazul acesta.

BARONUL : Dumneata apreciezi greșit situația. Îți vorbesc ca un părinte : este necesar. Dumitale îți este cam frig lîngă mine. Îmi dau seama. Astfel de lucruri te încălzesc. Pentru o altă femeie așa ceva ar fi primejdios. Pentru dumneata, nu. Dumneata ești o femeie cinstită. Senzuală, dar foarte cinstită. Și deșteaptă. Gîndul că ți-e teamă de mine mă flatează. Nu-i rău deloc. Și dumneata știi că nu-i rău. Dar iată că pentru prima dată e vorba de ceva foarte serios.

EDIT : Te înșeli, Sándor.

BARONUL : Știi bine că nu mă înșel. Actorul te-a învățat să joci un rol de amator, iar dumneata te-ai îndrăgostit în același timp și de actor și de profesia lui. Știu că în adîncul sufletului ai jînduit întotdeauna după scenă. Poate te-ai fi făcut actriță, dacă nu apăream eu în viața dumitale. Ai spus-o adesea.

EDIT : Așa e.

BARONUL : Și în sufletelul dumitale totul arde acum. Băiatul acesta drăguț, bun și frumușel, și dragostea mare și pură pe care ți-o arată, și perspectiva luminoasă pe care ți-o deschide de a fi împreună pe scenă, și iubire, și succese, și triumf... Drăga mea, dacă întîrziam numai o oră, dumneata ai fi fost definitiv pierdută pentru mine.

EDIT : Și ce ai de gînd să faci ?

BARONUL : Ajungem și acolo. Sper că nu te aștepți să-ți fac acum o declarație de dragoste. Și nici nu-ți fac. Vreau să-ți amintesc doar pe scurt că amurgul vieții mele îți aparține. N-aș vrea să mai trăiesc nici un ceas fără dumneata. Vorbele mari sînt de prisos. Nu există dragoste mai fatală decît a mea. La vîrsta mea, fiecă clipă din viață e foarte prețioasă, iar dragostea se confundă cu viața. Cel care se îndrăgostește la vîrsta de șaizeci de ani, moare cu această dragoste. Dorința lui este, bineînțeles, să moară cît mai tîrziu. Eu nu mai am timp să aștept pînă trec aventurile, pînă apar regretele și se produc revenirile. Trebuie să fiu necruțător în apărarea mea, căci timpul meu e scurt.

EDIT : Ai devenit deodată foarte grav. Nu-mi place. Pînă acum ai vorbit degajat și inteligent. Mi-a plăcut ce mi-ai spus mai înainte. Ceea ce-mi spui acum e cu totul altceva. Așa ceva e neobișnuit la dumneata.

BARONUL : Edit, nu te dau actorului. Dumneata poate nu-ți dai încă seama, dar eu știu că ai de gînd să pleci cu el.

EDIT : Știi mai bine decît mine ?

BARONUL : Mult mai bine. În acești șase ani, Litvay este primul bărbat primejdios. Cu adevărat primejdios. Parcă mă ia cu frig, parcă simt pe gît tăișul cuțitului său. Strămoșii noștri știau ce-au de făcut într-o asemenea situație. La francezi era la modă inima. Unui asemenea tînăr îi scoteau inima și o serveau frumoasei lor soții la cină.

EDIT : Ce glacial vorbești despre asemenea lucruri...

BARONUL : Strămoșii mei nu făceau atîta teatru, acolo unde trăiau ei, în sudul Italiei. Un San-Friano a presărat pur și simplu pulbere fină de

diamant în mâncarea unui... Litvay al său. După cum știi, draga mea, diamantul este în toate prvințele o piatră excepțională. Dacă-l prefaci în pulbere, obții niște grăunțe foarte mici, tăioase, care perforează intestinele celui care le înghite. Poate să treacă uneori și o lună pînă moare omul. Din păcate, așa ceva se putea întîmpla numai în epoca Renașterii. (*Coboară privirea.*)

EDIT : Sándor, niciodată nu te-am auzit vorbind astfel. Incepe să-mi fie teamă de dumneata.

BARONUL : Pentru duel sînt prea bătrîn. Nu ca să mînuiesc spada sau pistolul, ci prea bătrîn ca să mor. În nici un caz nu vreau să mor, draga mea. Nici prin gînd nu-mi trece. Cu douăzeci de ani în urmă aș fi făcut-o cu plăcere, oricînd. Dar acum, nu. E lesne de înțeles, nu-i așa ? Eu nu sînt făcut pentru jocuri de noroc. Dacă soția mea place cuiva, nu înseamnă ca eu să bravez și să mă postez pur și simplu în fața glontelui aceluia, ca să mă și ucidă și să-mi ia și soția. Asemenea idei n-au prins la mine nici măcar la Curtea din Viena, unde mi-am petrecut mulți ani din viață. Strămoșii mei au fost negustori. Negustori înarmați. Erau renumiți pentru că întotdeauna i-au înfrînt pe cavalerii care încercau să-i prade. Sîntem deprinși să ne apărăm.

EDIT (*se ridică îngrozită*) : Tot ce-mi spui lasă să se înțeleagă că urmărești un țel înfiorător. Dumneata, care ești atît de tăcut de obicei, îmi vorbești deodată atît de mult... și spui lucruri atît de ciudate...

BARONUL : De fapt, aș fi vrut să-ți ascund toate aceste lucruri. A trebuit să ți le spun însă, pentru că sînt nespus de îndrăgostit de dumneata. Am să acționez, ți-o declar în ceasul acesta hotărîtor

din viața mea. Căci trebuie să știi și dumneata că n-am să acționez la întîmplare. Trebuie să fii în cunoștință de cauză. Trebuie să-mi simți puterea, puterea mea teribilă asupra vieții și morții. Vreau să cresc în ochii dumitale, vreau să mă înalț, să vezi cum devin un bărbat puternic, plin de viață și tînăr. Trebuie să vezi și dumneata cum iau eu hotărîri și cum trec la fapte.

EDIT : Doamne-Dumnezeule... Sándor... Ce ai de gînd să faci ?

BARONUL : Am impresia că dumneata știi deja ce am de gînd să fac.

EDIT : Pentru numele lui Dumnezeu, te rog, nu vorbi așa, nu vorbi așa. Tremur toată cînd aud tonul acesta... Ce ai de gînd să faci ? Ce plan ai ticluit ?

BARONUL : Știi cum arată „Mareșalul“ ?

EDIT : Sándor...

BARONUL : Știi care e „Mareșalul“. Pușca mea englezească, aceea frumoasă și zveltă, cu care am să plec mîine la vînătoare.

EDIT : N-ai să pleci la vînătoare.

BARONUL : Eu ? Eu n-am să plec ?

EDIT : Nici dumneata n-ai să pleci.

BARONUL : Te înșeli. Și eu am să fiu acolo. Toți o să fim acolo. Va fi o vînătoare frumoasă. O vînătoare frumoasă, ca pe vremuri, serioasă, bărbătească.

EDIT (*agitată*) : Sándor, nu te recunosc. Ți-ai pierdut luciditatea, seriozitatea aceea splendidă pentru care te iubeam atît de mult. Ai început s-o iei razna, Sándor, ceva s-a rupt în dumneata, de faci dintr-o dată... Dumnezeule !

BARONUL : Ceva s-a rupt în mine.

EDIT (*agitată*) : Te rog, vino-ți în fire... Fii iarăși rezonabil și bun... Amplifici toată povestea, Sán-

dor, te implor, nu te ambala în această eroare !
Pe mine omul acesta nu mă interesează mai mult
decît cei pe care i-am alungat.

BARONUL : Minți, draga mea.

EDIT : Dacă vrei...

BARONUL : Te rog, nu jura, nu-mi plac asemenea
lucruri.

EDIT : Dacă vrei, îl fac să plece încă în seara aceasta
și îți promit că n-am să-l mai văd niciodată.

BARONUL : Toate astea sînt cu puțință, numai că
trebuie să acționez chiar acum, altminteri sînt
pierdut.

EDIT : Pentru numele lui Dumnezeu, Sándor... Ce
se întîmplă cu noi ?

BARONUL : Ceea ce trebuia să se întîmple.

EDIT : Ar trebui să-ți cad în genunchi, să-ți sărut
mîna, să țiș... Sándor... e groaznic... dar dum-
neata ai crede că fac totul pentru ca să-mi apăr
iubitul... Dar eu jur că vreau să te apăr pe dum-
neata de ceea ce ai de gînd să faci, pe dumneata
și pe mine ! Nu pot să îndur, e îngrozitor cum
au venit toate așa, deodată...

BARONUL : Trebuie să-ți spun totul. Trebuie să fi
alături de mine peste tot. Chiar și în iad.

EDIT : Îl fac să plece, îl alung chiar acum, numai-
decît...

BARONUL : Atunci am să mă duc după el.

EDIT : N-ai încredere în mine ?

BARONUL : Te invidiez, draga mea, pentru că ești
convinsă de ceea ce spui. Ador la dumneata
această bună-credință. După o săptămîină, ai fi
în stare să spui : „Interesant, niciodată n-aș fi
crezut că am să-mi părăsesc totuși soțul !“

EDIT (*agitată*) : Fie-ți milă de mine, Sándor. Ai în-
credere și lasă-mă să-ți jur pe orice, pe aminti-
rea bieteii mele mame...

BARONUL (*îi acoperă gura cu mîna*) : Nu mai continua. (*O pauză.*) Și acum, îți interzic categoric să mai spui o vorbă despre asta.

EDIT (*foarte agitată*) : Nu, nu, de o sută de ori nu...

BARONUL (*pe un ton ridicat*) : Îți interzic, ai înțeleș ?

(*Edit îl privește înfricoșată, se îndepărtează de el și se îndreaptă spre cămin. O pauză. Intră Litvay.*)

BARONUL (*în timp ce Litvay coboară scările*) : Ne ferchezuim cam mult, stimate domnule actor. Bună seara. (*Își dau mîna.*) Aud că v-ați speriat de trenul nostru personal.

LITVAY : Chiar așa, stimate domnule baron. Seamănă cu un șarpe. E rece și abia se tîrîie.

BARONUL (*arătînd spre Edit*) : Nu-i așa că ați văzut-o pe soția mea ?

LITVAY : Da. Am avut onoarea s-o văd pe doamna baroană. (*Se îndreaptă spre măsuța pe care se găsesc ceștile de ceai.*) Permiteți-mi să torn puțin ceai, dacă nu s-a răcit încă.

EDIT (*se apropie*) : Capacul îl ține cald. Dacă doriți, se poate aduce alt ceai.

LITVAY : Mulțumesc. Nu, nu. Nu vă deranjați. E tocmai bun. (*Atinge ceainicul cu mîna.*) E fierbinte.

BARONUL : Sînteți mulțumit de camera dumneavoastră ?

LITVAY : E minunată. Perdeluțele acelea roșii, înflorate și patul atît de lat, totul e îmbietor.

BARONUL : Ați fost găzduit în camera roșie ?

LITVAY : Da.

BARONUL : Atunci e patul în care dormeam eu cînd eram burlac.

LITVAY : Vă felicit pentru el.

BARONUL : Acum bietul pat a ieșit la pensie. Ca și calul de husari, care la bătrînețe trage la carbrioleta preotului din sat.

EDIT : Rom ? Lapte ? Vin roșu ? Lămâie ?

LITVAY : Vin roșu, sărut mîinile. Trei bucățele de zahăr.

EDIT : Știu.

LITVAY : Domnul baron arată admirabil. E și firesc, toată ziua în aer liber...

BARONUL : Nu e chiar așa. În ultimele zile a fost lapoviță și asta nu-mi place. Pentru mine o iarnă frumoasă înseamnă frig uscat, aspru, care face să trosnească totul. Dumneavoastră aveți o mină de orășean.

LITVAY : Aer de cameră.

EDIT : Cafenea, club.

LITVAY : Destul de rar. Mă feresc de aceste locuri pline de fum. Întotdeauna gîtul meu se resimte a doua zi.

BARONUL : Pentru că domnii actori nu sînt antrenați.

LITVAY : Am încercat. Dar, ori de cîte ori am început să mă antrenez, am răcit în asemenea hal, încît timp de două săptămîni pur și simplu n-am mai putut juca. Ca să fiu sincer, și vînătoarea asta de mîine e pentru mine o încercare.

BARONUL : Azi am urmărit tot timpul barometrul. Se pare că mîine va fi o zi foarte frumoasă.

LITVAY : Cînd trenul o ia spre nord, după ce treci de Felvár, la cotitura cea mare, dincolo de podul de fier, ești izbit deodată de un val de frig. Temperatura se schimbă brusc.

BARONUL : Pentru că acolo, atît calea ferată cît și șoseaua ies din valea ferită de curenți. Acolo totdeauna suieră vîntul.

LITVAY : Gîtul meu s-a resimțit numaidecît. Pe loc.

EDIT (*cu amabilitate forțată*) : Mi-ar părea rău să aveți de suferit. N-aș vrea să vă am pe conștiință, gîndindu-mă că publicul a trebuit să vă ducă lipsa chiar și o singură seară din pricina noastră.

LITVAY : Foarte amabil din partea dumneavoastră. Nu vă vorbesc atît de mult despre acest lucru pentru că aș vrea să mă răsfăț, dar sînt sclavul acestui mic și ciudat instrument al meu. (*Arată spre gîtul său.*) Aș fi dezolat, dacă m-ar împiedica să mă duc la vînătoare. Tot drumul m-am gîndit fericit la această partidă... la acea senzație înălțătoare, de prospețime și de desfătare, pe care nu o poți simți decît la o vînătoare.

BARONUL : Pînă mîine, dimineață o să vă simțiți mai bine.

LITVAY : Să dea Dumnezeu. Deși n-aș crede, pentru că se comportă cam suspect. Gîtul e cam excitat și se încăpățînează să mă jeneze. Știu eu cum începe să...

BARONUL : Și acum vi se pare că începe ?

LITVAY : Cam așa.

BARONUL : Și în cazul acesta nu veți veni cu noi mîine la vînătoare ?

LITVAY : Sînt sclavul lui, domnule baron.

BARONUL (*fără chef*) : Vedeți, așa pățește cel căruia îi este teamă de trenul personal. Răcește în accelerat.

LITVAY : N-are importanță. Să lăsăm asta. În orice caz, aștept pînă mîine dimineață. Dacă nu se poartă bine, mîine n-am să mă urnesc toată ziua de lîngă căminul acesta... și am să mă gîndesc cu invidie la veselia celor plecați la vînătoare.

BARONUL : Mi-ar părea rău dacă n-ați putea veni cu noi.

LITVAY : E îngrozitor să depinzi de un instrument atît de sensibil şi de delicat.

BARONUL : În nici un caz nu trebuie forţat. Dacă nu veţi putea veni, veţi rămîne aici. (*Scurtă pauză.*) Veţi rămîne aici, lîngă foc.

EDIT : O să joace şah cu soţia prefectului.

LITVAY : Doamne fereşte. Nu mă condamnaţi la aşa ceva, vă rog.

BARONUL : Contam pe participarea dumneavoastră. Vă stabilisem şi locul.

LITVAY : O să meargă şi fără mine.

BARONUL : Absenţa dumneavoastră încurcă puţin lucrurile. Dar nu-i nimic.

EDIT : Soţului meu îi plac precizia, ordinea. Asta-i pasiunea lui.

BARONUL : Asta-i pasiunea mea. Ei, nu-i nimic. E cazul să vă pară rău chiar şi pentru faptul că alesesem pentru dumneavoastră una din cele mai bune arme ale mele.

LITVAY : Țin să vă mulțumesc în orice caz.

BARONUL : Şi... (*se ridică*)... şi, dacă tot aţi refuzat-o, aşteptaţi puţin s-o aduc, măcar să v-o prezint... (*Iese spre dreapta.*)

(*Edit îl urmăreşte cu privirea, e atentă, apoi merge pînă la uşa prin care a ieşit Baronul.*)

LITVAY : Ce este ?

EDIT (*pune degetul la gură. O scurtă pauză. Agitată, vorbind în şoaptă*) : Du-te, pleacă mîine dimineaţă devreme, acum, numaidecît.

LITVAY : De ce ? Ce s-a întîmplat ?

EDIT : Ceva foarte rău. Soţul meu a auzit cînd m-ai sărutat. Nu mai întreba. Pleacă.

LITVAY : Dar, te rog...

EDIT : Ştie totul, ştie absolut totul. Pentru numele lui Dumnezeu, te rog nu mai spune nici o vorbă,

du-te imediat, pleacă, te implor... Imre... dacă mă iubești, imediat...

LITVAY : Imediat ? Dar ce s-a întâmplat ?

EDIT : Pleacă numaidecît. Pentru numele lui Dumnezeu, pleacă dacă te rog eu.

LITVAY : A văzut cînd te-am sărutat ?

(Edit duce repede degetul la gură impunîndu-i să tacă, și se îndepărtează repede de la ușă. O pauză, amîndoi stau tăcuți. Baronul intră, aducînd două puști.)

BARONUL : Iată cele două vedete. Una este „Mareșalul“, cealaltă — „Colonelul“.

LITVAY : Colonel ? Cum adică ? Au grade ?

BARONUL : Exact. Uite, ăsta-i „Colonelul“, pe ăsta voiam să vi-l dau mîine. *(Îi dă una din cele două puști. Cealaltă rămîne la el.)*

LITVAY : O piesă grozavă.

BARONUL : „Holland and Holland“. Amîndouă. Poate să se spună orice despre puștile belgiene și despre cele noi, americane, există o singură pușcă bună : cea englezească. Iar printre cele englezești, una singură : „Holland and Holland“. Nici peste o sută de ani nu va exista alta mai bună.

LITVAY : Și cea de colo e „Mareșalul“ ?

BARONUL : Da. S-o priviți cu respect. Cînd am primit-o, n-a fost nici ea decît un soldat de rînd, ca și celelalte. După fiecare vînătoare, avansează în grad, în funcție de comportarea pe care au avut-o. În felul acesta a ajuns aceea „Colonel“, iar astălaltă „Mareșal“.

LITVAY : Mai mult decît atît nici nu se poate.

BARONUL : Nu.

LITVAY : Bineînțeles, la vînătoarea de mîine, „Mareșalul“ va fi arma dumneavoastră.

BARONUL : Firește. „Mareșalul“ nu e numai cea mai bună armă, ci și cel mai bun prieten. „Mareșalul“ nu e capricios, nu e perfid, „Mareșalul“ e precis ca un inginer și e sigur ca moartea.

LITVAY (îi dă înapoi „Colonelul“) : Cu ce dragoste adevărată vorbiți !

BARONUL : E mai mult decît dragoste. E prietenie.

LITVAY : Vă înțeleg, deși nu sînt decît un vînător de zile mari, cum spun nemții.

BARONUL (ținînd în mînă „Mareșalul“) : E ca un om. Nu cum sînt în general oamenii. Ca un adevărat om.

EDIT (nervosă) : Pe mine mă îngrozește orice armă. Pe mine mă sperie orice armă.

BARONUL : Ce nervoasă ești, draga mea.

EDIT : Nici nu vreau să le văd. Te rog !

LITVAY : Ciudat. Cu toate că și simpla vedere a unui astfel de instrument, delicat și în același timp impunător, cu o linie atît de elegantă, îți face plăcere.

EDIT : Mă cutremur numai văzînd aceste... instrumente. Ideea pe care o sugerează e înfiorătoare.

BARONUL : Poate că e înfiorătoare pentru sensibilitatea feminină. Eu, unul, găsesc această idee colosală, supraomenească.

EDIT : Nu sînt bune decît să pricinuiască suferințe. Cînd mă gîndesc că oamenii care le fabrică sînt veseli și mîndri, iar alții sînt în stare să le iubească. Te rog, Sándor... mă enervezi.

BARONUL : Iartă-mă, draga mea. Am uitat ce spui dumneata de obicei.

LITVAY : E interesant cît de înverșunată poate fi doamna împotriva lor.

BARONUL : Obișnuiește să spună că pe mine mă leagă o prietenie diabolică de armele mele. Că mi-am vîndut sufletul acestor arme.

LITVAY : Imaginația femeilor este inepuizabilă când sînt geloase pe soții lor.

EDIT : Nu e vorba de gelozie.

LITVAY : Ba eu cred că este, de aceea sînteți atît de înverșunată împotriva acestor micuți englezi nevinovați.

EDIT (*accentuînd*) : Nu sînt nevinovați.

LITVAY : Sînt nevinovați, pentru că nu ei sînt răspunzători de ceea ce fac. „Mareșalul“ nu-i răspunzător de ceea ce face.

BARONUL : Îl jigniți pe „Mareșal“. „Mareșalul“ gîndește și acționează. Nu-i adevărat că-i un simplu instrument. „Mareșalul“ îmi inspiră uneori pînă și mie teamă, ceea ce-i mare lucru.

LITVAY : Cu tot respectul și toată stima pentru el, eu nu sînt vînător chiar într-atît, încît să-mi fie teamă de el. (*Ultimele cuvinte le-a spus oarecum tendențios.*)

EDIT : Nu-mi pasă dacă veți rîde de mine sau dacă mă veți goni de aici, vă rog numai să încetați odată această discuție. Să vorbim despre altceva.

BARONUL : Mie nu mi-e teamă de oameni și de animale. Există un singur adversar serios : un obiect care începe să se comporte dintr-o dată ca și cum ar fi conștient de ceea ce face.

LITVAY : Mie nu mi-e teamă nici de așa ceva. Părerea mea e că teama nu vine din afară. Eu sînt incapabil să simt teama. Această facultate îmi lipsește cu desăvîrșire. Sînt ca omul care nu poate să distingă culorile. (*Tendențios.*) Și-apoi depinde întrucîtva și de cît de mult ții la viața ta.

BARONUL : Dumneavoastră spuneți asta ? Dumneavoastră, care vă păziți pînă și gîtul.

LITVAY : Gîtul mi-l păzesc, dar viața nu. Sînt într-adevăr actor, un comediant boem, de modă veche,

mă impresionează și o singură lacrimă în ochii
altuia, dar nu dau doi bani pe viața mea. Ar fi
trebuit să mă fac militar. Dar nici așa nu-i rău. E
totuna.

BARONUL : Ce e totuna ?

LITVAY : Totul. (*Se uită în ochii Baronului.*) Boala,
duelul, nenorocirile, tunul, pușca, pistolul. Totuna
e. În fond, e tot atît de primejdios să călătorești
cu trenul, pe cît de primejdios este să te uiți
în țeava de nouă milimetri a „Mareșalului“.

BARONUL : Numai șase milimetri.

LITVAY : Cu atît mai bine. (*Se așază*). Are numai
șase milimetri ?

BARONUL (*ținînd pușca în mînă*) : Exact. De ce
ar trebui mai mult ? Noi vînam aici într-o
pădure, avem de-a face cu distanțe mici... în
ceea ce mă privește sînt adeptul celor care spun :
calibru mic, siguranță mare... Odată ce glonte
a nimerit în inimă, e indiferent dacă e de șase
sau de nouă milimetri și jumătate. Sistemul acesta
are, între altele, și avantajul că...

(*În timp ce pronunță ultima frază, vrea să arate ceva
la trăgaciul armei. Arma, îndreptată în clipa aceasta
spre Litvay, care șade în fotoliu, se descarcă. Edit scoate
un țipăt. O pauză lungă.*)

LITVAY : Se pare că... „Mareșalul“ nu-i chiar atît
de infailibil.

BARONUL : E de neînțeles.

EDIT : Dumnezeuule... E îngrozitor... nici nu îndrăz-
nesc să întreb... domnule Litvay... sper că nu vi
s-a întîmplat ceva ?

BARONUL (*după ce pune pușca pe masă, se apro-
pie de Litvay. În șoaptă*) : Dumnezeu v-a ocro-
tit !

LITVAY : Da, ne-a ocrotit.

EDIT : N-ați pățit nimic ?

LITVAY : Nimic.

EDIT : Dar, în definitiv, cum s-a putut întâmpla așa ceva ?

(*Intră Valetul.*)

BARONUL : Ce dorești ?

(*Valetul stă fără să scoată o vorbă.*)

BARONUL : Ce dorești ? N-am sunat. (*Îl privește fioros. Valetul iese sub povara acestei priviri.*)
Chiar de s-ar dărîma casa, n-ai ce căuta aici pînă nu ești chemat.

(*Valetul a ieșit. O pauză.*)

BARONUL (*întorcîndu-se spre Litvay*) : Am fost feriți de o mare nenorocire, domnule Litvay. Sîntem bărbați, îmi lipsesc cuvintele potrivite într-o asemenea situație. S-ar fi putut întâmpla și altfel.

LITVAY : Să nu mai vorbim despre asta. Bine că s-a întîmplat așa. Să nu ne gîndim la ce s-ar fi putut întîmpla. În general, eu nu sînt un pesimist, și cu atît mai puțin... retrospectiv.

BARONUL : Aveți dreptate. (*Pauză.*)

LITVAY : În orice caz, ar fi fost o boală ciudată... Să mori așa... Omul se întreabă adesea de ce boală va muri. La o astfel de moarte nu m-aș fi gîndit. Cu toate că sînt destul de frecvente asemenea cazuri.

BARONUL : În viața mea se întîmplă pentru prima oară așa ceva.

LITVAY : Sînt destul de frecvente asemenea cazuri, și ceea ce e mai frumos e că nu întotdeauna se datoresc hazardului.

BARONUL : Categorie că așa e.

LITVAY : În cazurile în care e vorba de o simplă întâmplare... (*glasul îi slăbește*)... în cazurile în care e vorba de o simplă întâmplare... în cazurile în care...

EDIT : Doamne-Dumnezeule ! Domnule Litvay...

BARONUL : Ce este ?

LITVAY : Nimic... Sînt puțin... (*Se oprește dintr-o dată.*)

EDIT (*lingă Litvay, cu voce tare*) : Domnule Litvay !... Mi se pare că totuși vi s-a întîmplat ceva... Spuneți ! De ce nu vorbiți ?... De ce ascundeți ?...

BARONUL (*către Edit*) : Stăpîniți-vă, vă rog.

EDIT : De ce nu spuneți,... dacă v-a atins glonte... ? Doamne-Dumnezeule !

LITVAY : Sînt nevoit... să mărturisesc... stimată doamnă... liniștiți-vă... în nici un caz nu e ceva grav... abia acum simt că parcă mi-ar fi atins umărul...

EDIT : Ce ?

BARONUL : Umărul ?

LITVAY (*către Edit*) : Nu vă neliniștiți, vă rog. Simt ceva aici, la umărul stîng. Poate că nu-i decît o zgîrietură. În nici un caz n-aș putea vorbi atît de calm, dacă... ar fi ceva mai grav.

EDIT : Trebuie chemat... trebuie chemat numaidecît un medic.

BARONUL : Să vedem ce-i de făcut.

EDIT : Sándor... telefonează numaidecît doctorului Jánosy. (*Sună.*) Să plece mașina după el la Felvár.

(*Baronul ridică receptorul. Valetul intră.*)

EDIT : Mașina să plece imediat la Felvár, cît mai repede posibil. Să se ducă la spital, să-l ia pe domnul medic primar Janósy. Imediat.

(*Valetul iese.*)

BARONUL (*la telefon*) : Centrala ? Dați-mi, vă rog, urgent legătura cu domnul medic primar Jánosy. Bine. Aștept. Rămîn la telefon.

EDIT : Pînă atunci, n-ar trebui ?...

LITVAY : E mai bine să nu se atingă nimeni. Așa ne-a învățat experiența chirurgicală din timpul războiului. Păstrați-vă calmul. Medicul trebuie să fie cel dintîi care pune mîna. Cu siguranță că nu-i ceva grav.

EDIT : Sîngerează ?

LITVAY : Nu. Am impresia că nu. Rănile astea cu orificiu mic se închid repede. Se pare că glonte le n-a trecut decît prin mușchi. E o nimica toată.

BARONUL (*la telefon*) : Domnul medic primar Jánosy ? Aici baronul San-Friano. Bună-seara. Domnule doctor, peste cîteva minute va veni mașina mea să vă ia. S-a întîmplat un accident. Cu pușca. Nu, se pare că nu e grav. Vă rog. Vă mulțumesc foarte mult. Vă așteaptă mașina la poartă. (*Pune jos receptorul. Către Litvay.*) N-ați vrea să vă culcăm ?

LITVAY : Pentru nimic în lume. Și ca să chemați doctorul am fost de acord numai pentru liniștea doamnei baroane.

BARONUL : Ei, asta-i ! Niciodată nu poți să știi dacă e sau nu e grav, pentru că în primul moment nu ai dureri.

LITVAY : Luați loc, doamnă baroană. Calmați-vă, vă rog. Să continuăm conversația.

EDIT : Doriți un pahar cu apă sau un coniac ?

LITVAY : Mulțumesc, nu vreau nimic.

EDIT : M-am cutremurat adineauri cînd v-ați oprit din vorbă... și ați pălit...

LITVAY : Acum... încep să-mi revin. Cred... că-i mai degrabă... din pricina stării mele nervoase.

BARONUL (*către Edit*) : Luați loc, vă rog. Nu-l mai deranjați. Poate că dumneavoastră v-ar face bine un pahar cu apă. Sau un coniac.

EDIT (*întinzînd mîna după pahar*) : Da... puțină apă... (*Se așază. Pauză.*)

LITVAY : Cum vă spuneam... cred că acolo am rămas... sînt destul de frecvente asemenea cazuri, și ceea ce e mai frumos e că nu întotdeauna se datoresc hazardului. Iar dumneavoastră ați spus că așa e.

BARONUL : Am spus : categoric că așa e.

EDIT : Nu înțeleg de ce spuneți că ceea ce e mai frumos e că nu întotdeauna aceste întîmplări se datoresc hazardului. Ce găsiți frumos în asta ?

LITVAY : O armă care se descarcă singură și trimite orbește un glonte undeva e ceva brutal, ceva ce te revoltă. Dar o armă care gîndește și nu face decît să se acopere cu hazardul e ceva romantic, frumos, ceva ce-ți dă fiori.

EDIT : Ce straniu e tot ce spuneți.

LITVAY : Și momentul în care vă vorbesc e straniu.

BARONUL : Se prea poate, dar mie mi se pare că aceste aforisme nu-și au locul aici.

LITVAY : Nu pretind că-și au locul aici. Dar dacă tot vorbim despre aceste lucruri, îți vin în minte fel de fel de ipoteze.

BARONUL : „Ipoteze.“ Acest cuvînt se potrivește tot atît de puțin situației în care ne găsim, pe cît de puțin i se potrivește tot raționamentul dumneavoastră.

LITVAY : Iertați-mă dacă m-am abătut puțin de la regulile conversației. Nu mă simt rău. Dar, de vreme ce-ați chemat doctorul, fac uz de privilegiile care se acordă unui bolnav.

BARONUL : Care însă au și ele o limită.

LITVAY : Limită pe care îmi voi permite însă să n-o respect. (*Pauză.*)

BARONUL : Acum aveți nevoie de liniște.

LITVAY : Dacă e vorba de starea mea fizică, nu pot decît să vă mulțumesc. Dar dacă vreți să spuneți că subiectul despre care vorbesc nu vă face plăcere, atunci voi cîntări ce-i mai bine acum pentru mine : să stau liniștit sau să vorbesc.

BARONUL : Vă enervați.

LITVAY : Dimpotrivă. Mă străduiesc să mă calmez.

EDIT : Dar bine, domnule Litvay...

LITVAY : Mărturisesc că-i cam greu.

BARONUL : Vreau să vă ușurez situația. N-are rost să vorbiți atît de voalat. Dacă doriți să discutați cu mine despre acest accident pe un asemenea ton, vă stau la dispoziție.

EDIT : Vă rog pe amîndoi... pentru mine e un supliciu să vă ascult...

LITVAY : Înțeleg că nu-i amuzant, doamnă baroană. Mărturisesc că începe să mă părăsească calmul englezesc, și țăranul din mine își cere drepturile.

BARONUL : Văd că dumneavoastră continuați să vorbiți pe ocolite. Am să vă vin în ajutor. Țăranul din dumneavoastră, care-și cere drepturile, ar vrea să spună că pentru ceea ce s-a întîmplat aici nu-i răspunzător „Mareșalul“, ci eu.

LITVAY : Ar vrea să spună mai mult decît atît.

BARONUL : Mai mult decît atît ? Ce anume ?

LITVAY : Că „Mareșalul“ nu are absolut nimic comun cu tot ce s-a întîmplat.

BARONUL : Așadar, numai eu.

LITVAY : Numai dumneavoastră. (*O pauză foarte scurtă.*)

EDIT (*se ridică*) : Ei, acum... vă interzic să continuați discuția aceasta. Vă interzic, vă interzic categoric.

BARONUL : Dumneata să binevoiești să stai la locul dumitale și să ascuți pînă la capăt ce se vorbește.

EDIT : Nu ascult nimic. Eu...

BARONUL : Binevoiește să-mi respecti ordinul.

(Edit se așază. Pauză.)

LITVAY : Ați spus că s-ar putea să fie ceva grav, chiar dacă în primul moment nu doare. De cînd ați spus acest lucru, mă gîndesc și eu la această eventualitate. Și, de vreme ce s-ar putea să fie grav, e cazul să privim lucrurile în față și să vorbim deschis despre ele.

BARONUL : Vă rog. Vă stau la dispoziție.

LITVAY : S-ar putea ca arma să fie într-adevăr inteligentă. Mai mult decît atît : și glonte poate să fie inteligent, cît timp e în aer. Odată ce se oprește însă undeva, acolo poate să facă și pe nebunul. Cine poate să știe ce intenții are glonte din mine ?

EDIT : Parcă... adineauri spuneți că n-a făcut decît să vă zgîrie umărul.

LITVAY : N-am spus adevărul. Mi-a pătruns în corp.

EDIT : E imposibil... în cazul acesta trebuie făcut ceva. (Se ridică.) Nu puteți rămîne așa. Cum puteți să stați pe scaun și să continuați să vorbiți în aceste condiții...

LITVAY : Să nu vorbim despre asta. Închipuiți-vă că știu să suport durerea. Iar de temut, nu mă tem de nimic. Am mai spus-o. Iar viața... niciodată n-am considerat că-mi aparține. Am primit-o cu împrumut. Tot trebuie s-o restitui odată. (Ulti-mele cuvinte le pronunță din ce în ce mai slab, ca unul ce-și ascunde și suportă bărbătește durerea.)

BARONUL : Ați spus să privim lucrurile în față.

LITVAY : Da. Și să vorbim deschis despre ele. Dumneavoastră sînteți convins că cele petrecute aici n-au fost decît o simplă întîmplare ?

EDIT (*scoțînd un țipăt*) : A fost o simplă întîmplare. (*Se apropie puțin de soțul ei.*)

(*O pauză. Litvay o privește îndelung pe Edit.*)

LITVAY : Doamna baroană a și dat răspunsul.

BARONUL : Dacă eu aș fi avut intenția să trag în dumneavoastră...

LITVAY : Ar fi trebuit să ne întîlnim mîine la vînătoare. Numai că eu am renunțat să iau parte la ea. M-am temut din pricina gîtului meu. Am mai spus, nu-i așa, că nu-mi păzesc viața, dar îmi păzesc gîtul. Vedeți ce principiu sănătos. Dacă nu-mi păzeam gîtul, s-ar fi putut întîmpla să mă trezesc mîine cu o gaură de șase milimetri drept în inimă.

BARONUL : Dumneavoastră vreți să spuneți, fără nici un echivoc, că adineauri am vrut realmente să trag în dumneavoastră.

LITVAY : Să spunem că da. De fapt nu-i nimic de spus. Chiar așa a fost.

EDIT : Nu se poate. Nu puteți afirma așa ceva !...

BARONUL : Sînteți invitatul meu și vă găsiți aici, rănit. În această situație ce-aș putea să vă spun ? Cînd va fi momentul, am să vă răspund așa cum se cuvine.

LITVAY : Și dacă n-o să mai fie cine să vă audă ?

EDIT : Nu puteți spune c-a fost ceva intenționat, nu puteți spune așa ceva într-o clipă atît de îngrozitoare... Nici chiar în situația în care vă aflați nu vă este permis să vorbiți așa...

BARONUL : Nu mă obligați să discut într-un moment cînd sînt pur și simplu încătușat.

LITVAY (*agitat*) : Considerați-vă eliberat de orice cătușe... Nu trebuie să țineți cont de nimic. Vor-

biți și răspundeți-mi fără ocol, vă pretind acest lucru.

BARONUL : În virtutea cărui drept îmi puteți pretinde dumneavoastră ceva ?

LITVAY : În virtutea dreptului... că poate... n-am să mai am prilejul... să discut cu dumneavoastră... Nu c-aș vrea să mă răzbun. Dar sînt curios din fire. Mă interesează să cunosc oamenii, evenimentele, împlinirile datorate hazardului, urzile, mobilul lor, crimele...

BARONUL : Vă rog să nu abuzați de indulgența mea.

LITVAY : De fapt, eu tac... și-am să continui să tac. În privința asta să nu fiți neliniștită, doamnă baroană. Dar dacă glonteale îmi joacă o festă, așa cum... sînt îndreptățit să cred... în clipa asta... atunci nici discreția mea nu poate să dăinuiască decît atîta timp cît mai sînt în viață.

BARONUL : Nu v-am cerut nici o discreție.

LITVAY : Eu v-am oferit-o. Cît timp... trăiesc, toate astea... ne privesc numai pe noi trei. Nu interesează pe nimeni altcineva. Dar... domnule baron... dacă mi-aș permite lipsa de cuviință de a muri... într-o casă distinsă în care am fost invitat la o petrecere..., atunci tăcerea mea n-ar mai folosi la nimic. Căci, într-o astfel de situație, intervin de obicei persoane străine. Se prezintă... un domn foarte grav, cu o servietă sub braț. Cei care-l însoțesc îi spun „domnule judecător de instrucție“... Și domnul acesta... e mai curios chiar decît mine. Lui îi vine mult mai ușor să pună întrebări, dacă n-ar fi decît pentru faptul că... atunci cînd pune întrebări, el nu are în corp un glonte de șase milimetri. El poate să afle tot ce vrea. Și eu, care sînt, după cum vă spuneam, un om atît de curios, mă îngrozesc la gîndul că... s-ar putea să nu știu niciodată ceea ce acest domn va izbuti să afle. Ceea ce...

(E cuprins de o stare de slăbiciune, se oprește din vorbă.)

EDIT : Ar trebui să vă întindeți. Ceea ce se petrece aici e chinuitor chiar și pentru unul care privește... cu atât mai mult pentru dumneavoastră. Dați-ne voie să vă ajutăm...

LITVAY : Protestez. Mă opun. Nimeni să nu se atingă de mine. O să vină medicul.

BARONUL : Dumneavoastră nu mă mai suspectați, ci mă învinuiți de-a dreptul. Și dacă nu mai țineți să fiți menajat de mine...

LITVAY : Nu !

BARONUL : Veți avea răspunsul dorit.

LITVAY : Vi-l pretind.

BARONUL : Învinuirea ce-mi aduceți e complet lipsită de temei, e josnică și făcută cu rea-voință.

LITVAY : Acum mințiți.

(Edit scoate un țipăt și sare de pe scaun.)

BARONUL : Fii liniștită, draga mea. Știi bine că nu există situație în care să nu izbutesc să mă stăpînesc.

LITVAY : Spun că mințiți pentru că împușcătura a fost precedată de unele întâmplări.

BARONUL : N-a fost precedată de nimic. *(Se uită la Edit.)*

LITVAY : Ați mințit din nou. Căci a fost precedată de unele întâmplări legate chiar de persoana spre care vă îndreptați acum privirea.

EDIT : Iertați-mă... eu nu v-am dat ocazia să spuneți așa ceva. Gîndiți-vă bine ce spuneți, dacă sînteți cavalier...

LITVAY *(fără să se uite la Edit)* : Ați fost gelos.

BARONUL : Niciodată.

LITVAY : De data asta da. Sînt mîndru.

BARONUL : Domnule actor, îmi pare rău, dar trebuie să vă dezamăgesc.

LITVAY : Când erați în camera de alături, ați auzit ce i-am spus soției dumneavoastră.

BARONUL : N-am auzit nimic.

(*Litvay privește spre Edit.*)

EDIT (*de parcă ar răspunde privirii lui Litvay*) : Nu mi-ați spus nimic... ce ar putea să vă fie reproșat de soțul meu.

LITVAY : Ba da, v-am spus. V-am făcut o declarație de dragoste. V-am îndemnat să vă părăsiți soțul și să fiți soția mea.

BARONUL : Nu puteați să-i spuneți una ca asta soției mele.

EDIT : Nici n-a spus.

LITVAY (*către Edit*) : Dumneavoastră nu mi-ați dat ocazia, nu m-ați încurajat, m-ați respins, dar de spus, v-am spus. (*Către Baron.*) Iar dumneavoastră ați auzit.

BARONUL : Nu puteați spune pînă la capăt o asemenea frază — de față cu doamna baroană.

EDIT : Nici n-a spus. Nici n-a spus.

LITVAY : Să presupunem... să presupunem, ca să zic așa, că domnul pe care eu l-am numit judecătorul de instrucție... v-ar întreba dacă... înaintea acestui accident datorat hazardului... între dumneavoastră... a avut loc sau nu... o scenă de gelozie... Ce i-ați răspunde ?

EDIT : N-a fost nici o scenă de gelozie.

LITVAY : Niciodată ?

BARONUL : Niciodată !

LITVAY : Aș ruga-o pe doamna baronă să răspundă.

EDIT : Niciodată... nici măcar un reproș. V-aș ruga să vă măsurați cuvintele, dacă se poate. Soțul meu ar putea să creadă că...

LITVAY : Ce să creadă ?

EDIT : El e atît de cavaler, atît de franc, un adevărat bărbat...

LITVAY : Şi oare domnia-sa nu l-a scos pe „Mareşal“ tocmai ca să rezolve comod un litigiu, care..

EDIT (*îngrozită*) : Nu, nu, nu. Cum vă vin asemenea gânduri ? De ce spuneţi așa ceva ? (*Se uită mereu la soțul ei.*) Cum puteţi presupune așa ceva despre soțul meu ?

LITVAY : Aşadar, dumneavoastră, singura care ştiţi totul, sînteţi de părere că ceea ce s-a petrecut aici n-a fost decît o întîmplare nefericită.

EDIT : Domnule Litvay... liniştiţi-vă, vă rog... liniştiţi-vă, vă rog... odihniţi-vă puţin... sînteţi atît de agitat...

LITVAY : Vă rog să răspundeţi la întrebarea mea.

BARONUL : Răspunde-i.

EDIT : A fost un accident, domnule Litvay, eu... eu... cum v-aţi putut închipui măcar o clipă că... e îngrozitor... soțul meu niciodată... nici cu un cuvînt... ceea ce credeţi dumneavoastră e absurd... nu mă priviţi așa... începe să-mi fie teamă de dumneavoastră ! (*Se refugiază, plîngînd, lîngă soțul ei.*)

BARONUL : Nu plînge, draga mea. (*O cuprinde tandru.*) Şi să nu-ţi fie teamă de nimic.

EDIT : Cînd mă îmbrăţişezi tu... nu mi-e teamă... cînd mă simt ocrotită de braţele tale vînjoase.... (*Baronul o sărută tandru.*)

(*După sărut, urmează o scurtă pauză. Litvay priveşte această scenă cu un zîmbet amar, Edit se desprinde încet din braţele Baronului şi rămîne cîteva clipe lîngă el, ținînd batista în dreptul ochilor ; apoi face încet cîteva paşi spre dreapta, vrînd să iasă. Cînd e aproape de uşă, Litvay se ridică şi spune :*)

LITVAY : Un moment, vă rog, doamnă baroană. (*Edit se oprește din mers.*) În seara asta ar fi trebuit să joc la Budapesta. Și anume într-unul din rolurile mele cele mai reușite. Am contramandat spectacolul ca să pot veni aici. Nu știam atunci că voi juca, totuși, și în seara asta. Acum știu, și vă spun și dumneavoastră. Am jucat teatru, și anume am jucat cel mai mare rol din cariera mea. (*Rîde.*)

(*Edit vine înapoi, apropiindu-se de Litvay.*)

BARONUL : Ce înseamnă asta ?

LITVAY (*rîzînd*) : O, înseamnă multe. Înseamnă foarte multe. Ce ciudat vă uitați la mine. Am impresia că începeți să vă dați seama de ceea ce s-a petrecut aici.

BARONUL : Nu cumva ați jucat teatru ?

LITVAY : Ba da, am jucat teatru, domnule, și încă bine, după cît se pare. Vă rog nu mă priviți atît de fix, e așa cum vă spun. Nu mi s-a întîmplat nimic, nici un glonte nu mi-a pătruns în corp. Arma aceea vestită, englezească, nu m-a nimerit. Am jucat puțin teatru, asta-i tot. Nu sînt un lăudăros, dar trebuie să constat că n-am jucat chiar atît de prost. În orice caz, a fost foarte util. (*Rîde.*) Sper că distinsa societate îi va ierta sărmanului comediant această modestă performanță actoricească, prezentată din proprie inițiativă.

BARONUL : Ați vrut să vă bateți joc de mine ?

LITVAY : Exact, domnule baron. Dar nu ca să vă supăr sau ca să mă amuz. Nu. Jocul a fost serios. Eu am iubit-o pe soția dumneavoastră și dumneavoastră, domnule baron, ați vrut să trageți în mine.

BARONUL : Ei, ajunge, ai cam întrecut măsura...

LITVAY : Na-na-na-na ! Ați vrut să trageți în mine, dar nu m-ați nimerit. Pînă aici totul a fost serios. După aceea a urmat comedia. Eu sînt curios din

fire, de cîte ori trebuie să repet asta ? Doream să văd ce s-ar fi întîmplat dacă „Mareşalul“ n-ar fi pierdut această bătălie. Orice om ar dori să ştie cum va decurge propria sa înmormîntare. Adineauri eu am asistat la așa ceva, domnule baron și doamnă baroană. Am învățat ceva din cele văzute. Am avut o înmormîntare foarte urîtă. Am avut o moarte tristă, singuratică. Am murit ca un cîine călcat pe șosea de mașina familiei baronului... Bietul cîine e lovit și se rostogolește în șanț. E un spectacol urît, amarnic de urît. Mașina gonește mai departe. Domnul baron și doamna baroană nici măcar nu se uită înapoi. Am avut o moarte îngrozitoare, stimați spectatori. Ar trebui să plîng cu adevărat, dacă totul n-ar fi atît de ridicol. Să nu fiți supărați pe mine. Ideea a fost foarte ispititoare. Gîndiți-vă și dumneavoastră. Nu e un lucru obișnuit : un om este ucis... și poate vedea ce se întîmplă după moartea lui. Nu-i de mirare că un artist adevărat a căzut victimă ispitei și a întreprins ceva ce poate că nu cadrează cu regulile bunei-cuviințe. Nu mi-a făcut nici o plăcere să văd că mortului nu i se dă dreptate... că e părăsit de cineva... de cineva care-și caută refugiu în viața reală, aceea care își continuă cursul... să observ că dreptatea este de partea vieții, de partea celor vii. Cel mai tare, cel mai puternic are de partea sa totul : și prieten și martor... Nu-i o bucurie să vezi cu ochii tăi toate astea, dar vă spun că sînt atît de curios din fire, încît pur și simplu mă jenez. Dacă m-ați iertat, vă rog să-mi faceți plăcerea să luați loc... (*le indică locurile, iar el se așază*)... și să vorbim despre altceva. În ceea ce privește vînătoarea de mîine, acum renunț definitiv să iau parte la ea, căci gîtul a început să mă doară cu adevărat... Mai mult decît atît : mîine

dimineață mă reîntorc la Budapesta cu același accelerat cu care am venit, și-mi pun toată ziua comprese la gît... presupunînd bineînțeles că am obținut iertarea domniilor voastre pentru îndrăzneala mea. Dacă însă nu obțin iertare...

BARONUL (*pe un ton aspru*) : Isprăviți cu declarațiile. Acum știu ce urmăriți. Numai de aceea v-am ascultat pînă la capăt.

(*Intră Valetul.*)

VALETUL : Domnul medic primar Jánosy. (*O mică pauză.*)

LITVAY (*ridicîndu-se*) : Să poftească. Cu permisiunea dumneavoastră.

(*Valetul iese. Jánosy intră, ținînd în mînă o trusă.*)

JÁNOSY : Bună seara.

EDIT : Bună seara, domnule doctor. Vă mulțumesc că ați fost atît de prompt... dar vă așteptăm cu o surpriză plăcută.

BARONUL : Bună seara. Luați loc, domnule doctor.

JÁNOSY : Cum adică... accidentul...

LITVAY : N-a fost nici un accident, domnule doctor. E vina mea că ați fost deranjat într-o asemenea noapte, pe un ger atît de năprasnic. Puneți jos trusa aceea (*i-o ia din mînă*)... și permiteți-mi să mă prezint : Imre Litvay, actor.

JÁNOSY : Vă rog, domnule Litvay, e de prisos... am avut plăcerea să vă văd de-atîtea ori la Budapesta.

EDIT : Ceai, cafea, domnule doctor ?

JÁNOSY : Nimic, sărut mîinile.

BARONUL : Țuică, vin ?

JÁNOSY : Mulțumesc, nimic. Nu obișnuiesc. Dar cum e cu... accidentul... sau n-a fost nici un accident ?...

LITVAY : Eu sînt vinovat. Toată supărarea dumneavoastră vă rog s-o revărsați asupra mea. S-a întîmplat ca arma aceea de acolo să se descarce în timp ce îmi era prezentată. Era în mîinile domnului baron oînd s-a descărcat și, în clipa în care am trecut de prima spaimă, n-am putut rezista tentației de a mă folosi de un prilej atît de atrăgător pentru un artist ; trageți-mă de urechi, stimate domnule doctor, dar eu m-am comportat ca și cum glonteale m-ar fi nimerit. Și am jucat rolul acesta pînă la capăt. După ce vi s-a telefonat, am avut la un moment dat remușcări. Numai că în clipa aceea eram atît de antrenat, dragă domnule doctor, încît n-am mai putut da înapoi... Iertați, vă rog, această glumă proastă a unui actor nebun... dați-mi mîna. Consider că mi-ați oferit o cunună de lauri din argint pentru aniversarea mea. (*Îi întinde mîna.*)

JÁNOSY (*îi ia mîna*) : Dar, stimate domnule Litvay... nu-i nevoie să vă justificați atît de mult.

LITVAY : Așadar, mă iertați ?

JÁNOSY : Cu dragă inimă, stimate domnule Litvay. Credeți-mă că acum, cînd știu că este vorba de dumneavoastră, îmi face o deosebită plăcere să constat că nu e nevoie de mine.

EDIT : Sper că mai rămîneți puțin cu noi... poate doriți totuși să beți ceva.

BARONUL : Ne-ar face mare plăcere.

JÁNOSY : N-am să stau decît puțin, ca să nu vă stric somnul. (*Se așază.*) Am un bolnav foarte grav la Felvár, trebuie să-l mai văd de cîteva ori în cursul nopții.

EDIT : Preferați o băutură dulce... *Chartreuse* ?

JÁNOSY : Mulțumesc, nu consum alcool.

BARONUL (*îi întinde o cutie cu țigări de foi*) : Țigări de foi ?

JÁNOSY : Asta da. (*Aprinde o țigară.*)

LITVAY : Știți... puneți-vă în situația mea. Stăteam aici, într-o conversație agreabilă, baronul ne prezenta tocmai puștile sale, „Colonelul“, „Mareșalul“...

JÁNOSY : Le cunosc. De obicei, eu n-am parte decât de „Căpitan“...

BARONUL : Nu-i niciodată prea târziu.

LITVAY : Și tot arătându-ne și lăudându-ne arma aceea bună, englezească, iată că arma aceea bună, englezească, a prins deodată grai...

JÁNOSY : De necrezut.

LITVAY : Într-adevăr, de necrezut. Probabil că fusese împrumutată cuiva care a restituit-o încărcată. Domnul baron este un vânător excepțional, lui nu i se poate întâmpla să pună la loc o pușcă încărcată. Deodată a pocnit. Și a pocnit tocmai în direcția în care mă aflam eu. Am văzut dintr-o dată niște fețe speriate. Spuneți sincer, domnule doctor... chiar dacă nu ai fi actor... nu-i oare firesc să-ți vină pofta să joci puțin rolul de victimă rănită?... Poate nu numai de dragul farsei, dar și pentru a putea să observi ce spun, ce fac, cum se comportă cei din jur...

JÁNOSY : Consider că e firesc. Iar dumneavoastră istorisiți totul într-un fel atât de savuros, încât regret că n-am fost și eu de față. Am sosit prea târziu.

LITVAY : Aveți ce regreta, pentru că a fost foarte amuzant.

JÁNOSY : Amuzant ?

LITVAY : Mai bine zis interesant. O pereche de oameni din înalta societate, care se trezește deodată în situația de a fi ucis un om. O scenă de teatru pentru cunoscători.

JÁNOSY : Și eu, care am întârziat...

LITVAY : Și la teatru medicul sosește la sfârșit.

JÁNOSY (*rîzînd*) : Exact.

LITVAY : Așadar, vreau să sper că m-ați iertat.

JÁNOSY : Din toată inima. (*Către Baron și soția acestuia.*) Îmi închipui că, în acel moment, dumneavoastră n-ați savurat comportarea domnului Litvay ca pe-o performanță actricească. Dar acum, privind înapoi... trebuie să fi fost un spectacol izbit... un rol atît de greu, jucat de un actor atît de mare.

BARONUL : L-a jucat magistral.

EDIT (*serioasă*) : L-a jucat mult prea bine. Pe mine m-a îmbolnăvit... și sînt serios supărată pe el, căci... multă vreme... multă vreme n-am să pot uita toate astea.

LITVAY : Îmi pare foarte rău.

(*Intră Valetul, dinspre dreapta. Baronul se uită la el în-
trebător.*)

VALETUL : Alături e maestrul de vînătoare. Așteaptă dispoziții pentru vînătoarea de mîine dimineață.

BARONUL : Scuzați-mă o clipă, vă rog. (*Iese prin dreapta, urmat de Valet.*)

LITVAY : Situația m-a interesat ca actor și ca psiholog.

JÁNOSY : Și ați făcut-o pe muribundul ?

LITVAY : Doar așa putea să fie interesant. Eram curios să aud ce va spune singurul martor, care (*rîzînd*)... a fost prezent la uciderea mea. (*Edit rîde nervos.*)

JÁNOSY : Ei, și ce-a spus ?

LITVAY : A avut o comportare foarte reconfortantă. E-o adevărată plăcere să vezi o femeie deșteaptă și cinstită într-o asemenea situație. Sînteți căsătorit, domnule doctor ?

JÁNOSY : Nu.

LITVAY : Căsătoriți-vă, vă spun eu.

JÁNOSY (*se ridică*) : Important este că eu n-am avut ce face aici. Vă rog să mă scuzați, doamnă baroană. Sînt puțin neliniștit din pricina bolnavului meu. Așa sîntem noi, medicii de provincie, conștiincioși. Mașina mă poate duce înapoi, nu-i așa ?

EDIT : Bineînțeles. (*Întinde mîna spre sonerie.*) O chem numaidecît.

JÁNOSY : Nu-i nevoie, i-am spus să mă aștepte puțin în fața porții.

EDIT : În cazul acesta, nu vă mai rețin. Vă mulțumesc încă o dată că ați fost atît de amabil.

JÁNOSY : N-aveți pentru ce. Nu pot să spun că am venit cu plăcere, dar am venit cu dragă inimă și fără zăbavă. Sărut mîinile.

EDIT : O clipă, vă rog... Aș vrea să vă luați rămas bun și de la soțul meu. Îl chem numaidecît. (*Iese repede prin dreapta. Scurtă pauză.*)

LITVAY : Domnule doctor... numai un cuvînt, repede, pentru că n-avem timp... dacă nu rămîneam acum singuri, aș fi așteptat pînă-n zori... domnule doctor... apelez la discreția dumneavoastră de medic, vă cer cuvîntul de onoare...

JÁNOSY : Vă rog, domnule...

LITVAY : Dumneavoastră... n-ați venit prea tîrziu la farsa jucată de mine. Ați avut prilejul s-o urmăriți în continuare. Și acum o mai urmăriți.

JÁNOSY : Cum adică ?

LITVAY : Domnule doctor... abia mă mai țin pe picioare.. nu numai în momentul acela am jucat teatru... spectacolul mai continuă și acum... pentru că aici, înăuntru, e glonte... cu care canalia asta m-a împușcat... aici, în umăr...

JÁNOSY : În cazul ăsta... (*Face o mișcare spre trusă.*)

LITVAY : Nu, nu. Nu aici. Ei nu trebuie să afle niciodată adevărul. Înțelegeți-mă. V-am cerut cuvîntul de onoare.

JÁNOSY : Domnule, e de la sine înțeles. (*Se apropie de el.*) La umăr ?

LITVAY : Aici. (*Stă cu spatele spre public, își desface cămașa.*)

JÁNOSY (*se uită la rană*) : A sîngerat puțin. Dar este într-un loc prost. Doare ?

LITVAY : Foarte tare. (*Acoperă rana, își aranjează îmbrăcămintea.*)

JÁNOSY : Veniți imediat cu mine la Felvár. Vă iau cu mașina. O să vă îngrijim la spital. Dacă suportați atît de bine rana, înseamnă că nu-i ceva foarte grav. Ați avut noroc.

LITVAY : Se pare că da. (*O scurtă pauză.*)

JÁNOSY : Dați dovadă de o tărie morală remarcabilă.

LITVAY : Ei cred că în acel moment am jucat teatru. Acum vă dați seama, nu-i așa, de ce am jucat atît de bine rolul de rănit ? Pentru că n-am jucat teatru. Am încercat pe loc să ascund adevărul, dar deodată mi s-a făcut rău. Am avut senzația că mor. Cred și eu că le-a plăcut. Dar, după aceea... cînd amărăciunea a pus stăpînire pe mine, mi-am adunat puterile, am învins durerea, și atunci am început să joc.

JÁNOSY : Ei... să plecăm cît mai repede. Țsta nu-i un „spectacol“ pentru un medic.

LITVAY : Permiteți-mi să mă sprijin de brațul dumneavoastră. Ce simpatice îmi sînteți. În sfîrșit, un străin, după atîția prieteni.

(*Valetul, intră din dreapta, trece prin scenă.*)

LITVAY (*către Valet*) : Vă rog... faceți-mi repede bagajele... Valiza trebuie doar închisă, toate lucrurile sînt înăuntru... și duceți valiza la mașină. Plec cu domnul doctor la Felvár.

VALETUL : La ordinele dumneavoastră. (*Urcă scările și iese.*)

JÁNOSY : Ca medic n-ar fi cazul să vă întreb, dar pentru că dumneavoastră îmi arătați atîta încredere, spuneți-mi de ce trebuie să ascundeți adevărul cu prețul unei suferințe atît de mari ?

LITVAY : Știți... nu vreau să-și închipuie că m-au învins. Baronul era gelos pe mine. A tras în mine ca într-un cîine străin, rătăcit în ograda lui. Eu... plec, luînd glonte cu mine... dar nu vreau ca el să triumfe. Nici el, nici soția lui. Mă înțelegeți ?

JÁNOSY : Vă înțeleg.

LITVAY : Credeam că această femeie... ah, multe am mai crezut eu. Iar ei mi-au arătat în felul acesta... cît de cumsecade sînt.

JÁNOSY : Într-adevăr, sînt oameni foarte cumsecade.

LITVAY : Ar fi fost mai frumos dacă mă nimerea în inimă, dacă muream. Unui romantic, unui actor, unui îndrăgostit ca mine îi șade bine să moară așa. Ar fi fost și mai frumos dacă nu mă nimerea deloc. Să rîzi de soțul bătrîn și să pleci fluierînd. Dar așa... să pleci umilit, avînd în tine un glonte care te sfredește... asta nu trebuie s-o afle ei nicicînd. Nu, dragă domnule doctor. Vreau să fiu eu cel care rîde în seara asta. Măcar o dată să nu rîdă cei care fac pe deșteptii, o dată, măcar o dată, să rîdă sărmanul muzicant, chiar dacă... îl doare atît de tare.

JÁNOSY : Extraordinar cum suportați.

LITVAY : Creatorul a dat fiecărei vietăți o armă cu care să se apere. Taurul se apără cu coarnele, tigru cu dinții, iepurele cu agerimea picioarelor, pasărea cu zborul ei, soldatul cu spada, iar bietul actor jucînd comedie. Nimic mai firesc.

(*Din dreapta intră Edit și Baronul.*)

BARONUL : Mi se spune că sînteți grăbit, domnule doctor.

JÁNOSY : Da, domnule baron. Am doi bolnavi la Felvár...

BARONUL : Parcă adineauri spuneți că aveți unul singur.

JÁNOSY : La spital... se mai găsesc bolnavi...

BARONUL : Vă mulțumim încă o dată și... la vedere. (*Îi întinde mîna.*)

JÁNOSY : Am onoarea să vă salut. Sărut mîinile, doamnă baroană. (*Îi sărută mîna.*)

LITVAY (*din nou senin*) : Domnul doctor e atît de amabil să mă ia cu dînsul la Felvár... Acolo am să pot prinde mîne dimineată acceleratul. Astfel nu va trebui să mă scol cu noaptea în cap și nici să fac uz de mașină... Îmi iau și eu rămas bun... (*Se înclină.*)

JÁNOSY : Îmi iau trusa și vă spun noapte bună. (*Ia trusa.*)

BARONUL : Noapte bună.

EDIT : Noapte bună, domnule Jánosy.

LITVAY : Adio, domnule baron, sărut mîinile, doamnă baroană.

EDIT : Așadar... chiar plecați și dumneavoastră ?

(*Între timp Jánosy a ieșit, ușa rămînînd deschisă în urma lui.*)

LITVAY : Pentru mine vînătoarea a luat sfîrșit. Ca vîntor nu mi-am găsit un rol. Ca vînat am scăpat, slavă Domnului. Ce să mai caut aici ? Un singur lucru ar mai fi, poate : să vă cer un dram de apreciere, așa cum făceau actorii romani care, la sfîrșitul jocului, se întorceau spre public, spunîndu-i — *plaudite*, aplaudați. Trebuie să admiteți totuși că nu mi-am jucat prost rolul.

BARONUL : Ați jucat bine, domnule actor.

LITVAY : Dumneavoastră ce părere aveți, doamnă baroană ?

EDIT : Sînt încîntată. Vă aplaud. (*Face un gest-două, de parcă ar aplauda.*)

LITVAY : Iar mie... (*rîde*)... drept răsplată, să-mi fie îngăduit să rîd cu poftă de tot ce s-a întîmplat. (*Are un rîs prelungit și dureros.*) Noapte bună ! (*Rîde.*) Noapte bună !

(*Iese repede prin stînga, continuînd să rîdă. Baronul îl urmărește cu o privire severă, stînd cu brațele încrucișate. Edit cade într-un fotoliu.*)

CORTINA

TEATRU LA CASTEL

Anecdotală în trei acte

1926

PERSONAJELE :

TURAI

GÁL

ADÁM

ANNIE

ALMÁDY

SECRETARUL

VALETUL

Acțiunea se petrece într-un castel de pe litoralul italian.

ACTUL I

O cameră de primire luxoasă, într-un castel foarte frumos situat pe malul mării. În partea stîngă și în partea dreaptă, cîte o ușă. În mijlocul scenei, o garnitură compusă dintr-o canapea, o măsuță și două fotolii. În fundul scenei, o fereastră mare. Noapte înstelată. Scena e în întuneric. În momentul în care se ridică cortina, de după ușa de intrare din stînga se aude conversația zgomotoasă a unor bărbați. Ușa se deschide și intră trei bărbați în smochinguri. Unul din ei aprinde imediat lumina. Toți trei se îndreaptă, fără să scoată o vorbă, spre mijlocul camerei și rămîn în picioare, în jurul mesei. Toți își aprind cîte o țigară. Apoi, iau loc toți trei în în același timp. Gál se așază în fotoliul din stînga, Turai în cel din dreapta, iar Ádám se așază la mijloc, pe canapea. O pauză lungă, aproape penibilă. Rotocoale de fum. Cei trei se întind confortabil. Tăcere. Apoi...

GÁL : La ce te gîndești atît de concentrat ?

TURAI : Mă gîndesc cît de greu este de fapt să începi o piesă de teatru. Să izbutești să prezinți de la începutul spectacolului personajele principale.

ÁDÁM : Trebuie să fie într-adevăr un lucru greu.

TURAI : Și încă ce greu. Cortina se ridică. În sală se face liniște. Actorii apar pe scenă și începe supli-ciul. Pînă ce află publicul cine este și ce vrea fie-care erou, durează o veșnicie, cîteodată chiar un sfert de oră.

GĂL : Ciudat creier mai ai și tu. Nu-ți poți uita me-seria nici pentru o clipă.

TURAI : Așa ceva nici nu este posibil.

GĂL : Nu trece o jumătate de oră să nu începi să vorbești despre teatru, despre actori, despre piese. Mai există și alte lucruri pe lume.

TURAI : Nu există alte lucruri pe lume. Sînt drama-turg și ăsta e un mare blestem. Alphonse Daudet scria în memoriile sale că, atunci cînd tatăl său era pe moarte, el s-a gîndit ce efect ar avea o asemenea scenă într-o piesă de teatru.

GĂL : Bine, dar un om nu poate fi pînă într-atît robul meseriei sale.

TURAI : Cine nu poate fi stăpîn pe meserie, înseamnă că e robul ei. Nu există cale de mijloc. Crede-mă, nu e un fleac să începi bine o piesă. Una din pro-blemele cele mai dificile ale tehnicii scenei e să prezinți personajele într-un timp oît mai scurt. Să luăm, de exemplu, tabloul cu noi, ăștia trei. Să zicem că n-am fi intrat în această cameră de castel princiar, ci în scena unui teatru, tocmai în momentul în care începe spectacolul. Ar trebui să ne spunem o mulțime de lucruri banale, pînă ce publicul să se poată dumiri cine sîntem. N-ar fi mult mai simplu dacă piesa ar începe așa : să ve-nim în fața spectatorilor și să ne recomandăm ? (*Se ridică.*) Bună seara. Noi, ăștia trei, sîntem niște invitați la acest castel, venim acum din su-fragerie, unde am luat o cină copioasă și am băut două sticle de șampanie. Pe mine mă cheamă Sándor Turai, sînt dramaturg, scriu de treizeci de

ani piese de teatru, din asta trăiesc. Punct. E rîndul tău.

GÁL (*se ridică*) : Numele meu este Gál, și eu sînt dramaturg, scriu tot piese de teatru, și anume, pe toate, fără excepție, în asociație cu acest domn. Noi doi alcătuim o firmă renumită. Pe toate afișele comediilor bune și ale textelor de operetă bune stă scris : „de Gál și Turai“. Bineînțeles că și eu trăiesc tot din asta.

GÁL și TURAI (*în același timp*) : Iar acest tînăr...

ÁDÁM (*se ridică*) : Acest tînăr este, cu voia dumneavoastră, Albert Ádám, compozitor, în vîrstă de douăzeci și cinci de ani. Eu am compus muzica pentru cea mai recentă operetă a acestor doi domni simpatici. Este prima mea lucrare pentru scenă. Acești doi îngeri în vîrstă m-au descoperit și, cu sprijinul lor, aș vrea să devin celebru. Ei au aranjat să fiu invitat la acest castel. Fracul și smochingul le datorez tot lor. Căci, deocamdată, sînt sărac și necunoscut. De altfel, am rămas orfan de mic copil și am fost crescut de o bunică. Bunica a murit. Sînt singur pe lume. N-am nici bani, nici renume.

TURAI : În schimb ești tînăr.

GÁL : Și talentat.

ÁDÁM : Și sînt îndrăgostit de primadonă.

TURAI : Asta nu mai era necesar s-o spui tu, publicul ar fi înțeles și singur.

(*Toți trei se așază.*)

TURAI : N-ar fi oare lucrul cel mai simplu să începi o piesă în felul acesta ?

GÁL : Ei, dacă s-ar putea face așa, atunci ar fi ușor să scrii piese.

TURAI : Nici chiar atît de greu nu este, crede-mă. Uite : totul este să...

GÁL : Bine, bine, bine, numai să nu începi să vorbești iar despre teatru. Sînt sătul pînă peste cap. Despre teatru o să vorbim mîine, cu voia ta.

TURAI : Ai dreptate. În sfîrșit, cîteva ceasuri liniștite, fără griji. Cît de frumoasă a fost călătoria cu mașina ! Și Italia ! Adio masă de scris, mașină de scris, adio culise de teatru urît mirositoare, prețiși actori și directori veritabili ! Tot timpul anului mă bucur la gîndul acestor cîteva săptămîni pe care obișnuiesc să le petrec aici. Ce loc minunat, ce gazdă excepțională, un adevărat prieten și domn, care le lasă invitaților săi toată libertatea ! Și-apoi, mie îmi place și lumea distinsă și bogată pe care o întîlnim aici, nelipsită pînă și în cel mai prost text de operetă. Și să nu uităm, domnilor, lucrul cel mai important : am terminat lucrarea ! Opereta cea nouă e gata ! Și e vară, și noaptea e frumoasă, și în fața noastră se întinde marea albastră, și cina a fost extraordinară... (*se uită la ceasul său*) și nu-i nici atît de tîrziu. E ora două și zece minute. A fost o zi frumoasă, o zi de neuitat.

GÁL : E vineri.

TURAI : Exact.

GÁL : Mai bine nu era.

TURAI : Tronc ! Începe autoflagelarea cu superstițiile.

GÁL : Nu e bine să sosești undeva vinerea.

ADÁM (*șade pe canapea și visează*) : Dar bine, domnilor... E indiferent... vinerea, sîmbăta, duminica, primăvara, vara, toamna, iarna. Totdeauna e frumos ! (*Închide ochii.*)

TURAI : Pentru mine marțea e ziua cu ghinion. (*Către Gál.*) Tu, de pildă, te-ai născut marți.

GÁL : Te rog. Pînă acum am avut următoarele ghinioane din pricina zilei de vineri. La amiază, ploaie

torențială și pană de cauciuc la San Martino. Rezultatul : o întârziere de-o oră. După amiază, la Fiero, am călcat un câine, a trebuit să ne oprim, s-a strâns lumea, ne-am ciorovăit și am plătit. Rezultatul : am sosit aici la ora zece, în loc de ora opt. Vineri ! Cine nu-i acasă ? Gazda aceea excepțională și toți invitații, printre care și persoana de dragul căreia am venit de fapt. Sînt plecați în excursie. Vineri ! Unde-i primadona cea tînă și talentată, cea mai frumoasă, cea mai drăgălașă, cea mai importantă persoană dintre toți invitații la acest castel ? E plecată în excursie, împreună cu ceilalți. Va veni oare pînă diseară ? Nu. Cînd se va reîntoarce ? Asta n-o știe nimeni. Vineri.

TURAI : Pînă la urmă, tot o să vină.

GĂL : Dacă vine acum, înseamnă c-a venit sîmbătă.

ĂDĂM (*visător*) : Ah ! S-aștept pînă mîine... ca s-o pot vedea... O noapte întreagă, o noapte lungă...

GĂL : Vineri.

TURAI : Bine. Acum vin eu și spun : Vineri — un prînz formidabil și o cafea espresso grozavă la San Martino. Ce-i drept, în timp ce luam prînzul, turna cu găleata. Dar cînd eram la cafea, a ieșit deodată soarele și ca urmare am avut o șosea fără praf și un aer plin de miresme. Ce-i drept, am călcat un câine și ne-a fost dat să fim ținta unei adunări populare. Dar am avut în schimb două noroace : câinele a rămas în viață și noi am scăpat nebătuți. E adevărat că am sosit tîrziu la castel, dar și cu asta am avut noroc : nu era nimeni acasă, așa că obosiții drumeți n-au fost nevoiți să mai facă conversație și totuși am primit un papricaș de pui delicios, și asta departe de țară, pe malul mării, în Italia. Iar norocul cel mai mare urmează abia acum : camera în care ne aflăm,

cameră învecinată cu cea a îngerului adorat, cu această ușă de comunicare între ele... (*către Adám, accentuînd în mod deosebit*) cu această ușă de comunicare între ele... tocmai camera aceasta să fie liberă și, datorită vechii mele prietenii cu major-domul, să ne fie dată nouă. Asta zic și eu șansă !

GÁL (*arătîndu-l pe Adám*) : E șansa lui.

TURAI : Șansa lui este și șansa noastră. Dacă ei doi vor fi fericiți, el o să compună melodii mai frumoase și îngerul adorat le va cînta mai frumos. Iar succesul va fi comun. Al tuturor. Nu-i acasă ? Surpriza va fi cu atît mai mare : îngerul adorat va sosi în timpul nopții fără să bănuiască ceva, o să intre în cămăruță, o să se așeze în pătuc...

GÁL : De ce umbli cu diminutive, drăguțele ? Are o cameră mare și un pat imens. Cunosc camera.

TURAI : N-are importanță. Principalul este că se reîntoarce la castel și nici nu bănuiește că noi sîntem aici și că i-am adus opereta terminată — rețineți domnilor ! — opereta terminată. Și că sîntem gata să-i cîntăm din operetă valsul cel mare, încă necunoscut, dar care o să cucerească cu siguranță lumea întreagă, valsul principal, valsul înaripat, pe care acest copil nevinovat l-a creat cu tot entuziasmul inimii sale tinere...

GÁL (*intervine*) : Isprăvește ! Pînă la urmă o să devină încrezut. (*Se uită la ceasul său.*) E aproape două jumătate. Domnilor, am o propunere. Să mergem la culcare. Sînt mort de oboseală. Lăsăm cîntatul pe mîine. Dacă n-a venit pînă acum, înseamnă că rămîne pînă dimineața. Cunosc eu obiceiurile casei. Sîntem în picioare de la ora cinci dimineața, în cap îmi vîjîie patru sute de kilometri. Tînărul nevinovat a și adormit.

ADÁM (*tresărind*) : Nu dorm. Am auzit fiecare cuvînt.

GÁL : Ei, ce-am spus ?

ADÁM : Dimineăta la ora cinci, patru sute de kilometri, ceva despre capul tău...

GÁL : Ei, vezi ?

TURAI : Sînt de acord să amînăm surpriza pentru mîine dimineăta. O să-i cîntăm valsul la deşteptare.

ADÁM : Numai să nu afle ea înainte c-am sosit.

TURAI : Poţi să te bizui pe mine. I-am spus clar şi răspicat bătrînului portar de la intrare să nu sufle o vorbă despre sosirea noastră, pînă mîine dimineăta. (*Către Adám.*) Aici portarul este un personaj aproape tot atît de important ca şi gazda.

ADÁM (*se ridică*) : În cazul acesta, mă duc să fac o baie.

TURAI : Straşnică legătură logică. Ce are portarul cu baia ?

ADÁM : Detest logica.

GÁL : Acum vrei să faci baie ?

ADÁM : Da.

GÁL : În mare ?

ADÁM : Nu, în cadă. E o încîntare să stai în apa călduţă, somnoros, toropit, plin de speranţe, fericit, şi să visezi cu ochii închişi !... Am plecat.

TURAI : Du-te, băiatul meu. Fă numai ce-ţi face plăcere. Artistul trebuie îngrijit cînd creează. (*Către Gál.*) Ai cunoscut-o pe bunica lui ?

GÁL : Nu.

TURAI : Era numai atîtica. (*Arată cu mîna.*) A fost cea mai scundă bătrînică pe care am văzut-o în viaţa mea. Din cauza ei a rămas băiatul ăsta atît de neajutorat. N-am să uit niciodată cînd l-a adus să mi-l prezinte. A ţipat la mine în toată regula ! „Copilul ăsta e un geniu, trebuie să-i ascultaţi numai decît compoziţiile !“

ADÁM : Ce-am mai tremurat eu atunci !

TURAI : Dar eu ! Da, da. (*Îngîndurat.*) Mama lui... a fost o femeie frumoasă, liniştită.

ADĂM (*emoționat*) : Eu nici nu mi-o amintesc prea bine.

TURAI : O, parc-o văd în fața ochilor ! Într-adevăr, un artist tânăr trebuie să lupte uneori foarte mult ca să răzbească. Dar în cazul tău nu se va întâmpla așa. De tine au grijă doi oameni deștepți. Așa că, du-te, băiete, fă baie, dormi, iubeste, bucură-te de logodnica ta, bucură-te de viața frumoasă de aici !

GĂL : Tu faci din el un visător. Trebuie să cunoască și amărăciunile vieții.

TURAI : Ești grăbit în privința asta ?

GĂL : Eu, nu.

TURAI : El, cu atât mai puțin. Du-te, tinere, să te odihnești și mâine să te prezinți refăcut și bine-dispus.

ADĂM (*se uită în jur*) : Va să zică, asta-i camera mea ?

TURAI : Sigur, dragul meu. (*Cu importanță.*) Și dincolo de acest perete locuiește ea, fericita logodnică. De fapt este o situație clasică. E situația pe care au avut-o Pyram și Thisbea în *Visul unei nopți de vară*. Ei sînt îndrăgostiți... și îi desparte un zid. Cum spune Pyram ? „Iar tu, zidule, o, dulce zid draguț, care te ții între casele bătrîne și desparti pe-ai lor copii...”

GĂL : Bine, bine, iar teatru, din nou teatru !

ADĂM : Și voi doi ?

GĂL : N-avea nici o grijă. Noi locuim în partea opusă a castelului. Camera noastră e în direcția aceea. (*Arată.*)

ADĂM : Stați amîndoi în aceeași cameră ?

TURAI : Întotdeauna. Adevărații autori asociați nu se despart nici pentru o clipă. Nu trebuie să se piardă nici cea mai neînsemnată idee. Și-apoi, eu am obiceiul să vorbesc în somn. Se zice că atunci spun

cele mai bune poante. El, în schimb, doarme iepurește și notează tot ce spun eu.

ADĂM (*în dreptul ușii prin care au intrat*) : Părinții mei ! Vreau să vă fac o declarație. Vă iubesc pe amîndoi, viața e frumoasă și eu sînt fericit ! (*Face o plecăciune și iese.*)

TURAI (*după o pauză*) : În cinstea acestei declarații categorice sînt dispus să beau un pahar de coniac bun.

GĂL : Chiar și două.

TURAI (*sună*) : Îmi saltă inima de bucurie cînd îl văd atît de fericit pe copilul acesta. Eu n-am avut copii și, pe la cincizeci de ani, omul e cuprins atît de mult de sentimente părintești, încît pur și simplu își caută un copil. Acestui biet copil îi lipsește teribil grija părintească. (*Sună încă o dată.*) Sper că personalul n-a plecat încă la culcare. (*Dus pe gînduri.*) Da, da, mama lui a fost o femeie amabilă, frumoasă, liniștită. (*Se uită pe fereastră.*) În fața hotelului lumea mai dansează pe malul mării. Perechile plutesc una după alta în lumina reflectoarelor... Ar fi o scenă potrivită pentru o operetă, pentru finalul unei operete... imaginează-ți, în fundul scenei cerul albastru, înstelat, jos marea presărată cu luminițe, în diverse culori... ce decor splendid ! (*Pleacă de la fereastră.*) Ajung să cred și eu că tînărul are dreptate : viața e frumoasă ! (*Se așază. Are o figură de om fericit.*)

GĂL : Ascultă-mă ! N-am vrut să spun adineauri, dar de fapt mai e ceva ce ține de ziua de vîineri.

TURAI : Ce anume ?

GĂL : Nu-i ceva plăcut. Am o veste pentru tine. Nu-i prea plăcută.

TURAI : Ciudat animal mai ești și tu. Cum vezi că omul se simte bine cinci minute, tu ai imediat ceva de spus.

GÁL : Stai puțin, acuși o să ai și tu ceva de spus.

TURAI : Hai, bătrîne. Strică-mi buna-dispoziție. Ce s-a întîmplat ?

GÁL : Am văzut scris un nume, jos, la portar. M-am uitat în registrul de oaspeți ca să văd cine mai e pe-aici. Nu-i deloc plăcut.

TURAI : De ce mă sperii ? Despre cine-i vorba ?

GÁL : E vorba de Almády.

TURAI : Actorul ?

GÁL : Da.

TURAI : Aici, la castel ?

GÁL : Da.

TURAI : Asta-i într-adevăr neplăcut.

GÁL : Ei, vezi ?

TURAI : Te pomenești că-ți pare bine ?

GÁL : Nu-mi pare bine deloc. Eu sînt un pesimist, dar, din păcate, un om cinstit. Asta înseamnă că nu mă bucur niciodată cînd am dreptate. Fapt este că domnul Almády se află aici.

TURAI : Dar cum se face c-a venit aici ? El n-a mai fost invitat la acest castel de vreo zece ani. După cîte știu, își petrece vacanța la Balaton, împreună cu soția și copiii. Are acolo o vilă.

GÁL : Ei, uite că acum s-a lăsat invitat din nou. Probabil c-a avut motive.

TURAI : Băiatul știe ?

GÁL : Băiatul nu știe nimic. Habar n-are nici pînă azi ce reprezintă Almády în viața logodnicei sale.

TURAI : Las-o încolo. Chiar atît de mult nu reprezintă el... în definitiv... I-a dat lecții, i-a fost profesor la Institutul de artă dramatică... a învățat-o arta respirației, și apoi, precum se spune, să-și dea drumul... vocii... Te rog ! Renumitul prim-amorez și tînăra studentă de la institut ! O poveste banală. Ceva obișnuit. Așa ceva durează cîteva luni. Ei ! S-a terminat de mult. Annie e prea deșteaptă.

Și-apoi e logodită. Ai tu idee ce logodnică pasionată poate fi o actriță atunci când cineva vrea cu adevărat s-o ia de soție ? Eu personal nu sînt încîntat de logodna aceasta, pe mine mă interesează să știu dacă băiatul este sau nu fericit. Fii serios ! Doar nu e proastă, cu comediantul acela... chiar dacă-i aici... încetează, te rog ! Cu un tată a patru copii. E mult prea deșteaptă.

GÁL : Eu n-am spus nimic. Am spus numai că i-am văzut numele în registrul de la poartă și că prin urmare locuiește aici. Asta-i ceva plăcut ? Nu. Asta-i ceva neplăcut. Atît am spus. Dar acum îți mai spun ceva. Ar fi trebuit să telegrafiem că venim.

TURAI : Asta ai spus-o și ieri dimineață. Bine. Iar ai avut dreptate.

GÁL : Iar nu-mi pare bine. Dragul meu, o femeie nu trebuie luată niciodată prin surprindere. Trebuie să telegrafiezi totdeauna cu mult înainte. Ori de cîte ori i-am făcut în viața mea asemenea surprize unei femei, pînă la urmă surpriza am avut-o eu. (*Se aud bătăi în ușă.*) Intră !

(*Intră Valetul.*)

TURAI : Ce este ? A, da ! Adu-ne, te rog, coniac.

VALETUL : Aș putea să aflu care este marca preferată de domnul doctor ?

TURAI (*către Gál*) : Intră, te rog, puțin la el și reține-l cîteva minute... aș vrea să stau de vorbă cu... (*face semn cu capul spre Valet*) aș vrea să discut ceva cu dînsul. (*Gál iese. Către Valet.*) Cum te cheamă ?

VALETUL : Pe mine ?

TURAI : Da, pe dumneata.

VALETUL : János Dvornicsek.

TURAI : Cîți ani ai ?

VALETUL : Cincizeci și doi.

TURAI : Unde te-ai născut ?

VALETUL : La Podmokli, în Cehia.

TURAI : Căsătorit ? necăsătorit ?

VALETUL : Căsătorit. Am doi copii.

TURAI : Anul trecut nu erai aici.

VALETUL : Nu, vă rog.

TURAI : Ai venit anul acesta ?

VALETUL : În vara aceasta.

TURAI : Mulțumesc.

VALETUL (*foarte timid, după o scurtă pauză*) : Iertați-mă, domnule, de ce mi-ați luat aceste date ?

TURAI : Nu-ți fie teamă, nu sînt detectiv. Am să-ți spun la sfîrșit. De aceea, János Dvornicsek, răspunde în continuare la întrebările mele. În camera de alături locuiește doamna Annie Balogh ?

VALETUL : Da, domnule.

TURAI : N-a venit încă, nu-i așa ?

VALETUL : N-am observat să fi venit.

TURAI : Dar ai văzut-o plecînd ?

VALETUL : Au plecat la ora șase după-amiază.

TURAI : Au plecat ? Cine anume ?

VALETUL : Toată societatea. Împreună cu domnul conte. Au plecat în excursie la San Pietro, mi se pare.

TURAI : E departe de aici ?

VALETUL : O oră și jumătate cu vaporul. Au plecat cu vaporul cel mare cu motor, erau douăzeci și șase de persoane. Cină rece pe vapor. Un bufet grozav.

TURAI : Și cînd se înapoiază ?

VALETUL : E foarte multă băutură pe vapor.

TURAI : Nu asta am întrebato. Am întrebato cînd se înapoiază.

VALETUL : La asta v-am răspuns, domnule. E foarte multă băutură pe vapor : cincizeci de sticle de șampanie, optsprezece sticle de coniac, fel de fel lichioruri și șaiszeci de sticle de bere. Probabil că se vor înapoia dimineața.

TURAI : De ce ?

VALETUL : Pentru că trebuie să termine mai întâi de băut tot ce v-am înșirat.

TURAI : Așa va să zică ? Și din cine e compusă această societate ?

VALETUL : Majoritatea o formează, domnule, ca să zic așa, o familie de americani. Niște rude îndepărtate ale domnului conte. Dumnealor pretind să se facă câte-o excursie în fiecare zi de sărbătoare.

TURAI : Ce sărbătoare mai e și azi ?

VALETUL : Nu știu, domnule. La dumnealor e sărbătoare de două ori pe săptămână. Nu cunosc religia asta. Merg să chefuiască noaptea pe mare. O adoră pe doamna Annie. Ea le cîntă pe vapor. Sînt și lăutari.

TURAI : Sînt și lăutari ?

VALETUL : Da, patru bucăți. Sînt ăia care cîntă de obicei aici, la hotelul „Corona d'Italia“. Dar nu-i mare scofală de capul lor. Pe apă, lăutarii ăștia nu fac doi bani, lor le trebuie pămînt sub picioare.

TURAI : Pămînt. Da. Desigur. Să mergem mai departe. Îl cunoști pe domnul Almády ?

VALETUL : Pe domnul Almády ?

TURAI : E actor la Teatrul Național.

VALETUL (*exclamînd*) : Bineînțeles ! Cum să nu-l cunosc pe domnul actor Almády ? Stă la noi de trei zile.

TURAI : Aici la castel ?

VALETUL : Da, în aripa veche. Are fereastra spre grădină.

TURAI : La etajul ăsta ?

VALETUL : Da, domnule.

TURAI (*intrigat*) : Și... e și el plecat cu toată societatea ?

VALETUL : Păi da. A plecat împreună cu doamna actriță.

TURAI : Cum adică a plecat împreună cu doamna actriță ?

VALETUL : Păi... el a condus-o la vapor. Obişnuiesc ca, împreună, să...

TURAI : Ce obişnuiesc împreună ?

VALETUL : Păi... așa, ca niște colegi. Domnul Almády recită versuri pe vapor.

TURAI : De unde știi ?

VALETUL : Marți am' fost eu plecat cu dumnealor.

TURAI : Marți. Da, marți.

VALETUL : Da, marți.

TURAI : Înțeleg, înțeleg. Bine... mulțumesc. (*Pauză.*)

VALETUL : Gata ?

TURAI : Gata.

VALETUL : Pentru că ziceați că la sfârșit o să-mi spuneți...

TURAI : De ce ți-am luat datele ?

VALETUL : Exact.

TURAI : Învață de la mine, băiete. Sfatul pe care ți-l dau acum să-l primești ca semn al recunoștinței mele : un om care s-a recomandat minte de obicei mai puțin la interogatoriu. Simte răspunderea pentru ceea ce spune. Înțelepciunea asta e dintr-o piesă polițistă scrisă de Gál și Turai.

VALETUL : Mulțumesc frumos.

TURAI : Cu plăcere. (*Pauză.*)

VALETUL : Din care doriți ?

TURAI (*distrat*) : Cum din care doresc ?

VALETUL : Din care coniac ?

TURAI : Da, da. Iartă-mă. În definitiv, pentru asta te-am sunat. Ce fel de coniac aveți ?

VALETUL : Toate coniacurile franțuzești bune : Hennessy, Dubouché, Rivière-Cardrat...

TURAI : Dacă-i așa, dă-mi, te rog, un pahar de...

(Scurtă pauză. Afară se trîntește o ușă.)

VALETUL *(atent la zgomot)* : Iertați-mă, domnule ! *(Ridică degetul.)* Pardon ! Mi se pare... Stați, vă rog, liniștit ! Mi se pare că acum s-a înapoiat doamna.

(Amîndoi ascultă atenți. Din camera de alături se aude Annie cîntînd degajat, cu voce tare, o arie de operetă.)

VALETUL : Da, dumneaei este. *(Amîndoi sînt atenți la cîntec.)*

TURAI : Extraordinar ! Ea este ! *(Bucuros, vesel.)* Dacă-i așa, nu mai e nevoie de coniac, ci te rog să faci rost de șampanie la gheață și să reții, o dată pentru totdeauna, că marca și băutura mea preferată este Mumm, Cordon-Rouge. Repede, băiete, hai, hai !

VALETUL : Șampania s-o aduc aici ?

TURAI : Bineînțeles c-aici. *(Valetul iese grăbit. Aria se aude în continuare. Turai ascultă cu oarecare atenție.)* Interesant, e logodnica noastră și cîntă totuși dintr-o operetă de Emeric Kálmán. *(Se îndreaptă spre ușa de intrare, clătinînd din cap ; o deschide și spune.)* Domnilor ! Băieți ! Stai ! Nu mai intra în baie ! A venit îngerul ! St ! Îmbra-că-te repede ! Și tu ! Și tu ! *(Iese, nu mai poate fi văzut, i se aude doar vocea.)* Dacă spun c-a venit ! Repede, repede ! Am și comandat șampania ! Stai, tinere, să-ți ajut !

(Ușa se închide, trîntindu-se. Scena e goală. Din camera de alături se mai aude un timp cîntecul, apoi vocea

se stinge. După aceea, de acolo, prin perete, se aud tare, clar și inteligibil, cele ce urmează.)

ALMÁDY (*vocea lui*) : Spune-mi, te rog, tu cânti ca să-mi faci în necaz, vrei să-mi ies din fire ?

ANNIE (*vocea ei*) : Cînt pentru c-așa vreau. Dacă tu vrei să-ți ieși din fire poți s-o faci independent de asta.

ALMÁDY : Vrei să mă chinuiești, vrei să mă chinuiești, spune-mi, vrei să mă chinuiești ?

ANNIE : În definitiv, ce înseamnă obraznicia asta să vii, tam-nisam, noaptea, în camera mea ?

ALMÁDY : Am venit cu tine.

ANNIE : Eu nu te-am invitat înăuntru.

ALMÁDY : Ieri ai fost tu la mine.

ANNIE : Pentru că m-ai amenințat că te sinucizi și că-ți masacrezi toată familia. Află că m-am săturat de toată comedia asta. Viața mea a luat un alt drum. Sînt logodită și vreau să fiu o soție cinstită. E cea mai mare obraznicie din partea ta, să vrei să mă compromiți în societatea de aici.

ALMÁDY : Eu să te compromit ? Eu ? Pe tine ? Eu ? Pe tine ?

ANNIE : Chiar și astăzi, în timpul excursiei. N-ai nici un drept să faci așa ceva.

ALMÁDY : Eu n-am nici un drept ? Eu, care te-am crescut ? Eu, cu care ai petrecut atîtea ceasuri înflăcărare, atîtea momente de dragoste sublimă, de neuitat...

ANNIE : Nu-i adevărat ! Nu sînt de neuitat ! Pot fi uitate ! Ai să vezi că pot fi uitate ! Pleacă ! Te rog să nu pui mîna pe mine ! Pleacă ! Uite, fii rezonabil și părăsește localitatea. Nu mă enerva. Logodnicul meu poate să sosească dintr-o clipă într-alta.

ALMÁDY (*urlînd*) : Îlucid !

ANNIE : N-ai să-l ucizi. (*Almády plînge cu hohote, scurtă pauză.*) Ei, încetează, te rog. Nu pot să te văd plîngînd. Te rog să nu plîngi, căci e îngrozitor ! Un bărbat în toată firea ! Tată de familie, cu patru copii !

ALMÁDY (*plîngînd cu hohote*) : Dacă te iubesc atât de mult !

ANNIE : Almády, tu îţi manifesti suferinţa prea ostentativ. Nu suport ! (*Scurtă pauză.*) Ce faci ? Îţi scoţi haina ?

ALMÁDY : E foarte cald aici.

ANNIE : Te rog, pune-ţi imediat haina ! Ia te uită ! (*Pauză.*) Aşa. Şi-acum du-te frumuşel în camera ta şi pe mine lasă-mă să dorm. Mîine trebuie să oînt la concertul de gală. Te rog frumos, pleacă. (*Nerăbdătoare.*) Nu mai insista, şi pleacă.

ALMÁDY : Bine, draga mea. Rămîn pînă ce te culci. Ai puţin rachiu aici ?

ANNIE : E acolo, în anticameră. Poţi să iei toată sticla. Dar, după aia, pleci numaidecît. (*Scurtă pauză. Strigînd.*) Acolo, acolo, în dulăpior ! Rămîi puţin acolo şi nu te uita înapoi pînă ce-mi pun pijamaua. Gata ! Poţi să te întorci !

(*Linişte. În scenă intră, în vîrfurile picioarelor, cei trei bărbaţi în smochinguri.*)

TURAI (*atent la ce se petrece în camera de alături*) :
E linişte. S-a culcat !

ADÁM (*în şoaptă*) : Poate a şi adormit.

TURAI : Exclus. Veniţi înapoi. Aici, aici, la perete !

(*Toţi se îndreaptă spre peretele în care se află o uşă de trecere. Rămîn acolo înşiraţi cu faţa spre public.*)

TURAI (*încet*) : Atenţie ! Mai întîi de toate, să strigăm de trei ori : Annie, Annie, Annie ! Eu am să dau tonul. (*Se întorc cu faţa spre perete.*)

(Turai ridică brațul, ca un dirijor care dă orchestrei semnalul de începere. În aceeași clipă, liniștea din camera de alături se sparge.)

ANNIE (*strigînd*) : Nu, nu !

(Consternare. Cu iușeala fulgerului, toți trei se întorc.)

ANNIE : Ce mai vrei ? Iar începi ?

(Cei trei, consternați, își manifestă spaima prin gesturi.)

ALMÁDY (*strigînd cu patimă*) : Încep iar ! Da, iar încep ! Te iubesc, te ador, sînt nebun după tine !

(Cei trei fug înspăimîntați de la perete. Se opresc brusc și ascultă.)

ALMÁDY (*strigînd*) : Te iubesc așa cum un zgîrie-nori iubește norii care plutesc deasupra lui, dar care se risipesc la cea dintîi adiere de vînt ! Nu pot să trăiesc fără tine ! Nici o săptămînă ! Nici o zi ! Nici o oră !

(Cei trei se așază în același timp.)

ANNIE : Ești un impostor ! Astea nu sînt decît fraze goale !

ALMÁDY : Nu, nu ! Sînt nebun după tine ! Dar tu m-ai exploatat și m-ai stors ca pe-o lămîie și acum vrei să mă arunci !

ANNIE : Cine vrea să te arunce, nebunule ? Termină cu accesele astea de furie ! Adineauri parcă te cumînțișeși. Vino să-ți sărut capul ăla frumos, clasic. (*Îl sărută.*)

ALMÁDY : Țsta nu-i sărut, e bacșiș.

(Pauză. Adám își îngroapă capul în palme.)

GÁL : Aici nu-i nimic de făcut. E limpede că lumina zilei. E ca și-un glonte în cap.

ÁDÁM (*șoptind*) : Aceste cuvinte ! Această voce !
(*Repede, cu ironie dureroasă.*) „Să-ți sărut capul
ăla frumos, clasic.“

(*În camera de alături.*)

ALMÁDY : Bacșiș !

ANNIE : Nu urla !

ALMÁDY : Ba urlu ! Sînt o lămîie stoarsă ! O lămîie !
(*Plînge cu hohote.*) Să știe toată lumea că sînt
o lămîie !

(*Turai și Gál își duc, de cîteva ori, mîinile la cap.*)

ÁDÁM : Dumnezeu ! (*Se prăbușește pe masă.*)

(*În camera de alături.*)

ALMÁDY : Oh, cum mă arde amintirea atîtor nopți
de dragoste !

(*Linște.*)

ÁDÁM (*privind năuc înaintea lui*) : Țsta-i Almády.
GÁL (*timid*) : Nu e sigur.

TURAI : Ești un prost. O țară întreagă cunoaște vo-
cea lui de bariton. Vrei să te pui c-un muzician
care a recunoscut vocea lui Almády ? Aici nu
mai e nimic de făcut. E-o adevărată catastrofă.

GÁL : E vineri.

(*În camera de alături.*)

ANNIE : Amintirile rămîn. Pleacă de-aici.

(*Pauză. Turai se îndreaptă spre Ádám. În camera de
alături.*)

ALMÁDY : Ah, cînd văd asta ! (*Foarte senzual.*) Ah !
Formele astea ! Pielea asta trandafirie, divină !
Mai există oare așa ceva pe lume ? Oh, s-o
mîngîi !

ANNIE : Nu vrei să pleci ?

ALMÁDY : Ah ! Ce rotunjimi ! Ce neted ! Ce catifelat ! Ce parfumat !

ANNIE : Nu, te rog să nu muști !

ALMÁDY : Dar dacă e atât de îmbietor !

(*Linște.*)

GÁL (*încet*) : Ar fi trebuit să telegrafiem.

TURAI (*mîngîindu-l pe Ádám pe cap*) : Pleacă de-a-ici, dragul meu băiat. Treci în camera noastră.

ÁDÁM : Pe această femeie eu am respectat-o ca pe-o madonă ! Aș fi în stare să-l ucid pe bărbatul care-o ține acum în brațe, care-o mîngîie !

(*În camera de alături.*)

ALMÁDY : Bine, bine, știu că nu reprezintă nimic pentru tine.

ANNIE : Cum poți să spui așa ceva ? Nu fi atât de disperat. Îți jur pe tot ce am mai sfînt că nici un alt bărbat n-a însemnat în viața mea atât de mult ca tine. N-am să pot uita și n-am să pot nega niciodată. Fiindcă tu ești bărbat din cap pînă-n picioare. Cine să știe asta mai bine decît mine !

(*Linște.*)

GÁL : Ce șansă extraordinară ! Tocmai camera asta să fie liberă. Ce șansă deosebită. Am reușit să obținem camera cu mare protecție. Ce șansă nemaipomenită. Pyram și Thisbea : „Iar tu, zidule, o, dulce zid draguț...” Poftim !

TURAI : Ajunge, nu mai croncăni. Te rog să...

(*În camera de alături.*)

ALMÁDY (*urlînd*) : Tu nu vrei să înțelegi că sufăr ca un câine.

ANNIE : Nu mai spune astfel de vorbe, că mi se rupe inima ! Termină cu suferința ! Ce stai așa disperat ? Vino, sărută-mă, măgărușule.

TURAI (*sprjinindu-l pe Ádám*) : Pleacă, băiete, pleacă de aici.

ÁDÁM : Viața mea e distrusă.

GÁL (*îl ia pe Ádám de braț*) : Vino, dragul meu. Eu am spus să trimitem o telegramă. Vino. Ai să dormi în camera noastră.

ÁDÁM (*pe un ton amar*) : Să dorm ?

TURAI : Ia-l, te rog, de aici. Plecați ! (*Îl împinge spre ușă. Amîndoi ies. Turai continuă să asculte, lîngă perete.*)

(*În camera de alături.*)

ALMÁDY : Pot să-ți dau un sărut de adio ?

ANNIE : Da, dar după aceea să pleci numaidecît.
(*Pauză de o clipă.*)

ALMÁDY : Să-ți amintești sărutul acesta multă, multă vreme.

ANNIE : A fost sărutul tău de altădată. Fierbinte și dulce ca punciul aprins. Acum însă du-te în camera ta. E îngrozitor c-ai intrat aici. Dacă te vede cineva pe sală ! Mă omor dacă logodnicul meu află ceva. Totul e din pricina bunătății mele prostești, a inimii mele bune... Tu mă distrugi ! Pleacă mîine dimineată la prima oră, cu cel dintîi tren.

ALMÁDY : Măcar o seară să mai fim împreună !

ANNIE : Nu se poate. Trebuie să cînt la concert.

ALMÁDY : Contramandează.

ANNIE : Nu pot s-o fac din considerație pentru conte. Tu trebuie să părăsești localitatea. Ei pot să sosească în orice zi. Tînărul acela drăguț cu cele două canale bătrîne. (*Turai face un gest.*) Aș-

tept telegrama de la o zi la alta. (*Turai face din nou un gest.*) Ia trenul și pleacă. (*Țipînd.*) Ce vrei, în definitiv? Vrei să-mi împiedici căsătoria?

ALMÁDY : Bine, draga mea. Ți voi îndeplini porunca. Am să plec. Plec cu trenul de prînz. La revedere, iubito. Și acum, te rog să-mi permiți să te sărut pentru ultima oară.

(*Liniște.*)

TURAI : Fir-ar să fie de canalie, de ce n-o fi plecînd odată !

(*În camera de alături.*)

ANNIE : Pleacă odată !

ALMÁDY : Noapte bună, îngerul meu.

ANNIE : Noapte bună, prostănacule.

(*Pauză, după care se aude trîntindu-se o ușă.*)

TURAI : În sfîrșit. Noapte bună. (*Se așază.*)

(*Pauză. Intră Gál care face un gest interrogator.*)

TURAI : Ce dorești ?

GÁL : Ce înseamnă această liniște ?

TURAI : Te rog să nu rînjești, căci te-nșeli. Liniștea este cît se poate de nevinovată. Baritonul a plecat.

GÁL : Și îngerul ?

TURAI : S-a culcat.

GÁL : După ce ne-a culcat și pe noi... la pămînt. Victorie prin tuș, ce mai ! A fost îngrozitor. „Ce rotunjimi, ce neted, ce parfumat“ ! Și-ar fi vrut să și muște. Domnul Almády în postură de zgîrie-nori și de lămîie.

TURAI : Unde-i băiatul ?

GÁL : L-am culcat. Pyram plînge acum în pat ca un copilaș de cinci ani. „Iar tu, zidule, o, dulce

zid drăguț...” (Pauză.) Auzi, lămîie ! Nemaipomenit !

TURAI : N-am curajul să dau ochi cu băiatul. Mă simt răspunzător de această catastrofă.

GÁL : Ce ghinion ! Firește, surpriză ne-a trebuit ! Domnul Turai, cu fantezia sa poetică ! Ei, poftim surpriză. „Ce rotunjimi, ce neted, ce roz, ce catifelat și ce parfumat !” Și-ar fi vrut să și muște ! Zgîrie-norul !

TURAI : Du-te la naiba.

GÁL : Iartă-mă, dar oricum aș lua-o, de catastrofa asta tot tu ești de vină. La ce naiba ne-a trebuit tocmai camera de lîngă dumneaiei ?

TURAI : Eu am avut cele mai bune intenții.

GÁL : Nu totdeauna cel mai bun este și bun. E mai bine să dorești ce e bun. Poftim rezultatul. Adio logodnică, adio dragoste, adio vals, adio operetă, adio primadonă. În schimb, ciinele călcat de noi a rămas în viață, cafeaua neagră a fost excelentă și am obținut și camera. Ei, vinerea ne-a dat gata.

TURAI : Mie îmi pare rău numai de băiat.

GÁL : Mie îmi pare rău și de băiat și de operetă. Nemaipomenit. Auzi, să-i sărute capul ăla clasic. Tocmai capul. Mă întreb, care alta ar putea să joace rolul primadonei.

TURAI : Ei, lasă asta acum. Eu am grija băiatului. Ce mai spune, sărăcuțul de el ?

GÁL : Plînge cu sughituri.

TURAI : Dar între sughituri... nu spune nimic ?

GÁL : Ba da. Mai bine să nu auzi ce spune.

TURAI : Ce spune ?

GÁL : Zice mereu : „Am s-o distrug”.

TURAI : Pe ea ?

GÁL : Da de unde. Și mai rău. Vrea să distrugă partitura. Și mai zice : „Am să fac moarte de om !”

TURAI : Almády ?

GÁL : Nici pomeneală. Pe ea vrea s-o omoare. Pe ea cea rotunjoară și parfumată. Tare aș vrea să văd cum o să arate o premieră cu partitura distrusă și cu primadona ucisă !

TURAI (*după o scurtă gîndire, cu elan*) : Și totuși premiera o să aibă loc. Trebuie să aibă loc.

GÁL : După toate cîte-au fost ?

TURAI : După toate. Fii liniștit, premiera o să aibă loc.

GÁL : Cu muzica asta ?

TURAI : Da, cu muzica asta, cu această primadonă, cu acest compozitor. Te asigur. Și ai să vezi : o să avem și nuntă, și succes, și fericire.

GÁL : Optimistule ! În loc să faci asemenea prooro-ciri, mai bine ai spune ce se poate face aici concret ! În definitiv, ne găsim în fața unei catas-trofe.

TURAI : Adevărat.

GÁL : Ei, acum să vă văd, scriitori celebri ce sînteți ! Acum într-adevăr ne-a dat viața o problemă de rezolvat. Ce zici, maestre ? Iată o situație în-curcată ! Să te văd cum o descurci, cum o dregi. Faimosule ! Acum să-ți arăți talentele, acum să te văd ce poți !

TURAI : Am să încerc. Pentru moment însă cel mai important este ca bietul băiat să nu stea singur. Trebuie să fii în preajma lui. Ia, te rog, vali-joara lui, du-i-o înăuntru și adu-o pe a mea. Am să dorm eu în camera asta.

(Gál pleacă, ducînd valiza. Turai se plimbă încoace și încolo, îngîndurat. Gál se întoarce cu o valiză mică a lui Turai.)

TURAI : Ce face ?

GÁL : Stă culcat și privește în gol.

TURAI : În gol ?

GÁL : Da, în gol. •

TURAI : Asta-i rău.

GÁL : Mie-mi spui ? ! Nici măcar nu mi-a răspuns la întrebare.

TURAI : Dar ce l-ai întrebat ?

GÁL : L-am întrebat : Ce faci ?

TURAI : Spune și tu, ce putea să-ți răspundă bietul copil la o întrebare atât de stupidă pusă într-o asemenea situație ?

GÁL : Ai să-mi raportezi ceva ?

TURAI (*nervos*) : Ce înseamnă asta ? Ce, ești șeful meu ? Grandomania ta începe să mă enerveze.

GÁL : Ei, ei.

TURAI : De ce faci pe grozavul ? Crezi că dacă pe afiș stă scris : „Gál și Turai“ și nu „Turai și Gal“, asta înseamnă că-ți sînt subordonat ?

GÁL : Oprește-te. Supus și umil, vin și te întreb, care crezi că este soluția ?

TURAI : Dar ce, sînt prost să-ți spun ? Destule idei bune pe care le-am avut eu s-au ratat de cînd ai devenit tu asociatul meu. Problema de acum vreau s-o rezolv singur, fără asociat. (*Merge spre masă.*) Te rog să-mi dai unele lămuriri. Am nevoie de unele date. (*Scoate un creion.*)

GÁL : Pentru asta sînt bun.

TURAI : Numai pentru asta. Unde se află în momentul de față soția și copiii lui Almády ? (*Ține creionul pregătit pentru însemnări.*)

GÁL : După cîte știu, la Balaton.

TURAI : Adresa ?

GÁL : Füred, vila Coriolan. Nu-i un zgîrie-nori.

TURAI (*notează totul*) : Cum o cheamă pe mama primadonei ?

GÁL : Văduva Balogh.

TURAI (*notează*) : Unde locuiește ?

GÁL : Bulevardul Elisabeta 70.

TURAI : Crezi că acum e la Budapesta ?

GÁL : Nu știu. Dar...

TURAI : Ce-i ?

GÁL : Acum îmi vine în minte. De ce n-o întrebăm pe dînsa toate astea ? (*Arată spre camera de alături.*) Sînt de părere c-ar trebui s-o trezim.

TURAI : Pentru ce ?

GÁL : Ca să-i spunem ce s-a întîmplat. Poate ne dă ea un sfat. În astfel de situații, femeile găsesc cele mai surprinzătoare soluții. Eu zic s-o trezim.

TURAI : Ferească sfîntul. Femeile nu sînt la înălțime decît atunci cînd au posibilitatea să nege. Or, negația n-are ce căuta aici. N-ar fi cu putință să nege propriile ei cuvinte. Nici pornirea aceea violentă și senzuală a lui Almády față de care, fie vorba între noi, s-a apărut atît de puțin. Bine că i-a interzis s-o muște. Ce-ar mai putea să nege ?

GÁL : Femeile mai au și alte resurse. Să cadă în genunchi, să leșine, să facă o criză de plîns, o criză de rîs, o criză de tetanie, în sfîrșit, o criză.

TURAI : Crizele sînt bune pentru noi, bătrînii. După ce ai trecut de patruzeci de ani și în plus mai lucrezi și în teatru, te bucuri cînd ți se ivește un asemenea prilej în care tu să fii cel care poți să ierți. Numai că tînărul are douăzeci și cinci de ani și n-are nimic comun cu teatrul. Cazul lui e fără speranță.

GÁL : Va să zică nu există nici o ieșire.

TURAI : Nu există situație fără ieșire, totul este s-o găsești.

GÁL : E extraordinar ce spui ! E de-a dreptul un aforism !

TURAI : Notează-ți-l pentru o altă piesă. Acum, esențialul este să fim atenți și tandri cu băiatul.

Așază-te pe marginea patului lui pînă adoarme.

GÁL : El n-o să poată dormi în noaptea asta.

TURAI : Atunci dă-i un somnifer. Trebuie să se odihnească pînă mîine. Liniștea sa sufletească este pentru noi...

GÁL : Cheia succesului în afaceri.

TURAI : Ce vorbe meschine !

GÁL : Ce frumos mai sunau ele ieri...

TURAI : Acum du-te, și lasă totul în seama mea. Eu preiau comanda. „Lasă-mă singur“ — așa cum se spune în piesele noastre. „Noaptea e cel mai bun sfetnic.“ Biziue-te pe mine. Ține seama îndeosebi de faptul că eu izbutesc să găsesc rezolvarea celor mai grele probleme de îndată ce încetezi să mă mai secondezi.

GÁL : Primește, te rog, sincerele mele mulțumiri.

TURAI : N-ai pentru ce.

GÁL : Noapte bună.

TURAI : Noapte bună. Sper să am plăcerea să te revăd dis-de-dimineață. Pînă atunci să nu te miști de lîngă băiat. Asta-i dispoziția mea categorică. Te-am salutat. (*Gál iese clătînînd din cap. Turai rămîne pe gînduri. Cineva bate la ușă.*) Intră.

VALETUL (*intră cu o sticlă de șampanie și cu pahare*) : Am adus șampania, domnule.

TURAI : Ce șampanie ?

VALETUL : Mumm, Cordon-Rouge, așa cum ați comandat.

TURAI : A, da... Asta a fost de mult... A fost tare de mult. De atunci multe s-au schimbat pe lume. În sfîrșit. Nu mi s-a întîmplat niciodată în viață să refuz șampania. Pune-o pe masă.

VALETUL : Ajung patru pahare ?

TURAI (*pe ton de comandă*) : Ia trei. Lasă unul.

(*Valetul pune pe masă un pahar. Pauză. Turai se holbează la Valet.*)

VALETUL (*modest*) : Văd în privirea dumneavoastră, domnule, că vreți să vă aduceți aminte numele meu.

TURAI : Așa e.

VALETUL : Numele meu e Dvornicsek.

TURAI : Da, da... Dvornicsek, poți să te duci la culcare.

VALETUL : La ce oră doriți să vă aduc micul dejun ?

TURAI : Cît e ceasul ?

VALETUL : Trei și un sfert. A început să se crape de ziuă.

TURAI : Să zicem... pe la ora șapte... dealtfel, am să te sun.

VALETUL : Și ce-ați dori să serviți la micul dejun ?

TURAI : Să zicem... puțină șuncă, ouă, pui rece, ceva pescărie, rosbif, salam, limbă, sardele, slănină, cașcaval, unt, lapte, miere, gem... pâine de secară, coniac... și ceai.

VALETUL : Cu lămîie ?

TURAI (*exclamînd*) : Nu ! (*Încet.*) Nu. Cu rom.

VALETUL : Perfect.

TURAI : Spune-mi, dumneata cînd dormi de fapt ?

VALETUL : Iarna, domnule.

TURAI : Și vara ?

VALETUL : Niciodată. (*Pauză.*)

TURAI (*uitîndu-se la Valet*) : Ce dorești ?

VALETUL : Nu mai aveți alte întrebări ?

TURAI : Nu.

VALETUL : Pentru că eu, domnule, vă răspund cu multă plăcere la orice întrebare. Ador un oaspete cum sînteți dumneavoastră, care nu vede în

mine valetul, ci omul. Vă rog să-mi mai puneți întrebări. Mă simt tare bine când pot să vă răspund.

TURAI : Mulțumesc, pentru astăzi îmi ajunge cîte am aflat. Aș fi preferat să aflu mai puține.

VALETUL : Atunci îmi permit să vă doresc noapte bună, stimatul și bunul meu domn.

TURAI : Stai puțin, Dvornicsek. Unde găsesc aici hîrtie pentru corespondență ? Dar formulare de telegramă ? Toc, cerneală ?

VALETUL : În bibliotecă găsiți tot ce vă trebuie pentru scris, domnule, dar, dacă doriți, pot să v-aduc aici...

TURAI : Nu ! Stai. Asta-i o idee bună. Am să scriu scrisorile în bibliotecă. Acolo n-o să mă deranjeze nimeni.

VALETUL (*pe punctul de a ieși*) : Mă duc s-aprind lumina în bibliotecă, domnule.

TURAI : Stai puțin ! (*Arătînd spre sticla de șampanie.*) Asta... mi-ar prinde bine acolo. (*Valetul ia frapierea cu sticla de șampanie și paharul.*) Ia-o înainte, dragul meu.

VALETUL : Mulțumesc frumos, stimatul și bunul meu domn. (*Iese.*)

(*Turai, lîngă masă, mai aprinde o țigară, se uită spre peretele camerei vecine, apoi iese grăbit.*)

C O R T I N A

ACTUL II

Aceeași încăpere. A doua zi dimineața. O dimineață însorită. Turai șade la masa pe care se vede un teanc de hîrtii; citește, făcînd din cînd în cînd corecturi. Orologiul bate ora șapte. Turai sună. Apoi se ridică și se întinde, mahmur, ca după o noapte nedormită. Se aud bătăi în ușă.

TURAI : Intră.

VALETUL (*intră, aducînd pe o tavă uriașă micul dejun*) : Bună dimineața, domnule.

TURAI : Bună dimineața. (*Valetul pune tava pe masă. Turai ia un ziar de pe tavă.*) Ce-i asta ?

VALETUL : Un ziar din Budapesta.

TURAI : L-ai citit ?

VALETUL : Da, domnule.

TURAI : Scrie ceva despre mine ?

VALETUL : Nu scrie nimic despre dumneavoastră.

TURAI : Atunci nu mă interesează. (*Pune ziarul la loc.*)

VALETUL (*arătînd spre tavă*) : Ceai, lapte, rom, ouă, șuncă, pui, rosbif, somon, salam, limbă, slănină, sardele, cașcaval, unt, miere, gem, pîine de

secară, coniac, muștar, sare, boia de ardei și lămâie.

TURAI (*furios, aruncă lămâia pe fereastră*) : Ce te holbezi așa la mine ? Nu pot suferi fructul ăsta. Încolo, micul dejun e în perfectă regulă. Cum se face că n-ai uitat nimic ?

VALETUL : Pentru că-mi place de dumneavoastră. Mi-am pus tot sufletul în pregătirea dejunului.

TURAI : Mulțumesc frumos. (*În timp ce-și toarnă ceaiul.*) Îmi face plăcere s-aud asta.

VALETUL : Cred că dumneavoastră nu prea ați dormit.

TURAI : Nu.

VALETUL : Dar nici eu. Asta-i ora când obișnuiesc să mă întind puțin.

TURAI (*în timp ce bea ceaiul*) : Va să zică tot apuci să dormi puțin.

VALETUL : O oră-două. De-aia îmi place să lucrez vara pe litoral, unde toată lumea se scoală abia la prînz. La munte e tare prost.

TURAI : Acolo lumea se scoală devreme ?

VALETUL : La ora cinci. Chiar și mai devreme. Toată lumea se cațără pe munți cu niște bastoane lungi. În schimb, acolo toată lumea merge la culcare la ora nouă.

TURAI : Am mai învățat ceva.

(*Pauză. Turai continuă să bea ceaiul.*)

VALETUL : Domnule, faceți foarte rău că n-aveți deloc grijă de sănătatea dumneavoastră.

TURAI : Eu ? Eu n-am grijă de sănătatea mea ?

VALETUL : Da. Am găsit în bibliotecă cel puțin cincizeci de mucuri de țigări în scrumieră.

TURAI : Nu se poate. Au fost exact treizeci și șapte.

VALETUL : Tot e mult.

TURAI : Dumneata cîte fumezi ?

VALETUL : Cincisprezece.

TURAI : Ai să trăiești mult.

VALETUL : Mulțumesc, domnule profesor.

TURAI : Nu sînt profesor.

VALETUL : Asta pentru că mi-ați spus c-o să trăiesc mult...

TURAI : N-am făcut decît să-ți doresc acest lucru.

VALETUL : Mulțumesc, domnule. Îmi vine să plîng, domnule.

TURAI : De ce ?

VALETUL : În lumea asta egoistă, să întâlnești un om atît de bun ca dumneavoastră ! Cum vă interesați de toate ! Ce-aș putea să fac pentru dumneavoastră ?

TURAI : Tot ce-ai putea să faci, dragul meu, e să mă lași singur. Afară de asta, oricui m-ar căuta, te rog să-i spui că dorm și că nu pot să fiu deranjat. E limpede ?

VALETUL : Întru totul, domnule. (*Se îndreaptă spre ieșire.*)

(Turai îl oprește. Pantomimă : pe figura lui Turai se pot citi următoarele : „Stai să fac un efort să-mi aduc aminte cum te cheamă“. Nu izbutește, și face un gest de resemnare. Valetul pricepe, zîmbește și-i șoptește : „Dvornicsek !“. Apoi Valetul iese. Turai încuie ușa după el. Se apropie de telefon și duce receptorul la ureche.)

TURAI : Poarta ? Dați-mi, vă rog, legătura cu camera doamnei Annie Balogh. (*Așteaptă. Din camera de alături se aude, tarc, sunînd telefonul. Pauză. Către sine însuși.*) Doarme ! (*În camera de-alături se aude iar sunînd tare telefonul.*)

ANNIE (*de dincolo, supărată pentru că a fost trezită din somn*) : Alo !

TURAI : Alo !

ANNIE (*supărată*) : Cine-i acolo ?

TURAI : Iartă-mă că te-am trezit. Aici Sándor Turai.

ANNIE (*tipînd fericită*) : Sándor, Sándor !

TURAI : Sărut mîinile.

ANNIE : De unde vorbești ?

TURAI : Ai să te miri, Annie, vorbesc din camera de alături. Din camera de oaspeți numărul patru.

ANNIE : Cum se poate ?

TURAI : Dragă Annie, am să-ți explic totul, dar acum e vorba de o chestiune urgentă și importantă.

ANNIE : Doamne-Dumnezeule, doar nu s-a întîmplat ceva ?

TURAI : Ba da, s-a întîmplat.

ANNIE (*tipînd*) : Pentru numele lui Dumnezeu, nu mă speria ! Ce s-a întîmplat ?

TURAI (*pune receptorul în furcă și răspunde fără a mai folosi telefonul*) : Nu te speria. În schimb, te rog (*iși aprinde o țigară*) ...să vii imediat la mine, aici alături. Dar imediat.

ANNIE : Chiar acum ?

TURAI : Ohiar acum. Deschide ușa care dă în camera asta. Pune-ți un capot.

ANNIE : Ce să fac ?

TURAI : Să-ți pui un capot.

ANNIE : Telefonul e mizerabil. Se aude foarte prost.

TURAI (*apropiîndu-se de perete*) : Pune ceva pe dumneata și vino imediat încoace ! Acum se aude ?

ANNIE : Acum am auzit bine. Vin numaidect.

(*O scurtă pauză. Se aude învîrtindu-se cheia în broască. Ușa se deschide și intră Annie într-un capot de dimineață.*)

TURAI : Bună dimineața. (*Îneuiе ușa.*)

ANNIE : Pentru numele lui Dumnezeu, Sándor, am presimțiri rele. Ce s-a întîmplat ? Cum ai ajuns dumneata aici ? Cînd ai venit ? De ce-ai încuiat ușa ?

TURAI (*îi sărută mîna*) : Ia loc, Annie. Nu e timp pentru conversații inutile.

ANNIE : Dar ce s-a întîmplat ?

TURAI : Ia loc, te rog.

ANNIE : De ce să iau loc ?

TURAI : Pentru că n-aș vrea să cazi jos cînd ai s-auzi ce am să-ți spun. Mai bine așa, invitată. (*O împinge delicat într-un fotoliu.*) Annie dragă, în ciuda faptului că ești logodnica tînărului meu prieten, dumneata continui să ai relații intime cu Almády.

ANNIE : Minciună sfruntată.

TURAI : Asta-i altceva. Credeam c-ai să spui că nu mă privește.

ANNIE : Nu pot să spun așa ceva, pentru că dumneata ești dădaca sau tuturole lui Berti, ești prietenul și protectorul lui... și mai știu eu ce. Ești autorul și prietenul meu. Pot să spun numai că-i minciună și o calomnie.

TURAI : Bine. La asta am ce să-ți răspund. Eu sînt în încăperea asta de aseară, iar peretele e subțire ca hîrtia.

ANNIE : Doamne-Dumnezeule !

TURAI (*calm*) : Lămîie. (*Annie își ascunde fața în mîini.*) Lămîie. (*Pauză.*) Zgîrie-nori. Ei, dragă Annie, văd că ești o femeie deșteaptă. Să vorbim ca între bărbați. Trebuie acționat repede.

ANNIE : Dac-ai auzit, atunci trebuie să fi auzit și ce-am spus eu.

TURAI : Am auzit totul.

ANNIE : Almády pleacă la prînz. L-am dat afară pentru totdeauna. Iar dacă dumneata, așa cum îmi place să cred, ai să vrei să fii discret...

TURAI : Nu te pripi, te rog. Dacă problema ar fi fost atît de simplă, n-ai fi aflat niciodată că v-am auzit. Buclucul e mult mai mare.

ANNIE (*cade zdrobită în fotoliu*) : Dumnezeu bun !

TURAI : Văd că bănuiești.

ANNIE : Nici nu îndrăznesc s-o spun.

TURAI : Am s-o spun eu. Da, și băiatul a auzit.

ANNIE : Și el e aici ?

TURAI : Și el.

ANNIE : Unde ?

TURAI : Vorbește încet. Acolo, doarme, cu domnul Gál. Iar în timpul nopții a fost și el cu noi aici în camera asta, atunci când dumneavoastră... în camera de alături, ați...

ANNIE : Înghit tot veronalul pe care-l am la mine.

TURAI : E prea puțin.

ANNIE : Zece grame !

TURAI : Nu veronalul e prea puțin. Moartea dumitale ar reprezenta prea puțin pentru rezolvarea problemei.

ANNIE : Oricare ar fi rezolvarea, eu n-am să pot supraviețui. Există două posibilități : să mor sau să neg totul.

TURAI : Liniștește-te, draga mea. Agitația nu ajută la nimic. Dacă ar fi fost ceva ce s-ar fi putut tăgădui, nu ți-aș fi cerut să te deranjezi. Aș fi tăgăduit eu totul de la bun început.

ANNIE : Atunci nu-mi rămîne decît veronalul.

TURAI : Exact. Ți rămîne veronalul... în cutie. Te rog numai să mă lași să iau în liniște măsurile necesare.

ANNIE (*plîngînd*) : Dumneata știi doar cel mai bine oît de mult țin eu la băiatul ăsta ! De cînd îl cunosc, sînt altă femeie ! Mă respectă ca pe o madonă ! Și are și de ce, pentru că alături de el m-am purificat, cred în vocația mea de artistă, sînt fericită, sînt îndrăgostită...

TURAI : Și cu toate astea îl înșeli.

ANNIE (*desperată*) : Cum poți să spui așa ceva ? Sînt victima bunătății mele. Știi doar că toată povestea cu mizerabilul de Almády n-a durat decît vrea două luni... că m-a învățat cum trebuie să respire o actriță, cum să-mi dau drumul la voce, și apoi a urmat recunoștința și mai știu eu ce... La un moment dat credeam c-am scăpat de el. Dar să-l vezi cum se pierde și-i dau lacrimile din te miri ce, și eu, care nu pot să văd așa ceva... E omul cel mai insistent din lume. Ce să fac cu el ? Jur că ceea ce s-a întîmplat ieri n-a fost decît o ultimă tresărire.

TURAI : Eu în locul dumitale aș fi încetat de mult să mai tresar. Ei, dar s-a întîmplat. Să vedem cum ieșim din încurcătură.

ANNIE : Sándor ! Sándor ! S-ar putea ?

TURAI : S-ar putea. Dar nu de dragul dumitale, copila mea. Căci dumneata ai merita să fii tăiată în bucăți, să fii arsă, iar cenușa să-ți fie împrăștiată în bătaia vîntului. De dragul acestui băiat nevino-vat și bun, da. Cînd unui copil ca ăsta i se frînge inima, s-a zis cu el. Da, da, dragă Annie ! Îmi vine să te somez, cît se poate de serios : fă bine și intră-n pămînt de rușine.

ANNIE : Dar cum se poate ieși din situația asta ?

TURAI (*îndreptîndu-se spre telefon*) : Ai să vezi nu-maidecît. N-o să-ți facă plăcere. Dar orice leac bun are un gust amar. (*Duce receptorul la ureche.*) Alo ! Domnule portar, dă-mi, te rog, legătura cu camera domnului actor Almády.

ANNIE (*speriată*) : Ce vrei de la el ?

TURAI (*nu răspunde. Așteaptă. Apoi vorbește din nou la telefon*) : N-are importanță, chiar dac-a interzis, vă rog să sunați lung. E-o chestiune de viață și de moarte.

ANNIE : Ce vrei de la el ?

TURAI (*vorbind în receptor*) : Domnul Almády ?
Bine, bine. Portarul mi-a spus că nu doriți să fiți deranjat. Vă rog, să nu discutăm. Aici Sándor Turai. Da, da. Sînt aici, la castel. Da, astă-noapte, cu mașina. Bună dimineța. Cu atît mai bine dacă erați treaz. Vă rog să veniți imediat la mine, în camera numărul patru. Chiar în clipa asta. Da, eu am spus că-i o chestiune de viață și de moarte. Rectific. E o chestiune numai de moarte. Da. Da. Dar numaidecît. Bine. (*Pune receptorul la loc. Annie se ridică și vrea să plece.*) Unde pleci ?

ANNIE : Păi dacă vine el acum aici.

TURAI : Rămîi pe loc. (*Descuie ușa de la intrare.*)

ANNIE (*plîngînd*) : Se uită la mine ca la o sfîntă !
Pentru el, eu sînt femeia cea mai pură, cea mai sfîntă ! Mereu îmi spune „madonă“ !

TURAI : Ei, poftim !

ANNIE : Și ce-a zis bietul de el, de toate astea ?

TURAI : Nu mai întreba.

ANNIE : Ingrozitor ! Dumneata ce-ai de gînd să faci de fapt ? De ce nu-mi spui și mie ?

TURAI : Răbdare !

ANNIE : Ce nenorocire ! Și toate mi se trag din pricina bunătății mele prostesti.

(*Pauză. Apoi cineva bate la ușă.*)

TURAI : Intră.

ALMÁDY (*intră*) : Bună dimineța. (*Se uită mirat la Annie.*) Sărut mîinile. Dumneata aici ?

TURAI : Ea, aici. (*Incuie ușa.*)

ALMÁDY : Ce este ? S-a întîmplat ceva ?

ANNIE : Așezați-vă.

TURAI : Lasă că se așază el. N-am eu grija lui.

ALMÁDY (*către Annie*) : Vă rog să mă iertați... dar sînt cam nervos...

TURAI : Doriți un pahar cu coniac ?

ALMÁDY : Mulțumesc, niciodată dimineța.

TURAI : Domnule Almády ! Deși bărbat însurat și cu familie, o urmăriți cu dragostea dumneavoastră pe dumneaei, care este logodnica altuia.

ALMÁDY : Asta-i calomnie !

TURAI : Credeam c-o să spuneți că asta nu mă privește pe mine. Ați fi avut dreptate dacă mi-ați fi spus așa. Dar să spuneți că-i calomnie, e cam exagerat.

ALMÁDY (*pe un ton agresiv*) : Vă interzic, odată pentru totdeauna să...

TURAI (*energic*) : Calm. Lămâie. (*Almády se așază fără să scoată o vorbă.*) Am spus eu c-o să ia loc. (*O scurtă pauză.*) Să trecem repede la subiect. N-avem timp de pierdut. Vreau să aranjez lucrurile. (*Almády se uită spre perete.*) Așa e. E subțire ca hîrtia.

ALMÁDY (*se ridică*) : Ca unui gentleman ce sînteți, vă cer să-mi dați cuvîntul dumneavoastră de onoare și să mă asigurați de discreția dumneavoastră.

TURAI : Ședeți.

ALMÁDY (*se așază nedumerit și timorat*) : Ce este ?
Mai urmează ceva ?

TURAI : Mai urmează. Ședeți ?

ALMÁDY : Da.

TURAI : Să vedeți, n-am auzit numai eu totul, ci și logodnicul. Și el a fost aici, în încăperea asta.

(*Annie izbucnește într-un plîns înăbușit.*)

ALMÁDY (*cu o voce sugrumată*) : Dați-mi, vă rog, un coniac.

TURAI (*în timp ce toarnă*) : Dimineța ?

ALMÁDY : Întotdeauna dimineța. (*Bea.*)

ANNIE : Ce-ai să faci acum, canalie ce ești ? Vezi ce-ai făcut din mine ? Mă împingi la sinucidere !
Dumnezeule ! Vreau să mor ! Vreau să mor !

ALMÁDY (*pe un ton eroic*) : Împreună ! Amîndoi împreună !

ANNIE : N-am nevoie de tine ! Nici măcar în moarte n-am nevoie de tine. Ce-ai să faci acum ? Acum n-ai decît să zgîrîi norii, tu... tu... (*Plînge*).

ALMÁDY : Stau la dispoziția domnului respectiv.

TURAI : Nici vorbă nu poate fi de așa ceva. Asta ne-ar mai lipsi. O să faceți ce vă ordon eu.

ALMÁDY : Ce, îmi ordonați dumneavoastră ?

ANNIE : Taci din gură ! Da, o să-ți ordone. Continuă, te rog. N-are decît să țipe cît vrea, continuă, te rog.

ALMÁDY : Eu țin ? Așa spui tu despre *piano*-ul glasului meu ?

TURAI : Lăsați acum *piano*-ul dumneavoastră. Fiți mulțumit că vă scot din încurcătură. Om în-surat ! Tată de familie ! Patru copii ! Niște lă-mîioare ! Vă arăt eu ! Încă un cuvînt și am și dat drumul telegramei pe care am pregătit-o pentru soția dumneavoastră. Și acum, fiți atenți.

(*Almády privește iar peretele.*)

ANNIE : Ascultă ce spune ! Degeaba te mai uiți în-tr-acolo. Ieri trebuia să te uiți.

TURAI : Acolo, în camera de alături, s-a întîmplat astă-noapte că...

ANNIE (*nervoasă*) : Mă rog. Noi știm ce s-a întîmplat.

TURAI : Nu știți. Abia acum o să aflați. S-a întîmplat c-ați repetat niște roluri. E limpede ?

ANNIE : Noaptea ?

TURAI : Da, noaptea.

ALMÁDY : Ce înseamnă că... am repetat niște ro-
luri ?

TURAI : Dialogul rostit tare, care s-a putut auzi pîn-a-
ici, n-a fost decît o scenă pe care dumneavoastră
amîndoi ați învățat-o, ați repetat-o. E limpede ?

ANNIE : Eu am înțeles. Tu nu înțelegi, prostule ?

ALMÁDY : Încep să înțeleg.

ANNIE : Vai, ce grozav ! Ah, capul tău inventiv și
simpatice ! *(Vrea să-l sărute pe Turai, dar se dă
înapoi.)*

TURAI : Ei, ce-i ?

ANNIE : Nu merge. N-o să creadă.

TURAI : De ce să nu creadă ?

ANNIE : Dar unde s-a mai pomenit o piesă... cu ase-
menea replici ?

TURAI : Unde ? *(Se îndreaptă spre masa de scris.)*
Aici ! *(Arată spre teancul de hîrtii.)*

ANNIE : Cum adică ?

TURAI *(aranjînd teancul de hîrtii)* : Da. Iată piesa.
Asta e.

ANNIE : Cine a scris-o ?

TURAI : Eu. Nu te zgîi așa la mine, copila mea, cu
ochii tăi frumoși, albaștri. Mai bine m-ai întreba
cînd am scris-o. Noaptea asta. De la patru la șase.
Cînd am văzut ce s-a întîmplat, m-am și apucat
s-o scriu. Ori ești dramaturg, ori nu ești. E o
piesă scurtă într-un act și nu-i mai proastă decît
altele. Jumătate din ea am auzit-o prin perete,
iar cealaltă jumătate am născocit-o eu. În viață,
fiecare trebuie să lupte cu armele pe care le are.
Arma mea este pana. De data aceasta am impresia
că sînt un acrobat de circ, care, întîmplător, își
folosește o dată dexteritatea ca să salveze vieți
omenești. Nu există piesă de teatru care să fi fost
scrisă vreodată cu intenții mai curate. Mă cam
deranjează că salvăm cu aceeași lovitură și ope-

meta noastră comună, ceea ce înseamnă și un profit material. Treacă de la mine. Suport și asta. Recunosc că ideea ar fi fost mai nobilă dacă ar fi fost vorba numai de fericirea a doi oameni. Dar nici așa nu-i o idee meschină. Și-acum, în loc să vă zgâțiți la mine, luați-vă textul, plecați cu el, învățați-l și jucați piesa.

ANNIE : S-o jucăm ?

TURAI : Da, s-o jucați. Numai așa o să puteți dovedi că discuția din camera de alături... n-a fost decât o repetiție. Azi după-amiază, repetiție generală. Diseară, premiera.

ALMÁDY : Diseară ? Unde ?

TURAI : Jos, în salonul cel mare, cu prilejul concertului din seara aceasta. După cum știți, după cină o să aibă loc un concert de gală. (*Către Annie.*) Dumneata figurezi deja în program.

ANNIE : Da, era vorba să cânt niște arii. Iar el urma să recite niște versuri de Petőfi.

TURAI : Ei, o să fie o mică schimbare în program. Dumneata n-ai să cânti arii și dumnealui n-o să recite versuri, ci o să jucați împreună o scurtă comedie. O piesă într-un act. Nu-i același lucru ?

ANNIE (*uitându-se la text*) : Dar cum să învăț rolul pînă diseară ?

TURAI : Ei, asta-i bună, azi-noapte îl știai destul de bine. (*Almády oftează adînc.*) Ce s-a întîmplat ?

ALMÁDY : Am respirat ușurat. Domnule Turai, o cunoașteți pe soția mea ?

TURAI : Nu v-am spus la telefon că-i pericol de moarte ?

ALMÁDY : Mulțumesc. (*Vrea să-i strîngă mîna.*)

TURAI (*evită strîngerea de mîna*) : Nu pentru dumneata am făcut-o, amice. Ba dimpotrivă, dac-aș putea, te-aș lăsa încurcat în toată povestea asta. Dar, din păcate, ieșirea din situație e astfel gîn-

dită, încît, fără să vreau, ieși și dumneata auto-
mat din încurcătură.

ANNIE : Spune-mi...

TURAI : Ce mai vrei să știi ?

ANNIE : Vreau să știu de ce am repetat noi rolul toc-
mai noaptea, la ora trei ?

TURAI : Mă întreb și eu. (*Annie și Almády se simt
jenafi.*) Am un răspuns pregătit : pentru c-a
fost urgent. Pentru că spectacolul are loc astă-
seară.

ALMÁDY (*nervos*) : Atunci să mergem să ne învățăm
rolurile. Eu sînt tare greu de cap. Să mergem.
(*Annie plînge cu hohote.*)

TURAI (*în dreptul telefonului*) : Încă o clipă. Fiți
calmi, vă rog. Cine organizează concertul ?

ANNIE (*plîngînd cu hohote*) : Secretarul.

TURAI : Acum fă bine și anunță secretarul de modi-
ficarea programului. Alo ! Dați-mi, vă rog, secre-
tariatul. (*Îi întinde actriței receptorul.*)

ANNIE (*ia receptorul, plîngînd cu hohote*) : Ce să-i
spun ?

TURAI : Fii calmă. Am să-ți suflu.

ANNIE (*încetează să plîngă. Vorbește la telefon*) :
Alo ! Cine-i acolo ? Domnul secretar ? (*Se uită
la Turai.*)

TURAI (*în șoaptă*) : Bună dimineța.

ANNIE (*la telefon, colorează subit conversația cu rî-
sete și cochetării*) : Bună dimineța, cel mai
drăguț secretar din lume. E vorba de o mică
schimbare în program, care cu siguranță va plă-
cea armatei de invitați. Nu mă mai produc sin-
gură, ci împreună cu domnul actor Almády. O să
jucăm în doi o scenetă spirituală, fermecătoare,
admirabilă.

(*Turai se înclină.*)

ANNIE (*atentă, vorbește în receptor, uitându-se la Turai*) : Ce fel de piesă e ?

TURAI : Franțuzească.

ANNIE (*în receptor*) : O piesă franțuzească. (*Se uită iar la Turai.*) De cine e scrisă ?

TURAI : De G  raldy.

ANNIE : Cred că e de G  raldy. Da ? Bravo.

TURAI : Ce zice ?

ANNIE : Zice că-l adoră pe G  raldy. Cunoaște toate piesele lui.

TURAI : Aoleu ! Atunci, nu ! Nu. Atunci e scrisă de Sardou !

ANNIE : Pardon, acum îmi dau seama c-am greșit. Nu e G  raldy, e Sardou.

TURAI : Victorien Sardou !

ANNIE : Victorien Sardou. Da. (*Către Turai.*) Zice că nu cunoaște dec  t *Nora* de Sardou¹.

TURAI : Foarte bine.   sta-i omul care ne trebuie.

ANNIE (*  n receptor*) :   sta-i omul care ne trebuie.

TURAI : Nu !   sta am spus-o pentru dumneata.

ANNIE :   sta am spus-o pentru dumneata. Pa, dragă ! La revedere, dr  gu  le ! Pa, iubitul ! (*R  de   ncontinuu.*) Cum să nu, scumpule ! Cu plăcere, bomboană de om ce ești ! Dumneata ai să faci pe sufleurul, iubitul. Desigur. Bine  nțele. Poftim ? Care e titlul piesei ? (*Se uită la text.*) Dinte pentru dinte. La revedere. (*Pune receptorul la loc. Fără tranziție, dintr-o dată, începe iar să pl  ng      hohote.   ntreab  , pl  ng  nd.*) Spune-mi, de ce zici că-i o piesă franțuzească ?

TURAI : Ca să nu se poată da de urma ei în sumentenia de piese franțuzești existente. Și-apoi, sincer vorbind, în cariera mea am furat atîtea de la

¹ Confuzie   ntre Ibsen și Sardou.

francezi, încît se cuvine să le dau și eu ceva. Și-acum, îngăduiți-mi să mă exprim cît se poate de categoric. (*Afabil.*) Puneți-vă pe treabă ! (*Către Almády.*) Iar dumneata, apucă-te și copiază imediat piesa, ca nu cumva să recunoască cineva scrisul meu. Transcrie totul de la început pînă la sfîrșit.

ALMÁDY : O singură dată ?

TURAI : Cel puțin.

ALMÁDY : La toate s-a gîndit.

TURAI : Nu ca un anume fruct citric.

ANNIE (*încetînd să plîngă, citește textul*) : Uite că nu e bine.

TURAI : De ce, mă rog ? Unde ?

ANNIE : Aici. Eu nu i-am spus : „sărutarea ta e respingătoare“. Din păcate, i-am spus : „Sărutarea ta...”

TURAI : „...e dulce și fierbinte, ca punctul aprins“. Știu. Am auzit. Din fericire, băiatul n-a mai auzit și asta, pentru că-l expediasem de aici.

ALMÁDY : Îmi permiteți să întreb de ce e respingătoare sărutarea mea ?

TURAI : Replica e din partea a doua, pe care am adăugat-o eu la cea reală.

ALMÁDY : Dar de ce este respingătoare sărutarea mea ?

TURAI : Pentru mine e respingătoare. Asta-i exprimarea mea poetică despre sărutarea dumneavoastră. (*Îi împinge pe amîndoi spre ușă.*)

ANNIE : E îngrozitor ! N-ai putut și dumneata să tușești, să zăngănești, cînd se auzea ? N-ai putut să faci un semn ?

ALMÁDY : Să fi tușit, chiar așa, să fi tușit.

TURAI : Spune-mi, te rog, dacă procedam așa, cum mai puteam s-o dreg acum ? A fost cumplit chiar

de la primele voastre cuvinte. Acum totul ar fi fost pierdut.

ALMÁDY : Ce cap extraordinar !

TURAI : Nu mă flatați.

ANNIE : Are dreptate. Și ideea asta ți-a venit chiar din prima clipă ?

TURAI : Nu. Ideea mi-ai sugerat-o dumneata.

ANNIE : Eu ?

TURAI : Da. Întotdeauna sînt înclinat să cred lucruri bune despre alții. În primul moment am avut într-adevăr impresia că învățați niște roluri. Abia mai târziu mi-am dat seama că e ceva real.

ANNIE : Ce te-a făcut să crezi că-i vorba de un rol ?

TURAI : Tonul atît de fals și neconvîngător cu care vorbeai. Îndeosebi în timpul declarației de dragoste.

ANNIE : Pentru că nu-l iubesc.

(Începînd de aici, dialogul se desfășoară într-un ritm alert.)

ALMÁDY : Nu mă iubești ?

ANNIE : Nu.

ALMÁDY : Va să zică astă-noapte m-ai mințit.

ANNIE : Te-am mințit.

ALMÁDY : Numai ca să scapi de mine.

ANNIE : Da. Te urăsc.

ALMÁDY : Șarpe ce ești !

ANNIE : Îmi vine să te omor ! *(Almády izbucnește în plîns.)*

(Începînd de aici, dialogul se desfășoară iar într-un ritm normal.)

TURAI : Isprăviți ! Ajunge ! Numai asta ne mai lipsește ! *(Către Almády.)* Vă mărturisesc că, în ceea ce mă privește, n-am nimic împotrivă să plîngeți. Am chiar o satisfacție.

ALMÁDY : Și cum v-ați dat seama că nu era vorba de un rol, ci c-a fost ceva real ?

TURAI : Mi-am dat seama din comportarea dumitale nedemnă de un bărbat. Nici un autor nu scrie un asemenea rol pentru un prim-amorez.

(Începînd de aici, dialogul se desfășoară iar într-un ritm alert.)

ALMÁDY : Eu nedemn ?

TURAI : Și încă ce.

ALMÁDY : În situația mea...

TURAI (*vehement*) : Ajunge !

ALMÁDY (*devenind deodată umil*) : Mă rog...

(Începînd de aici, dialogul se desfășoară iar în ritm normal.)

TURAI : Prietenii mei pot să vină dintr-o clipă într-alta. Plecați, vă rog, și apucați-vă de învățat. N-avem timp de pierdut. (*Către Annie, care frunzărește manuscrisul.*) Și mai ales scena asta s-o învățați bine.

ANNIE : Care ? (*Almády se uită și el în manuscris.*)

TURAI (*le arată pasajul*) : Scena aia teribilă... pe care am auzit-o astă-noapte... iat-o...

ANNIE (*uitîndu-se la pasajul indicat de Turai*) : Interesant, nici nu-mi mai aduc bine aminte.

TURAI : Eu, da. Și nici logodnicul dumitale nu cred s-o fi uitat.

ANNIE (*citește*) : „Te iubesc... te iubesc așa cum un zgîrie-nori iubește norii care plutesc deasupra lui“... (*Almády își întoarce capul, jenat.*)... „Ești un impostor, astea nu sînt decît fraze goale“...

ALMÁDY (*citește*) : „Dar tu m-ai exploatat și m-ai stors ca pe-o lămîie“.

ANNIE : Da, da... îmi aduc aminte. Să-ți fie rușine.

ALMÁDY : Interesant. A scris totul, cuvînt cu cuvînt.

TURAI : Partea asta am subliniat-o cu creion roșu. Sînt trei pagini întregi. De aici... de la pagina saispres... și asta : „...Vino să-ți sărut capul ăla frumos și clasic“... Și mai departe... Și-acum urmează lucrul cel mai teribil... țipătul voluptuos și senzual, însoțit, pare-se, de niște gesturi îndrăznețe ale mîinii... (*Citește repede, bolborosind.*) „Ah ! Formele astea ! Pielea asta roz, s-o mîngîi“...

ANNIE : Bine, dar eu...

TURAI : Da, da ! (*Citește mai departe.*) Ai spus : „Pleacă de aici !“ El însă se pare că n-a plecat, căci a exclamat : „Ah ! Ce rotunjimi, ce neted, ce catifelat !“ Pare că și-a apropiat și nasul, pentru c-a spus : „Ce parfumat !“ Așa a fost ?

ANNIE : Bine, dar eu...

TURAI : Dumneata, Annie, ai tăcut. Să nu mai discutăm. Ai tăcut și apoi ai exclamat : „Nu, nu, te rog să nu muști !“ (*Almády și Annie întorc capul, jenați.*) Da, da. Să vă fie rușine. (*Le restituie manuscrisul.*) Și-acum la treabă ! Copiat și învățat. Astea să fie rolurile cele mai bine învățate din toată cariera voastră. Diseară la ora opt repetiție generală la mine în cameră. Eu o să v-ascult. Iar după masa de seară, la ora zece, premieră în salonul cel mare. Și-acum...

ANNIE : S-o ștergem ?

TURAI : Așa cum spui. Vă rog să rețineți : noi trei nu ne-am mai văzut de luni de zile.

ALMÁDY (*în timp ce se pregătește să plece*) : Ce cap deșept ! (*Trece împreună cu Annie în camera de alături.*)

(*Turai deschide ușa de la intrare, iese și se întoarce cu Gál. Se așază la masă și începe să mănînce micul dejun. Mănîncă încet, tacticos, cu poftă.*)

GÁL : Te-ai sculat de mult ?

TURAI : N-am putut să dorm. (*Continuă să mănânce.*)
Ce face tînărul ?

GÁL : Acum s-a trezit. Se îmbracă.

TURAI : Tu ai luat micul dejun ?

GÁL : N-am putut să înghit nici o îmbucătură. Te invidiez că poți să înghiți atîtea și atît de ușor. (*Se uită la Turai cum mănîncă.*) Stai aici și mănînci de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Tu nu-ți dai seama că sîntem ruinați ? Pe mine întîmplarea asta m-a îmbolnăvit.

TURAI : Băiatul a dormit puțin ?

GÁL : De atîta plîns a adormit abia spre ziuă. (*Se uită în oglindă.*) Sînt palid.

TURAI : Băiatul a spus ceva ?

GÁL : Nu. A stat cu ochii în tavan. Asta-i foarte rău.

TURAI : În tavan ? Nu-i chiar atît de rău. *Peretele* e ceva rău.

GÁL : Nici nu înțeleg pentru ce se construiesc asemenea pereți.

TURAI : Să nu mergem cu gîndul chiar atît de departe.

GÁL : Te rog, nu mînca întruna. (*Se uită în oglindă.*) Sînt îngrozitor de palid. Ei, ce se aude cu soluția aia ?

TURAI : Am chiar mai multe. Pe toate le-am chibzuit temeinic astă-noapte. (*Arată spre masă.*) Am pregătit niște scrisori, niște telegrame. În cele din urmă m-am oprit asupra soluției celei mai simple.

GÁL : Și anume ?

TURAI : O să fac totul ca băiatul să rupă cu femeia asta.

GÁL : De ce ?

TURAI : Pentru că asta e calea cea mai sigură ca să-i fac să se împace.

GÁL : Asta ai născocit azi-noapte ? Așa, de capul tău ? Complet singur ? Fără mine ? Asta e ?

TURAI : Da, asta e.

GÁL : Felicitările mele. Ascultă-mă, de-un an încoace observ că facultățile tale mintale s-au redus înspăimântător. Și ultima noastră operetă a căzut pentru c-ai băgat psihologie în ea. Și-am mai remarcat că încurci mereu consoanele atunci când vorbești. Să știi că ceva nu e-n regulă cu tine. Ai început să devii poet. Ai să te ruinezi materialmente și-ai să mă ruinezi și pe mine. Nu-ți dai seama că ceea ce s-a întâmplat aici e-o asemenea lovitură pentru băiatul ăsta, o asemenea catastrofă, încît...

TURAI : St ! (*Atent, arată spre ușa de intrare.*) Atenție ! Vine. (*Intră Adám. Pauză. Trece pe lângă ei fără să scoată un cuvînt.*) Ei, dragul meu băiat, nici nu ne spui bună dimineața ?

ADÁM (*obosit*) : Bună dimineața.

GÁL : Ai luat micul dejun, băiete ?

ADÁM : Nu.

TURAI : Ai dormit ?

ADÁM : Nu.

TURAI : Nici eu. (*Adám se îndreaptă agitat spre el.*) Nu, nu ! În camera de alături a fost liniște ! Nu s-a auzit nici un cuvînt. Domnul a plecat, iar doamna a dormit. Cu gîndul la tine, n-am dormit eu. (*Gál începe să mănînce.*) Ce-i ? Poți să înghiți ?

GÁL (*încetează să mănînce*) : Nu. Nu pot să înghit. Sînt teribil de nervos. Sînt la pămînt.

ADÁM : Eu... dragă Sándor... n-aș vrea să mai fiu o povară pentru voi, cu viața mea distrusă.

TURAI : Lasă, lasă.

ADÁM : Nu, nu. Îmi dau seama. Cu această rană, cu această inimă care sîngerează, cu această disperare a mea...

TURAI : Dragă băiete, ajunge cu tonul ăsta. Doar ești bărbat. Spune-mi, ce vrei să faci ?

ADĂM : În primul rînd vreau să plec de-aici.

TURAI : Bine. Și pe urmă ?

ADĂM : Muzica pe care am compus-o pentru ea, o distrug.

TURAI : Și mai ce ?

ADĂM : Te rog să nu mă tratezi cu atîta ironie. Eu n-am pe nimeni altcineva afară de tine. Vă am numai pe voi doi. Dacă n-ați fi fost lîngă mine, mi-aș fi curmat de mult viața.

TURAI (*către Gál, care umblă la tava cu micul dejun*) : Ce tot faci acolo ?

GÁL : Am încercat, dar nu merge. Îmi este imposibil să înghit ceva. Povestea asta m-a îmbolnăvit.

ADĂM : Vezi, tot din cauza mea.

TURAI : Băiete dragă, să vorbim serios. Ce s-a întîmplat, s-a întîmplat. Ești tînăr. Ești talentat. Viitorul e al tău. Și există milioane de alte femei pe lume.

ADĂM : Dar ce să fac, dacă pe asta o iubesc atît de mult !

TURAI : O să facem un voiaj. Ai fost la Paris ?

ADĂM : Nu.

TURAI : Atunci Parisul o să fie primul nostru popas. Parisul e orașul care a știut dintotdeauna să consoleze îndrăgostiții nefericiți. Numai că e vorba de viitorul imediat. E vorba de ziua de azi și de cea de mîine.

ADĂM : Vreau să plec de-aici, și încă repede. Nu vreau s-o mai văd.

TURAI : Ba da, ai s-o vezi. Nu admit nici un scandal și nici o bîrfă. Ai sosit noaptea, toată lumea știe că e logodnica ta și a doua zi dimineată dai bir cu fugiții. Asta ne-ar mai trebui ! N-avea grijă, nu doresc, și nici n-aș îngădui să vă împăcați. Dar trebuie să-ți aduni toate puterile. O s-o salutăm cum se cuvine în cursul dimineții și-o să mai

stăm o zi-două pe aici. Nu-i pomenim nici o vorbă despre ceea ce s-a petrecut. Tu să te porți cu ea amabil, să fii deștept, oricât de mult te-ar durea inima. Știu că doare. (*Arată spre Gál.*) A spus el astă-noapte că trebuie să cunoști și amărăciunile vieții. Iată-le. Și asta-i amărăciunea cea mai amară. Abia acum ai devenit bărbat, băiete.

ADÁM : Ai dreptate. (*Își șterge lacrimile.*)

TURAI : Gestul tău de acum are o semnificație simbolică. Și asta să-ți fie deviza și în viitor. Fără lacrimi. Forță și stăpânire de sine. Poimîne plecăm și, oricât de mult te-ar durea, dragul meu, tu ai terminat cu această femeie, o dată pentru totdeauna.

ADÁM (*făcându-și curaj*) : Am să fac cum spui. Și când... n-am să mai pot suporta suferința... să nu crezi c-am să vin să mă rog de ea. O să găesc oricând destulă putere ca să-mi trag un glonte în inimă.

GÁL : Poftim ! Uite ce-ai obținut cu psihologia ta.

TURAI (*către Adám*) : Să-ți fie rușine !

ADÁM (*cu amărăciune*) : Nu fi supărat... vezi doar că mă stăpînesc... iartă-mă, te rog, pentru vorba prostească pe care am spus-o. Ai să fii mulțumit de mine.

GÁL : Bravo ! Așadar, n-ai să mai distrugi nimic.

ADÁM : Nu.

TURAI : Iar față de Annie ai să te porți ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

ADÁM : Exact. Vă dau cuvîntul meu. (*Le întinde mîna.*)

TURAI : Sînt mulțumit de tine.

GÁL (*șezînd în fața tăvii cu micul dejun*) : Mă liniștește foarte mult că te comporți așa, dragul meu. (*Mănîncă.*) Mă liniștește foarte mult.

TURAI : Sînt încîntat de tine. Sînt foarte mîndru de

- tine. Mai zăresc o lacrimă în colțul ochiului. Șterge-o și pe asta. Sper c-a fost ultima. Nu-i așa ?
- ADĂM : Da. (*Întoarce capul și-și șterge lacrima.*)
- GĂL (*în timp ce mănîncă*) : Vino încoace, dragul meu, acum pot să înghit. Vino frumos lîngă mine. Acum ai să recapeți și tu pofta de mîncare. Ai să vezi. (*Mănîncă. Către Turai, care stă în picioare lîngă el, tăcut.*) Suferă îngrozitor. Așa n-o să meargă.
- TURAI : Trebuie să încercăm.
- GĂL : Vino, dragul meu... ia ceva ușor... în situații ca asta se recomandă puțin pui rece. Uită-te la pieptul ăsta frumos, alb.
- ADĂM (*se așază, zîmbind*) : Nu vorbi de piept frumos, alb... Așa o să-mi vină greu să uit.
- GĂL : Bine. Atunci, uită-te la piciorul ăsta frumos, gros și mare. Puțin ceai fierbinte... cu coniac ?
- ADĂM : Mulțumesc.
- GĂL (*către Turai, care stă departe de el, dus pe gînduri*) : Ce-i cu tine ?
- ADĂM : Ce-i ? Acum ești tu trist, cînd eu sînt în sfîrșit vesel.
- GĂL : Nici vorbă de așa ceva. Fac pariu că iarăși...
- TURAI : Ai cîștigat pariul. Iar mă preocupă o problemă, una nouă...
- GĂL : Precis că-i vorba de teatru.
- TURAI : Ca de obicei.
- GĂL (*exclamînd*) : Extraordinar !
- TURAI : Uite. Ieri cînd am sosit, spuneam cît de greu e să începi o piesă de teatru. Acum mă gîndesc cît de greu e să termini un act.
- GĂL : Mai bine vino să mănînci.
- TURAI : Lasă gluma. Acum mă preocupă altceva. Să luăm de pildă, din nou, cazul nostru. Ne găseam în fața unei catastrofe. Slavă Domnului, i-am făcut față și ne-am revenit. Am stabilit ce comportare s-avem. Și acum răsuflăm oarecum ușurați. De

fapt, actul s-a sfârșit. În momentul acesta, dacă ne-am găsi pe o scenă și am fi trei personaje ale unei piese de teatru, cum ai termina tu actul, după cele întâmplate ?

GÁL : Păi, de fapt, actul s-a terminat.

TURAI : Da. Dar, înainte de căderea cortinei, mai e nevoie de ceva la sfârșit. Un așa-zis final de act. Un moment palpitant, de suspense. O poantă ! Un final de act ! Un final ! Să fie sfârșitul actului, fără să fie sfârșitul acțiunii. Pe neașteptate, interesul publicului să rămână în suspense. Ei, amice dragă, coautor al atîtor piese vestite ! Cum ai încheia tu acest... cum să spun... acest al doilea act al tristei noastre întâmplări ?

GÁL : Îți spun eu. Foarte simplu. Vino încoace și ia loc lângă noi, să fim toți trei. (*Turai se așază la masă.*) Iată. Mie-mi plac finalurile agreabile, în manieră franțuzească, care au o tentă oarecum „mondaine“. Așadar, cei trei prieteni buni se așază la micul dejun. Mesele luate pe scenă sînt întotdeauna un lucru plăcut. Furtuna a trecut și razele soarelui încep să încălzească inimile, deși cerul continuă să fie înnorat. Trebuie jucat așa, încît atmosfera respectivă, așa cum se spune, „să se degaje de la sine“. O scurtă pauză. (*Foarte elegant.*) Serviți, vă rog, micul dejun ! (*Fiecare duce mîna la tacîm. Gál continuă cu voce scăzută, ca și cum ar șopti.*) Un timp, toată lumea se mai gîndește puțin la suferința prin care a trecut. Și acum, foarte elegant... (*cu paharul în mînă*)... un aforism foarte spiritual... (*Către Adám.*) Tinere ! Abia azi ai devenit bărbat, căci, în relațiile cu femeile, nu cea dintîi izbîndă, ci cea dintîi înfrîngere ne face bărbați ! (*Ridică paharul.*) Trăiască logodnica necredincioasă, care a făcut dintr-un copil un bărbat ! (*Ciocnesc.*) Așa. Și-acum... (*Zîm-*

bind, pe-un ton dulceag.) Cortina ! *(Toți trei pun paharele în același timp pe masă, fără să fi băut. Gál zîmbește victorios.)*

TURAI *(sec)* : Foarte slab. Într-adevăr foarte slab. Momentul nu-i destul de interesant. Ca formă exterioară, e destul de simpatic, agreabil, chiar elegant, dar nu-i destul de palpitant. *(Către Adám.)*
Tu cum ai face-o ?

ADÁM *(zîmbind amar)* : Eu ? În situația mea actuală ?

TURAI : Da. Arată-ne. Dă-i drumul.

ADÁM *(nervos, grav, aproape amenințător)* : Bine, vă arăt. *(Se ridică.)* Nu, eu nu pot să ciocnesc cu voi ! *(Azvîrle paharul.)* Femeia aceasta n-a fost un simplu moment trecător în viața mea. Femeia aceasta este prima mea mare pasiune. Ca să vă fiu pe plac, mă stăpînesc cît pot. Dar gîndul că eu eram gata să-i închin toată viața, iar ea șoptește cuvinte de dragoste unui alt bărbat, că un alt bărbat îi poate atinge trupul... că se sărută și se giugulește noaptea cu un alt bărbat, toate acestea sînt lucruri atît de dureroase și de insuportabile pentru mine, încît nu poate exista altă ieșire decît...
(Duce mîna la buzunar, scoate un revolver.)

TURAI *(se năpustește asupra lui)* : Oho ! Stai !

ADÁM *(luptîndu-se cu Turai)* : Nu ! Nu ! Lasă-mă !

GÁL *(se apropie și el, agitat)* : Eh ! Cred că nu-i ceva serios.

ADÁM *(luptîndu-se cu amîndoi, strigă cu durere)* :
Lăsați-mă ! Lăsați-mă să mor !

(Turai îi ia revolverul. Examinează arma. Adám rămîne tăcut, palid, înverșunat. Gál îi mîngîie părul.)

TURAI *(cu revolverul în mînă)* : Ce-a fost asta ?
Ce-ai vrut să faci ?

ADÁM *(cu un zîmbet amar)* : Ei... am vrut să fac... un final de act. *(Se așază.)* Cred că de data

aceasta momentul a ieșit destul de palpitant... Așadar... (*Zîbind reținut.*) Cortina !

TURAI : Slab. Foarte slab. (*Pune revolverul în buzunar.*) Foarte, foarte slab. În primul rînd, moartea nu are ce căuta la sfîrșitul actului doi. Moartea nu-i de efect decît la sfîrșitul piesei. Și nici scena n-a fost interesantă, a fost brutală. Momentul a fost înspăimîntător, totuși n-a fost palpitant. E nevoie de tensiune ! E nevoie de ceva de senzație înainte de căderea cortinei.

GÁL : Atunci arată-ne cum ai face tu finalul.

TURAI : Cred că l-aș face cu mult mai bine.

ADÁM : Ei, sînt curios să văd.

TURAI : Vă rog. (*Merge la telefon.*) Alo ! Dați-mi, vă rog, legătura cu camera doamnei Annie Balogh.

(*Sună telefonul în camera de alături.*)

ANNIE (*în camera de alături*) : Alo !

TURAI : Alo, Annie ?

ANNIE : Da. Cine e ?

TURAI : Nu-mi recunoști vocea ? Aici Turai.

ANNIE : Turai ? Sándor Turai ?

TURAI : Eu. Sărut mîinile.

ANNIE : Asta-i bună... Dumneata aici ? De unde vorbești ?

TURAI : Sînt aici, la castel. În camera vecină cu a dumitale. Numărul patru. Am sosit azi-noapte. Sîntem aici toți trei. Am adus și opereta terminată !

ANNIE : Extraordinar. Asta zic și eu surpriză !

TURAI : N-am vrut să te deranjăm cu noaptea-n cap. Acum însă trebuie să te rog să vii puțin încoace. (*Pune receptorul la loc, se îndreaptă spre ușă.*)
(*Adám și Gál se ridică surprinși.*)

ANNIE (*vine în goană, radioasă, prin ușa de trecere*) :
Ce surpriză senzațională ! Drăguț din partea voastră ! Albert ! Berti ! (*Annie și Adám se sa-*

lută.) Scumpule. Unicul meu iubit ! Asta-i o adevărată surpriză ! (*Întinde mîna, pentru a-i fi sărutată, lui Gál și Turai.*) Turai ! Sándor ! Sînt trei luni de cînd nu te-am mai văzut ! Ești bronzat ! Ai întinerit ! Ia să mă uit la tine ! Arăți splendid ! Și Gál ! Bine-ai venit ! Într-adevăr, e foarte frumos din partea voastră ! Sînteți așteptați cu multă nerăbdare ! Cînd ați sosit ?

TURAI (*foarte grav*) : Scuză-mă. Ia loc, Annie. (*Se uită în camera ei.*) A ! Stimate maestre ! Domnule Almády ! Pofțiți, pofțiți, pofțiți, intrați. Ne face plăcere.

ALMÁDY (*intră nervos, parcă ar avea presimțiri sumbre*) : Bună dimineața.

TURAI : Ești și dumneata aici, după atîția ani ?

ALMÁDY : Eram în trecere... cu mașina, voiam numai să salut gazda, dar am fost înșfăcat și reținut cu forța. Azi are loc concertul de gală. Mi s-a cerut... să mă produc și eu...

ANNIE (*simulînd o bună dispoziție, dar în fond speriată*) : Ce surpriză !

TURAI : Iertați-mă că v-am deranjat și c-am să stric, poate, atmosfera senină a revederii, dar am de făcut comunicări foarte importante.

ANNIE : Vai de mine ! Sper că nu-i ceva grav.

TURAI : Ba da, poate chiar mai mult decît atît. (*Annie, speriată, se așază. Turai către Almády*) : Vă rog să luați loc.

ALMÁDY (*speriat*) : Nu ! Mulțumesc, nu !

TURAI : Așadar... Noi am sosit aici azi-noapte. (*Vorbește făcînd pauze lungi.*) Și adineauri... ne așezasem... toți trei la masă să luăm micul dejun. (*Către Gál.*) Nu-i așa ?

GÁL (*curios*) : Da...

ADÁM : Și ?

TURAI : Fiți calmi, vă rog. Stăteam aici, bine dispuși... (*Schimbînd tonul, foarte grav.*) Iertați-mă, dar trebuie să vă rog pe toți, în modul cel mai categoric, să primiți cu calm ceea ce vă voi spune, și să nu vă pierdeți cumpătul...

ANNIE (*speriată*) : Pentru numele lui Dumnezeu...

ĂDĂM (*neliniștit*) : Dar ce e ?

TURAI : Vă rog ! (*Face un gest, prin care le impune tăcere. Liniște mormîntală.*) Ceea ce vă voi anunța, în sfîrșit, va avea, probabil, o însemnătate hotărîtoare de aci încolo pentru viața noastră, a celor cinci care sîntem aici. Dar acum sînt decis s-o fac. (*Solemn.*) Dragă Annie ! Prin aceasta, eu vă... (*Se oprește. Liniște mormîntală. Apoi, foarte simplu, degajat, către Găl.*) Ce zici, așa-i că-i un moment palpitant ?

GĂL (*foarte agitat*) : Da. Și ?

TURAI (*foarte simplu, degajat*) : Ei... acum să cadă cortina ! (*Întinde mîna, zîmbitor, Actriței.*) Discutam tocmai despre un final de act (*o conduce pe Annie spre ușa de intrare, în timp ce toți ceilalți, stupefiați, respiră ușurați*), și anume cum trebuie făcut un final de act... palpitant, folosind mijloacele cele mai simple... pentru că, vedeți, asta...

(*Cortina cade, în timp ce ei pleacă, continuînd să vorbească.*)

GĂL (*ridicînd mîinile în sus*) : Asta-i mania lui... Teatrul !

ALMĂDY : Ce cap !

CORTINA

ACTUL III

Aceeași încăpere, în seara aceleiași zile, la ora opt. Secretarul, un tânăr chipeș și aferat, așază un scaun. Mobilierul este dispus în felul următor : în față, la stînga, îndreptat spre public, două fotolii și, între ele, o măsuță. La dreapta, canapeaua cea mare și, lîngă ea, niște scaune. Masa nu mai este pe scenă. Secretarul aruncă o ultimă privire asupra acestui aranjament al mobilei în momentul în care intră Valetul, aducînd pe o tavă de argint o carte, o piersică și două scrisori. Valetul e îmbrăcat în livrea de gală cu fireturi și nasturi aurii.

SECRETARUL : Pune-o undeva, acolo.

VALETUL : Da, domnule secretar. (*Pune jos tava.*)

SECRETARUL : Repetiția a fost fixată pentru ora opt și nimeni n-a sosit încă. Cît e ceasul la dumneata, dragă Devornié ?

VALETUL : E opt fix.

SECRETARUL : Masa se ia exact la ora stabilită ?

VALETUL : Da, la ora nouă fix. *À neuf heures précises.*

SECRETARUL : *Merci.*

VALETUL : *Pas de quoi, Monsieur le Secrétaire.*¹

(*Intră Almády îmbrăcat în frac.*)

SECRETARUL : A, am onoarea. Asta zic și eu punctualitate, domnule actor. E ora opt fix.

ALMÁDY (*prost dispus*) : Bună seara.

SECRETARUL : Domnul este primul pe ring.

ALMÁDY : Îndată vor veni și ceilalți. Acum au terminat cu îmbrăcatul.

SECRETARUL : Vînătoarea de azi a fost extraordinară. A reușit minunat. Nu mă îndoiesc că și dumneavoastră v-a făcut plăcere.

ALMÁDY (*îngîmfat*) : Eu n-am fost la vînătoare.

SECRETARUL : A ! Dar unde-ați fost ?

ALMÁDY : În camera mea. Am avut de scris.

SECRETARUL : Pot să-mi permit să vă întreb ce-ați avut de scris ?

ALMÁDY : Nu poți să-ți permiți. (*Ca să schimbe vorba.*) N-avem decît o oră pentru repetiție. Concertul începe imediat după masa de seară ?

SECRETARUL : După cafea.

ALMÁDY : Și numărul nostru ?

SECRETARUL : E ultimul. *Pièce de résistance*². (*Arătînd spre fotolii.*) Aici ar fi scena pentru repetiție. Doamna a spus că pentru această repetiție nu-i nevoie decît de două fotolii frumoase și de o măsuță frumoasă. (*Aranjează tot timpul mobilierul.*) Stilul să fie Ludovic al XV-lea. Credeți că ceea ce am ales corespunde ?

ALMÁDY : Pentru mine oricare Ludovic corespunde.

SECRETARUL : Permiteți-mi încă o întrebare, maestre. Spuneți-mi, de ce nu există și un Ludovic al XVII-lea ? Există un Ludovic al XV-lea și un

¹ N-aveți pentru ce, domnule secretar (fr.).

² Piesă de rezistență (fr.).

Ludovic al XVIII-lea. De ce nu există și unul al XVII-lea ?

ALMÁDY : Întreabă un negustor de mobile.

SECRETARUL : Am întrebat. Dar ei nu merg decît pînă la al XVI-lea. Habar n-au de cei care au urmat. (*Ștergîndu-și fruntea.*) Sînt foarte agitat, maestre.

ALMÁDY : De ce ?

SECRETARUL : Cu serbarea de azi. Cu concertul, cu dansul ! Toată răspunderea cade asupra mea. Eu organizez întotdeauna seratele domnului conte. Asta-i soarta secretarului. Eu sînt aici organizator, decorator, sufleur, eu întorc notele cînd se cîntă la pian, sînt însoțitorul doamnelor, eu ofer florile, eu dau semnalul pentru aplauze, sînt *factotum*. Ador arta, maestre ! (*Către Valetul pe care-l surprinde rînjind.*) Puteți pleca, Devornié.

VALETUL : *Oui, Monsieur le Secrétaire.*¹ (*Iese.*)

SECRETARUL : Domnul nu pare bine dispus.

ALMÁDY : Ai ghicit. Îmi vîjîie capul de-atîta învățat.

SECRETARUL : Aveți un rol interesant ?

ALMÁDY : Rolul meu ? E infect.

SECRETARUL : Ce spuneți ? Atunci de ce-l jucați ?

ALMÁDY : Sînt obligat.

SECRETARUL : Sînteți obligat ?

ALMÁDY : Da, din colegialitate.

SECRETARUL : Vînătorii invitați la castel... întreaga societate — vă vor răsplăti cu aplauze. O să vedeți ce public entuziast avem aici. La noi, pînă și actorii cei mai lipsiți de talent au succes.

ALMÁDY : Mulțumesc.

SECRETARUL : Iertați-mă, m-am exprimat defectuos.

¹ Da, domnule secretar (fr.).

(*Intră Annie, în toaletă de seară, și Adám, în frac.*)

ANNIE : Văd că a venit toată lumea. (*Almády se înclină în tăcere.*)

SECRETARUL (*aleargă spre Annie*) : Sărut mîinile !
(*Către Adám.*) Secretarul Lehóczki.

ÁDÁM : Ádám.

ANNIE (*către Secretar*) : Reține, te rog, numele.
Dumnealui a compus muzica pentru noua noastră operetă.

SECRETARUL : A, maestrul !

ÁDÁM : Ei, chiar maestru nu sînt încă !

ANNIE : Putem începe repetiția ?

ALMÁDY : De fapt, ar trebui să-l așteptăm pe domnul Turai. A fost drăguț și ne-a promis că ne ajută.

ANNIE : O să vină numaidecît. Unde-i sufleurul ?

SECRETARUL : Aici.

ANNIE : Uite piesa. (*Îi întinde textul.*)

SECRETARUL (*plin de sine*) : Am aranjat bine scena pentru repetiție ?

ANNIE : Splendid. (*Către Adám.*) Iar ești prost dispus.

ÁDÁM : Nici pomeneală. Iartă-mă, te rog, dar ți-am mai spus, călătoria cu mașina m-a obosit foarte mult. Nu-i un fleac să vii direct de la Viena pînă aici, la Marea Mediterană. Toată noaptea n-am putut să dorm din cauza oboselii. Sînt epuizat, asta-i tot. Crede-mă. (*Secretarul se agită.*) Să începem, uite, domnul secretar e nerăbdător.

ANNIE (*către Secretar*) : Ce e ?

SECRETARUL : Sînt foarte agitat.

ANNIE : Dumneata ? De ce ?

SECRETARUL : Pentru că sînt secretar.

ANNIE : Fii calm, te rog. Și-așa ne stă în față o treabă grea. Și-apoi sînt și eu foarte nervoasă.

(*Către Adám, care se așază.*) Ce, ai de gînd să rămii la repetiție ?

ADÁM : Da.

ANNIE (*foarte încurcată*) : Dar, te rog... O să te plictisească. E o scenetă franțuzească destul de stupidă. Ți-ajunge s-o vezi după cină.

ADÁM : I-am promis lui Turai că rămîn aici și că vă ajut pînă ce vine el. Respect întotdeauna cu sfințenie ce promit celor doi dramaturgi.

ANNIE : Bine. Cum vrei. (*Foarte nervoasă.*) Să începem, vă rog. Unde este recuzita ?

SECRETARUL : Totul e pregătit. (*Arată spre tavă.*) De vreme ce eu sînt recuziterul ! O carte, două scrisori și o piersică.

ANNIE (*ia cartea și una din scrisori*) : Restul e pentru dumneata, Almády. (*Almády pune în buzunar piersica și cealaltă scrisoare.*) Și acum să începem repetiția generală. Eu sînt contesa... sînt singură pe scenă. Stau în fotoliu și citesc un roman. (*Se așază*). Dumneata nu ești încă aici, Almády. Dumneata intri mai tîrziu. (*Almády merge spre fundul încăperii și se ascunde undeva.*)

SECRETARUL : Putem începe ?

ANNIE : Nu mai pune atîtea întrebări. Putem începe.

SECRETARUL (*îi suflă*) : „Un salon frumos mobilat...”

ANNIE : Ce spui ?

SECRETARUL (*sufliîndu-i*) : „Un salon frumos mobilat în stil Ludovic al XV-lea”.

ANNIE : Nenorocitul ! Asta nu trebuie suflat !

SECRETARUL : Nu trebuie ? Eu întotdeauna am suflat și asta.

ANNIE : Asta să i-o sufli tapițerului înainte de spectacol. Actorului îi sufli numai ce trebuie să rostească.

SECRETARUL : Interesant ! (*Se uită năuc la text.*)

ALMÁDY (*vine în față*) : Ce e ?

ANNIE : Domnul secretar nu știe să facă pe sufleorul.

ÁDÁM (*ia textul de la Secretar*) : Dă-mi-l mie. Am să fac eu pe sufleorul. Începeți.

ANNIE și ALMÁDY (*în același timp*) : Nu ! Nu !

ANNIE : Dumneata să nu faci pe sufleorul.

ÁDÁM : De ce ?

ANNIE : Pentru că nu vreau.

ÁDÁM : De ce nu vrei ?

SECRETARUL (*jignit, ironic*) : Se pare că e o meserie umilitoare. Dați-mi, vă rog, textul înapoi.

ÁDÁM : Nu, dumneata îi enervezi.

SECRETARUL : Eu îi enervez ? Ei mă enervează pe mine.

ÁDÁM : Linștește-te, te rog. Am să fac eu pe sufleorul acum la repetiție, dumneata observă cum trebuie procedat, iar diseară, la spectacol, ai să fii dumneata sufleorul. E-n regulă ?

SECRETARUL (*profund jignit*) : Mă rog.

ANNIE (*către Secretar*) : Ce, acum te-ai supărat ?

SECRETARUL : Da, eu întotdeauna mă supăr, dar pe urmă mă împac repede. Sînt secretar.

ANNIE : Atunci să începem. (*Către Almády.*) Pleacă, te rog. Contesa șade în fotoliu și citește. (*Ia cartea.*)

(*Tăcere. Almády se ascunde.*)

ÁDÁM : „Ah ! Ce dulceag...”

ANNIE (*spunîndu-și rolul*) : Ah ! Ce dulceag e romanul ăsta. (*Închide cartea.*) Toate romanele sînt la fel. Soțul își iubește soția. Soția iubește pe altul. Soțul află și face scandal. Ori își alungă soția, ori o iartă.

ÁDÁM (*sufală*) : „Ah ! Ce să fac...”

ANNIE : Ah ! Ce să fac ? Soțul meu, contele, a ieșit să-și facă plimbarea și, rămînînd singură, după-

amiezile astea mi se par nesfârșit de lungi. Dacă n-ar fi după-amiezile, viața ar fi suportabilă în castelul ăsta străvechi. Aici, departe de Paris, în mijlocul pădurilor și câmpiilor Normandiei.

ĂDĂM (*suflă*) : „Aud pași...”

(*Almády intră, bătînd din picioare, pentru a imita zgomotul pașilor.*)

ANNIE : Ah ! Aud pași ! O fi soțul meu ? Doar a cerut să i se înșeueze calul și a spus că trece și pe la Benoît, bătrînul și credinciosul nostru arendaș.

ALMÁDY (*vine în față. Pe un ton sinistru*) : Doamnă !

ĂDĂM (*suflă*) : „Ce este, de ce sînteți atît de tulburat...”

ANNIE : Ce este ? De ce sînteți atît de tulburat, conte ?

ALMÁDY : De ce sînt atît de tulburat ? Veți afla numaidecît, contesă. Pe cît de sigur este că mă cheamă...

ĂDĂM (*suflă*) : „Maurice du Veyrier”

ALMÁDY : ...că mă cheamă contele Maurice du Veyrier de la Grande Contumance Saint Emilion, tot atît de sigur este că veți afla de îndată motivul tulburării mele.

ANNIE : Mă înfricoșați, Maurice !

ALMÁDY : Pe dumneavoastră, doamnă, vă înfricoșează conștiința propriei dumneavoastră vinovății !

ĂDĂM (*suflă*) : „Doamnă, dumneavoastră mă înșelați !” (*Annie se uită foarte nervoasă la Ădám.*)

ALMÁDY (*foarte nervos*) : Doamnă, dumneavoastră mă înșelați ! (*Către Annie, care-i nervoasă.*) Ce-i ? Ce s-a întîmplat ?

ANNIE : Nimic. Sînt cam nervoasă. Să continuăm.

ALMÁDY : Doamnă, dumneavoastră mă înșelați ! De mult bănuiam asta. Dar acum am în sfîrșit dovada

în mâinile mele. Da, da ! Dumneavoastră credeți desigur despre mine că sînt...

ĂDĂM (*sufală*) : „...că sînt credul, că pot să fiu înșelat cu ușurință...”

(*Intră Turai și Gál, îmbrăcați în fracuri.*)

ĂDĂM (*către Almády*) : Ei, de ce nu spui ? (*Sufală mai tare, dînd impresia că ar vorbi într-adevăr cu Almády*) : „...că sînt credul, că pot să fiu înșelat cu ușurință, că pot să fiu dus...”

TURAI (*se apropie îngrozit de Ădám*) : Ce-i ?

ĂDĂM : Liniște. (*Sufală mai departe*) : „Că sînt credul, că pot să fiu înșelat cu ușurință...”

TURAI (*răsuflă ușurat*) : A, așa ! (*Ia caietul de la Ădám.*) Dă-mi-l mie.

ĂDĂM : De ce ? (*Către Annie.*) Nu sînt un sufleor bun ?

ANNIE și ALMÁDY (*în același timp*) : Nu.

ĂDĂM : Asta-i nemaipomenit.

SECRETARUL : Nici de mine n-au fost mulțumiți.

ĂDĂM : Dar ce n-a fost bine ?

TURAI : Nu mai întreba atîta. (*Se așază pe locul lui Ădám.*) Preiau eu treaba asta.

ANNIE (*foarte nervoasă*) : Vezi, dacă nu ai fost punctual ! Totul se trage de aici.

ĂDĂM : Dar ce s-a întîmplat ? De ce atîta agitație ? În definitiv, nu s-a întîmplat nimic !

TURAI : Lasă, băiete, tu nu te pricepi. Actorii sînt nervoși la repetiții. Pentru tine textul e nou, pe cînd ei îl spun Dumnezeu știe a cîta oară. (*Ădám se așază la o parte.*)

SECRETARUL (*către Ădám*) : Țștia jignesc pe toată lumea.

TURAI (*uitîndu-se în caiet*) : Hai... dați-i drumul, mai spuneți o dată ultima frază.

ALMÁDY (*foarte curgător*) : Doamnă, dumneavoastră mă înșelați ! De mult bănuiam asta. Dar acum am în sfârșit dovada în mâinile mele. Da, da ! Dumneavoastră credeți desigur despre mine că sînt credul, că pot să fiu înșelat cu ușurință, că pot să fiu dus ! Nu, doamnă ! De data asta socoteala dumneavoastră a dat greș.

TURAI : Văd că merge de minune.

ANNIE : Pentru că avem un sufleur grozav.

ADÁM : Păi n-a suflat nici un cuvînt.

ANNIE : Tocmai de aia e grozav.

SECRETARUL : Lăsați, maestre, noi n-o să putem învăța meseria asta niciodată.

ADÁM : Se pare că nu.

TURAI : Mai departe.

ALMÁDY : Și pînă acum am urmărit bănuitor repeta-tele dumneavoastră plimbări călare cu moșierul vecin, marchizul François Gillette de la Tour d'Auvergne, cu care goniți zilnic pe drumul ce duce de la Duvernois Sur Saône la Saint Sulpice de la Grande Parmentière.

ANNIE : O ! Ce bănuială josnică !

ALMÁDY : Nici o vorbă, doamnă ! Dovada se găsește la mine în buzunar ! Copilă ingrătă ! Ce erați cînd v-am luat de soție ? Tatăl dumneavoastră, generalul de brigadă Pierre-Jean Bourmond de la Seconde-Chaumière-Rambouillet, a căzut la Grande Lagruière sur Marne, iar dumneavoastră, o modestă croitoreasă, trăiați în mizerie împreună cu mama dumneavoastră în sătulețul Sainte Geneviève, în departamentul Seine et Oise. Eu, doamnă, v-am dat un nume, un rang și avere și-am făcut din dumneavoastră contesa de Veyrier de la Grande Contumance Saint Emilion, am trecut pe numele dumneavoastră nu numai moșia mea de la Pardubien Grand-Amanoir, dar și cele două castele ale

mele de la Challanges-Débicourt de la Romanée și de la Rivalieux-Quandamouzières sur Ventera aux Alpes Maritimes. (*Se oprește nervos.*)

TURAI : De ce te-ai oprit ?

ALMÁDY : E insuportabil. Atâtea nume franțuzești.

TURAI (*ridicînd din umeri*) : Ce pot să vă fac ?

ALMÁDY : E nevoie de toate ?

TURAI (*arătînd în text*) : Dacă așa e textul.

ALMÁDY : Dar m-a apucat nebunia pînă ce am reușit să tocesc atîtea nume de nobili și de localități, toate de lungimi kilometrice. Și, ca un făcut, toate apar numai în rolul meu !

TURAI (*calm*) : Tocmai de aceea trebuie să aveți amabilitatea să le rețineți.

ALMÁDY (*sufocat de mînie*) : E un chin ! Să renunțăm măcar la al doilea castel.

TURAI (*necruțător ca un călău*) : Nu se poate. Dacă acest conte ar fi dăruit soției sale numai un singur castel, atunci n-ar fi atît de revoltător că femeia îl înșală. Cînd e vorba de un singur castel, treacă-meargă. Și la trei castele femeia poate să-și înșele bărbatul, căci numai un fraier dăruiește unei femei trei castele. Aici e nevoie exact de două. Asta-i calea de mijloc. E ceea ce numim noi „măsura“ din dramaturgia franceză.

ALMÁDY (*suspînînd*) : Am făcut din dumneavoastră o contesă și o femeie bogată. Și care-i recunoștința ? Dumneavoastră mă înșelați, da, mă înșelați cu vecinul meu, marchizul Jean François Gillette de la Tour d'Auvergne, stăpîn pe Périgord des Champignons, Saint Sulpice de la Grande Parmentière. La naiba ! (*Către Turai, care face o figură mirată.*) Vreau să spun la naiba cu numele astea kilometrice. Scuzați-mă.

TURAI : Dar ce să facem, ăștia sînt franțuji. Cum ați vrea să-i cheme ?

ALMÁDY : Cum ? De pildă : Briand. Briand ! Și ăla e francez.

ANNIE (*nervoasă*) : Să continuăm. Ajunge, conte ! Nu mai admit acest rechizitoriu umilitor ! Dumneavoastră o calomniați pe femeia care poartă numele dumneavoastră.

ALMÁDY (*către Turai*) : Nu e drept.

TURAI : Ce anume ?

ALMÁDY : Eu trebuie să spun de fiecare dată numele ăla lung, iar dumneaei spune simplu : „numele dumneavoastră“.

TURAI (*glacial*) : Continuăți.

ALMÁDY : Încă un cuvînt, doamnă, și dovada iese la iveală !

ANNIE (*rîzînd teatral*) : Ha-ha-ha ! Dovada ? Mă faceți să rîd !

ALMÁDY : Voi face ca rîsul să vă înghețe pe buze !
(*Scoate piersica din buzunar.*) Iată dovada !

ANNIE (*scoate un țipăt dramatic*) : Ah ! Piersica !

ALMÁDY (*pune piersica pe masă*) : Da, da, piersica, doamnă. Cea dintîi piersică din piersicul pitic, cel original din Indiile Orientale, care înflorește timpuriu, piersicul acela din livada mea de la Simari-neux, pe care eu îl păzesc cu atîta grijă ; prima piersică care s-a copt anul acesta, luînd-o înaintea tuturor piersicilor din Franța. Dumneavoastră știți că sînt un pasionat pomicultor, știți c-am îngrijit piersica asta de cînd nu era decît o floare, c-am ocrotit-o, c-am ținut chiar un jurnal despre ea și c-am așteptat-o ca pe Mesia ! Și ce mi se întîmplă ? Ies la plimbare, călare, merg liniștit în buiestru pe drumul ce duce de la Duvernois sur Saône la Saint Sulpice de la Grande... (*Se uită la Turai.*)

TURAI (*glacial*) : ...Parmentière...

ALMÁDY (*furios*) : ...Grande Parmentière, și pe cine văd mergînd pe jos, agale ? Pe Juliette, camerista dumneavoastră. O opresc, ea se fîstîcește. O întreb încotro merge. Ea se sperie, izbucnește în plîns și-mi răspunde : „Stăpîna mea m-a trimis la mar-chizul François Gilette de la Tour d'Auvergne“. Să-l ia dracu ! (*Se uită la Turai.*)

TURAI : Foarte bine. Aici e în text.

ALMÁDY : Să-l ia dracu, spun eu, de ce te-o fi trimis stăpîna la el ? Mă uit mai bine și văd că femeia are un pachetel în mîină. Îi iau pachetelul, îl desfac și iată... (*arătînd spre piersică*) ...ce era înăuntru. Regina piersicilor, trufandaua trufandalelor, mîndria mea, cea dintîi piersică de soi din Simarineux, pe care am îngrijit-o ca pe copilul meu. Și încă nu-i totul, doamnă. Lîngă piersică era și o scrisoare ! (*Scoate scrisoarea din buzunar și o citește.*) „Scumpul meu ! Asta este prima piersică care s-a copt anul acesta în Franța. Ți-o trimit ție ca s-o mănînci cu evlavie.“ (*Îi bagă scrisoarea sub nas.*) Iat-o !

ANNIE : Ce să fac cu ea ? S-o miros ?

ALMÁDY : Da. Căci dacă ați avea curajul să tăgăduiți că e scrisul dumneavoastră, parfumul dumneavoastră, doamnă, nu l-ați mai putea nega. Sau poate că-l negați ?

ANNIE : Nu.

ALMÁDY : A ! Înseamnă că recunoașteți !

ANNIE : Da.

ALMÁDY : Dumneavoastră i-ați trimis piersica ?

ANNIE : Eu.

ALMÁDY (*către Turai*) : E o nedreptate. Eu trebuie să spun fraze interminabile, iar rolul dumneaei constă în a spune : „Nu ! Da ! Eu !“

TURAI : Așa-i. Sardou obișnuiește să caracterizeze renumitele figuri feminine din piesele sale tocmai

prin acest fel de a vorbi concis. Să mergem mai departe.

ALMÁDY (*continuîndu-și rolul*) : Așadar, acceptați de la mine dragostea mea, numele meu, rangul meu, moșia mea, două castele ale mele — și în schimb trimiteți fructul meu favorit amantului dumneavoastră.

ANNIE (*cu un țipăt teatral*) : A ! Așa ceva nu admit !
Vă rog să vă retrageți cuvîntul !

ALMÁDY : Vreți să spuneți că marchizul nu-i amantul dumneavoastră ?

ANNIE : Nu e.

ALMÁDY (*izbucnește într-un rîs teatral și amar*) :
Ha-ha-ha ! Doamnă, eu sînt pomicultor, cel mai de seamă pomicultor amator din Franța, președintele clubului pomicultorilor din Paris. Eu știu că un astfel de fruct, un exemplar atît de rar și de prețios, nu se trimite decît unei persoane pe care o iubești. Doamnă, vă detest.

ANNIE : Prin urmare, considerați condamabil ceea ce am făcut ?

ALMÁDY : Exact.

ANNIE : Mulțumesc. Vă rog să-mi mai răspundeți la o singură întrebare. Cui ați trimis dumneavoastră, la începutul primăverii, cealaltă mîndrie a livezilor de la Simarineux, primul coș cu cireșe timpurii ?

ALMÁDY (*încurcat*) : Mamei mele. Contesei-mamă.

ANNIE : Contesei-mamă ? Ei, am și eu ceva să vă arăt. Dacă dumneavoastră aveți în mînă o scrisoare interesantă, am și eu una. (*Scoate o scrisoare din corsaj și i-o vîră sub nas.*) Mirosiți-o !
Cunoașteți și acest parfum ?

SECRETARUL : Începe să fie teribil de interesant !
Veritabil Sardou !

ANNIE : Citiți-o ! Presupun că scrisul vă este cunoscut.

ALMÁDY (*ținînd scrisoarea în mînă*) : Da, cunosc scrisul.

ANNIE : Parfumul și scrisul sînt ale domnișoarei Emilienne, prima balerină de la Folies Bergères, căreia dumneavoastră îi acordați prietenia și protecția dumneavoastră.

ALMÁDY : Cum a ajuns la dumneavoastră scrisoarea ?

ANNIE : Nu vă privește. O scrisoare e ca o săgeată lansată : nu știi niciodată unde se oprește.

SECRETARUL (*aplaudă ; către Adám*) : Ce aforism !
Ce spirit !

ANNIE : Citiți, vă rog !

ALMÁDY (*citește*) : „Dragă cățelușule ! Azi dimineață, hodorogul meu de conte bătrîn...”

ANNIE : Continuați, vă rog ! Așa scrie despre dumneavoastră femeia adorată ! Citiți mai departe !

ALMÁDY : „...hodorogul meu de conte bătrîn mi-a trimis un coș cu cireșe. Zice că sînt cele dintîi cireșe din primăvara asta în Franța și mi le trimite ca semn al dragostei sale. Cățelușule, pușorule, vino diseară la mine să mîncăm împreună cireșele bătrînului idiot. Te așteaptă tremurînd de emoție, a ta, nerăbdătoare, Emilienne.”

ANNIE : Ei, vedeți ? Precum tu, așa și eu. Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte. Trufanda pentru trufanda. Piersică pentru cireășă. Văd că nu tăgăduiți. Cireșele nu le-ați trimis contesei-mamă, ci domnișoarei Emilienne. Așa e ?

ALMÁDY (*zdrobit*) : Așa e.

ANNIE : Și acum vă rog să părăsiți apartamentul meu. Ah, ce infamie ! N-o să mă mai vedeți ! Îmi fac bagajele încă în seara asta și plec la mama mea. La croitoreasa-mamă. Și dacă vreți să știți, marchizul cu care mă bănuți nu mai locuiește de mult aici. Stă la Paris. Și dac-o să vă osteniți s-o mai

descoaseți pe camerista mea, o să aflați că eu am trimis-o să hoinărească pe șosea pînă treceți dumneavoastră călare și că am învățat-o să vă arate piersica și scrisoarea, prefăcîndu-se că-i fisticită, în cazul în care o opriți. (*Rîde teatral.*) Ha-ha-ha !

ALMÁDY : Prin urmare, n-a fost decît o lecție pentru mine ?

ANNIE : Ar fi trebuit să vă dați seama chiar din momentul în care camerista mea m-a trădat. Dacă v-aș înșela cu-adevărat, camerista mea ar prefera să se lasă tăiată în bucăți decît să scoată o vorbă. O cameristă bună e ca un pește : cu cît o tai în mai multe bucăți, cu atît tăcerea ei este mai adîncă.

SECRETARUL (*încîntat, îi șoptește lui Gál*) : Încă un aforism !

GÁL : Și încă ce aforism !

ALMÁDY : Recunosc c-am pierdut partida.

ANNIE : Între noi doi totul s-a sfîrșit !

ALMÁDY : Yvonne ! (*Cade în genunchi.*) Numai asta să nu spuneți, că între noi totul s-a sfîrșit ! Yvonne, iertați-mi acest singur pas greșit !

ANNIE : Nu vă umiliți ! Un conte care poartă un asemenea nume ! Ridicați-vă ! Un om în vîrstă. (*Almády se ridică.*) Mărturisesc că sînt emoționată. Nu pentru c-ați îngenuncheat, ci pentru c-ați fost atît de deștept să nu tăgăduiți nimic. Un bărbat care minte este ca un leu care ciripește.

(*Secretarul se întoarce spre Adám cu o figură nemulțumită și clatină din cap, ca și cum ar spune : „Asta a fost un spirit de prost gust“. Adám face un semn că-i de aceeași părere.*)

ANNIE : Vă iert. Dar am să vă aplic două pedepse.
Prima : vă interzic să mîncăți piersica.

ALMÁDY : Ah, mă doare, dar o să suport,

ANNIE : A doua : plec mâine la Paris. Singură. Să mă distrez. Ați înțeles ? Singură !

ALMÁDY (*disperat*) : Yvonne !

ANNIE : Nici un cuvînt, conte ! Ori aveți încredere în cinstea mea, ori nu. Dac-aveți, am să mă reîntorc. Dacă nu — plec pentru totdeauna.

SECRETARUL (*lui Ádám, în șoaptă*) : Acum nu mai știu : de data asta a fost sau n-a fost un spirit ?

ÁDÁM : N-a fost.

SECRETARUL : Mulțumesc.

ANNIE : Plec la Paris și dumneavoastră o să vă topiți de dorul meu.

ALMÁDY : Ah ! Și cît aveți de gînd să stați la Paris ?

ANNIE : O săptămîină. (*O mică pauză.*)

ALMÁDY (*urlînd*) : Nu, nu ! Asta nu pot să suport ! Te iubesc, te ador, sînt înnebunit după tine ! Te iubesc așa cum un zgîrie-nori iubește norii care plutesc deasupra lui, dar care se risipesc la cea dintîi adiere de vînt ! Nu pot să trăiesc fără tine ! Nici o săptămîină ! Nici o zi ! Nici o oră !

ANNIE : Ești un impostor. Astea nu sînt decît fraze goale.

(*Gál și Ádám se uită uimiți unul la altul din clipa în care se pronunță cuvîntul „zgîrie-nori“.*)

GÁL : Iertați-mă, vă rog, iertați-mă... o clipă ! Ce-a fost asta ?

ANNIE : Poftim ?

TURAI : Nu ne deranja, te rog. Tocmai acum cînd artiștii sînt în plin elan !

SECRETARUL : Minunat ! Și ce interesant ! (*Agitat, către Ádám.*) Ce credeți, femeia o să plece ?

GÁL (*către Ádám*) : Băiete... Asta-i diabolic...

TURAI : Liniște, vă rog. (*Către Almády.*) Continuați, vă rog. Să reluăm, poate, de acolo : „Te iubesc așa...”

ALMÁDY : Te iubesc așa cum un zgîrie-nori iubește norii care plutesc deasupra lui, dar care se risipesc la cea dintîi adiere de vînt ! Nu pot să trăiesc fără tine ! Nici o săptămînă ! Nici o zi ! Nici o oră !

ANNIE : Ești un impostor. Astea nu sînt decît fraze goale.

ALMÁDY : Nu, nu ! Sînt nebun după tine ! Dar tu m-ai exploatat și m-ai stors ca pe-o lămîie, și acum vrei să mă arunci ! *(Se întoarce, ascunzîndu-și fața.)*

(Gál și Adám se uită iar unul la celălalt la auzul cuvîntului „lămîie“. Gál se scoală în picioare foarte nervos.)

GÁL *(către Turai cu glas scăzut, dar foarte agitat)* : Te rog frumos...

TURAI *(simulînd nerăbdător)* : Ce este ?

GÁL : Te rog, numai o clipă. *(Către Annie și Almády.)* Iertați-mă un moment, dar trebuie să-i spun ceva. *(Către Turai.)* Tu... tu auzi ce-și spun ăștia... ?

TURAI : Da, desigur.

GÁL *(tremurînd de emoție)* : Și... nu-ți amintești frazele ?

TURAI : Interesant. Acum, că-mi spui... într-adevăr... am observat și eu ceva, dar n-am vrut să spun.

GÁL *(agitat, către Adam)* : Vino-ncoa. *(Către Turai.)* Auzi... textul este identic, cuvînt cu cuvînt, cu cel pe care l-am auzit astă-noapte prin perete.

TURAI *(uitîndu-se în text)* : Într-adevăr... Acum văd... e de-a dreptul fantastic.

GÁL *(agitat)* : Du-te de continuă... căci altminteri o să observe. Să auzim mai departe.

(Turai își reia locul, Gál îl îmbrățișează pe Adám, care este și el foarte agitat. Amîndoi ascultă încordați.)

TURAI : Să continuăm odată. Unde-am rămas ? „Și-acum vrei să mă arunci !“

ANNIE : Cine vrea să te arunce, nebunile ? Termină cu accesele de furie ! Adineauri parcă te cuminișeși. Vino să-ți sărut capul ăla frumos, clasic.

GÁL (*scoate un Țipăt*) : Aaah !

ANNIE (*nervoasă*) : Ce-i cu dumneata ?

GÁL : Mii de scuze ! Vă cer iertare ! (*De emoție, abia mai vorbește.*) Dragă Annie ! Mult stimată domnule Almády ! Iertați-mă că vă deranjez din nou, dar trebuie să-i spun neapărat ceva lui Turai. (*Către Ádám.*) Vino încoa. (*Către Turai, care se apropie de el.*) Auzi, să mă prefac pe loc în stană de piatră, dacă ăștia nu spun, cuvînt cu cuvînt, același text ca azi-noapte. Să știi că noaptea trecută ăștia doi... au repetat rolurile. Și noi am fost niște proști.

TURAI : Bine, bine. Am fost niște proști. Dar acum te rog să nu faci tărăboi pe chestia asta. (*Se preface foarte agitat.*) Ce surpriză extraordinară !... Ce întîmplare ciudată !

ADÁM (*către Gál*) : Ia exemplu de la mine. Îmi vine să urlu de fericire și uite că mă stăpînesc.

TURAI : Să nu suflați o vorbă.

ANNIE : Sándor, ce faceți acolo ?

ALMÁDY : Ce este ?

TURAI (*apropiindu-se de Almády*) : Gál spune — și cred că are dreptate — că pentru spectacolul de astă-seară trebuie să vă faceți un cap frumos și clasic.

ALMÁDY : Ce înseamnă să-mi fac un cap clasic ?

TURAI : Eroina spune : „Capul tău frumos, clasic“.

ALMÁDY : Da.

TURAI : Păi, să vă faceți cumva un cap, despre care să se poată spune pe drept cuvînt așa ceva.

ALMÁDY : Cum adică, despre capul meu nu se poate spune așa ceva ?

GÁL (*sincer*) : Nu.

TURAI : Gál are dreptate. Despre căpățîna dumneavoastră se poate spune orice, numai că-i frumoasă și clasică, nu.

ALMÁDY (*supărat*) : Și totuși s-a spus asta despre capul meu.

TURAI : Da, în piesă. Dar, iertați-mă, o femeie de bun gust n-ar putea să spună așa ceva despre un asemenea cap.

ALMÁDY (*furios către Annie*) : Dumneavoastră sunteți de aceeași părere ?

ANNIE : Pe mine, vă rog, să nu mă băgați. Eu mă țin de text.

ALMÁDY (*cu un zîmbet amar*) : Bine. Dacă-i așa, o să-mi fac un cap clasic. (*Spumegă de furie.*)

ADÁM (*nerăbdător*) : Domnilor, timpul trece ! Să continuăm ! Repede ! Să continuăm !

TURAI : Stimații spectatori să aibă amabilitatea să stea liniștiți. De ce ești atît de nerăbdător ?

ADÁM (*încurcat*) : Cina se servește la ora nouă... și... (*Către Secretar.*) Nu-i așa ?

SECRETARUL : Da, da. N-au mai rămas decît cîteva minute.

TURAI : Atunci să mergem repede mai departe.

ANNIE : Așadar : Vino să-ți sărut capul ăla frumos, clasic. (*Îl sărută ușor pe frunte.*)

ALMÁDY : Țsta nu-i sărut, e bacșiș !

GÁL (*către Turai*) : Comparația este vulgară. Mă surprinde la un autor francez.

TURAI : Din moment ce vrea să caracterizeze o persoană vulgară.

GÁL : Iartă-mă, e vorba de un conte.

TURAI : Dar contele ăsta e un om vulgar și cam prostănac. Vocabularul lui nu cuprinde comparații mai subtile. Iar tu să nu-l înveți pe Sardou să scrie piese.

ALMÁDY (*mînios*) : Rog să continuăm. Asta nu-i sărut, e bacșiș.

ANNIE : Nu urla !

ALMÁDY : Ba urlu ! Sînt o lămîie stoarsă ! O lămîie ! Să știe toată lumea că sînt o lămîie ! (*Cade în genunchi în fața ei și plînge cu hohote.*)

GÁL : Și comparația cu lămîia... e pur și simplu stupidă.

(*Gál și Adám vorbesc în șoaptă. Adám zîmbește fericit, apoi își strîng mîinile cu satisfacție.*)

TURAI : Ce faceți voi acolo ?

GÁL : Nimic. I-am șoptit că găsesc stupidă comparația cu lămîia.

TURAI : Eu o găsesc foarte potrivită. Un pomicultor mărginit, care-și alege comparațiile din domeniul în care-și petrece viața ; cel al fructelor. Tu să nu-l înveți pe Sardou să scrie piese de teatru. (*Almády încă în genunchi, auzind cuvintele injurioase de mai sus, își ridică brusc capul din poalele actriței și face o mutră supărată.*) Să continuăm ! „Te implor să nu stai în genunchi !“

ANNIE (*împinge capul lui Almády înapoi în poalele ei*) : Te implor să nu stai în genunchi, să nu plîngi, pentru că nu pot să suport. Tu știi doar că numai pe tine te iubesc. (*Merge spre masă, unde se găsește piersica.*)

ALMÁDY (*aproape plîngînd de furie*) : Oh, cum mă arde amintirea atîtor nopți de dragoste ! (*Se ridică. Merge spre masă, vrînd să atingă piersica.*)

ANNIE : Pleacă de aici !

ALMÁDY (*uitîndu-se la piersică*) : Ah, cînd văd asta ! (*Foarte senzual.*) Ah ! Formele asta ! Pielea asta divină, roz ! Mai există oare așa ceva pe lume ? (*Întinde mîna spre piersică.*) Oh, s-o mîngîi !

ANNIE : Nu vrei să pleci ?

ALMÁDY (*apucă piersica, o ține într-o mână și o mângâie cu voluptate cu cealaltă mână*) : Ah ! Ce rotunjimi ! Ce neted ! Ce catifelat ! Ce parfumat ! (*Duce piersica la gură.*)

ANNIE : Nu, te rog să nu muști ! (*Îi smulge piersica din mână și o pune din nou pe masă.*)

(*Gál scoate o exclamație comică și începe să rîdă convulsiv. Adám întinde mîinile spre Gál și rîde și el din toată inima. Se îmbrățișează și se sărută. Gál nu conținește să rîdă. Almády și Annie își întorc fața de la dînșii, Almády mînios, Annie jenată.*)

SECRETARUL (*agitat*) : Ce înseamnă asta, dacă mi-e îngăduit să întreb ? Aș vrea să rîd și eu cu dumneavoastră.

ADÁM : Dumneata nu poți să înțelegi.

GÁL (*către Adám, arătînd spre Turai*) : Nostim e că el e supărat.

ANNIE : De ce tot rîdeți acolo ?

TURAI (*energic*) : Încetați. Să mergem mai departe.

GÁL : Bine. Să mergem mai departe. S-auzim. (*Ironic.*) Ce rotunjimi, ce neted, ce catifelat, ce parfumat !

ADÁM : Și : să nu muști !

ANNIE (*încurcată, spunîndu-și rolul*) : Să nu muști !

ALMÁDY (*furios*) : Dar dacă e atît de îmbietor.

(*Gál și Adám continuă să rîdă încet.*)

ALMÁDY : Bine, bine. Știu că eu nu reprezint nimic pentru tine.

ANNIE : Cum poți să spui așa ceva ? Nu fi atît de disperat. Îți jur pe tot ce am mai sfînt că... (*Se oprește.*) Ce urmează acum ?

TURAI : Nu-ți amintești ? Un lucru pentru care ai jurat atît de solemn ?

ANNIE : Am uitat. E doar un rol.

ALMÁDY (*acru*) : Un rol.

ANNIE (*nervoasă*) : Păi sigur că e un rol.

TURAI (*îi suflă*) : „Nici un alt bărbat n-a însemnat în viața mea...”

ANNIE (*туруind*) : Ei, da... în viața mea atît de mult ca tine. N-am să pot uita niciodată ! Fiindcă tu ești bărbat din cap pînă-n picioare. Cine să știe asta mai bine decît mine ?

TURAI : Fraza asta o scoatem.

ANNIE : De ce ?

TURAI : O femeie onestă nu spune așa ceva. E o aluzie prea directă și brutală la relațiile sexuale... Asta nu se poate spune în fața unui public atît de distins.

ANNIE (*rușinată*) : Dar femeia o spune în piesă, între patru ochi.

TURAI (*către Secretar*) : O să fie și fete tinere la concert ?

SECRETARUL : Bineînțeles !

TURAI (*șterge fraza din text*) : Atunci o scoatem. În locul ei o să spui : „Nu neg că te iubesc, deși arăți a orice, numai a bărbat nu”. (*Almády face un gest, exprimînd contrariere.*) Mai departe ! (*Către Almády.*) „Sufăr...”

ALMÁDY : Sufăr ca un cîine ! (*Către Turai.*) Vedeți, asta ar trebui scos.

TURAI : De ce ?

ALMÁDY : Cum poate să spună un om așa ceva despre el însuși ?

TURAI : S-a mai văzut. Face parte din vocabularul unui crescător de vite.

ALMÁDY : Pardon, pomicultor. Obiectul meseriei lui sînt fructele.

TURAI : Și animalele. Da, da.

- ANNIE : Ah, Maurice, nu mai suferi atât. Ce stai așa disperat ? Vino, sărută-mă, măgărușule.
- ALMÁDY (*răgușit, către Turai*) : Scuzați-mă, vă rog... și câine și măgăruș ! (*O sărută pe Annie.*)
- ADÁM (*lui Gál, în șoaptă*) : La această frază am plecat eu din cameră. Zău că-i nostim !
- TURAI (*nervos*) : Ce-i ? Nu vă place ?
- GÁL : Nu. Dialogul amoros nu e nici real, nici frumos. Treabă de cîrpaci. Așa se întîmplă în viață ? Așa vorbește un domn bine crescut cu o doamnă ?
- SECRETARUL : Într-adevăr, începutul a fost mai bun.
- GÁL : Pentru că aia a fost viață adevărată. Un personaj frumos și viu. Conteale cu fructele sale. Dar dialogul ăsta amoros ? Scena asta e ticluită. Nu ți se pare ?
- TURAI : Mie mi se pare veridic. (*Se uită în text.*) Ei, să mergem pînă la capăt. Și acum eroii se sărută.
- ALMÁDY : Ah, Yvonne ! Ți-a plăcut sărutarea mea ?
- ANNIE : Nu, Maurice. Sărutarea ta e respingătoare, barba ta mă înțeapă.
- ALMÁDY (*către Turai*) : Asta o lăsăm ?
- TURAI : Bineînțeles, doar nu putem scoate totul !
- ALMÁDY : Să mi se spună mie așa ceva ! Publicul va fi scîrbit de mine.
- GÁL : În definitiv... de ce dracu v-ați ales un asemenea rol ? Ce v-a venit să jucați pe un asemenea cretin ?
- TURAI : Chiar așa, nici eu nu înțeleg de ce jucați un asemenea rol, dar nu vreau să mă amestec. Chiar dacă omitem ici-colo cîte ceva, rolul rămîne dezgustător și ridicol.
- GÁL : La astfel de roluri omul de meserie simte numai decît că autorului i-a fost realmente silă de personaj. (*Către Turai.*) Tu nu-ți dai seama ?
- TURAI : Cum să nu-mi dau seama ?

ANNIE (*nervoasă*) : Vă rog, să isprăvim odată. Crede-mă, Maurice, că te iubesc așa cum ești, deși știu că toată lumea râde de tine.

ALMÁDY : O merit, Yvonne.

ANNIE : Maurice, nu ți-e rușine de soția ta, de copiii tăi ?

ALMÁDY : O ! Copiii mei !

ANNIE : Ce-ar spune fiul tău dac-ar afla ? Fiul tău, colonel de husari !

ALMÁDY (*timid, către Turai*) : Vă rog, nu s-ar putea spune locotenent ? Băiatul meu să fie colonel ? Asta mă îmbătrânește îngrozitor.

ANNIE : Eu am îndulcit deja textul, pentru că, de fapt, scrie : general.

ALMÁDY : Băiatul meu să fie general ?

ANNIE : Sándor, cât de departe pot să merg cu îndulcirea textului ?

TURAI : Cel mult pînă la căpitan.

ANNIE : Bine. Ce-ar spune fiul tău, căpitan de husari ?

ALMÁDY : Ai dreptate, Yvonne. Ar fi dezolat ! Sînt un vînător de fuste bătrîn și ridicol. Ptiu !

TURAI : Vă rog... nu așa de adormit. Mai animat ! Încă o dată, vă rog.

ALMÁDY : Sînt un vînător de fuste bătrîn și ridicol. Ptiu !

TURAI : Încă nu-i destul de sincer. Cu mai multă viitoare, mai convingător !

ALMÁDY (*strigînd*) : Sînt un vînător de fuste bătrîn și ridicol. Ptiu !

TURAI (*glacial*) : Încă o dată, vă rog.

ALMÁDY (*urlînd, foarte sincer*) : Sînt un vînător de fuste bătrîn și ridicol. Ptiu !!!

TURAI : Așa e bine. Mai departe.

ALMÁDY (*foarte sincer*) : Îți jur, Yvonne, că nicio dată n-am să mă mai leg de doamna aia, care

s-a plictisit de mine și iubește acum pe altul. Niciodată, niciodată.

ANNIE : Niciodată ?

ALMÁDY (*sincer*) : Niciodată.

ANNIE : Dacă-i așa, Maurice, am să fiu generoasă. Eu nu mai plec la Paris și tu poți să măninci piersica.

ALMÁDY (*se repede la piersică*) : Ah ! În sfârșit !
(*Mușcă din piersică.*)

TURAI (*se ridică în picioare*) : Asta-i finalul. Acum poate să cadă cortina.

(*Almády, stînd de-o parte, mănîncă piersica.*)

GÁL : Gata ?

TURAI : Gata.

GÁL : De fapt, ar trebui să ofere piersica soției sale. Ar face un final mai frumos.

TURAI : Of, îndărătnic mai ești. Nu înțelegi că e un bătăran și un egoist, care nu se îndură să dea femeii piersica ? !

GÁL : E un tip tare antipatic. Dar Almády îl joacă grozav.

TURAI : E un rol parcă anume croit pentru el. (*Către Secretar, care se agită disperat.*) Dar dumneata ce ai ?

SECRETARUL : Îmi pare rău, dar trebuie să alerg să fac rost de undeva de-o altă piersică. Eu n-am știut că o să se mănince piersica în piesă ! (*Iese în goană.*)

ANNIE (*către Adám care, fericit, stă ca năuc*) : Ei, cum ți-am plăcut în rolul ăsta ?

ADÁM : Permiteți-mi, o clipă. (*O strînge în brațe cu putere și-o sărută pătimaș.*)

ANNIE (*fără respirație*) : Tu, tu ! Ce înseamnă asta ? Nu te jenezi ?

ADÁM : Nu-mi pasă ! (*O sărută din nou.*) Annie, nu numai că tu joci dumnezeiește rolul, dar, după pă-

rerea mea, e una din cele mai bune piese din lume.
(*Arătînd spre Turai.*) Chiar dacă bătrînul ăsta
cusurgiu m-ar ucide, aş da toată opera lui Shake-
speare pentru sceneta asta ! (*O îmbrăţişează pe
Annie.*)

GÁL : Gădesc piesa cît se poate de învechită. Cînd o
fi scris-o Sardou ?

TURAI : Eu nici n-am cunoscut-o pînă acum. (*Către
Almády.*) Spuneţi, domnule actor, ce piesă este
asta a lui Sardou ?

ALMÁDY : Dacă nu mă înşel, este ultima sa lucrare.

GÁL : Trebuie să fi fost tare bătrîn cînd a scris-o.
Ceva atît de slab nu putea scrie decît puţină vre-
me înainte de moarte.

TURAI : Sau poate scurt timp după moarte. (*Către
Annie.*) Aş mai avea doar cîteva indicaţii regizo-
rale pentru dumneata.

ANNIE : Da, da, v-aş fi recunoscătoare. (*Către Gál şi
Ádám.*) Voi puteţi pleca, vin şi eu imediat !

GÁL (*în timp ce se îndreaptă spre ieşire*) : Nu înţeleg,
cum poate un actor care joacă roluri de prim-
amarez să-şi aleagă un astfel de rol de bărbat
ramolit. ăsta-i curat masochism. (*Iese împreună
cu Ádám.*)

TURAI (*către Almády care stă de o parte*) : Plîngi ?

ALMÁDY (*cu o voce plîngăreaţă*) : Nu ! (*Se uită fu-
rios la Turai.*)

TURAI : Ce crezi, o să meargă ?

ALMÁDY : S-ar putea...

TURAI : Nu m-ai înţeles. Vreau să spun, domnul Al-
mády o să meargă acasă cu trenul, după spectacol ?
Spune-mi, ai să pleci ?

ALMÁDY : Da.

TURAI : Atunci renunţ şi la căpitan. Ca să vezi cu
cine ai de-a face. Annie, pune sublocotenent în
loc de căpitan.

ALMÁDY : De fapt, și sublocotenent e puțin cam...
TURAI (*indignat*) : Ei, nici chiar așa, doar n-oi fi vrînd să coborîm pînă la sugăr.

ALMÁDY (*resemnat*) : Bine. Oricum ar fi, vă mulțumesc, stimate domnule Turai, pentru tot ce-ați făcut pentru mine. (*Vrea să iasă.*)

TURAI : N-ai pentru ce. Unde te duci ?

ALMÁDY : Să mai tocesc puțin, la repezeală, numele ale franțuzești. (*Se înclină.*) Doamnă ! Domnule !

TURAI : La revedere, Maurice !

(*Almády iese. Pauză.*)

ANNIE (*îmbrățișîndu-l pe Turai*) : Îți mulțumesc, dragul meu cap deșept ! A fost greu ?

TURAI : Nu. Piersica asta blestemată a fost cea mai a dracului. Neted, rotunjimi, catifelat și parfumat, și din care să nu muști. Asta a fost cel mai greu. Ce crezi, draga mea, că-i atît de simplu să găsești un obiect nevinovat, care să fie și neted, și rotunjor, și catifelat, și din care să n-ai voie să muști ?

ANNIE (*jenată*) : Era vorba de umăru! meu.

TURAI : Serios ? Și eu care credeam că era vorba de fruntea dumitale.

ANNIE : Mare ștrengar mai ești.

TURAI : Am știut că, pînă la urmă, toți o să iasă gentlemeni, numai eu am să ies ștrengar. Nu, Annie. N-am făcut decît să scutesc un om tînăr de multe, multe suferințe. Și sînt foarte satisfăcut de ceea ce am făcut.

(*Intră Gál și Ádám.*)

GÁL : Haideti, lumea s-a și adunat.

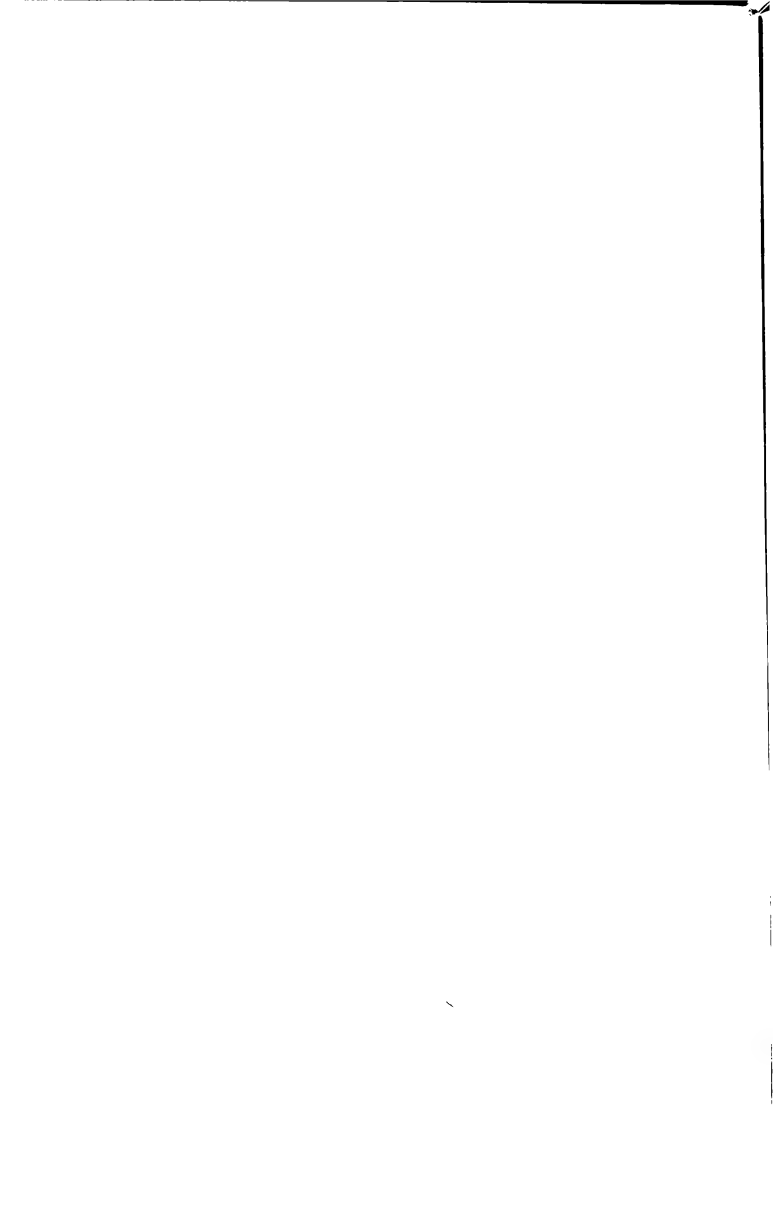
VALETUL (*întră*) : Masa e servită. (*Se oprește în mijlocul încăperii. Ádám o ia pe Annie de braț și pornesc împreună.*)

GÁL (*către Turai*) : Să nu-ți pară rău că lucrurile s-au petrecut altfel decît ai fi vrut tu. E un vechi adevăr că pe lume există mulți dramaturgi, dar cel mai bun dramaturg e viața însăși. (*Îi întinde mîna lui Turai.*)

TURAI (*ia mîna lui Gál și pornesc împreună*) : Ai dreptate, mai ales că viața nu-și scrie dramele în asociație cu tine. (*Ambele perechi ies.*)

VALETUL (*înaintează, spunînd către public*) : Doamnelor și domnilor... masa e servită ! (*Se înclină și face un pas-doi înapoi.*)

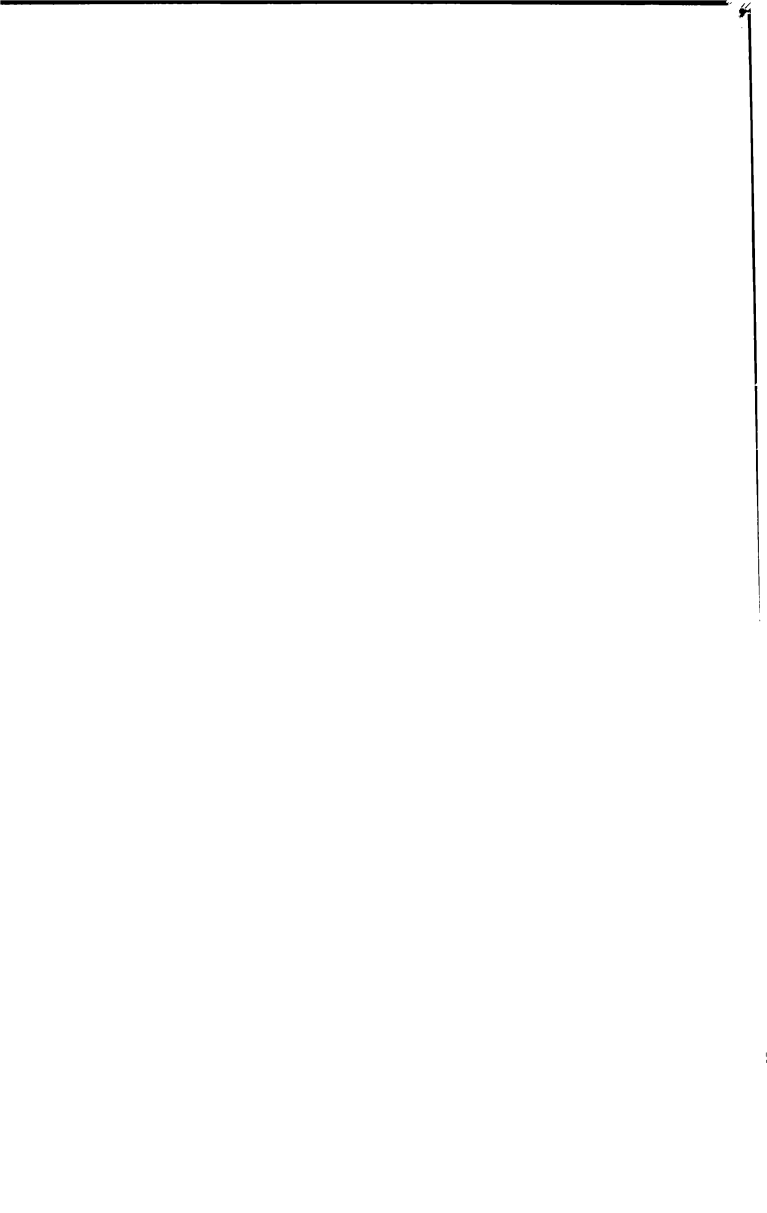
C O R T I N A

UN, DOI, TREI

Comedie într-un act

1929

PERSONAJELE:

NORRISON

ANTAL

LYDIA

SECRETARUL

DOMNIȘOARA KUNO

” BRASCH

” POSNER

” PETROVICS

” LIND

OSSO

CIRING

DR. WOLFF

DR. FABER

DR. PINSKY

FELIX

CONTELE DUBOIS-SCHOTTENBURG

COLLEON

KRISZTIÁN

MAISTRUL-CROITOR

MICHEL — negustor de galanterie
MAÎTRE D'HÔTEL
KÁROLY
OMUL DE SERVICIU

Acțiunea se petrece într-o metropolă din Europa.

Cabinetul impunător al unui președinte de bancă. În față, la stînga, tapetul maschează o ușă mică ce dă într-o încăpere care servește drept garderobă și lavabou. În colțurile din stînga și din dreapta, arcade largi cu draperii grele, ce pot fi trase complet, marchează două nișe. În spatele draperiei din stînga se poate vedea secretariatul președintelui, iar în spatele draperiei din dreapta, o mică sală de consiliu, cu masă și scaune. În fund, o fereastră. În față, la dreapta, intrarea principală. În mijlocul scenei, așezat cu fața spre public, un birou masiv și luxos, cu multe telefoane și sonerii. La dreapta și la stînga biroului, cîte un taburet pentru stenografe. La dreapta și la stînga, lîngă pereți, cîte o măsuță și cîteva fotolii. În fața biroului, două fotolii mici. Cînd se ridică cortina, ușa cea mică din stînga e deschisă. Norrison se șterge pe mîini cu prosopul. Între timp, în spatele lui, Omul de serviciu îi perie haina. La dreapta biroului, Secretarul, în picioare, face însemnări într-un blocnotes.

NORRISON (*în timp ce se șterge pe mîini, vorbește excesiv de repede și tare, pe un ton de comandă*) :
Correspondența pentru mine să fie pusă zilnic

deoparte și să fie păstrată în pachete separate, pe care să se noteze data respectivă. Timp de o săptămână nu vreau să văd nici un fel de corespondență. Mai departe. În ziua de 13 vor sosi domnii anunțați în problema împrumutului pentru orașul Veneția. Să fie primiți, să li se comunice că eu mă întorc a doua zi, pe data de paisprezece, la prînz. Mai departe. Dacă va fi cazul, în chestiuni mai mărunte și cu caracter de urgență, va dispune domnul director Holstein. Mai departe. Nu vreau să văd nici un ziar. Toate ziarele mele să fie păstrate la serviciul de presă. Mai departe. Pentru oricine mă va căuta, am plecat în concediu azi după-amiază, la orele patru și treizeci și unu de minute ; voi lipsi o săptămână și-n timpul ăsta nu mă ocup de nimic, nu mă interesează nimic, mă deconectez. Punct. *(Dă Omului de serviciu prosopul, merge spre fotoliu și se așază.)*

SECRETARUL : Totul va fi în perfectă regulă, domnule președinte.

(Omul de serviciu duce prosopul și peria în camera de toaletă, se întoarce, închide ușa și, trecînd în vîrfurile picioarelor pe la spatele lui Norrison, intră în sala de consiliu. Pauză. Norrison șade îngîndurat, privește în gol și începe să bată cu degetele în lemnul biroului.)

SECRETARUL *(cu un zîmbet umil)* : Domnul președinte bate în lemn. Iată momentul în care îndrăznesc să-i spun cîte ceva conducătorului băncii noastre.

NORRISON : Îndrăznește. Hai, dragă Graef, spune-mi. Nu în calitate de secretar personal, ci ca vechi om de încredere al familiei mele. Slavă Domnului, acum am și eu cîteva clipe liniștite. *(Se uită la ceas.)* Trei fără un sfert. La patru vine să mă ia micuța noastră Lydia. La patru și treizeci și

unu de minute pleacă trenul. Plec cu Lydia la munte, unde mă așteaptă familia mea. O săptămână de vacanță. O să mă odihnesc, Graef, o să mă odihnesc. Am și început să-mi deconectez creierul. Hai, dragă Graef, spune-mi ceva. Și cu asta va începe dulcea mea trîndăveală.

SECRETARUL : O, domnule președinte... creierul dumneavoastră e un mecanism atît de complicat, încît chiar și deconectarea lui necesită un timp îndelungat.

NORRISON : Nu mă flata, dragă Graef.

SECRETARUL : Ah ! Cît de pustiu și de liniștit o să rămîină cabinetul dumneavoastră cînd veți fi în concediu. Aici e, cum s-ar zice, creierul acestui mare edificiu bancar.

NORRISON : Comparația nu e rea. Continuă.

SECRETARUL : Peste noi etaje, sub noi etaje, încăperi, săli, coridoare, sute și sute de oameni care roiesc și muncesc, și bani, și bani ! Edificiul ăsta uriaș e ca un furnal în care totul se transformă în aur. Cît e de frumos !

NORRISON : Știi cînd a fost într-adevăr frumos ? Cînd totul n-a existat decît aici (*atinge fruntea cu degetul*). Și-a trebuit ca eu să concep întreaga construcție și să-i dau viață. Atunci a fost frumos. Dar să lăsăm acum banca. Să vorbim despre lucruri pe care nu le discutăm de obicei. Hai, flecărește despre ceva. Ajută-mă să-mi deconectez creierul.

SECRETARUL (*încurcat*) : Interesant. Acum, cînd domnul președinte îmi îngăduie această conversație, sînt atît de emoționat că nu-mi vine nimic în minte. Despre ce să flecăresc ?

NORRISON : Despre ce poțtești. (*Îl bate pe umăr.*) Simpaticul și bătrînul meu Graef !

SECRETARUL : Cît de fermecător sînteți în astfel de momente ! Ca un călăreț care mîngîie gîtul calului după o cursă obositoare.

NORRISON : Ești modest, dar și comparația asta e excelentă. (*Își încuie sertarele.*)

SECRETARUL : Pot să-mi permit să vă întreb cum se simte familia dumneavoastră ?

NORRISON : Familia mea e acum la munte. A plecat dis-de-dimineață cu trenul. Probabil că la ora asta ia masa de prînz. Eu iau trenul de după-amiază. Lydia mai avea de făcut o mulțime de cumpărături, așa că va pleca cu mine. Voi avea o companie agreabilă. Sosim acolo diseară. (*Se ridică și merge la fereastră.*) Frumoasă zi de iarnă. Îi va face bine soției mele. Zău că e foarte obosită și ea, săraca ! Nu-i de mirare. Toată iarna, zi de zi, obligații de președintă, ba la Liga pentru protecția moralei, ba la Asociația femeilor catolice sau la Societatea pentru protecția tinerelor fete. Nici nu mai știu la cîte alte asociații și societăți.

SECRETARUL : Ei, asta-i o misiune morală importantă ! Stimata dumneavoastră soție este o adevărată autoritate morală în orașul ăsta păcătos. Cea mai înaltă instanță morală. Asta dă într-adevăr mult de lucru.

NORRISON : E obositor. Are un rol de frunte pe tărîmul moralei publice, o poziție socială strălucită de care poate să fie mîndră toată familia noastră, dar e obositor. Nu-i nimic. Mă bucur că voi putea să stau liniștit cu ele. Mă vor răsfăța. Voi fi înconjurat numai de femei. Soția, cele două fiice frumoase, și tînără și puritana noastră invitată din America, Lydia. Este ea și copilul nostru.

SECRETARUL : Am foarte multă stimă pentru domnișoara Lydia. Mă bucur că vine aici. O văd atît de rar. E o tînă ră domnișoară foarte serioasă.

NORRISON : Și încă ce serioasă ! Poate chiar puțin prea serioasă. Nu conțenesc să spun despre ea că e cea mai reușită creație a puritanismului tradițional american. Un copil de milionari. Acum însă trebuie să ne despărțim de ea.

SECRETARUL : În curînd se împlinește o jumătate de an de cînd a venit la dumneavoastră... să-și însușească cultura europeană.

NORRISON : Exact. Tot atîta timp a stat anul trecut la părinții ei și fata mea, Maria.

SECRETARUL : Cred că domnișoara Maria a profitat mult de șederea ei acolo.

NORRISON : Și cît de buni au fost oamenii aceia cu Maria ! Dar și noi ne-am străduit să ne revanșăm. Am făcut tot ce am putut pentru fata lor. Sîntem chiar mîndri că acești americani atît de prudenți au lăsat în grija noastră comoara lor cea mai de preț. Dar acum o să plece. Săptămîna viitoare vor sosi părinții s-o ia acasă. Ne vine greu să ne despărțim de ea. Am îndrăgit-o. Deși — sincer vorbind — ne cam temem de ea. Da, da. Ne temem de principiile ei morale prea severe. Mai mult decît atît. Ne înpăimîntă puțin și orgoliul ei. Cînd a venit, nu dădea bună ziua absolut nimănui. Acum nouă ne dă.

SECRETARUL : Mie nici acum nu-mi dă bună ziua.

NORRISON : Ei, își respectă rangul !

SECRETARUL : Părinții ei au și sosit în Europa ?

NORRISON : Au sosit de cîteva săptămîni din America. Acum sînt la Nauheim. Mama ei urmează un tratament. E suferindă de inimă. Da, Graef, nu-i numai una din cele mai bogate familii din America, dar și una din cele mai distinse de acolo ! E

SECRETARUL : Aici, în anticameră.

NORRISON : De ce nu intră ? (*Se îndreaptă grăbit spre intrare, deschide ușa și spune :*) Lydia ! Dumneata ești ? Poftim !

(*Intră Lydia, iese Secretarul.*)

NORRISON (*mirat*) : Ce e, copila mea ? Ai și venit ? Te așteptam la ora patru și nu-i nici trei. De ce atât de devreme ?

LYDIA (*vorbind cu accent englezesc*) : Știu că mai e destul timp și-aș mai fi avut încă unele cumpărături de făcut. M-am bucurat atât de mult că plec cu dumneata cu trenul de după-amiază. Eram bucuroasă numai gândindu-mă că vom face drumul împreună.

NORRISON : Asta-i foarte drăguț din partea dumitale și mă onorează.

LYDIA : Dar nu pot să plec.

NORRISON : De ce ?

LYDIA : Închipuiește-ți că tocmai voiam să ies în oraș când o telegramă. (*Îi dă telegrama.*) Părinții mei nu sosesc săptămîna viitoare, ci astăzi. Peste o oră. Așa că trebuie să rămîn aici.

NORRISON : Ah ! (*Uitîndu-se la telegramă.*) E minunat ! Interesant ! (*Se uită la telegramă.*) Va să zică părinții dumitale sosesc astăzi. Deși asta înseamnă că te vor lua de la noi, mă bucur totuși să-i văd pe simpatici dumitale părinți. E splendid !

LYDIA : Ei, nu-i chiar atât de splendid !

NORRISON : De ce, dragă Lydia ?

LYDIA : Dragă domnule Norrison, trebuie să vă fac o mărturisire.

NORRISON : Dumnezeuule ! Nu mă speria !

LYDIA : Nu e cazul să vă speriați.

NORRISON : Ce s-a-ntîmplat ?

LYDIA : Credeam c-o să fie timp să vorbim despre acest lucru mai târziu. Dar telegrama a răsturnat totul. Domnule Norrison, am să-ți vorbesc cît se poate de simplu și de serios. Iubesc pe cineva.

NORRISON : Vai !

LYDIA : Să fim rezonabili și să vorbim concis. Sînt legată de el sufletește și trupește.

NORRISON : Doamne-Dumnezeule ! Ce spui ?

LYDIA : Exact ce s-a întîmplat. Să știi că s-a întîmplat.

NORRISON : Sufletește și trupește. Cum adică ? Dacă așa stau lucrurile, îți dai seama ce înseamnă asta pentru noi ? Înseamnă că dumneata ne-ai distrus moralmente și materialmente. E ca și cum cineva mi-ar fi încredințat averea lui și eu aș fi pierdut-o. Pentru așa ceva nu există iertare. Cu ce-am greșit ca să ni se întîmple așa ceva ? E îngrozitor ! Soția mea nu te-a păzit ?

LYDIA : Ei, asta-i bună ! Poți să păzești o fată serioasă ? Poți să păzești o femeiușcă ușuratică. Dar o fată serioasă ? Nici mama ei adevărată nu o poate păzi.

NORRISON : E cumplit ! Nu pot să spun altceva decît că-i cumplit.

LYDIA : Chiar mai cumplit decît vă-nchipuiți !

NORRISON : Ce vrei să spui ?

LYDIA : Nu cu mult mai cumplit. Numai cu puțin mai cumplit. Dar liniștiți-vă, dragă domnule Norrison, nu-i cumplit pentru mine, ci pentru dumneavoastră.

NORRISON : Mulțumesc. Și anume ?

LYDIA : E cumplit numai ca situație. Din punct de vedere moral e mai puțin grav.

NORRISON : Și anume ? Te rog, nu mă mai chinui !

LYDIA : M-am căsătorit cu el.

NORRISON : Ai înnebunit !

LYDIA : N-am înnebunit. Sînt o femeie cîstită. Ne-am căsătorit în secret. Îl ador.

NORRISON : Şi cînd s-a întîmplat ?

LYDIA : Acum patru luni.

NORRISON : Simt că leşin. Şi cine-i persoana ?

LYDIA : Un om sărac.

NORRISON (*ridică receptorul*) : Să mi se aducă un pahar cu apă de la gheaţă. (*Pune jos receptorul.*) Vîno, draga mea. Vîno mai aproape. Cine-i omul ăla ? Ce fel de om e ? (*Lydia nu răspunde, lasă capul în jos.*) Nu spui nimic. Înseamnă că nu-i prinţul de Wales.

LYDIA : Nu.

NORRISON : Dimpotrivă ?

LYDIA : Dimpotrivă.

NORRISON : Stăm bine. Funcţionar.

LYDIA : Mai puţin.

NORRISON : Agent comercial.

LYDIA : Mai puţin.

NORRISON : Vînzător într-un magazin.

LYDIA : Mai puţin.

NORRISON : Chelner.

LYDIA : Mai puţin.

NORRISON : Dansator.

LYDIA : Mai puţin.

NORRISON : Poet.

LYDIA : Mai puţin.

NORRISON : Ucenic.

LYDIA : Mai mult.

NORRISON : Şofer.

LYDIA : Stop.

(*Omul de serviciu aduce paharul cu apă. Norrison bea. Omul de serviciu iese.*)

NORRISON : Țsta-i romantismul zilelor noastre, un romantism de ți se face greață. Un șofer frumos și elegant !

LYDIA : Nu-i nici măcar elegant. Mi-e silă de tot ce-i elegant. Nu-i un șofer elegant.

NORRISON : Dar ?

LYDIA : E un șofer de taxi.

NORRISON : Înnebunesc, simt că înnebunesc. Cum s-a întâmplat ?

LYDIA : Mi-a fost instructor la cursurile pentru însușirea regulilor de circulație. Era cel mai bun șofer de la garaj. E un muncitor, dar i-am scos eu din cap ideile revoluționare. N-a ieșit încă din partidul muncitorilor, dar în sufletul său nu mai este anticapitalist.

NORRISON : Cred.

LYDIA : Vă rog să nu vă bateți joc de el. Are un suflet curat. E ambițios. E un om cu calități.

NORRISON : Se vede după căsătoria pe care a făcut-o.

LYDIA : Nu vă bateți joc de el. O lună de zile ne-am iubit liber și de trei luni sînt soția lui.

NORRISON : O să divorțați ! Trebuie să divorțați ! Și încă imediat.

LYDIA : Nici prin gînd nu ne trece, nici lui și nici mie. E bun. E corect.

NORRISON : El e corect, iar eu sînt distrus. Familia mea e dezonorată. Cînd mă gîndesc la soția mea, această autoritate morală ! Bine am ajuns. Dragă Lydia, cred că va trebui să emigrez împreună cu familia. Iar pe dumneata, domnișoară, tatăl dumitale, așa cum îl știu, o să te renege. Și biata dumitale mamă suferindă de inimă ! Copil nechip-zuit ce ești !

LYDIA : De ce n-ați avut mai multă grijă de mine ?

NORRISON : Ți mai și bați joc de mine ? Copil rău ce ești !

LYDIA : Vă rog să nu mă dojeniți. Mai bine ajutați-mă. Nu mă interesează decît mama mea, nimeni altcineva și nimic altceva. Nu aș suporta să i se întîmple ceva. Ruinarea afacerilor ca și a familiei dumneavoastră nu mă interesează. Mă lasă rece.

NORRISON : E o adevărată încîntare pentru mine să aud așa ceva.

LYDIA : N-aveați decît să mă păziți mai bine.

NORRISON : Încetează, te rog.

LYDIA : Dacă cineva nu-i în stare să poarte de grijă unei fete, să nu-și ia răspunderea educației ei. Spuneți-mi ce-i de făcut acum, căci părinții mei o să fie aici peste o oră.

NORRISON : În primul rînd, trebuie să țineți în secret toată povestea.

LYDIA : Asta nu se poate. Simt că am să fiu mamă.

NORRISON (*se ridică, sună. Către Secretarul care intră*) : Tot personalul rămîne pe loc. Nimeni nu pleacă la masă. Alarmă generală. Mobilizare generală ca și anul trecut în vinerea neagră !

(*Secretarul iese.*)

LYDIA : Dealtfel, nici n-am chef să mint. Și cu atît mai puțin pentru ochii dumitale frumoși. În definitiv, de ce să mint ? Ce-am făcut, am făcut. Cînd am primit telegrama în care tata spunea că vin peste o săptămînă, i-am telegrafiat așa : „Vă aștept cu drag. Pregătește-o pe mama cu menajamente, căci m-am căsătorit.“ La asta mi-a răspuns că pornesc imediat și că vor sosi azi după-amiază. La orele patru. Acum e trei.

NORRISON : Șah-mat. Ești o femeie ordonată, Lydia.

LYDIA : În orice situație lucrul cel mai important e ordinea.

NORRISON : Ia spune-mi, fată dragă, cam cum ți-ai închipuit dumneata viitorul ?

LYDIA : În nici un fel. Am trăit pentru pasiunea mea, m-am lăsat în voia soartei. Și-apoi, la nevoie, poți să găsești oricând un revolver.

NORRISON : Lydia ! Dumneavoastră ! O femeie evlavioasă ! (*Lydia își șterge o lacrimă.*) Nu plînge, copila mea. Curaj, fată dragă. Gîndește-te că eu sînt într-o încurcătură mult mai mare decît dumneata.

(*Intră Secretarul.*)

SECRETARUL : Totul e în regulă. Se așteaptă dispozițiile dumneavoastră. Toți sînt la locurile lor. (*Iese prin sala de consiliu.*)

NORRISON : Ei, fata mea, unde-i omul acela ?

LYDIA : E aici afară. L-am adus cu mine.

NORRISON : Cheamă-l înăuntru.

LYDIA (*spune prin ușa de la intrare*) : Vino.

(*Intră Antal, îmbrăcat într-o scurtă uzată și peticită, cu urechile acoperite de o basma, împotriva frigului, cu o șapcă de portar mizerabilă trasă peste urechi : un șofer de taxi îmbrăcat foarte sărăcăcios.*)

NORRISON (*se sperie*) : Îngrozitor !

LYDIA : Înfățișarea lui e respingătoare la prima vedere. Asta din cauza îmbrăcămintei. Pentru că el câștigă foarte puțin. Nu vrea să primească nimic de la mine. Nici nu m-aș gîndi să-i dau bani, ca să nu-l umilesc. Îl răsplătesc eu, dar cu totul altfel. El e iubitul meu și tatăl viitorului meu copil. Are un suflet frumos și dezbrăcat e mai frumos decît îmbrăcat.

NORRISON (*holbîndu-se la Antal*) : Cum te cheamă, norocosule ?

ANTAL : Fusz Antal.

- NORRISON : Fusz ?
ANTAL : Exact.
NORRISON (*arătându-și piciorul*) : Fusz ? Picior ?
ANTAL : Da.
NORRISON : Ce-i de făcut ? Fusz Antal, ești de acord să divorțezi ?
ANTAL : Nu.
NORRISON : Douăzeci de mii de dolari.
ANTAL : Nu.
NORRISON : Cincizeci de mii de dolari.
ANTAL : Nu.
NORRISON : Fusz Antal, în lumea asta totul are un preț. Cît ceri ?
ANTAL : Trei cincizeci, cît a marcat contorul de la taxi.
LYDIA : El nu primește niciodată mai mult decît arată contorul.
NORRISON : O sută de mii de dolari.
ANTAL : Nici pentru un milion.
LYDIA : O, ce frumoasă declarație de dragoste !
ANTAL : Te iubesc, îngeraș dulce.
LYDIA : Și eu pe tine, porumbelul meu. (*Se apropie unul de celălalt.*)
NORRISON : Bine, bine, dar nu la mine-n cabinet !
LYDIA : Ați face mai bine dacă nu i-ați oferi bani. E urât din partea dumneavoastră.
NORRISON : Eu nu i-am oferit bani. Am pronunțat doar niște sume mari, ca să-mi pot da seama de vibrațiile ochilor și gurii lui. Văd însă că n-au vibrat.
LYDIA : El nu vibrează. Nu-i așa că tu nu vibrezi la așa ceva ?
ANTAL : Nu, nu.
LYDIA : Lăsați experiențele. Mai bine ne-ați ajuta. Peste cîteva minute o să fie ora trei. Și la patru sosește trenul.

NORRISON (*nervos*) : Nu mă mai chinui cu mersul trenurilor. Mă ameninți întruna cu mersul trenurilor. Luați loc, vă rog. (*Un timp se plimbă de colo pînă colo, frămîntîndu-se.*) Mama dumitale spunea întotdeauna că nu are de gînd să cumpere un soț pentru dumneata ; fie el prinț sau conte. (*Continuînd să se plimbe încoace și-ncolo.*) Acum îl primește în dar de la noi. Soția mea o să-și curme viața. Doar e o autoritate în materie de morală ! Iar cele două fete ale mele... ! Ei ! În povestea asta trebuie să acționăm ! (*Se oprește, uitîndu-se îndelung la ei.*) Există o singură soluție.

LYDIA : Cum așa ? Există o soluție ?

NORRISON : Da, există, dar una singură. Fii atentă. Trebuie să facem din omul ăsta un ginere ideal, un ginere excepțional. Și asta în timp de o oră. Un ginere care să facă plăcere părinților dumitale. Dar repede. Imediat. Pînă cînd sosesc părinții dumitale, el trebuie să fie gata transformat.

LYDIA : E cu puțință așa ceva ?

NORRISON : Orice e cu puțință.

LYDIA : Într-o singură oră ?

NORRISON : Ce să fac dacă n-avem mai mult timp ?

LYDIA : Și cum aveți de gînd să procedați ?

NORRISON : Așa cum fac scamatorii. Am să număr pînă la trei : un, doi, trei ! *Et voilà !*¹ Din stimatul dumitale soț o să facem un alt om. Cu condiția însă ca să se supună întocmai ordinelor mele.

ANTAL : Depinde ce fel de ordine o să dați.

LYDIA (*intervine brusc*) : Tu n-ai dreptul la cuvînt. Tu te supui. Te gîndești la soția ta și la copilul tău, și te supui, iar eu te răsplătesc îndeplinindu-mi obligațiile de soție.

¹ Și iată ! (fr.)

NORRISON (*către Antal*) : Ce zici ?

ANTAL (*consimțind*) : Dacă trebuie. Ați auzit doar. Sînt gata la orice sacrificiu de dragul îngerășului meu.

NORRISON (*în timp ce apasă pe sonerie*) : Biată victimă. (*Arătînd spre draperia din dreapta.*) Deocamdată intră acolo și așteaptă pînă te chem.

LYDIA : Nu șovăi, intră repede acolo, porumbelul meu. (*Antal dispare în spatele draperiei din dreapta.*) Nu pricep. Într-o oră să faci din el un alt om ?

NORRISON : Da.

LYDIA : Unde ?

NORRISON : Aici, în această cameră.

LYDIA : Dar cum ?

NORRISON : Cu mijloacele mele. Cu aparatul de care dispun.

(*Intră Secretarul.*)

LYDIA : Bine, bine, dar cum ?

NORRISON : Mi-ar lua tot atîta timp ca să-ți explic, cît îmi trebuie ca s-o fac. Ia loc și urmărește-mă. Acum încep. (*Către Secretar.*) Toată lumea e la locul ei ?

SECRETARUL : Așa cum ați dispus. (*Ține în mînă un blocnotes și e gata să noteze.*)

NORRISON (*repede, curgător, fără întreruperi, pe un ton de comandă*) : În cazul ăsta... să vină imediat membrii comitetului executiv : domnul Osso, domnul Ciring, domnul dr. Wolff. Nu uita că doctorul Wolff are alt număr de telefon : nu mai are 327—49, ci 423—42. Mai departe. De la depozitul de materiale să vină bătrînul custode, contele Dubois-Schottenburg. Mai departe. De la fabrică, domnul director general Félix. Mai departe. De la contencios, domnul jurisconsult dr.

Pinsky. Mai departe. De la serviciul de presă, domnul referent Krisztián. Mai departe. Să vină medicul meu curant domnul dr. Faber Leó. Mai departe. Să vină domnul agent comercial Armand Colleon de la pensiunea „Elisabeta“, strada Paris 3, etajul IV. Mai departe. Cheamă-l de la hotelul „Majestic“ pe maître d'hôtel, domnul Ferdinand. Mai departe. Toți să vină cu mașina, cât mai repede posibil. Mai departe. Dintre dactilografe să vină imediat domnișoara Brasch, domnișoara Posner și domnișoara Petrovics. De la secretariat să vină chiar domnișoara Kuno. Punct. (*Se așază la birou.*) În afară de cei chemați, să nu mai intre nimeni. Pentru toți ceilalți sînt plecat.

SECRETARUL (*care și-a notat totul*) : Să anunț stimatea dumneavoastră familie ?

NORRISON : Nu. Diseară am să fiu acolo. Pentru nimic în lume nu trebuie să o alarmăm pe soția mea. Și-n general, te rog ca dumneata să nu te gîndești la nimic, eu am să mă gîndesc la toate. Acum îmi reconectez creierul. Poți să pleci. (*Secretarul iese. Norrison vorbește la telefon.*) Alo, dați-mi, vă rog, legătura cu hotelul „Majestic“, cu domnul director Stephens. (*Pune jos receptorul. Către domnișoara Kuno, care intră.*) Domnișoară Kuno, niște dispoziții urgente ! Imediat, adică în zece minute, să vină frizerul, să intre prin ușa din dos în cămăruța de alături și să-l bărbierească pe cel dintîi bărbat care va intra acolo. Mai departe. Maistrul-croitor de la firma „Old England“ să ia o mașină și să se prezinte numaidecît la mine. Mai departe. Peste cincisprezece minute să vină aici colega dumneavoastră, domnișoara Lind. Mai departe. Interesați-vă și spuneți-mi, fără întîrziere, care este cel mai bun magazin de confecții din apropiere. Mai departe. Comandați imediat un

buchet superb de flori, numai orhidee. Poate să coste și o sută cincizeci. Mai departe. Afară de asta, mai am urgentă nevoie de o sticlă de vin roșu, și anume un Chambertin 1921, nu sortul Rouvier, ci sortul Rambod... Ați înțeles? Rambod! Silabisesc: R de la Rotschild, A de la Astor, M de la Mendelsohn, B de la Bleischroder, O de la Oppenheim și D de la Dreyfus et Compagnie. Deci Rambod 1921, nu rece, ci calduț. Cât mai repede! (*Către Lydia.*) Acesta a fost vinul preferat al lui Napoleon. Chambertin! Din asta a băut întotdeauna înaintea marilor bătălii. (*Către domnișoara Kuno, care e pe punctul de a pleca.*) Mai stați o clipă, domnișoară Kuno. Pe lângă dispozițiile pe care vi le-am dat, începînd din clipa asta — acum e ora trei fix — veți intra la mine din zece în zece minute, indiferent cine-ar fi aici, și-mi veți raporta ora exactă. (*Foarte repede, masinal.*) Cum îi merge mamei dumneavoastră cu otita?

KUNO: Mulțumesc, e mai bine. Medicul i-a deschis-o.

NORRISON: Nu mai face temperatură?

KUNO: Nu.

NORRISON: Mulțumesc. Puteți pleca, domnișoară Kuno.

(*Domnișoara Kuno iese.*)

LYDIA: Ce-a fost întrebarea asta?

NORRISON: Ulei. Ung mecanismul cu mici amabilități. (*Strigă spre Antal.*) Intră, tinere! (*La telefon.*) Vă rog să-mi spuneți cine e de serviciu azi la centrala telefonică? A, simpatica domnișoară Burger, cea blondă? Bravo! Dragă domnișoară Burger, te previn că o să am nevoie de multe legături, toate urgente. Dumneata ești doar atît de pricepută! (*Către Lydia.*) Puțin ulei pentru domni-

șoara Burger. (*Către Antal.*) Părinții dumitale trăiesc ?

ANTAL : Nu. Sînt orfan de ambii părinți.

NORRISON : Îmi pare rău. Cîți ani ai ?

ANTAL : Treizeci.

NORRISON : Ce număr de guler porți ?

ANTAL : Treizeci și nouă.

NORRISON : Ce număr ai la pantofi ?

ANTAL : Patruzeci și doi.

NORRISON : Măsura capului ?

ANTAL : Cincizeci și șapte.

NORRISON (*după ce și-a notat totul*) : Mulțumesc. Am tot ce-mi trebuie. Șezi. (*La telefon.*) Domnișoară, ce se aude cu hotelul „Majestic“ ? Bine. Rămîn la telefon. (*Așteaptă, ținînd receptorul la ureche.*)

LYDIA : Sînt uluită ! Totul începe ca într-un basm !

NORRISON : Ei, fată dragă, ce s-ar alege în zilele noastre dintr-un director de bancă, dacă n-ar exista basmele ?

LYDIA : Dar cum le născociți pe toate ?

NORRISON : Ca Gîgă. Un plan cu-adevărat îndrăzneț nu poate fi realizat decît așa cum și-l imaginează Gîgă. Multă vreme a fost luat în derîdere acest personaj, dar în vremurile noastre dreptatea este categoric de partea lui. (*La telefon.*) Alo ! Hotel „Majestic“ ? Aici Norrison. Bună ziua. Notăți : să se rețină cu începere de azi două dormitoare, un salon pentru doamne și unul pentru domni, un antreu, două camere de baie, o cameră pentru valet și o cameră pentru cameristă. Toate în contul Norrison. Bună ziua. (*Pune receptorul la loc.*)

LYDIA : Toate vor fi pentru noi ?

NORRISON : Nu „vor fi“. Sînt pentru voi. Nu aveți locuință. Înainte de orice trebuie să aveți o locuință. (*Către Antal.*) Înțelegeți ?

ANTAL (*protestînd*) : Iertați-mă, de ce trebuie să mă mut într-un hotel luxos ? Eu am o cămăruță, e drept, modestă, dar curată. Numele meu...

NORRISON : Numele dumitale e Tăcere.

LYDIA : Numele tău e Tăcere, îndărătnicule. Trebuie să te supui binefăcătorului nostru.

ANTAL : Asta-i curată teroare. N-ați vrea să mă lăsați să spun și eu ceva ?

NORRISON : Nu, băiete. (*Ridică un alt receptor.*) Dați-mi legătura cu biroul de voiaj. (*Rămîne din nou cu receptorul la ureche.*) Și Napoleon a fost un adept al lui Gîgă. A făcut totul după preceptele lui Gîgă. Cum poți să cucerești lumea ? Învingînd adversarul. Cum poți să învingi adversarul ? Cîștigînd fiecare bătălie. Atît. Dar Gîgă e un maestru numai pentru oameni de anvergură. Pentru mine el reprezintă un ideal ! (*La telefon.*) Alo, biroul de voiaj ? Aici Norrison. Bună ziua. Am nevoie pentru sîmbăta viitoare, pe optsprezece, de două bilete la clasa întîi cu vagon de dormit, pentru Saint-Maurice. Notați mai departe. Trei bilete la clasa a doua, dintre care unul cu vagon de dormit.

LYDIA : Nu înțeleg.

NORRISON (*vorbind foarte repede*) : O să călătoriți cu secretar, cameristă și valet. Secretarul o să doarmă la vagonul de dormit. Camerista și valetul vor dormi șezînd pe banchete. (*La telefon.*) Alo ! Numele călătorilor o să vi le comunic mai tîrziu. (*Către Lydia.*) Așadar, plecarea sîmbăta viitoare.

LYDIA : La Saint-Maurice ?

NORRISON : Da.

LYDIA : De ce ?

ANTAL : Chiar așa. De ce ?

NORRISON : O să aflați.

LYDIA : Și de ce păstrați secrete numele noastre ?

ANTAL (*protestînd*) : Eu aş vrea...

NORRISON : Veți afla la timp. (*La telefon.*) Alo, vă rog să cereți urgent legătura interurbană cu Saint-Maurice, vila „Carlotta“.

ANTAL : Iertați-mă că stărui, aş vrea totuși să știu de ce trebuie să plec acolo cu secretari și cu valeți... Nici nu știu unde vine Saint-Maurice.

LYDIA : Te vei lămuri cînd vei coborî din tren. Și acum să nu mai aud o vorbă, Antal, altfel n-ai să poți fi gata într-o oră !

ANTAL : Dacă nu mă lăsați să spun o vorbă, atunci plec imediat...

NORRISON : Dumneata pleci imediat în spatele draperiei. Aștepți acolo. Nu cumva să te găsească cineva îmbrăcat așa.

ANTAL : Oricine-ar fi, mie nu mi-e rușine de îmbrăcămîntea mea ! (*Demn.*) Eu sînt un om cumsecade și...

LYDIA : Și-ai să capeți un costum „cum se cade“, iar pînă atunci intri, fără să scoți o vorbă, acolo unde-ți spune binefăcătorul nostru. Ori mă iubești, ori nu mă iubești ! Ai priceput ?

ANTAL : Mă terorizezi !

LYDIA : Da, te terorizez. Treci dincolo !

ANTAL : Femeie-despot ! De n-aș iubi-o atît de mult ! (*Se duce în spatele draperiei.*)

NORRISON : Foarte bine faci. Trebuie să fii energică. (*Către cele trei stenodactilografe care intră.*) Bună ziua, domnișoară Posner, domnișoară Brasch, domnișoară Petrovics. Domnișoarelor Posner și Brasch, dumneavoastră veniți lîngă mine. (*Arată spre cele două capete ale biroului, la dreapta și la stînga, unde stenografele se așază numaidecît.*) Domnișoara Petrovics rămîne de rezervă în biroul

cel mic. (*Norrison spune cele ce urmează aproape fără să se uite la ele.*) Domnișoara Posner poartă o rochie nouă, domnișoara Brasch are părul proaspăt coafat, iar domnișoara Petrovics este cu ochii plînși. Să continuăm. (*Ridică receptorul în timp ce domnișoara Petrovics trece în celălalt birou.*) Vă rog să-mi dați legătura cu magazinul de galanterie Michael și compania. (*Pune jos receptorul.*) Notați, domnișoară Posner. (*Dictez.*) „Către onorata conducere a Partidului socialist, loco. Onorată conducere !” (*Către omul de serviciu care aduce sticla de vin.*) Să văd eticheta. Perfect. Bagă de seamă cum torni. (*Omul de serviciu toarnă.*) „Onorată conducere !” (*Sună telefonul.*) Scuzați-mă. (*La telefon.*) Alo ! Magazinul de galanterie Michael ? Aici Norrison. Bună ziua. Notați, vă rog. Măsura gulerului — treizeci și nouă, numărul la pantofi — patruzeci și doi, măsura capului — cincizeci și șapte. Trimiteți-mi, în zece minute, cu o mașină... Notați exact... lenjerie bărbătească completă din crêpe de Chine, respectiv cămăși... și (*către Lydia*), iartă-mă... chiloți. Gulerele să fie căptușite, joase, din pânză englezească. Ciorapi de mătase în diferite culori, și anume : gri ca porumbelul, albastru ca porumbelul, maro ca porumbelul și alb ca porumbelul. O pălărie frumoasă, moale. Mănuși galbene din piele de căprioară. Un fular la modă. Toate astea să fie în zece minute în cabinetul meu. Bună ziua. (*Pune jos receptorul și ia o înghițitură de vin.*)

LYDIA (*în timp ce Norrison bea*) : Și toate astea pentru porumbelul meu ?

NORRISON : Da. (*Dictînd.*) „Onorată conducere !” (*Către Lydia.*) Drept să-ți spun, nu prea-mi place vinul, dar Napoleon o fi știut el ceva. (*Dictează.*)

„Onorată conducere ! Prin prezenta am onoarea a vă aduce la cunoștință ieșirea mea imediată din rândurile partidului socialist...”

ANTAL (*scoate capul de după draperie*) : Spuneți-mi, vă rog, eu sînt ăla care iese ?

NORRISON : Da, dumneata ieși, porumbelule. (*Dictează.*)... „ieșire motivată prin aceea că din salariat am devenit patron.”

ANTAL : Eu ? Patron ?

NORRISON : Da, dumneata. (*Cu o expresie rugătoare către Lydia, arătînd spre Antal.*) Te rog ! Fă ceva cu el !

LYDIA (*foarte energic*) : Nici o vorbă ! Ieși, și cu asta, basta !

NORRISON (*continuînd să dicteze*) : „Vă făgăduiesc însă că, și în noua mea situație, voi continua să rămîn credincios principiilor mele.” Adăugați : „în limita posibilităților”. (*Către Antal care face un gest de indignare.*) Ți-am mai spus că ai să fii patron, nu te mai agita și întoarce-te la locul dumitale.

LYDIA : Ți-a mai spus că ai să devii patron, să nu te agiți și să te duci înapoi la locul tău ! Gîndește-te la soția ta și la copilul tău ! (*Către Norrison, pe ton de comandă.*) Continuați.

ANTAL : Constat că amîndoi mă terorizați. (*Iese*).

NORRISON : Exact. (*Continuă să dicteze.*) Scrieți jos, în dreapta, „Cu salutări tovărășești” și dați textul imediat să se bată la mașină. Rochia dumneavoastră e foarte drăguță, domnișoară Posner. Aveți gust. (*Domnișoara Posner iese, locul ei fiind ocupat numai decît de domnișoara Petrovics. Norrison ridică receptorul.*) Dați-mi legătura cu magazinul de încălțăminte „Mercedes”. (*Pune jos receptorul.*) Scrieți, domnișoară Brasch : „Către onoratul comitet de conducere al clubului de golf,

loco. Onorat comitet ! Mă adresez dumneavoastră cu cererea respectuoasă de a binevoi să mă primiți în rîndurile membrilor permanenți ai clubului de golf.“

ANTAL (*de după draperie*) : Pe mine ? În clubul de golf ?

NORRISON : Da, pe dumneata. Întoarce-te la locul dumitale. Scrieți în dreapta, jos : „Cu distinsă stimă și salutări sportive“. Haideți ! Luați-o repede ! Să se bată la mașină ! Cu părul proaspăt coafat „și“ parfumată. Bravo ! (*Domnișoara Brasch iese. Norrison la telefon.*) Alo ! Ce se aude cu magazinul de încălțăminte „Mercedes“ ? E ocupat ? Cereți-l din nou. (*Pune jos receptorul.*)

KUNO (*intră și îi dă lui Norrison un bilețel*) : Cel mai apropiat magazin de confecții de lux este chiar aici, în vecinătatea noastră, la numărul șaiszeci și patru și se numește „Gentleman Taylor“.

NORRISON : Mulțumesc. (*Kuno iese.*) Scrieți, domnișoară Petrovics : „Firma Gentleman Taylor, loco. A se elibera imediat aducătorului acestor rînduri un costum bărbătesc din camgarn de cea mai bună calitate, bleumarin, să zicem ; la două rînduri, să zicem ; cu trei perechi de nasturi, nasturele de sus rămînînd deschis cochet. În plus, un pardesiou dintr-o stofă groasă de iarnă, să zicem : de culoare albastru-gri sau gri-albastru, să fie cu nasturi mascați și cu revere mici. Nota la Norrison.“ Să se bată imediat la mașină. Aveți ochii plînși, domnișoară. Ați rupt cu logodnicul dumneavoastră, domnul Krisztián ? Nu răspundeți ! Am înțeles totul. Haideți, plecați, bateți la mașină, repede, dați-i drumul !

ANTAL (*intră*) : Dați-mi voie, în clubul ăla simandicos de golf sînt numai conți și bancheri ! De-aia...

NORRISON : De-aia intri dumneata acolo.

ANTAL : Nici nu știu să joc golf.

NORRISON : Știu „ei“.

ANTAL : Dar, dați-mi voie...

NORRISON (*nervos*) : Nu mai vorbi atîta, băiete, nu te mai amesteca în treburile dumitale.

LYDIA (*în timp ce scoate basmaua de pe capul lui Antal și i-o bagă în buzunar*) : Să nu mai vorbești și să nu-l mai deranjezi. Eu văd tot planul lui. El te construiește bucată cu bucată. Ca un arhitect.

ANTAL : Dar, vă rog, acum...

NORRISON : Acum, fă bine și du-te aici aproape, la numărul șaizeci și patru, la firma „Gentleman Taylor“ ; prezinți hîrtia asta, alege un costum, îl îmbraci și vii înapoi rapid, ca fulgerul.

LYDIA : Între timp o să sosească și lenjeria cea nouă pentru tine. Nu înțelegi ?

ANTAL : În definitiv, ce vreți să faceți din mine ?

NORRISON : Un ginere elegant, dragul meu. Un domn bine !

ANTAL : Dar, vă rog, demnitatea mea de om...

NORRISON : Pune frîmă demnității !

ANTAL : Nemaipomenit ! Nu sînt lăsat să-mi termin vorba !

LYDIA : Pardon, aici trebuie să intervin. El nu primește cadouri.

ANTAL : Pardon, numai de la femei nu primesc cadouri.

NORRISON : De ce atîta vorbă ? Nu poți să primești un împrumut de la Banca Norrison ? Un împrumut pe care va trebui să-l restitui. (*Antal se uită întrebător la Lydia.*)

LYDIA : Bineînțeles că da. Doar e vorba de o operație financiară. De ce te holbezi la mine ?

ANTAL (*supărat*) : Am onoarea să...

NORRISON : Am onoarea să-ți deschid un cont curent la această bancă. (*Către domnișoara Petrovics care intră.*) E gata scrisoarea de comandă pentru costum, domnișoară ? (*Ia din mîna ei trei hîrtii.*) Mulțumesc.

LYDIA : Un cont curent n-are cum să-ți știrbească demnitatea. E un lucru foarte corect. Gîndește-te la copilul tău !

ANTAL : Recunosc că-i un lucru absolut corect. (*Puțin didactic.*) În definitiv, despre ce-i vorba ?

NORRISON : E vorba de hîrtia pe care ți-o dau acum, fugi cu ea la magazinul de confecții și vino înapoi. (*Sună telefonul.*) Alo ! Încălțăminte „Mercedes“ ? Aici Norrison. Trimiteți imediat la cabinetul meu, pentru alegere, cîteva perechi de pantofi bărbătești americani negri, lucrați manual, din șevro de cea mai bună calitate, numărul patruzeci și doi. În zece minute. Bombeul să fie tare, să nu se lase a doua zi. Am terminat. (*Trîntește receptorul în furcă.*)

LYDIA : Vezi, ăștia o să fie pantofii tăi cei noi.

ANTAL (*întorcîndu-se din drum*) : N-ar fi bine să mă duc totodată și la magazinul de încălțăminte ?

NORRISON (*nervos*) : Nu, te rog, nici un fel de inițiativă, detest inițiativele altora. Eu am preluat comanda. Fugi după haine, vino repede înapoi, pentru că am nevoie de dumneata aici. Timpul zboară.

LYDIA : Ia-ți picioarele la spinare și fugi, așa cum îți spune binefăcătorul nostru. (*Antal pornește.*)

NORRISON : Stai ! Semnează scrisoarea asta de demisie. (*Antal întoarce capul.*)

LYDIA : Ce-ai rămas cu gura căscată, prostănacule ? Semnează ce ți se cere.

ANTAL : Dacă spune mama copilului meu, le semnez pe toate. (*Semnează o hîrtie și întinde mîna după cea următoare.*)

NORRISON : Nu, nu ! Aia, nu ! Am spus „scrisoare“, nu „scrisori“ ! Acum ai vrea să le semnezi pe toate ! Deocamdată semnează numai ieșirea din partidul socialist. Intrarea în clubul capitalist urmează mai tîrziu. Asta-i cu socoteală. Pleacă o dată, zboară și vezi să-ți vină bine costumul. (*Se așază la birou și scrie.*)

ANTAL : Despotul ăsta vrea să facă din mine un tip elegant și eu sînt gata să fac orice sacrificiu pentru îngerășul meu ! (*O îmbrățișează și o sărută pe Lydia.*)

LYDIA : La revedere, porumbelul meu dulce ! (*Se îmbrățișează.*)

NORRISON (*în timp ce scrie, se răstește la ei, fără să-i privească*) : Ajunge ! Gata ! Tempo, tempo ! Lăsați despărțirile ! Mai bine te-ai duce și dumneata cu el !

LYDIA : Chiar așa, de ce nu m-aș duce cu Antal, cu porumbelul meu ? (*Antal iese.*) Vă rog să încercați să înțelegeți, dragă domnule Norrison, de ce îl iubesc atît de mult... După atîția parteneri molîi la tango, în sfîrșit un... un... cum se spune ?

NORRISON : Asta nu se spune, dragă Lydia, dar eu înțeleg. Plecați, plecați mai repede. (*Lydia pleacă în fugă.*) Ce oameni greoi ! Lipsiți de nerv, de dinamism !

(*Intră Kuno din biroul de secretariat.*)

KUNO : E ora trei și zece minute.

NORRISON : Îngrozitor cum trece timpul ! Nu mai am decît cel mult cincizeci de minute și sîntem abia la început. (*Dă domnișoarei Kuno hîrtia scrisă de el.*) Dispoziția asta merge la domnul

director Holstein. E vorba de un nou cont curent. Să mi se aducă imediat carnetul de cecuri respectiv. Din cele speciale, de lux. Legate în piele roșie, cu literele imprimate în aur. Așa cum le dăm clienților noștri din familiile regale.

KUNO : Un carnet de cecuri ca acela pe care l-a primit regele Greciei e bun ?

NORRISON : Unul mai frumos nu avem ?

KUNO : Nu.

NORRISON : Atunci merge și așa. Mai departe. Fiți atentă, vă rog. Am nevoie imediat de cincizeci de centigrame de magneziu pur, sub formă de praf. Nu vă mirați. Notați : cincizeci de centigrame de magneziu. Mai departe. Am nevoie de cinci centigrame de praf de pușcă. Praf de pușcă obișnuit. Îmi mai trebuie o cană plină cu apă sărată. Nu vă mirați, am spus o cană cu apă sărată. Repet : magneziu, cană, apă sărată, praf de pușcă. Nu înțeleg, ce vi se pare ciudat în asta ?

KUNO : O, nimic, domnule președinte. (*Iese în direcția biroului de secretariat.*)

(*Intră Secretarul.*)

SECRETARUL : Domnul juriconsult dr. Pinsky. (*Iese*).

PINSKY (*intră*) : Am onoarea să vă salut.

NORRISON : E bine că ați sosit primul dintre domnii convocați de mine. Chestiunea e urgentă. Și de importanță vitală. Una din calitățile dumneavoastră e că nu aveți niciodată nevoie de multe explicații. Ce face doamna ? Vă rog să dictați numai de cât textul unui act prin care nobilul conte Dubois-Schottenburg, bătrînul custode al depozitului nostru de materiale, înfiază, adică în termeni legali adoptă, notați, vă rog, pe domnul Fusz Antal, F, u, s, z Antal. (*Trage draperia spre biroul*

de alături.) Binevoiți să intrați aici și să dictați direct domnișoarei Brasch, care are părul proaspăt coafat. Sau domnișoarei Posner, care poartă o rochie nouă. Aveți o mină splendidă, sînteți îmbujorat.

PINSKY : De febră, domnule președinte. Am temperatură foarte mare, de aceea sînt îmbujorat !

NORRISON (*aparte*) : Ulei, ulei, dar de data asta n-am nimerit-o. (*Către Secretarul care intră.*) Ce e ?

SECRETARUL : A venit negustorul de galanterie. (*Iese.*)

NEGUSTORUL DE GALANTERIE (*intră. Un bărbat cu barbă, încărcat cu cutii. Strigă victorios :*)
Bună ziua. Am sosit cu lenjeria.

NORRISON : De ce strigi ? De ce ții așa ?

NEGUSTORUL DE GALANTERIE (*în șoaptă*) :
Sînt încîntat că domnul președinte binevoiește să dea din nou comenzi firmei noastre ! Sînt fericit !

NORRISON : N-ai decît să fii fericit, dar mai puțin zgomotos. Intră alături în camera de toaletă și așteaptă-l pe domnul care va veni peste puțin timp acolo. (*Către Negustorul de galanterie, în momentul cînd acesta e pe punctul de a ieși.*) Stai ! Bagă de seamă ! Acolo înăuntru așteaptă un frizer care a primit ordin să-l bărbierească pe primul bărbat care intră acolo. Explică-i că nu dumneata ești persoana așteptată, și în nici un caz să nu te lași bărbierit de el, oricît ar insista. Poți să pleci. (*Negustorul iese.*)

SECRETARUL (*intră*) : Domnul Osso. (*Iese.*)

OSSO (*intră*) : Bună ziua.

NORRISON : Bună ziua, domnule Osso. Vă rog să vă serviți cu o țigară. Ce face doamna ? Luați loc și așteptați-i pe domnii Ciring și dr. Wolff. Cînd veți fi toți trei, o să am o rugămințe expresă față

de dumneavoastră, în calitatea pe care o aveți de membri ai comitetului executiv. Ce face doamna ?
(*Către Kuno care intră.*) Ce e, domnișoară ?

KUNO (*intră, după ea vine Omul de serviciu cu o cană*) : Pofțiți carnetul de cecuri, domnule președinte. Asta e cel mai frumos pe care-l avem.

NORRISON : Pune-l acolo, lângă scrisori.

KUNO : Da, domnule președinte. Iar aici e cana cu apă sărată.

NORRISON : Pune-o dincolo ! (*Arată spre măsută.*)
Unde e magneziul ? Și praful de pușcă ?

KUNO : Le veți avea numaidecât. (*Omul de serviciu pune cana pe măsută ; Kuno iese spre stînga, iar Omul de serviciu spre dreapta.*)

OSSO : Mulțumesc de întrebare, e bine.

NORRISON : Pofțim ? Ce e bine ?

OSSO : De două ori ați binevoit să întrebați ce face soția mea.

NORRISON : Da, da !

OSSO : E bine, slavă Domnului.

NORRISON : Ei, asta mă bucură.

OSSO : Sînteți foarte amabil, domnule președinte.

NORRISON (*aparte*) : Ulei, ulei.

OSSO : Dumneavoastră, domnule președinte, aveți și acele calități ale geniului care...

NORRISON : Dragă domnule Osso, mă flatați. Vă rog să renunțați la asta pentru că ia mult timp. Treizeci de flatări în medie pe zi a cîte două minute fac o oră întreagă, ceea ce înseamnă două săptămîni într-un an. Atît cît îmi trebuie pentru concediu.

SECRETARUL (*intră*) : Domnul Ciring. (*Iese.*)

CIRING (*intră*) : Bună ziua.

NORRISON : Bună ziua, dragă domnule Ciring. Serviți-vă cu o țigară. Ce face doamna ? Domnul

Osso o să vă pună la curent. Deși nici el nu știe încă despre ce e vorba. Esențialul e că-i o chestiune urgentă. (*Ciring se așază.*) Sînteți roșu la față, domnule Ciring. Nu cumvă aveți febră ?

CIRING : Ferească sfîntul ! N-am avut niciodată.

NORRISON : Atunci de ce sînteți atît de roșu la față ?

CIRING : De sănătate, slavă Domnului.

NORRISON : Iar am scrîntit-o. Nu-i nimic.

CIRING : Vă mulțumesc pentru interesul pe care mi-l arătați, domnule președinte.

NEGUSTORUL DE GALANTERIE (*intră prin ușa camerei de toaletă*) : Salvați-mă, nu mai știu ce să fac cu omul ăsta, vrea să mă bărbierească cu forța.

NORRISON : Bravo ! Sînt încîntat ori de cîte ori constat ce oameni de nădejde am.

NEGUSTORUL DE GALANTERIE : Dacă dorește domnul președinte, eu mă las...

NORRISON : Nu, nu ! (*Spune prin ușa camerei de toaletă.*) Dragul meu, nu acesta e domnul. Pe următorul trebuie să-l bărbierești ! (*Îl împinge pe Negustor înapoi în camera de toaletă și încuie ușa.*) Asta e cea mai mare mîndrie a vieții mele, domnilor ! Conștiinciozitatea fără greș a oamenilor mei. (*Spune în direcția draperiei care desparte secretariatul.*) Cum merge treaba, domnule jurisconsult ?

PINSKY (*respectiv, vocea lui*) : Sîntem gata numai-decît !

NORRISON : Iată că și aici totul merge strună. (*Bea din vin.*) Degeaba, fără o mașină bună nici cel mai bun mecanic nu face două parale.

(*Secretarul intră, introducîndu-i pe Antal și pe Lydia ; iese. Antal e îmbrăcat elegant, cu un pardesiu pe braț.*)

NORRISON : O, am onoarea, dragă prietene. Ia să te văd. Bine. Întoarce-te. Merge. Te rog să intri imediat aici, unde ești așteptat.

ANTAL (*arătînd pardesiul*) : Vi se pare destul de modernă culoarea ?

NORRISON : Cred că da ! Poftește aici înăuntru. (*Arată spre camera de toaletă, unde Antal intră grăbit.*) Lydia, te rog ! Iertați-mă, domnilor ! (*O ia pe Lydia de o parte.*) Felicitările mele ! E elegant ca prințul de Wales ! Ce-i drept, lucrurile s-au succedat într-o ordine cam ciudată : are costum, dar încă n-are cămașă. Nu-i nimic. Te rog treci și dumneata alături unde e frizerul și unde sînt pregătite lenjeria de corp, cămașa, gulerul, cravata. Îmbracă-l. Îți acord două minute.

LYDIA : Domnule Norrison, dumneavoastră sînteți ca un împărat din basme.

NORRISON : Mulțumesc, acum mă ungi dumneata cu ulei ; în cazul meu nu-i nevoie. (*Se îndepărtează de Lydia care intră în camera de toaletă.*) Domnilor, sînt al dumneavoastră.

SECRETARUL (*intră*) : Domnul dr. Wolff. (*Iesc.*)

NORRISON : Bine-ați venit, domnule dr. Wolff. Luați loc. Nu vă ofer țigări, știu că nu fumați.

WOLFF : Din pricina stomacului, domnule președinte. Mă scuzați, dar de îndată ce fumez mi se face o asemenea greață, încoît...

NORRISON : Iertați-mă, nu v-am făcut nici un reproș. N-am făcut decît să constat.

WOLFF : Trebuia să motivez...

NORRISON : Nu trebuia deloc. Nu e timp pentru așa ceva. Așadar, putem spune că s-a întrunit comitetul executiv. Domnilor ! (*Domnii se ridică în picioare.*) E nevoie de o rezolvare-fulger. În decurs de cîteva minute trebuie să angajăm un protejat al meu în funcția de director al Fabricilor reunite

de automobile și motoare, în locul domnului Felix. E vorba de un domn, a cărui numire reprezintă un interes vital nu numai pentru banca mea, ci — din păcate — și pentru familia mea.

OSSO
CIRING } (în același timp) : Ooo !...
WOLFF }

NORRISON (*impresionat*) : Așa e, domnilor, n-am exagerat deloc. Vă mulțumesc pentru prietenia ce-mi arătați. (*Le strânge mâinile.*) Vă cer mă-suri-fulger, prezentate într-o formă abilă. O scurtă informație pentru dumneavoastră : domnul care trebuie numit în această funcție înaltă e ginerele (*subliniind*), zic ginerele, unei uriașe firme americane pe care n-am s-o numesc acum ! Cei care cunosc relațiile mele de afaceri și de familie o să ghicească ușor despre cine este vorba. (*Cei trei domni șușotesc complezent.*) Vă rog, domnilor, nu admit șușoteli indiscrete. Vă puteți retrage... (*Arată spre sala de consiliu.*) Sînt obiecții ?

OSSO : Una singură : Ce se va întîmpla cu actualul director, domnul Felix ?

NORRISON : L-am și convocat. O să-și dea demisia. De asta am eu grijă. (*Arată spre sala de consiliu.*) Poftiți, domnilor.

WOLFF : Vă rog foarte mult să nu fiți supărat că v-am spus adineauri lucruri dizgrațioase în legătură cu stomacul meu... Am spus-o numai ca o scuză, dar cînd mă apucă greața...

NORRISON : Dragă domnule Wolff, să nu intrăm în detalii. Greața dumneavoastră nu are în momentul de față nici o importanță pentru mine. (*Bea din vin. Cei trei domni intră în sala de consiliu.*)

SECRETARUL (*intră*) : Conte de Dubois-Schottenburg. (*Iese.*)

DUBOIS (*intră*) : Sînt preasupusul dumneavoastră servitor, mult stimat domnule președinte, iubitul și generosul meu protector.

NORRISON : Bine-ați venit, nobile conte ! Salutul dumneavoastră a fost frumos, dar cam lung. Luați loc. Problema este teribil de urgentă. Domnule conte, anul trecut ați binevoit să înfiiați un protejat al meu.

DUBOIS : Așa e.

NORRISON : Mă adresez dumneavoastră nu numai în calitate pe care o aveți de comandant al depozitului de pînite și de creioane al băncii noastre, căruia i-am dat o funcție boierească și o pînă sigură într-un moment de neagră mizerie, dar și ca unui prieten — rețineți — prieten ce-mi sînteți, cu o nouă rugămintă de același fel.

DUBOIS : De același fel ?

NORRISON : Exact. Am acum, nobile conte, un alt protejat pe care de asemenea trebuie să-l înfiiați cît mai repede ca să poată purta frumosul dumneavoastră nume strămoșesc, Dubois-Schottenburg. Condițiile legale există. Domnul jurisconsult dictează între timp declarația dumneavoastră.

DUBOIS : Declarația mea ?

NORRISON : Exact. O semnați imediat și o să aveți numaidecît un al doilea fiu, încă un sprijin al bătrîneților dumneavoastră. Răspunsul dumneavoastră ? Dar scurt, vă rog.

DUBOIS : Nu pot.

NORRISON : De ce ?

DUBOIS : Lumea rîdea de mine și pînă acum.

NORRISON (*amenințător*) : Mai bine să rîdă de dumneavoastră, decît să vă plîngă de milă.

DUBOIS : Asta-i o amenințare ?

NORRISON : Luați-o cum vreți.

DUBOIS : Mai aveți și o altă rugămintă ?

NORRISON : Nu.

DUBOIS : Numai pentru asta m-ați chemat ?

NORRISON : Da.

DUBOIS (*se ridică în picioare*) : În cazul ăsta... îmi pare foarte rău...

NORRISON : Așadar, cât cereți ?

DUBOIS : Zece mii.

NORRISON : Mult. Mai lăsați.

DUBOIS : Nu. Zece mii.

NORRISON : Lăsați-o mai ieftin. E un băiat frumos, sănătos.

DUBOIS : Zece mii.

NORRISON : Un fiu bun, care va ști să respecte un părinte.

DUBOIS (*neînduplecat*) : Zece mii.

NORRISON : Când o să fiți bolnav, acest om vă va îngriji.

DUBOIS : Zece mii !

NORRISON : O să plîngă cu lacrimi amare la înmormîntarea dumneavoastră și o să poarte doliu timp de trei luni.

DUBOIS : Zece mii !

NORRISON : O să poarte doliu șase luni !

DUBOIS (*ștergîndu-și o lacrimă*) : Nouă mii cinci sute.

NORRISON : În sfîrșit. Dar încă e prea mult !

DUBOIS : Îmi permiteți, domnule președinte... am în familie un pretendent la tronul Albaniei !

NORRISON : Una peste alta, maximum cinci mii.

DUBOIS : Când ?

NORRISON : Adică cum ?

DUBOIS : Când primesc banii ?

NORRISON : De îndată ce semnați declarația.

DUBOIS (*avid*) : Unde-i declarația ?

NORRISON : Așteptați puțin, aveți răbdare, pentru Dumnezeu ! Ce grăbit sînteți dintr-o dată !

DUBOIS : Dumneavoastră ați spus că e urgent.

NORRISON : E urgent pentru mine, dar nu pentru dumneata. (*Se așază și scrie.*)

KUNO (*intră*) : E ora trei și douăzeci de minute.

NORRISON : Mulțumesc.

KUNO (*arată două pachetele*) : Poftiți, într-unul e magneziul și în celălalt praful de pușcă.

NORRISON : Vă rog să desfăceți pachetelele ; amestecați magneziul cu praful de pușcă și vărsați amestecul în scrumiera mică de bronz de lângă vasul cu apă sărată. (*Continuă să scrie. Kuno face ce i s-a spus și iese. În acest timp, Norrison către Dubois.*)

Pe deasupra, în luna mai o să căpătați un nepotel dragălaș.

DUBOIS : Mulțumesc, domnule președinte.

NORRISON : Nu de la mine. De la fiul dumneavoastră. Mă voi gândi la dumneavoastră și cu alte ocazii, dragă conte.

DUBOIS : Pardon, pe altcineva nu mai înfiez, chiar de-ar fi să mor de foame.

NORRISON : Dar poate că situația va cere să vă însurați !

DUBOIS : Asta întotdeauna cu plăcere.

(*Antal apare îmbrăcat, însoțit de Lydia și de Negustor.*)

LYDIA : A durat exact două minute.

NORRISON : Excelent ! (*În timp ce semnează factura Negustorului.*) Prezintă factura jos la casierie. (*Își notează ceva.*)

NEGUSTORUL DE GALANTERIE (*în șoaptă*) : Vă mulțumesc foarte mult. Vreau să vă spun că la sosire am fost atât de gălăgios pentru că explodam de bucurie.

NORRISON : Nici o vorbă în plus, du-te înapoi la prăvălia dumitale !

NEGUSTORUL DE GALANTERIE (*în șapală*) : Am onoarea să vă salut. În așteptarea noilor dumneavoastră comenzi, rămân cu toată stima. (*Se apleacă adânc și iese.*)

LYDIA : Am renunțat la frizer pentru că Antal are o piele foarte fină. (*Îl mângâie.*) Nu numai pe față. Peste tot. Dar frizerul nu vrea să plece, mai stă și acum acolo înăuntru foarte supărat, cu un brici ascuțit în mână.

NORRISON (*rîzînd*) : Țștia-s oamenii mei ! (*Îl măssoară mulțumit pe Antal.*) Antal, te prezint domnului conte Dubois-Schottenburg, al cărui nume o să începi să-l porți peste zece minute.

ANTAL : De ce ?

NORRISON : Pentru că dumnealui te-a înfiat. Ești copilul dumnealui.

ANTAL : Și eu să port...

LYDIA : Tu să porți ce-ți spune el !

ANTAL : Cum ? Nici acum nu mă lăsați să vorbesc ?

NORRISON și LYDIA (*în același timp*) : Nu !

LYDIA : Nu mai întrerupe, te rog ! Ascultă, ai să porți tot ce-o să-ți comandăm noi. Și eu am să te răsplătesc suplimentar.

NORRISON : Fiu și tată, îmbrățișați-vă repede. (*Dubois îl îmbrățișează pe Antal.*) Și acum, domnule conte, intrați în birou și semnați de îndată actul. (*Cu voce tare.*) Actul, vă rog.

PINSKY (*intră*) : E gata. (*Dubois intră în biroul de alături.*)

NORRISON : Temperatura dumneavoastră ?

PINSKY : Treizeci și opt cu cinci.

NORRISON : Plecați imediat acasă, sînteți foarte imprudent !

PINSKY : Nu plec, acasă, domnule președinte ; sînteți foarte amabil, dar mai am foarte multă treabă.

Respectele mele. (*Se reîntoarce în birou.*)
NORRISON : Ce erou ! Un adevărat erou !

(*Stă la birou și scrie. Lydia își notează ceva.*)

NORRISON : Ce scrii acolo, copila mea ?

LYDIA : Scriu noul nostru nume, să nu-l uit.

ANTAL : Iertați-mă, dar cum e posibil să renunț la numele meu de familie ?...

NORRISON : Te rog, nu mă deranja.

LYDIA : Nu-l deranja pe dictator. Ia să te văd cum arăți. (*Îl privește fericită.*) Ah, ce alură de bărbat seducător ai, așa elegant și mîndru. Prevăd că am să te răsplătesc suplimentar pentru asta.

NORRISON : Dar nu aici în cabinetul meu. Haideți, mai avem o groază de treburi. Timpul zboară. Nu mai avem decît puține minute. Să continuăm. Taxiul dumitale mai e jos ? (*Sună.*)

ANTAL : Da. Chiar acum m-am uitat. S-a urcat la șase cincizeci.

(*Intră Kuno care notează în blocnotes tot ce spune Norrison.*)

NORRISON : Șoferul de serviciu să se urce numai decît în taxiul care e jos în fața clădirii, să-l ducă la garaj, să plătească cît arată contorul, să dea în primire mașina șefului garajului contra unei adeverințe și să-i înmîneze în schimb scrisoarea pe care o voi dicta de îndată... (*Cu voce tare.*) Domnișoară Posner ! (*Kuno iese. Posner intră grăbită. Norrison dictează.*) „Către Societatea anonimă de taxiuri, loco. Prin prezenta vă aduc la cunoștință că-mi dau demisia cu efect imediat din serviciul dumneavoastră, întrucît medicul mi-a interzis orice muncă din cauza gravei mele bronșite.“ Punct. Să se bată la mașină. (*Posner iese.*)

ANTAL : Vă rog să mă scuzați, eu n-am bronșită.

SECRETARUL (*intră*) : Medicul dumneavoastră, domnul dr. Faber. (*Iese. Intră medicul.*)

NORRISON : Ai răbdare, băiete. Ai să ai numaidecât bronșită. Bine-ai venit, doctore... Tînărul ăsta, bietul de el...

LYDIA : Vai !

NORRISON : Are nevoie urgentă de un certificat medical. Examinați-l, vă rog. (*Către Antal.*) Scoate-ți haina. (*Antal se uită la Lydia.*)

LYDIA : Scoate tot ce spune el.

ANTAL (*iși scoate haina*) : Dacă trebuie.

LYDIA (*pudică*) : Pot să rămîn ?

NORRISON : Am spus să scoată numai haina.

LYDIA (*aparte*) : A spus „numai haina“. (*Se așază la stînga biroului.*)

KUNO (*intră, aducînd scrisoarea care i-a fost dictată înainte*) : Pofțiți scrisoarea de demisie.

NORRISON : Mulțumesc. Plătiți frizerului cît i se cuvine și expediați-l. (*Kuno se întoarce în biroul de secretariat, de unde vine Brasch, care se așază.*)

MEDICUL : Spuneți. Ce vă supără ?

NORRISON : Să-l scutim pe domnul doctor să-și piardă vremea. Scrieți, domnișoară Brasch : „Certificat medical. Subsemnatul dr. Leo Faber certific prin prezenta că domnul Fusz Antal, pe care l-am examinat temeinic (*accentuînd*) ... suferă de o bronșită gravă...“ (*Medicul își apropie urechea de pieptul lui Antal.*)

ANTAL : Mă pufnește rîsul.

NORRISON (*continuînd să dicteze*)... „suferă de o bronșită gravă, maladie care-l face inapt pentru orice serviciu...“

MEDICUL : E perfect ! Un diagnostic excelent !

LYDIA : Mă iertați că intervin. Fusz Antal ? Nu Dubois ?

NORRISON : Nu. Ca muncitor care își dă demisia este încă Fusz.

LYDIA : Ce bine e pentru noi că dumneavoastră vă gândiți la toate !

NORRISON : Tăcere, vă rog. (*Continuă să dicteze.*) Puneți data de astăzi. Să se bată repede la mașină. (*În timp ce a dictat, s-a aplecat peste capul domnișoarei Brasch.*) Ce parfum e ăsta, domnișoară Brasch ?

BRASCH : „Chanel“ opt.

NORRISON : De ce nu luați „Molyneux“ douăzeci și doi, e cu optsprezece la sută mai ieftin și are un miros cu treizeci și șapte la sută mai plăcut. Urgent, la mașină. Mai iute, mai iute.

BRASCH (*fericită*) : Vă mulțumesc, domnule președinte.

NORRISON : Cu plăcere. Ulei.

(*Brasch iese. Secretarul intră.*)

NORRISON (*către Secretar*) : Ce se aude cu domnul dr. Felix ?

SECRETARUL : I-am telefonat. Vine numaidecât.

NORRISON : Domnul Felix e un om cam greoi. Trebuie să-l sperii, altfel nu se grăbește. Să i se mai dea un telefon și să i se spună că mi-am pierdut răbdarea așteptându-l.

SECRETARUL : Am înțeles, domnule președinte. A venit și maistrul-croitor, englezul de la casa „Old England“.

NORRISON : Să intre.

(*Secretarul iese. Croitorul intră.*)

NORRISON (*vorbind repede*) : *How do you do, Mister Chief-cutter ? I sent for you as there are a*

*few splendid suits to be made. The matter is exceedingly urgent.*¹

CROITORUL : Poftim ? N-am înțeles nimic.

NORRISON : Cum, dumneata nu știi englezește ?

CROITORUL : Nu.

NORRISON : Lucrezi croitorie englezească și nu știi englezește ?

CROITORUL : Eu cunosc croiala englezească, nu și limba engleză. De vorbit, vorbesc limba mea maternă, asta de-aici.

NORRISON : Asta-i cu totul altceva. Să trecem peste, farsorule. (*Croitorul ține în mână un carnet.*) Mai întâi notează-ți comanda noului dumentale client, după care ai să-i iei măsura. Prin urmare : două costume sport, două costume de purtare, unul gri și celălalt de culoarea alunei.

LYDIA : De culoarea nucilor ar fi mult mai frumos !

NORRISON : Am spus de culoarea alunei !

LYDIA (*rugătoare*) : Ca nuca !

NORRISON : Ca aluna !

LYDIA (*implorînd*) : Ca nuca !

NORRISON : Ca aluna !!!

LYDIA (*resemnată*) : Dacă spui dumneata.

NORRISON : Ei ! (*Către Croitor.*) Mai departe. Un smoching și un frac. Punct. Acum poți să iei măsura. (*Croitorul se uită șovăitor la Antal, pe care medicul a început să-l examineze.*) De ce șovăi ? Domnul doctor îl examinează din față, iar dumneata ia-i măsura din spate.

CROITORUL (*către medic*) : Am onoarea să mă recomand. Mă numesc Schmidt, maistru-croitor la casa „Old England“.

¹ Ce mai faci, domnule maistru croitor ? Am trimis să te cheme pentru că trebuie făcute cîteva costume deosebite. Problema e foarte urgentă (engl.).

MEDICUL (*arogant*) : Dr. Faber.

CROITORUL (*se apleacă în spatele lui Antal, pune carnetul pe podea și cuprinde pieptul lui Antal cu un centimetru.*)

MEDICUL (*care tocmai și-a pus urechea pe pieptul lui Antal*) : Respirați, vă rog.

CROITORUL (*vorbind din spatele lui Antal*) : Nu respirați, vă rog, vreau să vă iau măsura pieptului. Dacă vă umflați pieptul, măsura o să iasă greșită.

MEDICUL : Iertați-mă, dar mai importantă e știința.

CROITORUL : Iertați-mă, dar nici meseria nu-i de lepădat.

MEDICUL (*supărat*) : Dar, vă rog !!!

ANTAL : Ia ascultați ! Nu vă mai certați chiar pe trupul meu, că acuși vă zic una !

NORRISON (*pe un ton împăciuitor*) : Ce-i, domnilor ? Ce se întâmplă acolo ?

MEDICUL : Pentru un diagnostic precis la plămâni este important să inspire aer.

CROITORUL : Pentru o vestă reușită e important să expire aer.

LYDIA : Domnilor ! America e gata să facă pe mediatorea și în cazul ăsta ! Propun o înțelegere rapidă. Domnul pentru care vă certați are nevoie pentru moment de plămâni cu defecte și de un costum impecabil. Așadar, mai întâi să expire și apoi să inspire.

ANTAL : Are mai multă minte decît zece bărbați la un loc.

MEDICUL (*către Croitor*) : Ați câștigat. (*Către Antal.*) Expirați.

CROITORUL (*luînd măsura*) : Nouăzeci și doi. Acum puteți inspira. (*Notează în carnet. Medicul se apleacă spre pieptul lui Antal.*)

NORRISON : Costumele să fie gata în trei zile căci domnul pleacă din localitate chiar în cursul acestei săptămîni.

ANTAL : La Saint-Maurice.

NORRISON : Bravo, băiete ! Începi să te acomodezi, îmi place ! (*Scrie, notează ceva.*)

CROITORUL (*în timp ce măsoară și notează*) : Douăzeci și patru, cincizeci și doi.

BRASCH (*intră*) : Poftim certificatul medical. (*Îl pune pe masă și se așază.*)

(*După Brasch, intră Kuno, avînd în mînă scrisoarea de demisie a lui Antal.*)

NORRISON : Domnul doctor ! (*Îi face semn să se apropie, arătîndu-i certificatul medical.*)

MEDICUL (*se apropie*) : E gata ? (*Îl semnează.*) Pot să-l citesc ? (*Îl parcurge cu privirea.*) Excelent.

NORRISON : Mulțumesc, domnule doctor. De fapt, aș fi preferat o congestie pulmonară. Așa ceva nu s-ar putea ?

MEDICUL : Exclus, domnule președinte, așa ceva nu pot să fac.

NORRISON : Sînteți un om corect. Dar ca să știu pe viitor, spuneți-mi care sînt la dumneavoastră limitele unei astfel de... asistențe medicale ?

MEDICUL : Mă rog, pot să merg pînă la o febră de treizeci și șapte cu doi. Asta-i limita mea.

NORRISON : Ca și a mea. De la treizeci și șapte cu doi în sus chem un profesor. La revedere.

MEDICUL : La revedere, domnule președinte. Ce face doamna ?

NORRISON : Mulțumesc, slavă Domnului, are treizeci și șase cu șase. Normal. (*Către medic, care e pe punctul de a pleca.*) Stați puțin ! Înainte de a pleca, vă rog să-l examinați pe domnul dr. Pinsky, care are în schimb treizeci și opt cu cinci.

MEDICUL : Asta temperatură !

NORRISON : Spune-i că sînt îngrijorat din pricina lui.

MEDICUL : Da, domnule președinte. (*Se înclină și iese.*)

NORRISON : Dumneavoastră, dragă domnișoară Kuno, luați acum măsuri ca...

KUNO (*vorbind foarte repede*) : Știu, șoferul să ducă și certificatul medical odată cu scrisoarea de demisie.

NORRISON : Perfect. Sînteți o comoară, domnișoară Kuno. Mulțumesc. Puteți pleca.

KUNO (*uitîndu-se la ceasul de la mînă*) : Trebuie să mai rămîn cinci secunde, domnule președinte. ...două, trei, patru, cinci... Acum pot să vă anunț : e ora trei și treizeci de minute.

NORRISON : Bravo, domnișoară Kuno. Asta zic și eu exactitate.

(*Kuno iese. Secretarul intră.*)

NORRISON (*către Secretar*) : N-a venit încă nici unul din cei pe care i-am convocat ? Domnul Felix ? Domnul Colleon ?

SECRETARUL (*de lîngă ușă*) : Toți sînt în drum spre Bancă. Trebuie să sosească dintr-un moment în altul, domnule președinte.

NORRISON : Încet mai merge ! Timp pierdut ! (*Se apropie de Căroitor, care stă în genunchi.*) Încă n-ai terminat ? Peste tot dai de oameni care se mișcă cu încetinitorul !

CROITORUL : Îndată, domnule președinte. (*Măsoară.*)

NORRISON : Interesant. Niciodată nu m-am uitat la dumneata de la înălțime. Acum observ că ai început să chelești vertiginos.

CROITORUL : Să știți că fac tot ce pot ca să nu chelesc. Șaizeci și doi. Dar nimic nu ajută.

LYDIA : Bietul croitor, ce chel e ! Îmi pare rău de el.

NORRISON : De dragul dumitale, am să-i dau un sfat bun. Mai poți să încerci ceva. Pilule „Omaxo'lyn“.

(*Către domnișoara Brasch.*) Scrie-i numele medicamentului. A dat rezultate destul de bune la ovine.

Oile au dat mai multă lână. Încearcă și dumneata.

CROITORUL : Și n-are importanță că eu nu sînt oaie ?

NORRISON : Cred că nu. Important e părul. (*Nerăbdător.*) Nemaipomenit, să nu vină nimeni pînă acum ! Domnul Felix ! Domnul Collcon !

SECRETARUL : N-au venit încă.

NORRISON (*se apropie de Brasch și adulmecă din nou parfumul părului ei*) : Ce miros plăcut ! Parfumat și proaspăt coafat. Mergeți undeva diseară, domnișoară Brasch ?

BRASCH : La operă.

NORRISON : Cu cine ?

BRASCH : Cu domnul Krisztián, șeful serviciului de presă.

NORRISON : Cum adică ? Știam că frumosul domn Krisztián, șeful serviciului de presă, este logodnicul domnișoarei Petrovics.

BRASCH : Au desfăcut logodna, domnule președinte.

NORRISON (*sună*) : O vor reface. (*Intră Secretarul. Către Brasch.*) La ce oră începe spectacolul ?

BRASCH : La șapte jumătate.

NORRISON (*către Secretar*) : Domnule Graef, convocați-l pe domnul Krisztián pentru astă-seară, la șapte jumătate fix, pentru o lucrare specială care trebuie făcută încă în seara și noaptea asta. În schimb, dumneavoastră o să mergeți astă-seară în locul lui cu domnișoara Brasch la operă. (*Către Brasch.*) Ce se cîntă ?

BRASCH : *Tannhäuser*.

NORRISON (*către Secretar*) : De ce strîmbați din nas ?

SECRETARUL : Am ascultat *Tannhäuser* de treizeci și două de ori.

NORRISON (*se așază la masă*) : Puțin. Wagner trebuie aprofundat !... Dau (*în timp ce scrie*)... dispoziție să vi se acorde o modestă primă de consolare pentru efortul dumneavoastră de aprofundare. (*Îi dă o hîrtie. Către Croitor.*) Dumitale poftim numele leacului pentru combaterea cheliei. (*Îi dă un bilețel.*) Nu extern, ci intern. Nu se unge, se înghite.

CROITORUL : Mulțumesc.

SECRETARUL : Și ce să facă aici domnul Krisztián în timpul nopții ?

NORRISON : Frumosul Krisztián o să dicteze toată noaptea logodnicei sale, domnișoara Petrovics. De la ora șapte jumătate pînă la miezul nopții.

SECRETARUL : Pot să întreb ce o să dicteze domnul Krisztián ?

NORRISON : Discursul de anul trecut al soției mele despre importanța senzualității în căsnicie. Și nimeni să nu îndrăznească să-i deranjeze. (*Către Lydia.*) Ulei cu nemiluita !

LYDIA : Ulei superior ! (*Brasch iese îmbufnată, ofensată.*) Biata duduie fără principii morale ! Mi-e milă de ea.

(*Sună telefonul.*)

POSNER (*vorbind de după perdea*) : Saint-Maurice la telefon. (*Lydia se așază plină de curiozitate lângă birou.*)

NORRISON (*la telefon*) : Alo ! Saint-Maurice ? Vila „Carlotta“ ? Aici Norrison. Bună ziua. Nu, de data asta nu-i pentru mine. E pentru o tînăra

pereche foarte distinsă. Ce-ați întrebat ? Dacă au copii ? Aveți puțină răbdare. Acum sîntem în decembrie. Ianuarie... februarie... martie... da, depinde de cît o să stea acolo. Prin urmare, vă rog : pentru nouăsprezece curenți un apartament cu ferestrele spre sud. (*Intră Dubois, avînd în mînă un act.*) Ce e ? (*Luînd actul din mîna lui Dubois. Continuă să vorbească la telefon, citind numele de pe act.*) Pentru Herr und Frau¹ Anton Dubois-Schottenburg. Să fie o vreme splendidă. *Kost was kost.*² Să fie zăpadă și soare din abundență. Spuneți că-i pentru mine. Bine. Mulțumesc. (*Pune jos receptorul. Între timp Croitorul și-a isprăvit treaba, l-a ajutat pe Antal să-și pună sacoul, a schimbat cu el cîteva vorbe în șoaptă, s-a înclinat, Norrison i-a făcut cu mîna semn de adio și Croitorul a plecat.*)

LYDIA : Pentru buna regulă vreau să precizez că pînă în luna mai rămînem o pereche fără copii. Din luna mai însă nu mai pot să garantez.

NORRISON : Pedantă femeie mai ești. (*Către Antal.*)

Spune-mi, dumneata ai un blocnotes ?

ANTAL : Am. (*Îl scoate din buzunar.*)

NORRISON : Notează : Dubois-Schottenburg.

ANTAL (*scriînd*) : La ce-mi servește ? Ce mai e și asta ?

NORRISON : Țasta-i numele dumitale cel nou și frumos. Mulțumește-i tatălui dumitale.

DUBOIS : Ia-ți cartea mea de vizită. (*I-o dă.*)

NORRISON : Cum vine asta ? Nu-l sărutați pe fiul dumneavoastră ?

DUBOIS : L-am sărutat adineauri.

¹ Pentru domnul și doamna (germ.).

² Oricît ar costa (germ.).

NORRISON : I-ați dat „un sărut“. Cam puțin din partea unui tată. (*Dubois îl sărută pe Antal și întinde mâna spre Lydia.*)

LYDIA : Mulțumesc, tată. Eu n-am nevoie.

DUBOIS : Nu vrei un pupic de la tata ?

LYDIA : Nu. Nu mă omor eu după așa ceva.

KUNO (*intră cu un buchet de flori*) : Poftim florile și factura.

NORRISON : Mulțumesc ! Florile acolo, la stînga, în vasul cu apă sărată. Factura dincolo, la dreapta.

(*Kuno aranjează florile și pune factura la locul indicat ; iese spre biroul de alături.*)

SECRETARUL (*vine din sala de consiliu*) : Domnii din comitetul executiv.

(*Iese. Intră cei trei domni.*)

NORRISON : Numaidecît, domnilor. (*Către Antal.*)
Te rog, amice, să semnezi acum cu numele de Dubois cererea de admitere în Clubul de golf. Luați loc, domnilor.

(*Antal semnează cererea.*)

NORRISON (*spune în direcția biroului din spatele lui*) : Să vină domnișoara Petrovics. Serviți-vă cu țigări, domnilor, cu excepția domnului dr. Wolff, care are senzații de greață atunci cînd fumează, ceea ce n-ar deranja pe nimeni, numai că dînsul vorbește despre ele, ceea ce deranjează. (*Intră domnișoara Petrovics. Către Dubois.*) Tăticule, du-te să faci o mică plimbare. Acum ne stingherești, avem foarte mult de lucru. Pa !

(*Dubois face semne că n-a primit încă banii.*)

NORRISON : Ce e ? A, da. Iartă-mă. Ai acolo hîrtia. (*Arată spre hîrtie.*)

DUBOIS : Mulțumesc. (*Ia hîrtia.*) Am onoarea să vă salut. Te salut, fiule. (*Iese.*)

ANTAL : Pa, tăticle. (*Către Norrison.*) Cît de arătos e omul ăsta !

NORRISON : Și ce puțin costă ! (*Întorcîndu-se spre Petrovics.*) Domnișoară Petrovics, buzele dumneavoastră se mișcă de parcă ați avea ceva de spus.

PETROVICS : Vreau să vă mulțumesc, domnule președinte, pentru nemărginita dumneavoastră bunătate.

NORRISON : Nu trebuie să-mi mulțumiți pentru nimic. Știți că nu-mi place. Mai degrabă luați de aici scrisoarea pentru Clubul de golf și copiați-o cuvînt cu cuvînt și pentru Automobilclub. Și să nu mai plîngi, copila mea, te asigur că totul se va aranja.

(*Petrovics iese.*)

LYDIA : Biata duduie cu principii morale. Mie mi-e milă și de ea.

NORRISON : E frumos din partea duminale. Domnilor, vi-l prezint pe prietenul meu, Dubois-Schottenburg. Domnul Osso, domnul Ciring, domnul dr. Wolff. (*Plecăciuni.*) Așadar, domnilor...

OSSO : Am să fiu scurt.

NORRISON : Mai scurt.

OSSO : Așadar, cel mai scurt. Privit fie dinăuntru, fie din afară, totul este pe deplin justificat întrucît acest candidat este un constructor genial de automobile. Avem nevoie însă și de invenții. Candidatul trebuie să precizeze că pentru invențiile sale nu cere numai bani, dar și o funcție de conducere. În cazul în care n-are el invenții, putem face noi roșt de așa ceva.

LYDIA : Dar are invenții.

NORRISON : Bravo, să auzim, prezentați-le repede, în linii mari.

(*Antal vorbește rar, iar Norrison îi răspunde foarte grăbit.*)

ANTAL : Ceea ce se cheamă cu adevărat invenții nu am, am numai idei.

NORRISON : Cîte idei ai ?

ANTAL : Trei.

NORRISON : Să le auzim, repede, repede.

LYDIA (*în șoaptă*) : Cilindrii.

ANTAL : Da. Zece cilindri la motor. Dacă sînt opt, zic eu, de ce n-ar putea să fie și zece ?

NORRISON (*către domnii de față*) : Excelentă idee !
(*Către Antal :*) O prostie. (*Către domnii de față :*)
Invenția e cumpărată. (*Către Antal :*) Mai departe.

LYDIA (*în șoaptă*) : Farul.

ANTAL : Da. Un far care să se învîrtească odată cu roțile din față.

NORRISON (*către domnii de față*) : Excelentă idee !
(*Către Antal :*) O tîmpenie. (*Către domnii de față :*)
Invenția e cumpărată. (*Către Antal :*) Mai departe.

LYDIA (*în șoaptă*) : Soneria.

ANTAL : Da. O sonerie care să semnalizeze cînd pocnesc anvelopele.

NORRISON (*către domnii de față*) : Mai bine după, decît deloc. (*Către Antal :*) O aiureală. (*Către domnii de față :*) Invenția e cumpărată.

ANTAL : Atît.

NORRISON : Slavă Domnului. Ne ajunge și atît. (*Sună și scrie ceva. Către Secretar care intră :*) Dați această dispoziție domnului director Holstein. (*Către Antal :*) Am vărsat în contul dumatile suma de treizeci de mii drept preț al invențiilor pe care ni le-ai vîndut. (*Secretarul iese.*) Domnule Osso,

rog să se redacteze din punct de vedere tehnic aceste trei idei în cel mai scurt timp, iar concluziile să se depună în arhiva noastră secretă, cât mai la fund posibil, ca nimeni să nu le poată găsi vreodată. (*Ținând în mână carnetul de cecuri.*) Iar acesta e carnetul dumatăle de cecuri, amice. (*Îi înmânează carnetul.*) Vă mulțumesc, domnilor, pentru colaborarea dumneavoastră promptă și inteligentă. Sărutări de mâini doamnelor. La revedere, domnule Osso, la revedere, domnule Ciring, la revedere, domnule dr. Wolff.

WOLFF (*pe un ton dulceag*) : Sper că nu sînteți supărat din cauză... că v-am istorisit chestia cu stomacul ?

NORRISON : Dimpotrivă, dragă Wolff. V-am ascultat cu mult interes. La revedere. (*Domnii ies spre sala de consiliu din dreapta, făcînd plecăciuni.*) Crește, se ridică, se conturează frumos băiatul. Tot așa înainte, repede, cât mai repede !

SECRETARUL (*intră*) : A venit domnișoara Lind.

NORRISON : Ce e cu domnul director general Felix ?
L-ați speriat puțin ?

SECRETARUL : Da, așa cum ați binevoit să dispuneți. I-am spus să se grăbească, pentru că dumneavoastră sînteți supărat foc.

NORRISON : Foarte bine. Și ?

SECRETARUL : A folosit. A pornit.

NORRISON : Învață de la mine, Graef : cu fiecare trebuie să te porți după cum îi e felul. Deocamdată să intre domnișoara Lind. Să vină sus șoferul meu.

(*Secretarul o introduce pe domnișoara Lind și iese.*)

NORRISON : Domnișoară Lind, vă prezint noului dumneavoastră șef. Din clipa aceasta sînteți secretara bunului meu prieten, una din personalită-

țile marcante din conducerea Băncii noastre, domnul Dubois-Schottenburg junior. Repetați !

LIND : Sînt secretara domnului Dubois-Schottenburg junior.

NORRISON (*către Lydia*) : Dacă nu ți se pare suficient de urîță, am una mai urîță. (*Către Lind* :) Prima dumneavoastră sarcină : întrebați imediat la Gara de vest dacă acceleratul de la ora patru are cumva întârziere. Repetați !

LIND : Să întreb imediat la Gara de vest dacă acceleratul de la ora patru are cumva întârziere. (*Iese.*)

LYDIA : Vă rog, domnule Norrison, secretara aceasta e femeie serioasă ?

NORRISON : Da.

LYDIA : Nu e senzuală ?

NORRISON : Nu.

LYDIA : Garantați ?

NORRISON : Garantez.

LYDIA : Atunci sînt liniștită.

OMUL DE SERVICIU (*intră din camera de toaletă*) : S-au adus pantofii.

NORRISON (*către Antal*) : Du-te repede să vezi. (*Antal iese grăbit.*) Ordinea lucrurilor e puțin ciudată în povestea asta. Are secretară și n-are încă pantofi. Dragă Lydia, îndeplinește-ți una din îndatoririle de soție, de data asta nu cea plăcută, una neplăcută : ajută-l să-și încălze pantofii noi. Repede ! Fuga !

LYDIA : Cîte minute îmi acorzi ?

NORRISON : Un minut. (*Lydia iese și ea pe ușa ce duce la camera de toaletă.*)

SECRETARUL (*intră între timp*) : Domnul Colleon și șoferul Károly.

NORRISON : Domnul Colleon să aștepte puțin.

KUNO (*intră*) : E ora trei și patruzeci de minute.

NORRISON : Mulțumesc. E îngrozitor !

LIND (*trage draperia și spune*) : Acceleratul nu are întârziere.

NORRISON : Mulțumesc. E îngrozitor ! (*Către Secretar.*) Să intre șoferul meu.

(*Secretarul face semn șoferului să intre. Intră Károly, îmbrăcat într-un costum de șofer foarte elegant.*)

NORRISON (*uitându-se la pantofii lui Antal care intră împreună cu Lydia*) : Sînt grozavi pantofii ! Nu te strîng ?

ANTAL : Puțin.

NORRISON : Te doare ?

ANTAL : Da.

NORRISON : Am o satisfacție că în sfîrșit ai și dumneata o mică neplăcere. (*Către Károly :*) Károly... te recomand noului dumatăle șef, soțul doamnei Lydia, domnul Dubois-Schottenburg. Începînd de astăzi mașina îi aparține, iar dumneata ești în serviciul domniei-sale. Acum du-te jos și așteaptă. (*Károly se înclină și iese. Către Antal :*) Scoate carnetul de cecuri.

ANTAL : De ce ?

NORRISON : Nu mai pune atîtea întrebări.

LYDIA : Tu să nu mai pui atîtea întrebări. Să scoți ce spune el.

ANTAL : Cum ? Nici să întreb nu mai am voie ?

LYDIA și NORRISON (*în același timp*) : Nu !

NORRISON : Dumneata cumperi acum mașina mea. Un Norrison de 50 de cai-putere, vechi de un an, ți-l dau cu șapte mii, cu o pierdere de patruzeci la sută. Ce părere ai ?

ANTAL (*către Lydia*) : E un fleac. (*Către Norrison :*) S-a făcut. Mașina e cumpărată.

NORRISON : Atunci plătește-o imediat.

ANTAL : S-o plătesc ? Cu ce ?

LYDIA : Îți arăt eu cum trebuie făcut. Dă-l încoace, zăpăcitule. (*Completează un cec din carnet.*) Semnează aici. (*Antal semnează.*) Poftim. (*Înmînează cecul lui Norrison.*)

NORRISON (*pune cecul în buzunar*) : Iată prima afacere bună făcută cu dumneată. Ți-am băgat pe gît o rablă veche. Să mai văd o dată pantofii. Fantastici. Tip-top. Păcat că n-au decît o singură pereche din fiecare model. Ar trebui să-ți mai iei. Să facem la iuțea o mică repetiție. (*Cu glas tare lui Antal :*) Cum te cheamă ?

ANTAL : Fusz.

NORRISON : Nu-i adevărat ! Dubois-Schottenburg ! Scoate blocnotesul și du-te înapoi în camera de toaletă. (*Sună.*) Să nu îndrăznești să ieși de acolo pînă ce nu vei ști pe de rost cum te cheamă. (*Antal iese prin ușa cea mică.*)

LYDIA (*în timp ce merge în urma lui Antal*) : O să repetăm împreună numele în camera de toaletă. (*Iese.*)

NORRISON : Nemaipomenit ! Îi cumperi un nume atît de scump și el nici măcar nu se învrednicește să-l învețe !

SECRETARUL : Domnul director Felix.

NORRISON : În sfîrșit !

FELIX (*intră gîfîind*) : Bună ziua. Am venit într-o goană. Ce e ? Ce s-a întîmplat ? (*Gîfîind.*) Să mă așez puțin. M-am grăbit de mi-am pierdut și răsuflarea.

NORRISON : Poftim. Răsuflați. E vorba de ceva cu totul excepțional.

FELIX : Mesajul dumneavoastră m-a înspăimîntat pur și simplu. Mi s-a spus că „v-ați ieșit din fire“. Că e ceva excepțional !

NORRISON : Aşa e. Ceva de importanţă vitală ! (*Pe un ton retoric.*) Domnule Felix, sînteţi un om modern.

FELIX (*se ridică în picioare*) : Daţi-mi voie. Să fim într-adevăr nişte oameni moderni. La ce bun această scenă penibilă pentru care vă pregătiţi ? Sîntem bărbaţi. Am să vă mărturisesc totul.

NORRISON : Despre ce vorbiţi ?

FELIX : Ştiu de ce m-aţi chemat, domnule Norrison ! Am să vă mărturisesc totul !

NORRISON : Ce aveţi să-mi mărturişiţi ?

FELIX : Citesc în ochii dumneavoastră că ştiţi totul. Ei bine, vă mărturisesc că am legături intime cu amanta dumneavoastră, Miss Begonia, dansatoarea. O iubesc şi mă iubeşte. Noi am mers pînă la capăt cu această simpatie reciprocă, inclusiv partea senzuală. Acum ucideţi-mă ! De ce să ascund ? Nu-i mai simplu şi mai cinstit aşa ?

NORRISON : Ce tot spuneţi dumneavoastră ? Aveţi legături cu Miss Begonia ? Şi încă „inclusiv“ ? Ce surpriză teribilă ! Cu Begonia mea ? Nici nu ştiam că vă cunoaşteţi măcar. Eu nu pentru asta v-am chemat.

FELIX (*îngrozit*) : Nu pentru asta ?

NORRISON : Nu. Begonia mă înşală cu dumneavoastră ?

FELIX : Da. Dumneavoastră nu pentru asta m-aţi chemat ?

NORRISON : Nu. Aşa a trebuit să aflu că Begonia mea mă înşală ! De neconceput. (*La telefon.*) Vă rog un pahar cu apă de la gheaţă.

FELIX : Şi pentru mine unul.

NORRISON (*la telefon*) : Două.

FELIX : E îngrozitor ! Doamne, ce dobitoc sînt ! Atunci de ce mi-aţi cerut să vin aşa, val-vîrtej ?

NORRISON : Într-o chestiune profesională. Va să zică, doamna mă înșală.

FELIX : Da.

NORRISON : Cu dumneavoastră.

FELIX : Da. Cu mine. Și în ce chestiune profesională m-ați chemat ?

NORRISON : Într-o chestiune privind Fabricile reunite de automobile. Și de cînd mă înșelați ?

FELIX : De cîteva luni. Ce e cu Fabricile reunite de automobile ?

NORRISON : Ea e îndrăgostită de dumneavoastră ? Inclusiv ?

FELIX : Foarte ! Foarte ! E nebună după mine. Ce e cu Fabricile reunite ?

NORRISON : Pot să jur că habar nu am avut că vă cunoașteți !

FELIX : Toate astea mi se întîmplă acum pentru că sînt un prost psiholog. Sînt un dobitoc. Ce e cu Fabricile reunite ?

NORRISON : Asta e, și gata. (*Oftează.*) Viața trebuie să meargă înainte. Să mergem și noi mai departe ! Domnule Felix, în pofida acestui groaznic incident, vreau să vă avansez și încă foarte repede. Sînteți dispus să renunțați fără să crîcniți la postul pe care îl dețineți, dacă după cinci minute veți fi avansat în funcția de șef al secției industriale a Băncii ?

FELIX : Da, de acord.

NORRISON : Domnule Felix, nu mai trebuie să așteptați nici cele cinci minute. Considerați-vă din acest moment șeful secției industriale. (*Îi strînge mîna.*)

FELIX : Viteza cu care am fost avansat.. mă face să cred...

NORRISON : Dați-mi voie, văd că totuși crîcniți. În cîte secunde îmi puteți prezenta scrisoarea dum-

neavoastră de demisie ? (*Arată spre sala de consiliu. Sună.*)

FELIX : Într-o secundă.

(*Omul de serviciu aduce două pahare cu apă. Beau amândoi. Felix iese grăbit și trece în spatele perdelei din dreapta.*)

NORRISON (*rămîne o clipă singur ; pune mîna apăsat în dreptul inimii*) : Begonia mă înșală. Ce bine că am acum alte griji ! (*Strigînd.*) Lydia, te rog ! (*Lydia scoate capul pe ușa camerei de toaletă.*) Te rog să-l feliciți pe soțul dumitale din partea mea, fiindcă personal nu mai am timp nici un minut. Stimatul dumitale soț este din această clipă președintele Fabricilor reunite de automobile și motoare ! Notează-i ca să învețe și asta repede : Fabricile reunite de automobile și motoare, societate pe acțiuni.

LYDIA : O să exersăm și asta. (*Dispare.*)

NORRISON (*aparte*) : Să mergem mai departe, să mergem mai departe, viața merge înainte, deși Begonia mă face să sufăr mai mult decît aș fi crezut. (*Către Secretar.*) Haide, acum poate să intre domnul Colleon.

(*Secretarul trage perdeaua la o parte, face semn lui Colleon, acesta intră. Secretarul iese.*)

COLLEON : Am onoarea să vă salut, vă sărut mîinile, domnule președinte.

NORRISON : Dumneata să nu mă săruți nicăieri. Nici un fel de senzualitate, domnule Colleon. Să ne rezumăm la esențial. Problema nu suferă amîinare. Ce ranguri și titluri ai acum disponibile ?

COLLEON : Sînt de vînzare două titluri de consul și un titlu de consul general. Afganistan, Siam și...

NORRISON : Nu, nu. Nimic din Asia. Ce ai în Europa ?

- COLLEON : Din păcate, în Europa n-am avut decît unul, pe care l-am vîndut chiar ieri. Regret din suflet. Era o țărișoară frumoasă din sud, cu o climă excelentă.
- NORRISON : Dacă s-a vîndut, ce să mai vorbim ? Altceva ce mai ai ?
- COLLEON : Ca întotdeauna, America de Sud.
- NORRISON : N-am nevoie nici de Uruguay, nici de Paraguay. În general, nu-mi trebuie nimic care se termină în „uay“. Titlul de consul general pentru ce țară e ? (*Colleon îi șoptește ceva la ureche, misterios.*) Bravo ! Prețul ?
- COLLEON : Douăzeci de mii.
- NORRISON : Ai înnebunit ?
- COLLEON : Domnule președinte ! Gîndiți-vă, pe mine mă costă optsprezece mii, pe viața mea ! Am voie să cîștig și eu două mii. Vi-l livrez cu douăzeci de mii, inclusiv...
- NORRISON (*urlînd la acest cuvînt*) : Ce ?
- COLLEON : Inclusiv tăblița cu embleme și steagul.
- NORRISON : Chiar așa, e prea scump. Ai putea foarte bine să lași mai ieftin, căci oricum dai o lovitură ! O să ai numai bucurii cu acest consul general. E un om pașnic. Niciodată nu va provoca un război !
- COLLEON : Îmi pare rău, dar nu pot să las din preț. Din partea mea, n-are decît să provoace război.
- NORRISON : Nu lași mai ieftin ?
- COLLEON : *C'est impossible, Monsieur le Président.*¹
- NORRISON : Ce ți-a venit deodată să vorbești franțuzește ?
- COLLEON (*modest*) : E limba tratativelor diplomatice, domnule președinte.
- NORRISON : Ei, ajunge. Notează.
- COLLEON : Ce anume ?

¹ Nu este cu puțință, domnule președinte (fr.).

NORRISON : Numele noului consul general. Domnul Antal Dubois-Schottenburg.

COLLEON (*în timp ce notează*) : Așadar, rămîne douăzeci de mii.

NORRISON : Bine, bine. Care este cel mai scurt termen de livrare ?

COLLEON : Am depline puteri. *Carte blanche.*

NORRISON : Bine. Atunci rog să se livreze în cel mai scurt timp. Așa cum am stabilit : o tăbliță la poartă, de formă ovală, frumoasă, într-o execuție ireproșabilă, smălțuită.

COLLEON : N-ar fi preferabil vopsită ?

NORRISON : Nici pomeneală. S-o spele ploaia ? !

COLLEON : *Bien, bon. Comme vous voudrez, cher Monsieur.*¹

NORRISON : *Merci. Fini. Allez. Marchez.*² (*Observînd că Colleon are intenția să vorbească.*) *Couchez !*³

FELIX (*intră de după perdea*) : Scrișoarea mea de demisie.

NORRISON : Mulțumesc. Pentru „asta“ vă mulțumesc. (*O pune în buzunar.*)

FELIX : O, în „situația actuală“ într-adevăr n-aș fi putut să vă refuz ceva !

NORRISON : Ce noroc am avut ! Totul a mers ca uns. E drept, un ulei cam scump. Chiar foarte scump. Și-acum vreau să sper că dumneavoastră, ca un gentleman ce sînteți, o veți despăgubi pe domnișoara Begonia pentru ceea ce nu va mai primi de la mine de-acum încolo.

FELIX : O, de mult o despăgubesc.

NORRISON : Nu mă gîndesc la partea amoroasă, domnule Felix, ci la sprijinul material. Begonia e

¹ Bine, bun. Cum doriți, domnule (fr.).

² Mulțumesc. Gata. Plecați. Duceți-vă (fr.).

³ Tăcere ! (fr.).

o femeie care are nevoie de mulți bani. De foarte mulți.

FELIX : Asta-i cam albastru.

NORRISON : *C'est l'amour !*¹ Adio. Sărutări de mâini soției. Ce fac cei cinci copii frumoși ai dumneavoastră ?

FELIX : Mulțumesc. Slavă Domnului, sînt sănătoși. Al șaselea e pe drum.

NORRISON : Vă felicit. La revedere.

FELIX : Am onoarea să vă salut, domnule președinte. Am fost un dobitoc.

NORRISON : Se mai întîmplă.

(*Felix se înclină și iese.*)

NORRISON (*către Colleon, care așteaptă în fundul camerei*) : Ce ? Dumneata mai ești aici ?

COLLEON : Dragă domnule președinte, sînt într-o oarecare jenă pecuniară ; aș mai avea două posturi de consul ieftine pe care, în actualele condiții proaste ale pieței, pur și simplu nu pot să le vînd. Stau cu fondurile imobilizate, am nevoie de bani lichizi. Le-aș da în pierdere, numai să văd bani.

NORRISON (*se gîndește la altceva, stă dus pe gînduri, fără să-i dea atenție*) : Da. Foarte just. (*Pe gînduri.*) Ce-ai spus ?

COLLEON : Vi le dau ieftin, numai să văd bani.

NORRISON : Ce fel de bani ? A, da. Iartă-mă, n-am fost atent. Dar orice-ai fi spus, tot nu mă interesa. Scutește-mă. Poți pleca. Nu mă interesează.

COLLEON : Să știți că sînt foarte ieftine.

KUNO (*intră*) : E trei și cincizeci de minute.

NORRISON : Mulțumesc. (*Sună. Către Colleon.*) Domnule Colleon, am foarte mult de lucru. La revedere. Și încă repede.

¹ Așa-i dragostea (fr.).

COLLEON : Dar niște decorații, niște decorații drăguțe ? (*Scoate din buzunar o decorație.*)

NORRISON : Nu.

COLLEON : *Au revoir.*¹ (*Iese.*)

NORRISON : *Au plaisir.*² (*Intră Secretarul.*) Ce-i cu domnul referent de presă Krisztián ?

SECRETARUL : Așteaptă în anticameră.

NORRISON : Roagă-l să-și aducă din birou aparatul de fotografiat și să mai aștepte. (*Secretarul iese. Către Antal, care intră împreună cu Lydia.*) Felicitările mele, domnule președinte, sînteți consul general. Nu vă holbați așa la mine, sînteți consul general.

ANTAL : Cum ?

LYDIA : Nu înțelegi ? E simplu ca bună ziua. Ești consul general. Să știți că noi am repetat numele nostru și funcția lui. Ascultați-l.

NORRISON (*se scoală în picioare*) : Cum te cheamă ?

ANTAL : Antal Dubois-Schottenburg.

NORRISON : Și ești președinte unde ?

ANTAL : La Fabricile reunite... (*Se uită spre Lydia.*)

LYDIA : De automobile și...

ANTAL : De automobile și motoare, societate pe acțiuni.

NORRISON : Numele ți-l pronunți destul de curgător, numele fabricii trebuie să-l mai repeți ! (*Aparte.*) Crește, crește, crește foarte frumos ! (*Antal își duce mîna la cap.*) Nu te apuca de cap, nu te speria, pînă la urmă o să primești o listă exactă cu tot ce-ai devenit într-o oră. (*Către Lydia.*) Lydia, cred că e momentul să pleci la gară să-ți întâmpini părinții. Trenul trebuie să sosească peste cîteva minute. Lucrul cel mai inteligent ar fi să le spui pur și simplu că, fără

¹ La revedere (fr.).

² La revedere (fr.).

știrea mea și a familiei mele, te-ai căsătorit în secret cu un tânăr genial, care a făcut o carieră strălucită. Așa cum ți-am promis, din acest moment, soțul dumitale este un ginere demn de distinșii dumitale părinți. Cel care acum o oră nu era decît un biet și neînsemnat Fusz Antal în haine uzate este acum consulul general Dubois-Schottenburg, președintele Fabricilor reunite de automobile și motoare, membru al celor mai selecte cluburi, vilegiaturist la Saint-Maurice etc., etc. Chiar și pentru un divorț e mai bine așa decît era acum o oră. Grăbește-te, copila mea. (*Lydia și Antal se îmbrățișează și se sărută.*) Domnule președinte, doamnă consul, vă rog, fără exhibiții senzuale, ajunge. De cîteva minute încoace, mi-e mai greu decît înainte să văd astfel de manifestări de dragoste. (*Aparte.*) Begonia mă doare mai mult decît mi-aș fi închipuit. Nu-i nimic. Mai departe ! Fuga, fuga, Mrs. Dubois. Condu-i pe părinții dumitale la hotel și apoi telefonează-mi.

LYDIA : Să nu vină și el la gară cu mine ?

NORRISON : Nu. Mai are nevoie de unele retușuri.

LYDIA : Bine. O să trimit mașina pe urmă după dumneavoastră.

NORRISON : Nu-i nevoie. O să venim cu un taxi.

ANTAL : Eu nu. În viața mea nu mă mai urc într-un taxi.

NORRISON : Scuzați-mă. Bine. Atunci trimite-mi înapoi rabla aia de cincizeci de cai-putere. (*Sună.*)

LYDIA : Ah, domnule Norrison, l-ați făcut să renască.

NORRISON : Grăbește-te, între timp eu continui să-l renasc.

(*Lydia pleacă grăbită. Secretarul intră.*)

NORRISON (*către Secretar*) : Ce e cu domnul Krisztian, frumosul nostru referent de presă ?

SECRETARUL : E aici. (*Îl cheamă.*) Domnule Krisztian !

KRISZTIÁN (*intră cu un aparat de fotografiat*) :
Bună ziua.

NORRISON : Bună ziua, frumosule. (*Îl privește.*)
Toți seducătorii sînt niște nesuferiți. Nesuferitul !
(*Krisztian își pleacă privirea.*) Ți s-a comunicat
dispoziția mea ? În seara și-n noaptea asta vei
dicta logodnicii pe care ai abandonat-o, domnișoara Petrovics.

KRISZTIÁN : Am înțeles, domnule președinte.

NORRISON (*aparte*) : Nesuferit. (*Către Krisztian.*)
Nădăjduiesc că ai sesizat intențiile mele.

KRISZTIÁN : Da, domnule președinte.

NORRISON : Ești un criminal sadic.

KRISZTIÁN : Da, domnule președinte.

NORRISON : O să faci numaidecît niște poze pentru
revistele ilustrate. (*Arătîndu-l pe Antal.*) O să-l
fotografiezi pe domnul președinte Dubois. (*Krisztian se înclină.*) E vorba de instantanee cu lumină
de magneziu. Amestecul de magneziu cu praf de
pușcă, necesar pentru fotografii, îl găsești acolo,
în scrumieră.

KRISZTIÁN : Am înțeles domnule președinte.

(*Omul de serviciu apare din spatele draperiei. Krisztian îi arată amestecul de prafuri din scurmieră. Omul de serviciu se îndeletnicește cu praful, stînd cu spatele la public, apoi face să fișnească flash-ul la fiecare fotografie.*)

NORRISON : O să dictez niște legende potrivite fiecărei fotografii ! (*Strigă.*) Domnișoară Petrovics !
(*Krisztian are o tresărire de spaimă.*) Nici un fel
de tresărire, frumosule logodnic ! (*Intră Petrovics,
dar observîndu-l pe Krisztian se sperie și ea.*) Nici
un fel de tresărire, frumoasă logodnică. Să nu

amestecăm problemele sentimentale cu cele profesionale. Prin urmare, vă rog. Prima fotografie. Notăți, domnișoară, următoarea legendă : „Președintele Dubois-Schottenburg prezintă președintelui Norrison raportul despre noile sale invenții“. (*Către Antal :*) Apropie-te, amice ! (*Îl aranjează repede pe Antal pentru pozat în spatele biroului ; el însuși, urcat pe un album gros, ca să pară mai înalt, stă tot în picioare, alături de Antal.*) Nu face o figură atât de disperată. Spune ceva ! Prezintă-ți raportul despre invenții.

ANTAL : O sonerie care semnalează că anvelopa a plesnit.

NORRISON (*pe un ton scăzut*) : O tâmpenie. Cumpărată. (*Cu voce tare.*) Fotografați !!!

(*Lumina țîșnește. Se fotografiază.*)

NORRISON : Repede, mai departe. Încă o poză. Vino încoace. Așa, parcă ai vorbi respectuos cu cineva. Ceva mai amabil ! Mai supus ! Uite așa, băiete. (*Îi arată.*) Așa. (*Antal îl imită.*) Nu e rău. Dar cu o nuanță mai supus. Așa ! Excelent ! Fotografați !!!

(*Lumina țîșnește. Se fotografiază.*)

NORRISON : Domnișoară, notați textul pentru fotografie : „Președintele Dubois într-o conversație cu Mussolini.“

ANTAL : Unde-i aici Mussolini ?

NORRISON : Mussolini e deja pe clișeu, iar noi punem de fiecare dată un alt director alături de el. Domnule Krisztián, trimite pozele la revistele ilustrate. Toată lumea poate să plece.

(*Petrovics, Krisztián și Omul de serviciu ies repede. În momentele care urmează, Antal tocește, murmurând și uitându-se în blocnotes : Fabricile reunite de automobile și... etc. Intră Secretarul.*)

NORRISON : Acum poate intra chelnerul-șef.
SECRETARUL (din prag) : Poftim ! (*Intră Maître, se înclină.*)

NORRISON : Bună ziua, Ferdinand! Notează, te rog.
Miercuri, șaisprezece, seara...

MAÎTRE (*notează și repetă în șoaptă*) : Miercuri...
seara...

NORRISON : Domnul președinte Dubois-Schotten-
burg...

MAÎTRE (*notează, murmurînd*) : Dubois... Schotten-
burg...

NORRISON : Nu mormăi, te rog, mă deranjează.
Prin urmare... domnul președinte dă la hotelul
dumneavoastră o masă pentru douăzeci de per-
soane, în cinstea socrului său. În sala verde. Nici
o lumină electrică, numai lumînări, foarte multe
lumînări. Meniul : icre negre, și anume din sortul
Beluga Malossol, cît mai proaspete, servite în bule
mari cu gheață. Mai departe. Supă de broască țes-
toasă, preparată à l'indienne. Mai departe. Homar
din Helgoland, preparat à la Mac Kinley. Mai
departe. Poulard de Bruxelles la frigare, presărat
cu trufe, pommes parisiennes și salade spéciale.
Combină o salată. În asta doar nu te întrece ni-
meni. (*Maître se înclină.*) Ulei simplu. Mai de-
parte. Anghinare, dar numai cotoare, cu capete de
sparanghel proaspăt, nu conserve. Mai departe.
Salată de fructe, orange en surprise „Mussolini”.
Pe masă, în fața fiecărui tacîm, cîteva fire de or-
hidee, bomboane și țigări. Ca vinuri : vin roșu,
Château Pope Clément 1908. Bagă de seamă, sti-
clele îmbuteliate originale poartă de obicei etichete
cu semnătură autentică. Vin alb, un vin de Rin,
și anume Deidesheimer Herrgottsacker Riesling
1925. Bagă de seamă, să fie din pivnițele lui
Reichsrat von Buhl. Mai departe. Ca șampanie :

Lanson Brut Imperial 1921. (*Aparte.*) Șampania preferată a Begoniei. Doare. Rău mă doare. Nu-i nimic. Mai departe ! (*Către Maître.*) Punct. Gata. Mulțumesc, poți să pleci.

MAÎTRE (*se înclină adînc*) : Mulțumesc frumos.

NORRISON : Acest lung discurs al dumatăle a fost de prisos. (*Maître iese. Către Antal :*) Ai priceput ?

Masa o dai dumneata în cinstea socrului dumatăle.

ANTAL : Da, am priceput. Îmi face plăcere să dau această masă în cinstea lui. O să fie o masă grozavă.

NORRISON : Pentru liniștea mea, aș vrea să-ți atrag atenția asupra unui lucru : cutițul...

ANTAL : Să nu-l bag în gură. Mulțumesc, atîta mai știu și eu.

NORRISON : Bravo ! Sînt încîntat ! Să vedem dacă-ți mai lipsește ceva. Cred că m-am gîndit la toate. Hait ! Cîteva detalii. Batistă ai ?

ANTAL : N-am.

NORRISON (*îi dă batista lui curată*) : Probabil că buzunarele îți sînt goale. (*Scoate repede din buzunare o serie de obiecte.*) Uite o brichetă, un portîgaret, un ceas, un stilou și un pumn de monede. (*Antal le bagă pe toate în buzunare.*) În cutiuța asta ai niște piramidoane contra durerilor de cap.

ANTAL : În viața mea nu m-a durat capul.

NORRISON : De-acum încolo o să te doară, și încă des. Pune bine cutiuța. (*Antal o bagă în buzunar.*) Așa ! Ei, acum cred că nu mai lipsește nimic.

KUNO (*intră*) : E ora patru. (*Iese.*)

NORRISON : Dragă prietene, ora a trecut. Ce-am făgăduit, am îndeplinit. Începînd de azi, acesta e cabinetul dumneavoastră. (*Arătînd spre fotoliu.*) E momentul să vă predau locul. Nu numai că sînteți gata plămădit, dar și pus pe roate. Apartament, mașină, post important, rang, presă, dineu,

voiaj, restul vă privește. Acum că ați demarat, ca bun șofer ce sînteți, accelerați cu prudență. După aceea, dați-i drumul cît mai repede cu putință! Poftiți, ocupați-vă tronul. (*Antal se așază în fotoliu; din ochi încep să-i curgă lacrimi, pe care și le șterge cu dosul mîinii.*) Ce-i asta, plîngi?

ANTAL : Nu plîng, însă...

NORRISON : Ce „însă“ ? Ce înseamnă acest „însă“ ?

ANTAL : Vechii mei prieteni... o să mă disprețuiască.

NORRISON : Bineînțeles. Trebuie să alegi între carieră și vechii prieteni. Amîndouă — nu se poate.

ANTAL : Îmi pare foarte rău, dar conștiința mea e curată pentru că știu că sînt o victimă a dragostei.

NORRISON : Așa e. E o formulă excelentă. Ei, te simți bine în fotoliul ăsta ?

ANTAL : E cam tare.

NORRISON : Nu-i ca în mașină. La picioare ți-e comod ?

ANTAL : Destul de comod.

NORRISON : Nu-ți lipsește pedala ?

ANTAL : Puțin. Dar o să mă obișnuiesc să nu am pe ce apăsa.

NORRISON (*răstindu-se la el*) : Cum te cheamă ?

ANTAL (*curgător*) : Dubois-Schottenburg.

NORRISON : Bravo ! Și cum îi spune întreprinderii ?

ANTAL (*curgător*) : Fabricile reunite de automobile și motoare, societate pe acțiuni.

NORRISON : Bravo. Sînt liniștit. (*Îi întinde o foaie de hîrtie care se găsea pe birou și pe care el făcuse tot timpul însemnări.*) V-aș ruga să binevoiți să semnați și asta.

ANTAL : Ce-i asta ?

NORRISON : Un fleac, spezele cu cariera dumitale, micile cheltuieli efective, pe care ni le acoperi. (*Citind foarte repede.*) Infierea — cinci mii, titlul de consul general — douăzeci de mii, costumul,

lenjeria, încălțăminte etc. — două mii trei sute cincizeci ; examenul medical — o sută, florile pe care le vei oferi soacrei — o sută cincizeci, telefonul interurban cu Saint-Maurice — 12,40, bilețul de tren și vagonul de dormit — trei sute douăzeci, frizerul — trei, banii mărunți pe care ți i-am dat adineauri — 9,20, în total 27 944,60.

ANTAL : Din care se scade...

NORRISON : Ai dreptate, din care se scade 6,40, cât a marcat contorul taxiului dumitale când ai venit încoace. Așadar rămân 27 938,20. Mașina ți-ai achitat-o cu un cec. Ceasul de aur, portțigaretul, stiloul, bricheta și piramidoanele sînt cadoul meu de nuntă. (*Ia hîrtia semnată de Antal.*) Asta doar pentru buna regulă. Mulțumesc. (*Aparte.*) Begonia. Mă doare mai mult decît aș fi crezut. (*Sună telefonul.*)

ANTAL : Telefonul !

NORRISON : Iertați-mă, nu mă privește. Eu nu mai sînt aici. Acum ăsta-i serviciul dumneavoastră. Ridicați receptorul și luați măsuri.

ANTAL (*la telefon*) : Alo ? Bună ziua ! Aici președintele Dubois-Schotten... (*Se uită spre Norrison.*)

NORRISON : Burg.

ANTAL (*la telefon*) : Burg. Ce doriți ? (*Ascultă la telefon. Apoi acoperă pîlnia telefonului cu palma.*) Întreabă dacă să vîndă sau să cumpere acțiuni General Motors la bursa din Londra.

NORRISON : Nu mă privește deloc. Luați măsuri.

ANTAL : Bine, dar habar n-am despre ce e vorba.

NORRISON : Răspundeți cum vreți. Dumneavoastră sînteți un om norocos. Asta face mai mult decît ați ști despre ce-i vorba.

ANTAL (*ridică din umeri, apoi în telefon*) : Alo ! Cumpărați, dar nu prea multe. (*Pune jos receptorul, se uită spre Norrison.*)

NORRISON : Bravo ! Și eu i-aș fi răspuns la fel. Așadar, acum, la ora asta (*Își caută ceasul în buzunar*)... unde mi-e ceasul ? (*Antal i-l arată.*) Cît arată ceasul meu ?

ANTAL : Patru și opt minute.

NORRISON : Mulțumesc. Așadar, la ora asta socrul și soacra dumitale știu probabil totul. Ei, mă rog ! Aveți vreo dorință ?

ANTAL : Ca să fiu sincer, mă tem că n-am să pot conversa cu dînșii. Despre ce să vorbesc la masa aia grozavă ?

NORRISON : Dumneata să vorbești întruna despre mașină. Așa n-ai să te faci de rîs. Dealtfel, în zilele noastre, conversația pe care o poartă o personalitate de seamă e foarte simplă. Poate-ar fi bine să-ți faci cîteva însemnări. (*Antal notează.*) Dacă e vorba de Liga Națiunilor, spui : „E mai bună decît nimic“. Dacă vine vorba de America : „Țara marilor posibilități“. Rusia ? „Să vedem cum vor evolua lucrurile !“ Einstein ? „Tocmai îl citesc“. Woronoff : „Sînt tînăr, nu mă intersează“. Muzica modernă : „Ridicolă“. Oricare orchestră de jaz ar cînta, spui : „Pfui ! Ce muzică infectă !“ Freudismul : „Niște complexe“. Dragostea modernă : „Regula principală (*oftînd*) : Trebuie să știi să uiți repede“. Situația economică : „Mai proastă decît acum un an“. Fraza asta din urmă poți să o spui încă cincizeci de ani de aici încolo. Gata. Astea caută să le înveți. E un bagaj intelectual suficient în zilele noastre pentru un bărbat distins, cu idei conservatoare.

ANTAL : Mulțumesc. (*Notează.*)

KUNO (*intră*) : E ora patru și zece minute. (*Iese.*)

NORRISON : Mulțumesc. Și acum ? Trebuie să faci ceva.

ANTAL : Ce să fac ?

NORRISON : Să suni. Un președinte sună.

(Antal sună, Domnișoara Lind intră cu un carnet în mână.)

ANTAL : Domnișoară Lind, vreau să văd neapărat fotografiile înainte de a le trimite la reviste.

LIND : Am înțeles, domnule președinte. *(Notează.)*

NORRISON : Bravo ! Om prevăzător. Excelent.

ANTAL *(șovăind puțin, în timp ce-și aruncă privirea de câteva ori spre Norrison)* : Mai departe. Scrisorile astea două să le trimiteți imediat, cu un curier, una la Clubul de golf, iar cealaltă la Automobilclub. Mai departe. O să-l rugați pe domnul Norrison să vă dicteze lista invitațiilor mei la masa de sîmbătă seară. Dumneavoastră să dați invitațiile la tipărit și să le expediați.

NORRISON : Bravo !

ANTAL : Mai departe. *(Arătînd spre sticla de vin Chambertin.)* Luați sticla de aici, notați-vă însă exact numele vinului. De azi înainte, să fie totdeauna douăzeci și cinci de sticle depozitate aici. Gata. Mulțumesc. Rochia asta bleu vă vine bine. Ulei. Puteți pleca.

(Domnișoara Lind iese, luînd sticla de vin și scrisorile.)

NORRISON : Ai fost grozav. Sînt încîntat. Bagă vieteza a doua. Accelerează cu îndrăzneală în continuare.

(Secretarul intră și vrea să spună ceva, dar Lydia, care intră după el, îl dă la o parte. Secretarul iese.)

LYDIA *(alergînd spre Norrison)* : Sînt fericită, domnule Norrison !

NORRISON *(ținîndu-și mîna în dreptul inimii)* : Ei ? Părinții ? Ce fac părinții ?

LYDIA *(gîfîind)* : Au sosit. Sînt fericiți. Fac baie. Domnule Norrison, le-am spus tot ce mi-ați ordo-

nat. Mama e fericită. Ei nu rămân aici. Pleacă
înapoi peste o oră. Vor numai să-l îmbrățișeze și
să-l sărute pe Antal. Dumneavoastră vă transmit
salutări ; puteți pleca liniștit la familie. (*Către
Antal :*) Vino, Antal... vino, elegantul meu pre-
ședinte și consul general... vino, porumbelul meu,
să-i îmbrățișezi și să-i săruți pe fericiții mei părinți !
NORRISON (*sună ; către Omul de serviciu care in-
tră*) : Pardesiul și pălăria domnului președinte !

(*Omul de serviciu aleargă spre camera de toaletă și aduce
imediat cele cerute. Il ajută pe Antal să se îmbrace.
Antal își pune mănușile galbene.*)

LYDIA (*în timpul acesta*) : Ce fericită e mama ! A
spus : Binecuvîntat să fie Norrison. Și-a mai spus
că visul ei dintotdeauna a fost un tânăr genial care
a făcut repede carieră !

NORRISON : În privința asta, nimic de zis, a făcut-o
destul de repede. (*Aranjează grijuliu fularul la gî-
tul lui Antal.*)

LYDIA : Nici măcar la noi în America nu se face atît
de repede carieră. Așa ceva durează acolo cel puțin
o zi întreagă !

NORRISON : Vezi, tocmai asta nu-mi place mie la
americani, această încetineală nemaipomenită ! Ha-
bar n-au de viteză !

LYDIA : Acum spuneți-ne, în sfîrșit, de ce plecăm noi
tocmai la Saint-Maurice ?

NORRISON (*către Omul de serviciu*) : Florile! (*Că-
tre Lydia.*) Pentru ca deocamdată domnul pre-
ședinte să nu fie prea mult împreună cu părinții
dumitale. Mai tîrziu, da, după ce se va roda în
societate. (*Ia florile.*)

LYDIA : Dar dacă vin și ei cu noi acolo ?

NORRISON : Nu vor veni. Din pricina inimii, mama
dumitale nu poate să stea la o altitudine mai

mare de șase sute de metri. Or, Saint-Maurice e la o mie opt sute de metri. Acum înțelegeți? (*Îi dă florile lui Antal.*) Ia florile pentru multiubita dumitale soacră.

LYDIA : Orhidee... floarea preferată a mamei !

NORRISON : Un ulei care miroase bine.

LYDIA (*dă mâna cu Norrison*) : Norrison, împărat din basme, ce-aș putea să vă spun? (*Se uită fericită la Antal.*) Nici acum nu-mi vine să cred că totul e adevărat.

NORRISON : Nici mie nu-mi vine să cred. Dar lumea o să creadă. Toate cele bune, dragă Antal. Urările mele de bine te însoțesc în noua dumitale viață. Aș mai avea câteva întrebări de pus la rezezeală.

ANTAL : Poftim.

NORRISON (*ca un dascăl, care ascultă un elev*) :
Ce părere ai despre Liga Națiunilor ?

ANTAL : E mai bună decât nimic.

NORRISON : America ?

ANTAL : Țara marilor posibilități.

NORRISON : Spania ?

ANTAL : Iertați-mă, asta n-am învățat !

NORRISON : Ai dreptate. Mai departe. Rusia ?

ANTAL : Să vedem cum vor evolua lucrurile.

NORRISON : Einstein ?

ANTAL : Sînt tînăr, nu mă interesează.

NORRISON : Nu-i bine. Ăla e Woronoff.

ANTAL : Iartă-mă. Einstein : chiar acum am început să-l citesc.

NORRISON : Exact. Și Woronoff ?

ANTAL : Sînt tînăr. Nu mă interesează.

NORRISON : Muzica modernă ?

ANTAL : Ridicolă.

NORRISON : Muzica de jaz ?

ANTAL : Ce muzică infectă !

NORRISON : Freudismul ?

ANTAL : Niște complexe.

NORRISON : Dragostea modernă ?

ANTAL : Begonia. Pardon, pardon. Regula principală : trebuie să știi să uiți repede.

NORRISON : Și încă ce repede. Mai departe. Situația economică ?

ANTAL : Mai proastă decît acum un an.

NORRISON (*către Lydia*) : *Et voilà !*¹

LYDIA : Admirabil ! E un intelectual în toată regula ! Domnule Norrison... sînteți un minunat împărat din basme ! (*Îi întinde mîna și se uită drept în ochii lui.*)

NORRISON : De ce mă privești așa ? Și de ce îmi strîngi atît de tare mîna ?

LYDIA : Domnule Norrison, cred c-aș putea să mă îndrăgostesc de dumneavoastră.

NORRISON (*îngrozit*) : Doamne ferește ! Numai asta nu ! Atît mi-ar mai lipsi ! (*O împinge spre ușă. Aparte.*) Ce răsplată pentru pierderea Begoniei ! (*Tare.*) Pleacă ! Du-te !

LYDIA (*rîzînd*) : La revedere ! Cînd mă gîndesc ce speriată am fost acum o oră !

ANTAL : Eu nu.

LYDIA : Cred și eu, obraznicule ! Hai, hai ! La revedere, dragă domnule Norrison ! Călătorie plăcută ! Sărutări soției, sărutări fiicelor dumneavoastră, Maria și Olga. Petrecere frumoasă ! Vă doresc tuturor fericire. Ulei ! (*Iese în goană.*)

ANTAL (*pornind după Lydia*) : Te rog, Norrison, să ai grijă să mi se țină locul cît lipsesc.

NORRISON : Așa cum dispuneți, domnule președinte. Bravo ! Viteza a treia.

ANTAL : La revedere ! (*Iese.*)

¹ Iată (fr.).

NORRISON (*rechemîndu-l de la uşă pe Antal, care se grăbea să iasă*): Staţi puţin! Iertaţi-mă! Numai o secundă! E vorba de un fleac. Aţi uitat ceva!

ANTAL: Ce anume?

NORRISON: Să-mi mulţumiţi.

ANTAL: Pentru ce să-ţi mulţumesc?

NORRISON: Pentru tot. Pentru tot ce s-a întîmplat aici.

ANTAL: Da? Scuză-mă. Mulţumesc. (*Iese în fugă.*)
(*Norrison rămîne o clipă singur. Zîmbeşte.*)

SECRETARUL (*intră, aducînd haina de blană şi pălăria lui Norrison*): Domnule preşedinte, trenul dumneavoastră pleacă peste unsprezece minute.

NORRISON: Domnule Graef, treaba s-a terminat, toată lumea poate să plece la masă. (*În timp ce Secretarul îl ajută să îmbrace haina de blană.*) Aşa. Se pare că acum totul e în ordine. Nemai-pomenit ce meserie oribilă e să fii preşedinte de bancă. Te pregăteşti să pleci în concediu, îţi faci bagajele, rezolvi tot ce-i de rezolvat şi — tronc! — în ultimul moment intervine de fiecare dată ceva, o nimica toată care te reţine. Era cît pe-aci să scap trenul. Ce voiai să-mi spui, dragă Graef?

SECRETARUL: Voiam să vă spun, domnule preşedinte, că puteţi fi mîndru că lucrînd „aşa“ aproape toată omenirea e la dispoziţia dumneavoastră!

NORRISON: Ai dreptate, dragă Graef, am de ce să fiu mîndru şi sînt chiar. Dar... dragul şi veciul meu prieten... ceea ce dumneata numeşti toată omenirea... poate să-i fie ruşine! (*Cu voce scăzută.*) SĂ-I FIE RUŞINE. Adio! (*Iese.*)

CORTINA

CUPRINS

	V
<i>Prefață . . .</i>	XXVII
<i>Tabel cronologic</i>	1
Liliom	101
Ofițerul de gardă . .	209
Mareșalul	263
Teatru la castel . . .	353
Un, doi, trei	

Lector : TIBERIU AVRAMESCU
Tehnoredactor : POMPILIU STATNAI

Tiraj 11.060 ex. broșate. Coli ed. 18,63. Coli tipar 14,5.

Tiparul executat sub comanda
nr. 1/1170 la
Intreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918”
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

